

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitae, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

Capvt XVII. De bonis Ecclesiasticis non alienandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

CAPVT XVII.

De bonis Ecclesiasticis non alienandis.

DVBITATIO I.

An, & quomodo violetur immunitas Ecclesiastica per alienationem bonorum Ecclesiasticorum?

SUMMARIUM.

- 1 Laicus, siue Ecclesiasticus habens administrationem bonorum Ecclesie, si scienter in quantitate notabili alienet, destruat, vel demoliat in effectu bona, qua sunt immobilia, vel mobilia preciosa eiusdem Ecclesie, qua seruando seruari possunt, violat Ecclesiasticam immunitatem.
- 2 Bona Ecclesiastica alienationis immunitate gaudent, & propterea inalienabilia dicuntur.
- 3 Alienans bona Ecclesiastica sine iusta causa, & solemnitate, & denique Romano Pontifice inconsulto, incurrit ipso facto excommunicationem, aliasque penas, vt beneficij priuationem.
- 4 Adducuntur ad id probandum multa iura, precipue extrauag. Ambrosio, Pauli II.
- 5 Enumerantur pene contra alienare presumenem, & contra eum, qui rem alienatam receperit.
- 6 Alienatio declaratur esse nullius valoris.
- 7 Urbanus VII. derogat omnia priuilegia Regularium in contrarium.
- 8 Infert in Regulares contravenientes censuras, & alias nouas penas.
- 9 Declarat omnem actum esse nullum.
- 10 Accipiens non potest in conscientia rem acceptam retinere, neque etiam fructus rei acceptae.
- 11 Monasterium non potest cedere iuri suo.
- 12 Ex vi dicti decreti Urbani VII. Regulares super bonis Monasterij neque possunt accipere pecuniam ad cambium, vel mutuo cum solutione lucris cessantibus, vel damni emergentis.
- 13 Neque possunt bona iurisdictionalia in feudum, vel emphyteusim concedere, vel ultra triennium locare.
- 14 Alienationis prohibitio extenditur etiam ad bona loci pijs, v.g. Confraternitatis, Collegij, Congregationis, Capella, vel Hospitalis, si auctoritate Episcopi sint erecta.
- 15 Loca pia, & Ecclesia hac in re aequiparantur.
- 16 Confraternitatis Collegium, Congregatio, vel Hospitalis sine auctoritate Episcopi erecta, non censentur loca pia proprie, & qualibet horum bona possunt sine solemnitate iuris alienari.
- 17 Capella, qua non fuit auctoritate Episcopi erecta, non censetur Ecclesiasticum beneficium.
- 18 Extrauagans ambrosio, & Clementina I. de rebus Ecclesie non alienandis loquitur de Pralatis, beneficiariis, & alijs administrationem habentibus.
- 19 Religiosus subditus, vel quicumque alius, nullo iure administrationem habens, alienans aliquid Ecclesie, destruens, vel demolens, excommunicationem, & penas dictae extrauagantis non incurrit.

- 20 Presumptio supponit dolum, & scientiam.
- 21 Alienans, destruens, vel demolens ex ignorantia iuris, vel facti, excommunicationem, & penas dictae extrauagantis non incurrit, secus forsitan si ignorantia coniuncta sit cum ingenti temeritate.
- 22 Ignorantia coniuncta cum ingenti temeritate scientia aequiparatur.
- 23 In alienatione quantitatis parui momenti, puta 25 aureorum, non requiritur iuris solemnitas, nec Romani Pontificis consultatio, & consensus.
- 24 Quantitas parui momenti aestimatur etiam ea, qua centum aureos non attingit.
- 25 In parui momenti quantitate possunt etiam alienari sine solemnitatibus, & consensu Summi Pontificis res immobiles Ecclesie.
- 26 Amplia id eo magis procedere, si res non patietur moras.
- 27 Amplia, si alienetur summa pecuniaria ad pium usum, quantumvis ea magna sit, dummodo ad mensam Pralati pertineat, quia dicta pecunia non est res Ecclesie, sed Pralati.
- 28 Pralatus etiam Regularis licet non habeat dominium bonorum suae Ecclesie, quia tamen habet administrationem, potest ad causas pias libere disponere de redditibus Ecclesiasticis.
- 29 Verbum (alienare) late sumpto vocabulo, amplectitur omnes contractus, quibus directe res tradite dominium transfertur, vel dominium utile, per feudum, emphyteusim, locationem in longum tempus, & multo magis per contractum censualem per quem dominium, seu directum, seu utile in alterum transfertur, constituta pensione annua.
- 30 Nomine alienationis in materia Ecclesie, & priuilegiatis personis fauorabili comprehenditur etiam quaevis constitutio pignoris, & hypotheca specialis, non tamen generalis.
- 31 Per generalem hypothecam non tantum iuris in rem, cum periculo eam alienandi, transfertur, quantum per specialem.
- 32 Nomine alienationis in materia odiosa non comprehenditur hypotheca, vel pignus, nisi sit constitutum pro tanta quantitate, vt non sit spes facilis redemptionis.
- 33 Prohibito actu, censetur prohibitum omne illud per quod peruenitur ad actum.
- 34 Si res prohibetur alienari, non solum prohibetur dominij directi translatio, sed pignoris etiam obligatio, ususfructus, & seruitutis constitutio.
- 35 Si res aliqua ab antiquo tempore in feudum, vel emphyteusim concedi solita erat, poterit a Pralato, dummodo non fuerit Ecclesia incorporata, sine alia solemnitate concedi, si Ecclesie expedire videatur.
- 36 Vt res dicatur solita concedi, sufficit si semel concessa fuerit.
- 37 Decime, quae ante Lateranense Concilium laicis dabantur, si postea ad Ecclesiam reuertantur, possunt ante ipsarum incorporationem iterum eisdem concedi.
- 38 Consuetudo obtinet in multis locis, vt fundi Ecclesiastici sine iuris solemnitatibus in emphyteusim licite, & valide tradantur.
- 39 Pena imposita facienti non incurritur ob criminis attemptationem.
- 40 Attentans, tractans, vel promittens alienare, dummodo in effectu non alienet, licet tradat rei pacificam possessionem, incurrit excommunicationem, & penas dictae extrauagantis.
- 41 Clericus subscribens alienationem bonorum Ecclesie, excommunicatur, nisi alienans, & recipiens rem Ecclesie, celeri restitutione sibi profluant.

- 42 Celeri restitutione sibi proscipit, qui restituit antequam Ecclesia ex tali alienatione ledatur.
- 43 Renovans alienationem rei Ecclesia, antequam alter pacificam possessionem rei vendita recipiat, non incurrit excommunicationem dicta extrauagantis.
- 44 Excommunicatio, & poena dicta extrauagantis non incurruntur, nisi etiam rei pacifica possessio habita sit, in quo casu tamen dicta poena incurruntur, etiamsi contractus sit factus saluo assensu Sedis Apostolicae, & non aliter.
- 45 Assensus superioris debet precedere contractum, quia quando aliquid pertinet ad formam actus, debet precedere ipsum actum.
- 46 Factum tempore inhabili, sed relatum in tempus habile validum est, saltem pro tempore habili, si iure illud non irriteretur.
- 47 Consensus superioris requiritur tanquam forma ad valorem alienationis, secus est de tractatu alienationis faciende, si Papa, seu Sedes Apostolica consenserit.
- 48 Consentiens in alienationem bonorum Ecclesiasticorum, non incurrit excommunicationem, & poenas dicta extrauagantis, quia consentire in alienationem, non est alienare.
- 49 Censura lata contra facientem, non ligat consentientem, nisi exprimat.
- 50 Nomine bonorum immobilium, vel mobilium in hac materia alienationis veniunt vasa aurea, argentea, gemma, casula pretiosa, tapetes: item quacumque triennio non corrumpuntur, & simul fructificant, ut integer grex ouium, caprarum, &c.
- 51 Item veniunt mobilia omnia quae seruando seruari non possunt, item quae triennio vsu corrumpuntur, vel breui tempore inueterascunt, quales sunt pleraque vestes, vinum, oleum, frumentum, & alij fructus, pecudes, & cetera animalia, &c.
- 52 Reliquia sanctorum non veniunt sub dispositione dicta extrauagantis.
- 53 Reliquias vendere (nisi vendantur ratione capsa, vel vasis pretiosi) est simonia, quae consummata inferi excommunicationem in opinione aliquorum, licet minus probabiliter.
- 54 Si reliquia alicubi tradita sint perpetuae sepulturae, et inde nunquam extrahantur, vsus & stylus Curiae Romanae habet, ut non possint absque consensu Apostolico extrahi, & aliis tradi.
- 55 Etsi fiat, actus, tanquam irritus, erit impugnandus.
- 56 Reliquia modica poterit licite alicui Ecclesiae, vel oratorio donari sine assensu Apostolico.
- 57 Regulares possunt alienare sine assensu Apostolico mobilia non pretiosa, ut vinum, frumentum, vestes, praesertim attritas, & similia.
- 58 Item possunt similiter alienare bona mobilia pretiosa, quae seruando seruari non possunt, ut quae non durant triennio, vel vsu consumuntur, & non fructificant.
- 59 Regularium superiores possunt sine assensu Apostolico ex bonorum Monasterij fructibus facere pingues elemosynas.
- 60 Item possunt Regulares sine assensu Apostolico accomodare, praesertim ad tempus breue, bona quacumque, & quantumcunque pretiosa.

RESPONDETUR, violari, si quis (siue laicus, siue etiam Ecclesiasticus, ut infra dub. 22. & 23. dicitur) Ecclesiae bonorum administrationem habens scienter in quantitate notabili alienet, destruat, vel demoliat in effectu bona, quae sunt mobilia, vel mobilia pretiosa, & seruando seruari pos-

sunt. Ratio est, quia talia bona alienationis immunitate gaudent, propterea inalienabilia dicuntur: & sub poena excommunicationis, aliisque poenis, ut beneficij priuationis, ipso facto incurrendis, alienari prohibentur, praeterquam ob iustam causam, & interueniente certa solennitate; ac denique Romano Pontifice consulto, cap. nulli, de rebus Ecclesiae non alienandis, libemus 2. Cod. de sacrosanct. Ecclesiis, Aubert. de non alienandis, coll. 2. Clement. 1. & extrauag. Ambrosius, Pauli II. eodem tit. ibi: Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium, concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, necnon infundationem, vel contractum emphyteuticum, praeterquam in casibus iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim de antiquo concedi solitis, & tunc cum Ecclesiarum euidenti utilitate, ac de fructibus, & bonis, quae seruando seruari non possunt, pro instantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura Constitutione fieri prohibemus, Praedecessorum nostrorum Constitutionibus, prohibitionibus, & decretis aliis super hoc editis, quae tenore praesentium innovamus, in suo nihilominus robore permanseris. Quapropter postea Pontifex excommunicationis sententiam contra eum, qui alienat, & qui alienatas res receperit, fulminat: Praelatum vero alienantem, si Pontificali, vel Abbatiali praefulgeat dignitate, ab ingressu Ecclesiae interdicat, alios vero Praelatos inferiores suis officiis, & dignitatibus ipso facto, absque ulla declaratione, priuatos esse denunciat. Contractusque huiusmodi nullius valoris esse declarat, quod & facit Paulus IV. in Bulla, quae incipit: Innotuit nobis, ubi similiter ipse alienationem, & locationem quorumcunque bonorum Ecclesiasticorum in damnum Ecclesiarum, vel non seruatis iuris solennitatibus, aut alias nulliter factas rescindit, & annullat. Quia tamen post haec iura sunt varia priuilegia Religionibus concessa, de quibus Rodrig. tom. 1. 99. regul. quast. 27. quale est illud, quod possunt Religiosi, & Moniales quaedam vendere, & alienare quacumque bona, etiam stabilia, dummodo hoc fiat in commodum, & utilitatem ipsarum Religionum, vel Monasteriorum, & ex consensu duarum ex tribus partibus Religiosorum, vel Monialium Monasterij, accedente etiam consensu, vel ratihabitione Generalis: ideo S. Congregatio Tridentini Concilij in decreto iussu Urbani VIII. edito 1624. abrogatis omnibus indultis, & priuilegiis quomodolibet Religionibus concessis, sic statuit in his verbis: Sacra Congregatio Cardinal. Concilij Tridentini interpretum rerum experimento edocta, quantum Religiones accipiant detrimenti ex bonorum immobilium, & pretiosorum mobilium distractionibus, quas crebro faciunt Regulares Apostolicis priuilegiis innixi, operapretium putat, illorum facultatem aliqua ratione compescere. Quapropter speciali S. D. N. iussu Generalibus, & Provincialibus Capitulis, vel Congregationibus, Abbatibus Generalibus, & quibuscumque aliis superioribus Regularibus cuiusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, vel instituti intra fines Europa existentibus, omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, census perpetuos, seu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, concessionem in feudum, vel emphyteusim, praeterquam in casibus a iure permissis, fieri perpetuo prohibet, atque interdicat, absque ipsius Congregationis Concilij expressa licentia, in scriptis, & gratis concedenda, sub poena priuationis omnium officiorum, quae tunc obtinebunt, vocisque actiua, & passiva, ac perpetua inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, quam ipso facto absque alia declaratione incurrant; sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate; poenis nihilominus Apostolicarum Constit. & praesertim fel.

8 fel. record. Pauli I. quæ incipit: *Ambitiosa*, in suo robore permanens, *Alienationis* verò, & *pacta*, *census*, *hypothecæ*, *locationes*, *conductiones*, & *concessionis* quasvis contra huiusmodi prohibitionem faciendas, *Sanctitatis* scilicet auctoritate ipsa iure nullas, atque irritas decernit. Ex quibus ultimis verbis colligitur, contractus factos alienationis sine prædictis conditionibus, & solennitatibus, esse irritos absque vlla sententia, & declaratione, cum irritatio hæc non sit poena, sed natura, ipsorum posita lege. Vnde qui accepit hoc modo bona alienata à Monasterio, non potest illa in conscientia retinere, nec etiam fructus illorum, sed si sit in mora restituendi, tenetur ad damna Monasterij, Molina tom. 2. de *Instit. a. disp. 466. Suar.* 11 4. tom. de *Relig. v. lib. 2. c. 27. n. 20. & 21. addens*, & rectè, neque Monasterium posse cedere iuri suo, quia hoc est intentum Ecclesiæ, propter indemnitate bonorum Ecclesiasticorum.

Post quæ (cum competentur esset, Regulares, qui tali decreto prohibebantur census imponere super bonis ad ipsorum Monasteria pertinentibus, loco censuum huiusmodi pecunias ad cambium, vel mutuum accipere cum solutione lucris cessantis, & damni emergentis) eodem Urbano VIII. approbante decreuit, ac declaravit S. Congregatio: *Huiusmodi contractum etiam esse contra mentem decreti, ut supra edicti; ideoque non licere Regularibus pecunias, vel proponitur, accipere, ac si acceperint, in ipsius decreti penas ipso facto in idere.* Laurent. de Peirinis tom. 2. *privil. Minim. in Const. 8. Urb. VIII.* Urbanus VIII. etiam in *Const. humane salutis*, anno 1615, prohibet bona iurisdictionalia in feudum, vel emphyteusim concedere, aut ultra triennium locare. Vide 4. tom. Bullar. inter Bullas Urbani n. 51. & quæ dicuntur *dub. 8.*

Ex his itaque habetur sub poenis enumeratis bonorum Ecclesiasticorum alienationis prohibitio, quæ alienationis prohibitio extenditur etiam ad bona loci pij, v. g. Confraternitatis, Collegij, Congregationis, Capellæ, vel Hospitalis, si auctoritate Episcopi sint erecta; quia tunc in omnium opinione sunt loca pia, & in cit. *extravag. Ambitiosa*, fit sermo etiam de locis piis; tum quia sic expressè habetur in *cap. hoc ius porrectum*, 10. q. 2. & docent Abb. in *cit. cap. nulli, num. ult.* Riccius in *praxi, part. 1. resol. 37. num. 1. & 2.* & alij communiter: tum quia loca pia, & Ecclesiæ in eiusmodi equiparantur, *argum. cap. requisisti*, §. *secus autem, de test. m.* secus videtur dicendum de confraternitate, Collegio, Congregatione, vel Hospitali, si sine auctoritate Episcopi sint erecta, quia tunc non censentur propriè loca pia, & sic quod istorum locorum bona immobilia, & mobilia pretiosa possint sine solennitate iuris alienari. Ita Parisius *conf. 35. tom. 3. Quaranta num. 28. & 41.* Riccius *decis. 48.* Redoanus 17 *quest. 28.* Soprani *cap. 4. num. 19.* Idemque dicas cum Riccio de bonis Capellæ, & quæ non sunt auctoritate Episcopi erecta; quia huiusmodi Capella non censetur Ecclesiasticum beneficium. Sed de hac re vide quæ dicebantur *cap. 2. dub. 2. sect. 7. num. 15. & seqq. & cap. 4. dub. 20.*

An autem in dubio Hospitalis, vel Capellæ, vel quicumque alius locus pius auctoritate Episcopi erectus præsumi debeat, vide quæ dicebantur *cit. cap. 2. dub. 2. sect. 7. numero 38. & sequentibus. & cit. cap. 4. dub. 20.*

18 Dixi in principio num. 1. si quis Ecclesiæ bonorum administrationem habens; quia in cit. *extravag. Ambitiosa*, & *cit. Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alienandis*, sermo est de Prælati beneficiariis, & aliis administrationem habentibus (qui etiam administratione priuantur aliquando.) Quapropter si Religiosus subditus, vel quicumque alter nullo iure administrationem habens, aliquid Ecclesiæ alienet, destruat, vel demoliat, v. g.

arbores fructiferas incidat, domum destruat, fundum in quid prius immutat, &c. excommunicationem, & poenas dictæ extravagantis non incurrit, quamvis grauius peccet. Zabarella in *cit. Clement. 1. quest. 21. n. 28.* Felinus, Soprani, & alij, quos citat Filiucius *part. 3. tract. 44. cap. 6. quest. 4. num. 4.* An autem ex alio capite talis excommunicationem incurrat, dicam alibi.

Dixi secundò, scienter; quia in cit. *extravag. dicitur: Quidquam alienare presumpsit.* Sed præsumptio supponit dolum, & scientiam. Ergo, &c. Quapropter si quis alienet, destruat, vel demoliat ex ignorantia iuris, vel facti, excommunicationem, & poenas dictæ extravagantis neque incurrit, nisi forsitan ignorantia coniuncta sit cum ingenti temeritate; quia tunc ex non improbabili sententia Doctorum, Nauar. 21 *conf. 19. de rebus Ecclesiæ non alien. Quaranta verb. Alienatio, num. 9. & 10.* Soprani apud Filiucium *tract. 44. cap. 6. quest. 4. num. 5.* & aliorum ignorantia scientiæ equiparatur. Vide quæ *lib. de Parlamentis, dub. 4. sect. 19. subsect. 31. corollar. 2. & 3. & supra cap. 16. dub. 36. num. 3.* dicebantur, & infra *cap. 19. dub. 39.* dicentur.

Dixi tertio, in quantitate notabili, quia in quantitate parui momenti, v. g. 25. scutorum aureorum (sicuti dicam *dub. 2. sect. 2.* & declaravit S. Congregatio teste Naldo *verb. Prælati, num. 7.* Gauanto in *man. Episcop. verb. Alienatio, num. 24.* Diana *part. 4. tract. 4. resol. 223.* Homobono in *const. consult. cas. conscient. vol. 2. part. 6. respons. 98.* & Peregrino in *compend. privileg. verb. alienatio bonorum, in s. holo.* Quamvis Palas *tom. 2. disp. 24. vnic. punct. 15. §. 1. num. 2.* dixerit, esse etiam quantitatem parui momenti, si centum aureos non attingat) non requiritur iuris solennitas, nec Pontificis Romani consultatio, & consensus. Molina *disp. 468. §. licet prædicta.* Sæ *verb. alienatio, num. 7.* alijque communiter, qui id intelligunt, & rectè, de quibuscumque rebus Ecclesiæ modicis, tametsi immobiles sint, *argum. cap. terrulas, 21. quest. 2.* Idem dicas, si res non pariatur moram. Abbas in *cap. et super, de rebus Ecclesiæ non alien. num. 15.* & in *cap. fin. de Ecclesiis adif. num. 8.* & merito, 27 ne id, quod in beneficium Ecclesiæ concessum est, in detrimentum eiusdem conuertatur. Idemque dicas, si alienetur summa pecuniaria ad pium usum, quantumvis ea magna sit, dummodo ad mensam Prælati pertineat; quia dicta pecunia non est res Ecclesiæ, sed Prælati, de qua ad causas pias liberè disponere potest Prælati, etiam si Regularis; quia talis, etsi non habeat dominium, habet tamen ad causas pias administrationem. Silu. *verb. alienatio, num. 7. & alij passim.*

Dixi quarto, alienet, non solum per venditionem, 29 permutationem, donationem, precarium (ut rectè Riccius *decis. 64.* Quaranta *verb. alienatio, num. 15.* & Bonacina *de alien. bonor. Ecclesiæ, punct. 2. num. 9.* & similes contractus, quibus directè rei traditur dominium transfertur, iuxta *l. 1. Cod. de fundo dotali*, & *l. alienatum, ff. de verbor. signifi.* & iuxta Glossam in *cap. cum nulli liceat, de reb. Ecclesiæ non alien.* Sed etiam (cum sumus in materia Ecclesiæ, & privilegiatis personis favorabili) per feudum, emphyteusim, & locationem in longum tempus (scilicet ultra triennium, si res singulis annis fructificet, vel ultra sexennium, si binis, vel ultra novennium, si ternis annis fructificet) quibus rei usus, fructus, siue dominium utile transfertur, & multò magis per contractum censualem, per quem dominium, seu directum, seu utile in alterum transfertur, constituta pensione annua. Redoanus *de rebus Ecclesiæ non alien. cap. 27.* Andr. Gail. *lib. 2. observ. 10.* Mol. *de instit. tract. 2. disp. 494. & seqq. Azor. tom. 1. lib. 9. c. 1. q. 2.* Couar. 2. var. *cap. 2. §. 2.* & alij passim ex *extravag. ambitiosa*, & S. Congregationis decreto *suprà cit.*

Quod

- 30 Quod adeo verum est, ut nomine alienationis in materia hac Ecclesiae, & privilegiatis personis fauorabili, comprehendatur etiam ex dictis iuribus quaevis constitutio pignoris, & hypothecae, specialis tamen, non item generalis, uti contra Rodriguez 99. regul. quest. 7. art. 1. Vasquez dub. 8. num. 7. Quaranta num. 16. & 27. Sopranum apud Filliucium tract. 44. cap. 4. & Bonacinam punct. 2. num. 13. dicam diffusius infra dub. 3. & colligitur ex cit. c. nulli, & docent ibi Abbas num. 3. Couarr. 2. var. cap. 16. num. 7. Redoanus cap. 6. & Mol. disp. 446. & suadet ratio, quia per generalem hypothecam non tantum iuris in rem, cum periculo eam alienandi, transfertur, quantum per specialem. Quamvis si loquamur de alienatione prohibita in materia odiosa, nomine alienationis non comprehendatur hypotheca, vel pignus, nisi sit constitutum pro tanta quantitate, ut non sit spes facilis redemptionis, ideoque probabili periculo alienationis exponatur; quia prohibito actu, censetur prohibitum omne illud, per quod peruenitur ad actum, sicuti recte dixit Redoanus num. 2. & 11. & in hoc sensu procedit rubrica Saliceti in l. ult. Cod. de rebus alienis non alien. Si res prohibetur alienari, non solum prohibetur domini directi translatio, sed pignoris etiam obligatio, ususfructus, & servitutis constitutio.
- 31 At si res aliqua ab antiquo tempore in feudum, vel emphyteusim concedi solita erat (ad quod sufficit, ut scilicet dicatur solita, si semel concessa fuerit, teste Claro §. feudum, q. 13. num. 14. & Mol. disp. 648. concl. 8.) poterit etiam deinceps (dummodo post traditionem expirante contractu non fuerit, quoad fructus, Ecclesiae incorporata) sine alia solennitate à Praelato concedi, si Ecclesiae expedire videatur, sicuti expresse habetur in cit. extravag. Ambitiosa, Pauli II. Et probatur; quia haec non est noua alienatio, quae iure prohibetur, sed potius continuatio alienationis prius factae, seu executio alienationis antiquae. Sic Abb. in cap. ut super, de reb. Eccles. non alien. num. 11. & Doctores communiter, ut refert Clarus de emphyteusi, q. 6. & de feudo, quest. 13. Couarr. lib. 2. var. cap. 17. numero 2. Quaranta num. 39. & Barbosa de potest. Episcop. alleg. 19. num. 22. Quapropter infert Glossa communiter recepta
- 32 in cap. prohibemus, de decimis, & Couarr. n. 5. quod decimae, quae ante Lateranense Concilium laicis dabantur, si postea ad Ecclesiam reuertantur, possint ante ipsarum incorporationem iterum eisdem concedi, argum. cap. 2. de feudis, & docent contra Andream Fachineum lib. 7. controuers. iuris, cap. 7. Glossa & Doctores in cit. cap. 2. de feudis, & Iulius Clarus §. emphyteusis, q. 28. num. 7. §. & si dicas, ubi testatur, quod in multis locis consuetudo sit, ut feuda Ecclesiastica sine iuris solennitatibus in emphyteusim licite, ac valide tradantur. Vide quae dicuntur infra sect. 15.
- 33 Dixi quintò, in effectu; quia poena imposita facienti (ut est in casu nostro, sicuti patet ex cit. iuribus) non incurritur ob criminis attentionem. Quapropter si quis cogitet, tractet, attenter, vel promittat alienare, dummodo in effectu non alienet, ita ut tradendo etiam rei pacificam possessionem, consummet actum, neque excommunicationem, & poenas dictae extravagantis incurrit, quia odia sunt restringenda: tum quia in cap. si presbyterorum, de rebus Eccles. non alien. decernitur, quod clericus subscribens alienationem bonorum Ecclesiae excommunicetur, nisi alienans, & recipiens rem Ecclesiae celeri restitutione sibi prospiciat, & iuxta Gloss. ibid. verb. celeri, celeri restitutione sibi prospicit, qui restituit antequam Ecclesia ex tali alienatione laedatur. Ergo à fortiori excommunicationem euadet, qui Ecclesiae rei alienationem reuocat, antequam alter pacificam illius rei venditae possessionem recipiat. Sic Iason in lib. fin. Cod. de iure emphyt. Nauar. consil. 18. de rebus Eccles. non alien. Couarr. var. resol. cap. 16. num. 7. Riccius decis. 63. Quaranta verb. Alienatio, num. 50. Filliuc. tract. 14. num. 119. & Sopranus apud Filliucium tract. 34. cap. 7. quest. 5. Et si quidam alij quoad eum, qui alienat, sed pacificam possessionem nondum tradidit, contrarium senserint, ex eo quod licet non sit tradita pacifica possessio, consummatus sit tamen alienationis actus: sed quod dixi (tum ob rationem dictam, tum quia tunc possessio manet apud Ecclesiam, & alter non habet ad rem, nisi ius conditionatum, nempe supposito assensu Sedis Apostolicae, non autem absolutum, & sic non habet semper ius in rem) videtur probabilius, nempe excommunicationem, & poenas cit. extravagantis non incurri, nisi etiam rei pacifica possessio tradita sit, in quo casu tamen dictae poenae incurruntur, etiam si contractus sit factus saluo assensu Sedis Apostolicae, & non aliter. Ratio est, quia licet ad sit talis protestatio, est tamen protestatio contraria facto: tum quia assensus superioris debet praecedere contractum, quia quando aliquid pertinet ad formam actus, debet praecedere ipsum actum. Atque ita declarant (Clemens VIII. apud Genuensem in praxi Archiepisc. cap. 50. & c. 44. & docent ex communiori sententia Doctores Abbas in cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. Genuensis loc. cit. (quamvis in cap. 88. n. 4. videatur sibi contrarius) 45 Peirinus tom. 1. privileg. Minim. in constit. 9. Iulij II. num. 14. Bonacina de alien. bonor. Eccles. disp. 2. q. vnic. punct. 4. n. 5. Lezana part. 2. cap. 19. num. 61. & alij apud Riccium decis. 24. contra ipsum Riccium decis. 56. & apud Sopranum num. 5. quest. 9. n. 9. & apud Quarant. n. 8. & 9.
- Neque obstat, si dicas, quod factum tempore inhabili, sed relatum in tempus habile, validum sit saltem pro tempore habili, l. in tempus, ff. de hered. institut. Ergo contractus alienationis rei Ecclesiasticae factus sub forma, saluo assensu Sedis Apostolicae, dicendus est, quod sit validus, quia refertur ad tempus habile, in quo scilicet obtentus fuerit assensus Sedis Apostolicae.
- Respondetur enim, quod factum tempore inhabili, sed relatum in tempus habile, validum sit saltem pro tempore habili, si iure illud non irritetur, uti contingit in casu nostro, cum consensus superioris requiratur tanquam forma ad valorem alienationis, uti dicebam. Secus dicendum de tractatu alienationis faciente, si Papa, seu Sedes Apostolica consenserit, quia hic actus non est alienatio. Vide Quarant. n. 10. ubi ostendit, rationem, & modum, quo possit contractus alienationis celebrari sub forma, saluo assensu Summi Pontificis, seu Sedis Apostolicae.
- Et quod dictum est de tractante, attentante, promittente alienare, quia & de ipso alienante, quod scilicet non contrahat censuras, & poenas extravagantis Ambitiosa, nisi tradiderit pacificam possessionem, idem dico de consentiente in alienationem, quia consentire in alienationem non est alienare, & censura lata contra facientem, non ligat, ut potè odiosa, & sic stricti iuris, consentientem, nisi exprimat, ut communiter Doctores in tractatu de censuris. Vide Riccium in cit. decis. 65.
- Dixi sextò, bona immobilia, vel mobilia, quae seruando seruari possunt, qualia sunt vasa aurea, argentea, gemmae, casulae pretiosae, tapetes, copiosa bibliotheca librorum, item quaecumque triennio non corrumpuntur, vel fructificant, ut integer grex ouium, caprarum, &c. ex quo Ecclesia redditus annuos accipere consuevit: mobilia enim, pretiosa, quae seruando seruari non possunt, ut quae triennio usu corrumpuntur, vel breui tempore inueterascunt (quales sunt pleraque vestes, praesertim tritae, vinum, oleum, frumentum, & alij fructus, pecudes, & caetera animalia: item pecunia vsui quotidiano deferuiens, etiam ex venditione rei immobilis redacta, vel

vel etiam ad emptionem rei immobilis destinata, destinatione saltem reuocabili, si non etiam irrevocabili, ut per votum, iuramentum, vel superioris præceptum; quia tunc forsan inter mobilia, vel mobilia pretiosa numeratur, sicut & forsan etiam inter pretiosa numeratur, si sit fructifera, scilicet in montibus, baneis, vel in censibus collocata, sicut dicitur *infra dub. 2. sect. 3.* sine iuris solemnitate licite, & valide alienantur, quia de re dicitur *circ. dub. 2. sect. 1. & segg.* & docent Conar. *2. var. cap. 17. num. 2.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat. 19. num. 39.* Lezana *part. 2. cap. 19. num. 55.* Sylu. *verb. Alienatio, quest. 7.* Less. *de inst. & iure, lib. 2. cap. 24. dub. 11. num. 62.* Mol. *disputat. 468.* Quaranta *verb. Alienatio, num. 24.* Riccius *decis. 61.* Bonacina *disp. de alien. bonorum Eccles. quest. unic. punct. 2. num. 2.* Genuensis *in prax. cap. 44. 60. & 88.* & alij passim.

52 Dixi septimò, pretiosa; quia *cit. extrauag. Pauli II.* loquitur de bonis temporalibus pretio æstimabilibus, & sic reliquiæ Sanctorum etiam insignes, ut caput, pes, manus, & similia, quin & pars crucis, vel spina Coronæ Domini IESU CHRISTI; cum non sint res pretiosæ, seu pretio æstimabiles, non prohibentur sub pœna excommunicationis ipso iure latæ alienati ex hoc capite, seu non comprehenduntur sub prohibitione dictæ extrauag. Pauli II. Vide Bordonum *in consil. Regular. resolut. 27. num. 62.* Dianam *p. 1. 4. tract. 4. resolut. 223.* Riccium *decis. 53. num. 6.* Peregrinum *in compend. præilegiorum, verb. Alienatio bonorum, dub. 4.* Lezanam *num. 57.* Bonacinam *tract. de alienat. disp. 2. quest. unic. punct. 2. num. 31.* Quamvis ipsi oppositam sententiam putent probabiliorē, quam Paqualis *tom. 2. decis. 181.* putat esse certam, sed minus recte, ut patet ex dictis.

53 Reliquias tamen vendere (nisi vendantur ratione caplæ, vel vasis pretiosi) est simonia, quæ si consummetur, infert excommunicationem ex isto capite in opinione aliquorum, quamvis minus probabili, quia & probabiliori non inducit pœnas iuris ipso facto simonia, nisi solum in Ordine, beneficiis, vel Religione, sicut docent Nauar. *cap. 23. num. 111.* Sylu. *verb. Simonia, quest. 19.* Less. *de inst. & iur. lib. 2. cap. 35. dub. 23.* & alij passim, præsertim Recentiores.

54 Cæterum, si reliquiæ alicubi traditæ sint perpetuæ sepulture, ut inde nunquam extrahantur, vltus & stylus Curie Romanæ habet, ut non possint abque consensu Apostolico extrahi, & aliis tradi: itavt si id fiat, actus tanquam irritus, impugnandus sit. Cherubin. *in Compend. Bullar. in constitut. 8. Pij V.*

55 Quod intellige de dictis Reliquiis perpetuæ sepulture traditis, & de insignibus; exiguarum enim reliquiarum alienatio non videtur exigere consensum Apostolicum: quapropter sacra Congregatio, teste Barbosa *in collectan. Bullar. verb. Reliquie*, declaravit, reliquam modicam iam factam alienabilem posse dari alicui Ecclesiæ, vel Oratorio. Vide Armillam *verb. Religio, n. 4.* Syluestrum *verb. Reliquia*, & Riccium *decisione 65. num. 1. & 6.*

Ex dictis sequitur, quod alienari possint etiam à Regularibus sine licentia S. Congregationis mobilia non pretiosa, ut dictum est *supra, n. 41.* v. g. vinum, frumentum, vestes præsertim tritæ, & similia; quia in dicto S. Congregationis decreto solum prohibetur sine licentia eiusdem S. Congregationis alienatio bonorum mobilium pretiosorum.

Item alienari possunt sine prædicta S. Congregationis licentia bona mobilia pretiosa, quæ servando servari non possunt, ut dictum est ibidem, v. g. quæ non durant triennio, vel vltu consumuntur, & non fructificant; quia licet non exprimitur in dicto de-

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

creto sacre Congregationis, colligitur tamen satis ex *cit. extrauag. Ambrosio* (quam roborare intendit dictum decretum) cum in ea expressè concedatur alienatio talium bonorum, quæ servando servari possunt. DD. 58 quos sequitur Mol. *de contractib. disp. 465. num. 1.* Vnde declaravit S. Congregatio superiores Monasteriorum, 59 non obstante decreto de rebus Regularium non alienandis, posse ex fructibus bonorum pingues eleemosynas facere, v. g. decem modiorum tritici, & similia; quia fructus non comprehenduntur in dicto decreto. Vide Barbosa *in collectan. Bullar. verb. Superior Regularis.*

Item possunt commodari, præsertim ad breve 60 tempus, bona Monasteriorum quæcumque, ita ut talium bonorum transferatur solum vltus, non autem dominium directum, vel indirectum; quia per dictam Extrauag. Ambrosio, & dictum decretum S. Congregationis solum prohibentur alienationes. At quod commodatur, non alienatur: ergo, &c. Ricc. *decis. 68. & 74.* & Bonac. *n. 32.*

Sed ut quæ dixi, distinctius intelligantur, sit

DUBITATIO II.

Quanam bona dicantur mobilia, & mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt, ut proinde sine solemnitate iuris alienari non possint.

SECTIO I.

Dubitationis Resolutio.

SUMMARIVM.

- 1 *Nomine bonorum immobilium veniunt fundi, prædii, domus, & similia, quæ fixam radicem habent.*
- 2 *Immobilia reputantur annui redditus, census, iura ad ipsos, & ad quaslibet alias servitutes, Cathedra, Commenda, beneficia Ecclesiastica, iurapatronatus, & usufructus longi temporis, & similia.*
- 3 *Tale indicatur ius, seu actio, qualis est res, ad quam est ius, seu actio.*
- 4 *Ius, & actio non comprehenduntur sub bonis mobilibus, neque sub immobilibus, ubi expressè verba intelliguntur; secus autem est in hac materia prohibitionis de non alienando in favorem Ecclesiæ.*
- 5 *Ius Ecclesiæ pericipiendi fructus aliquos per decennium, connumeratur inter bona mobilia.*
- 6 *Tempus decennij longum tempus, & quasi perpetuum à iure reputatur.*
Hinc annui redditus, si sint circa decennium, & crediti montium, vulgò dicta loca montium, reputantur bona mobilia, quamvis oppositum sit etiam probabile.
- 7 *Mancipium, & iumenta rusticana etiam inter bona mobilia connumerari debent, si tamen ista affixa sint prædiis, tanquam illorum pars, alias secus.*
- 8 *Mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt, quæque inter mobilia ad hunc effectum computantur, sunt vasa aurea, argentea, gemma, casula pretiosa, calices, tapetes, & vestes, quæ difficile consumuntur, & generaliter sunt omnia illa, quæ fructificant, & triennio non corrumpuntur.*
- 9 *Quæ diximus non posse alienari sine iuris solemnitate, locum habent etiam in relictis Ecclesiæ factis*

- factis sine expressa conditione, ut in perpetuum seruentur.
- 10 *Conditio expressa ut in perpetuum seruentur, seu nunquam alienentur, necessaria non est ad legalem inalienationem.*
 - 11 *Nec possunt alienari bona hereditaria accepta de manu laici, & ex necessitate soluendi æris alieni alienanda.*
 - 12 *Pretiosa res dicitur, quæ valet pluris, quam 25. scutis aureis, & sic tunc solum alienari non potest sine iuris solennitate.*
 - 13 *Requiritur tamen ad hoc ut sine iuris solennitate possit alienari res modica, quæ scilicet valet minoris, quam 25. scutis aureis, quod sit etiam minus utilis, & ad sit alienandi necessitas, & sit, si sit stabilis, distincta ab aliis terrulis Ecclesiæ.*
 - 14 *Servi fugitivi, qui reuocari retineri non possunt, possunt sine consensu Pontificis alienari, etiam in casu, quo sint affixi prædiis rusticis, vel urbanis.*
 - 15 *Idem dicendum de seruis ebriosis, latronibus, vel inhonestis.*
 - 16 *Si seruus sit relictus Ecclesiæ ea conditione, quod non vendatur, alioquin pertineat ad heredem testatoris, venditus pertinebit ad heredem testatoris.*
 - 17 *Oblationes imaginum Regularium factæ sine solennitate iuris alienari possunt, nisi sint voti aurea, vel argentea magni valoris.*

Respondetur, & dico primò, immobilia propriè sunt fundi, prædia, domus & similia, quæ fixam radicem habent: item immobilia reputantur annui redditus, census, iura ad ipsos, & ad quaslibet alias seruitutes, cathedræ commoda, beneficia Ecclesiastica, iurapatronatus, vsusfructus longi temporis, & similia, quia huius generis iura de se sunt perpetua, & præterea tale indicatur ius, seu actio, qualis est res, ad quam est ius, seu actio, ita ut si sit ius, seu actio rerum immobilium, vel mobilium pretiosarum, sine solennitate iuris alienari non possit, possit autem, si sit aliarum rerum mobilium, verbi gratia debitum pecuniarium. Sic Abb. in cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. Silu. verb. Alienatio, q. 9. Mol. disp. 468. Gomez 2. var. c. 14. n. 14. (vbi id probat, tum auctoritate Bartoli, & Baldi, tum ex l. si ad resoluendum, Cod. de prædiis Minorum.) Vasquez in opusc. de redditib. cap. 2. §. 2. n. 44. Suarez tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. c. 27. n. 16. & 17. Quaranta verb. Alienatio, n. 26. & 39. Riccius decis. 44. Barbosa alleg. 95. & 96. & expressè traditur in Clement. exini de paradiso, §. cumque annui redditus, & tradit Gloss. verb. Iura, ex textu in cap. 2. de rebus Eccles. non alien. in 6.

Obiicies, ius, & actio non comprehenditur sub bonis mobilibus, neque sub immobilibus, l. à Dino Pio, §. in venditione, ff. de sent. & re iudic. ergo.

Respondetur, distingo antecedens: non comprehenditur in testamentis, & aliis dispositionibus, in quibus verba expressè intelliguntur, concedo: in hac præsentī materia prohibitionis de non alienando in fauorem Ecclesiæ, nego. Sic communiter Doctores, teste Azor. 2. p. lib. 9. cap. 1. q. 6. & Barbosa 2. p. alleg. 95. num. 46.

Obiicies secundo, saltem id dici solum debet de iure perpetuo, non item de iure ad decennium, vel ultra: ergo.

Respondetur, nego antecedens; ita ut si Ecclesiæ habet ius percipiendi fructus aliquos per decennium, tale ius etiam inter bona immobilia connumerabitur. Ratio est, quia tempus decennij longum tempus, & quasi perpetuum à iure reputatur. Vide Molinam

de iust. tract. 2. disp. 46. & Naldum verb. annus, num. 7. & verb. bona, num. 16. qui tamen ait, annuos redditus, si sint citrà decennium, & credita montium, vulgò dicta loca montium, esse bona mobilia, atque aded posse alienari sine assensu Apostolico, quamvis contrarium doceat Lezana ex Curia vsu, qui est naturæ ipsorum conformis, cum possit illa perpetuò durare. Accedit, quod licet non sint bona immobilia, sunt saltem mobilia pretiosa, quin & fructifera; quapropter de ipsis, quoad alienationem, iudicandum est, ac si essent bona immobilia.

Idemque tradunt alij de mancipio, & iumento rusticano, quod scilicet hoc etiam inter bona immobilia connumerari debeat, & sic quod hoc etiam sine solennitate debita iuris alienari non possit. Vide cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. Vide etiam Glossam ibi, & Molinam disp. 465. Quod tamen intellige, si mancipium, iumentum, & similia affixa sint prædiis, tanquam illorum pars; quia tunc censentur pars prædij, & consequenter inter bona immobilia computantur. Secus si non sint affixa prædiis, tanquam illorum pars, sed liberè ibi ponantur; quia tunc non censentur bona immobilia, neque mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, cum ob mortem, mortem, & alios casus multos seruari non possint. Sic Abb. in cit. cap. nulli, Mol. loco supra cit. & Sopranus apud Filliucium tract. 44. cap. 4. q. 21. n. 27. & Lezana p. 2. c. 19. n. 57.

Dico secundo: Mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, quæque inter immobilia ad hunc effectum computantur, sunt vasa aurea, argentea, gemmæ, casulæ pretiosæ, calices, tapetes, vestes, quæ difficilè consumuntur, & generaliter sunt omnia illa, quæ fructificant, & triennio non corrumpuntur. Sic dicebam supra dub. 1. num. 40. & seqq. & tradit Gloss. in l. 1. Cod. si aduersus vsuras, Azor. lib. 9. cap. 1. q. 5. & 7. Barbosa de potest. Episc. 3. part. allegat. 95. n. 38. & alij passim.

Quapropter omnia hæc, quæ dixi in primo, & secundo dicto, sine solennitate iuris alienari non possunt, etiam si sine expressa conditione, ut in perpetuum seruentur, Ecclesiæ relictæ sint. Ratio est, quia talis expressa conditio, ut in perpetuum seruentur, seu nunquam alienentur, necessaria non est ad legalem inalienationem, de qua loquimur, ut communiter Doctores. Quid autem operetur dicta conditio, si quando fuerit appposita, dicam infra dub. 11.

Item, etiam si sint bona hereditaria, accepta de manu laici, & ex necessitate soluendi æris alieni alienanda; quia per aditionem hereditatis iam sunt facta bona Ecclesiastica, ac proinde ad ipsorum alienationem Sedis Apostolicæ licentia requiritur. Rota, quam citat Naldus verb. Bona, n. 7.

Petes, quantinam valere res debeat, ut pretiosa dicatur, & sic alienari sine iuris solennitate non possit.

Respondetur, ut in cit. dub. 1. n. 13. dicebam, valere debere eam pluris, quam vigintiquinque scutis aureis, vti S. Cardinalium Congregatio determinauit, quamvis Filliucius tom. 3. tract. 44. cap. 4. n. 4. Quaranta verb. Alienatio, num. 41. Peirinus tom. 1. privileg. Minim. in Constit. 9. Iulij II. num. 15. & Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 95. n. 51. satis probabiliter putent, id relinquendum esse arbitrio iudicis, vel prudentis viri.

Ratio autem, cur è contra res, quæ non excedit summam vigintiquinque scutorum aureorum possit sine licentia Sedis Apostolicæ vendi (& sic, teste Riccio in prax. decis. 113. num. 5. edit. 1. & resol. 98. n. 5. edit. 2. & Barbosa loc. supra cit. multò magis ultra triennium

triennium locari, vel alio modo alienari) est, quia res talis (etiam si sit immobilis) modica, seu modici valoris esse censetur, & sic vendi, & alienari sine dicta licentia permittitur, *cap. terrulas, 12. quest. 2.* cui textui neque constitutionem Pauli I. neque decretum Concilij Tridentini *sess. 22. de reformat. cap. 11. & sess. 25. etiam de reformat. cap. 11.* (ubi similiter prohibetur alienatio bonorum Ecclesiasticorum) derogasse, declaravit S. Congregatio, teste Quaranta *cit. num. 41.* & Gauanto in *Man. Episc. verb. Alienatio, num. 22.* Idemque (scilicet prædicto textui neque derogasse) dicendum est de decreto S. Congregationis, quod referebam *dub. 1. num. 4.* cum tale decretum sit conforme Constitutioni Pauli, illius explicatio, & confirmatio pro Regularibus, sublati eorum priuilegiis, ut citato loco dicebam.

Cæterum in dict. *cap. terrulas*, ut res prædicta, tanquam res modici valoris, alienari, vel quocumque alio modo distrahi possit, requiritur præterea quod sit minus vilis, & ad sit alienandi necessitas, & sit disjuncta ab aliis prædiis, vel terris Ecclesiæ: si enim fuerit coniuncta cum illis, ita ut illorum sit pars, sapient naturam illorum quorum est pars, quapropter alienari non poterit sine dicta licentia, sicut non possunt illa, alioquin enim daretur occasio, ut totum ipsum prædium magnum paulatim, & diuisum per partes modicas possit alienari.

Quia tamen in eodem *cap. terrulas*, & c. *fugitiui, 12. quest. 2.* conceditur Episcopis posse alienare seruos fugitiuos, qui reuocati retineri non possunt, sequitur, quod mancipia fugitiua, quæ reuocata retineri non possunt, vendi possint sine licentia Pontificis, vel S. Congregationis, etiam in casu, quo aliàs illa alienari non possunt, iuxta dicta *supra num. 7.* ex eo scilicet, quod sint annexa, vel affixa prædiis rusticis, vel vrbis, tanquam illorum pars. Doctores, quos sequitur Portell. in *dubio regul. verb. Alienatio, in addit. num. 3.* qui subdit, idem ob eandem rationem dicendum esse, si seruus sit ebriosus, latro, vel inhonestus: subdit secundò, quòd si tamen seruus relictus sit ea conditione, ne vendatur, & si venditur, pertineat v. g. ad hæredes testatoris, in tali casu vendi non possit, ita ut si in dicto casu vendatur, pertineat ad hæredes illius. Ratio est, quia lex canonica derogare non debet legi naturali, quæ hic, & nunc præscribit obseruantiam illius conditionis aliàs rationabilis. Quod tamen intellige, nisi obtenta sit dispensatio in dicta conditione.

Petes secundò, an oblationes imagini regularium factæ, sine solennitate iuris alienari possint?

Respondetur ex dictis, posse, nisi sint vota aurea, vel argentea magni valoris, excedentia scilicet summam viginti quinque scutorum aureorum. Sic Bonac. de *alien. bon. Eccles. punct. 2. n. 6.* Riccius *decis. 10. & 102.* Nouarius in *summa Bullar. tit. de alienat. n. 22.* & Diana *part. 4. tract. 4. res. sol. 223.*

SECTIO II.

An, & quid dicendum de re, quæ valorem 25. aureorum non attingit, vel quæ non durat triennio, nec fructificat?

SUMMARIUM.

- 1 Res, quæ non attingit valorem viginti quinque aureorum, non est pretiosa, & sine iuris solennitate alienari potest.
- 2 Item res, quæ non durat triennio, sed usu consumitur, & non fructificat, quale est vinum, frumentum, Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars I.

tum, oleum, bordenum, lana, vestes ordinariæ, & similia.

EX dictis sequitur primò, quod pretiosa non sit, & sic sine iuris solennitate alienari possit res illa, quæ valorem 25. aureorum non attingit, quæque non durat triennio, sed usu consumitur, & non fructificat, quale est vinum, frumentum, oleum, bordenum, lana, vestes ordinariæ, vel tritæ, & similia. Sic colligitur ex l. quæ lex, §. ult. Cod. de administrat. tutor. *cap. vestra*, de locato, & docent Gloss. in l. 1. Cod. si aduersus vsucap. Silu. verb. Alienatio, num. 7. Azor tom. 2. lib. 9. cap. 1. quest. 5. Less. lib. 2. cap. 24. dub. 11. n. 62. Nauarr. de alienat. rerum Ecclesiasticarum num. 4. Mol. disp. 465. Genuensis in prax. cap. 60. num. 7. Quaranta verb. Alienatio, num. 28. & Barbosa de potest. Episc. 3. part. allegat. 95. num. 38. & seqq. & nos dicebamus *supra cit. dub. 1. n. 13.*

SECTIO III.

An, & quid dicendum de pecunia, quæ in capsâ, & domo testatoris reperitur? Vbi etiam, quid dicendum, si ad immobilia, vel pretiosa mobilia emenda destinata fuerit, vel in banchis, montibus, aut censibus reperta?

SUMMARIUM.

- 1 Pecunia, quæ in capsâ etiam, & in domo testatoris reperitur, non est res pretiosa; quia hæc res in quotidiano deseruit, & seruata fructum non parit.
- 2 Limita nisi pecunia (auctoritate Prælati Ecclesiæ, vel Monasterij administrantis) ad emptionem immobilium, vel pretiosorum mobilium destinata sit ex relicto, & dispositione alicuius, secus si dispositio sit reuocabilis, & non confirmata iuramento, & superioris præcepto.
- 3 Qualibet destinatio pecuniarum præter supradictas, præsertim reuocabilis, accidentaria censetur, ut sic pecunia conditionem mutare non possit.
- 4 Pecunia si ad supradictum effectum a testatore fuerit relicta, vel redacta ex redemptione census Ecclesiæ, vel ex aliqua re Ecclesiæ immobili, vel mobili pretiosa vendita, ut renouentur in aliqua alia re, non potest sine solennitatibus iuris alienari.
- 5 Pecunia pupilli destinata ad emenda prædia non potest alienari, nisi interueniente solennitate, quæ requiritur ad alienationem immobilium.
- 6 Quod succedit in loco alterius, seu subrogatur in locum alterius, induit condiciones illius.
- 7 Si fundus legatus post mortem testatoris euincatur dato pretio, hoc pretium tanquam subrogatum in locum fundi, debetur legatario.
- 8 Res & actus iudicatur ex suo principio, & in omnibus attendi debet principium & finis.
- 9 Finis tanquam mensura, & forma, ostendit quales sint censenda res.
- 10 Via sicut non facit statum, ita nec sufficit ut secundum ipsam de re iudicemus.
- 11 Pecunia ut supra relicta, & destinata non dicitur de fructibus Ecclesiæ, sed de proprietate illius.
- 12 Prælati non potest disponere de rebus, quæ sunt de proprietate Ecclesiæ, sed solum de fructibus.
- 13 Pecunia est illius, cuius est res, ex qua desumitur.
- 14 Prælati, quod possit disponere de pecunia à testatore ad res immobiles, vel mobiles pretiosas emendas relicta, est valde absurdum.

M 2

25 Limita

- 15 Limitatur secundo ab aliis, nisi pecunia in banchis, montibus, vel censibus posita sit; quia tunc vtopot negotiorum exposita, est fructifera. Secus in sententia auctoris, si nondum sit posita in dictis montibus.
- 16 Limitatur tertio ab aliis, nisi pecunia destinata sit pro futura aliqua necessitate Ecclesie, vel eius patrimonij conservandi; quia tunc in rei immobilis, vel mobilis pretiosa, vel in patrimonij locum succedit. Secus in sententia auctoris, si non actu iam fuerit applicata.
- 17 Pecunia ut supra relicta, destinata non potest converteri in extinctionem debitorum eiusdem Ecclesie.
- 18 Causa extinctionis debitorum Ecclesie non est causa sufficiens alienandi res Ecclesie, nisi debitum sit vrgens, ita ut illud extinguatur sit necessitas, vel utilitas Ecclesie.
- 19 Res Ecclesie debita necessitate interveniente, alienari possunt, servatis tamen debitis iuris solemnitatibus, qua remittuntur, si necessitas sit adeo vrgens, ut non patiatur eas servari.
- 20 Ad alienandum res Ecclesie non adhibitis debitis solemnitatibus, non sufficit utilitas, & necessitas qualisunque, sed requiruntur evidens.
- 21 Utilitas, vel necessitas examinari debet an sit sufficiens, & debet autorizari, & declarari quod sit ex illis qua iura requirunt, & tunc obtenta a Papa facultate alienandi, poterit res Ecclesie legitime alienari.
- 22 Necessitas, vel utilitas Ecclesie debita extinguendi non potest esse talis, qua cogat debita extinguere, siquidem potest continuari solutio debiti interesse, vel alio modo provideri.
- 23 Semper recipiendum est ad utilitatem Ecclesie, & ideo premitenda sunt solemnitates, qua instituta sunt pro servanda Ecclesia indemni, & procuranda eius utilitate.
- 24 Necessitas facit licitum quod alias non erat licitum, & necessitas non habet legem, debet intelligi de necessitate sic vrgenti, qua non permittat legem servari.
- 25 Necessitas quando comparatur conservationem legis non prevaleat contra legem.
- 26 Pecunia ut supra relicta, & disposita non potest converteri ad emenda mobilia usualia pro Monasterio, vel Ecclesia.
- 27 Pecunia supradicta non potest converteri in censum vitalitium, quia census vitalitius non computatur inter bona immobilia.
- 28 Res, qua sunt in continuo periculo, cum consistant in hominis vita, censentur bona mobilia.
- 29 Census brevis duraturus computatur inter bona mobilia.
- 30 Census redimibilis etiam computatur inter bona mobilia.
- 31 Fundatio census vitalitij tendit ad alienationem, siquidem respicit alienationem, qua sit posita mortis conditione, & licet de presenti sit emptio, de futuro tamen est alienatio.
- 32 Qualitas adveniens qualiscumque diversum ens, & reponit in nova specie, unde res qualibet considerari debet cum sua qualitate.
- 33 Prohibitio alienandi res Ecclesiasticas est ad effectum, ut res conserventur sue Ecclesie, ut illis ipsa Ecclesia, Monasteria, & pia loca sustententur.
- 34 Quando aliquid est prohibitum, censentur etiam prohibita omnia, qua ad ipsum conducunt.
- 35 Fundatio census vitalitij eo tendit, ut Ecclesia remaneat privata & pecunia, & censu.

- 36 Pecunia non habet alium finem, nisi ut consumatur, secus si loquamur de pecunia in montibus, & censibus perpetuis collocata.
- 37 Prohibitio dicta extravagantis licet sit solum de alienandis qua possidentur, complectitur etiam pecuniam, qua habetur pro re immobili, vel mobili pretiosa, quia possidentur.
- 38 Fundatio census vitalitij licet sit quedam emptio, est tamen emptio qualificata, qua continet etiam alienationem per pactum, quod ius acquisitum per emptionem transferatur post mortem.
- 39 Census vitalitius dicitur utilis ex vno capite, & ex alio damnosus Ecclesie, quia tendit ad privationem intra certum tempus necessario futurum, & Ecclesia de presenti exponitur periculo perdendi capitale.
- 40 Utilitas, vel necessitas non sufficit, ut res Ecclesie possit alienari, sed sufficit solum ut possit obtineri a Sede Apostolica licentia de alienando.

Sequitur secundo, quod neque res pretiosa sit, & sic alienari possit pecunia, qua in capla, & domo testatoris reperitur; quia hac vsui quotidiano deseruit, & servata fructum non parit. Sic Molin. citat. disput. 465. ad fin. Azor 2. part. lib. 9. cap. 1. questione 5. Mantica de coniecturis, lib. 9. tit. 3. Riccius in praxi, resol. 56. num. 1. & Barbosa loco supra cit. numero 49. & colligitur ex cap. ciiciens dominus, 88. distinct. & ex Gloss. in l. cum plures, ff. de administrat. tutor. & in cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. num. 11.

Limitatur ab aliquibus, nisi pecunia (auctoritate Prælati Ecclesiam, vel Monasterium administrantis) ad emptionem immobilium, vel pretiosorum mobilium destinata sit; quia tunc ratione talis destinationis loco rei immobilis, vel mobilis pretiosæ succedit; sic Azor. quest. 5. Barbosa num. 41. & Bonacina disputat. 3. de contractu locati, quest. 8. punct. 4. num. 2.

Quam tamen limitationem admitto, si pecunia sic, seu ad talem effectum destinata sit, ex eo quod sic, seu ad dictum effectum ab aliquo relicta fuit (sicuti contingit in pecunia, qua Moniali traditur in dorem, cum ex voluntate dantis Monasterio detur, ut pro Monialis sustentatione perseveret: qua ipsa pecunia, an postea sine assensu Apostolico alienari possit ad immobilia emenda, dicam infra dub. 23. num. 14.) vel si redacta sit ex redemptione census Ecclesie, vel ex aliqua alia re Ecclesie immobili, vel mobili pretiosa vendita ad hoc, ut in alia re immobili, vel mobili pretiosa renouaretur, vel melioraretur, sicuti docent Silu. verb. Alienatio, questione 6. Redoan. quest. 16. Boer. decis. 299. Quaranta verb. Alienatio, num. 3. & 25. Valquez in loco infra citat. num. 45. Genueus in prax. cap. 60. num. 8. & 9. Bonac. de alienat. bonor. Eccles. disput. 2. quest. unic. punct. 2. n. 6. Peyrin. de privileg. Minor. ad Constit. 9. Iulij I. num. 11. Riccius in prax. part. 1. resol. 58. numero 2. Tamburin. de iure Abbat. tom. 3. disput. 13. quest. 1. num. 4. Lezana part. 2. cap. 19. num. 59. & colligitur ex decisionibus Rotæ apud Genueensem loc. supra cit. num. 14. & apud Riccium in prax. §. alienatio, decis. 50. 61. 70. 74. & 96. (quidquid in contrarium nonnulli apud Mantica de coniecturis ult. volum. lib. 9. tit. 3. num. 2. Pasqualigum tom. 2. decis. 173. Bordonum resol. 27. num. 57. & Genueensem citat. cap. 60. sentire videantur etiam de pecunia sic redacta, & ad emenda immobilia, vel mobilia pretiosa destinata) quia tunc concedo, quod pecunia in locum rei immobilis, vel mobilis pretiosæ succedat. At secus, si aliter, seu alio modo destinata fuerit, etiam ad prædictos effectus, præsertim destinatione reuocabili

3. reuocabili, vt sine voto, iuramento, & Superioris præcepto: eum omnis alia destinatio præter supra dictas, præsertim reuocabilis, accidentaria censetur, & sic pecunia conditionem mutare non possit. Ita Valquez in opuscul. de redditibus, cap. 2. §. 2. numero 44.

4. Quod autem pecunia, si ad supradictum effectum à testatore fuerit relicta, vel redacta ex redemptione census Ecclesiæ, vel ex aliqua alia re Ecclesiæ immobili, vel mobili pretiosa vendita, ad hoc vt in alia re immobili, vel mobili pretiosa renouaretur, vel melioraretur, computetur inter bona immobilia, vel mobilia pretiosa, & sic non possit sine solennitatibus iuris alienari, tradunt præter Doctores supra citatos, Raphaël Cuman, in l. a. Dino Pio, §. si ff. de re iudic. & in l. caera, §. sed separatim, ff. de legat. 1. Roman. in l. quid ergo, §. si furtas, verb. quid ergo, ff. de co. tr. & vt. act. tutelæ, & in singulari, 103. & consil. 188. d. b. li. & in l. si ex legati causa, ff. de verb. obligat. Aretin. ibid. verb. addit etiam, Barbat. verb. addit etiam in quantum, Baldus in l. etiam, Cod. de fidei. ommiss. & consil. 14. lib. 2. Fulgosius in l. eadem, Cod. de colut. Alexand. Aretin. & alij ibid. Firmian. tract. de gabel. part. 2. Ioan. Lupus in repet. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 38. verb. & pecunia, Franc. Ripa in l. 1. num. 9. ff. ad S. nauis. consil. Tietel. Tiraquel. de retractu. lignag. §. 1. gl. ff. num. 106. Viuius tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 1. num. 278. Cenallus commun. contra commun. quest. 315. Pereir. de empt. & vendit. cap. 13. num. 32. Ioseph. Ludouic. tom. 3. tit. de verb. signific. conclus. vnic. ampliat. 3. Gomez §. item Seruiana, num. 21. Instit. de actionib. Menoch. consil. 114. num. 32. Redoan. de rebus Eccles. non alien. quest. 16. num. 13. Boer. decis. 209. Gaill. lib. 1. præf. obseruat. cap. 11. Theaur. decis. 160. num. 6. Riccius in prax. part. 1. resol. 67. num. 5. & Foller. in praxi, verb. amonetur bona. Quod præsertim verum est, si debeat conuerti in res immobiles, vt notat Silu. verb. Alienatio, quest. 6. Mol. de iustit. & iur. tract. 2. disput. 465. num. 4. Valquez opusc. de redditib. Ecclesiæ, cap. 2. §. 2. dub. 13. num. 45. Quaranta verb. Alienatio, num. 3. & 25. Bonac. de alien. bonor. Eccles. disput. 2. punct. 2. num. 6. & Rota in vna Veneta nullitatis contractus in fine 13. Nouembris 1602. coram Pamphilio. Et desumitur ex cit. l. a. Dino Pio in suis §. ff. de re iudic. & ex cit. l. quid ergo, §. si de re, ff. de con. r. r. u. & vt. & vbi supponitur, quod pecunia pupilli destinata ad emenda prædia non possit alienari, nisi interueniente solennitate, quæ requiritur ad alienationem immobilium. Et ratio est, quia tunc res repræsentatur in illa pecunia, l. quia qui pretio, ff. de usufruct. siquidem tunc substituitur pecunia pro re, cum qua fieri debet commutatio: quapropter quamvis de pecunia mobilis sit, inducit tamen conditiones rei immobilis, quia succedit loco illius, argum. ex l. si ita constante, ff. de iure dotium, & per ea, quæ tradunt Doctores in l. fin. ff. cod. tit. ul. & in cap. 1. causa 12. quest. 13. Quod autem succedit loco alterius, seu subrogatur in locum alterius, inducit conditiones illius, vt habetur etiam in l. si eum, §. qui iniuriarum, ff. si quis cau. & cap. Ecclesia 1. vt lue pendente, & ibi Doctores. Vnde si fundus legatus post mortem testatoris euincatur dato pretio, hoc pretium tanquam subrogatum in locum fundi, debetur legatario, l. qui sordum, §. 1. ff. de legat. 3.

8. Accedit, quod in omnibus attendi debet principium, & finis; quia res, & actus iudicatur ex suo principio, l. Pomponius, ff. de n. goi. gest. l. procuratorem, ff. mandati, & l. nam origo, ff. quod v. aut clar. est enim principium de substantia principati, & fundamentum illius, vt notant Oldrad. consil. 200. & Tusch. littera P. concl. f. 702. num. 1. Finis verò, tanquam mensura, & forma determinans ostendit, quales sint Thom. Deibene de Immunit. Eccl. Pars 1. l.

censenda res, l. sed & si quid, §. 1. ff. de usufruct. & cap. fraternitatis, §. fin. de frigid. & malefic. Quare cum dicta pecunia habeat pro sui principio rem immobilem, vel saltem rem absque iuris solennitatibus inalienabilem, & sit conuertenda in rem immobilem, vel mobilem pretiosam, debet censeri inalienabilis absque dictis solennitatibus iuris, vt pote iudicanda secundum principium, & finem: & quia in illa pecunia consistunt bona Ecclesiæ, non tanquam in statu permanenti, sed tanquam in via ordinata ad terminum, non debemus de ipsa iudicare, vt est in via; quia via, sicut non facit statum, ita nec sufficit, vt secundum ipsam de re iudicemus; siquidem via computatur inter ea, quæ se habent per accidens, & sunt extra terminum: ergo, &c.

Accedit etiam, quod dicta pecunia à testatore ad res immobiles, vel mobiles pretiosas emendas relicta, vel ex redemptione census, vel ex alia re immobili, vel mobili pretiosa desumpta, non est de fructibus Ecclesiæ, sed de proprietate illius: quapropter est destinata ad fructificandum in utilitatem Ecclesiæ, & debet conseruari in ordine ad finem, ad quem est destinata, vel in se, vel in aliis bonis fructiferis: sed Prælatus non potest disponere de rebus, quæ sunt de proprietate Ecclesiæ, sed solum de fructibus, vt ex Clement. 1. in fin. de re. Eccles. non alien. notat Gloss. in cap. fin. §. qu. 1. 3. & in cap. generalis de ciuit. in 6. pecunia enim est illius, cuius est res, ex qua desumitur, l. mater, §. 1. C. de rei vendic. l. n. Cod. ac negot. res. & l. si eum seruam, ff. si cert. per. Et esset valde absurdum, quod Prælatus posset disponere de pecunia à testatore ad res immobiles, vel mobiles pretiosas emendas relicta, vel ex redemptione census, vel ex aliqua alia re immobili, vel mobili pretiosa desumpta, cum non potuerit disponere de his, ad quæ est relicta, vel ex quibus est desumpta ipsa talis pecunia.

Limitatur secundò ab alijs, nisi pecunia in banchis, montibus, vel censibus posita sit; quia tunc, vt pote negotiationi exposita, est fructifera. Sic Tiraq. de retractu. lignag. §. 1. gloss. 7. num. 214. Baiard. ad Clarum §. fin. quest. 38. num. 151. Bonacina de alienat. bonor. Eccles. punct. 2. num. 5. & alij, quos citat, & sequitur Barbosa cit. alleg. 95. n. 44.

Quam limitationem etiam admitto, si iam in banchis, montibus, vel censibus posita sit. At secus si nondum sit posita, quandoquidem licet pecunia fuerit collecta ex rebus Ecclesiæ, & multò magis si ab aliquo fuerit Ecclesiæ ad sumptus quotidianos relicta, non est, cur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, numerari debeat, cum illam in banchis, montibus, vel censibus conseruari, non sit obligatio. Sic Leo in Theaur. fori Eccles. decis. 160. & Riccius decis. 70. in 1. edit.

Limitatur tertio ab alijs, nisi pecunia destinata sit pro futura aliqua necessitate Ecclesiæ, vel eius patrimonij conseruandi; quia tunc in rei immobilis, vel mobilis pretiosæ, vel in patrimonij locum succedit. Sic colligitur ex l. si laicus, §. 1. ff. de legat. 3. & docent Boer. decis. 209. Redoan. quest. 16. Sopran. apud Filiucium tract. 44. cap. 4. quest. 16. num. 25. & 26. & Barbosa cit. allegat. 95. numero 45. Quam limitationem etiam admitto solum modis, quibus explicabam supra limitationem primam, & non aliter.

An autem pecunia ab aliquo ad res immobiles, vel mobiles pretiosas emendas relicta, vel ex redemptione census, aut ex aliqua alia re immobili, vel pretiosa mobili Ecclesiæ desumpta ad hoc, vt in alia re immobili, vel mobili pretiosa renouaretur, possit sine solennitatibus iuris conuerti in extinctionem debitorum eiusdem Ecclesiæ?

- Respondetur negatiue; & ita tenet Turrecrem. in *summ. lib. 12. quest. 2.* (qui recte id extendit etiam in casu necessitatis) Redoan. *de rebus Eccles. non alien. q. 16. num. 15.* Boerius in *cap. nulli. num. 83. de reb. Eccles. non alien.* Riccius in *prax. part. 1. resol. 70. numero 3.* Genuens. in *prax. Archiepisc. cap. 60. num. 14.* & Rota in vna Veneta Nullitatis contractus, 13. Nouembr. 1620. coram Pamphilio. Et ratio ex dictis est, quia cum talis pecunia successerit loco talis rei, scilicet immobilis, vel mobilis pretiosæ, sequitur, quod sicut sine solennitatibus iuris non poterat pro extinctione debitorum alienari talis res, ita nec possit sine iisdem solennitatibus iuris alienari talis pecunia.
- 18 Quin quando agitur de extinctione debitorum Ecclesiæ, non est causa huiusmodi causa sufficiens alienandi res Ecclesiæ, nisi debitum sit vrgens, ita vt illud extingui sit necessitas, vel vtilitas Ecclesiæ, sicuti dicemus *infra dub. 9.* & docet Bellamera in *cap. non liceat, vers. tertio probatur, 12. q. 2.* per Authent. hoc. *Cod. de sacros. Eccles.* & hac necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ interueniente, licet iura concedant, alienari res Ecclesiæ, id tamen non concedunt fieri non seruatis debitis solennitatibus, nisi solum quando necessitas est adeo vrgens, vt non patiatu eas seruari, sicuti dicam *infra dub. 23.* & habetur ex *cap. placuit, 12. quest. 2.* & tradunt Cardinal. in *Clement. 1. num. 29. de reb. Eccles. non alien.* Abb. in *cap. fin. de Eccles. adif. vel reparand.* Villadiego *de legib. q. 11. in fin. Turrecrem. cit. q. 2.* & Redoanus *de reb. Eccles. non alien. q. 16. num. 34.* Et
- 20 non sufficit vtilitas, vel necessitas qualiscumque, sed requiritur euident, vt dicam citata *dub. 9.* & habetur expresse in *cap. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* & notant
- 21 ex communi Couar. *lib. 2. var. resol. cap. 16. num. 8.* Quapropter debet vtilitas, vel necessitas examinari, vt constet, an sit sufficiens, & debet autorizari, & declarari, quod sit ex illis, quas iura requirunt, & tunc obtenta à Papa facultate alienandi res Ecclesiæ, poterit res Ecclesiæ legitime alienari, iuxta ea, quæ dicentur *infra cit. dub. 9.*
- 22 Quod à fortiori militat in casu nostro, quia non adeest necessitas, nec vtilitas, quæ cogat, debitum Ecclesiæ extingui; siquidem potest continuari solutio interesse consueti, vel alio modo debitum extingui; & alias potest cedere in maiorem vtilitatem Ecclesiæ, quod illa pecunia in aliud conuertatur, vt in simili dixit Marian. Socin. *tract. de oblat. lib. 3. num. 15.* Quapropter cum semper respiciendum sit ad vtilitatem Ecclesiæ, præmittendæ sunt solennitates, quæ institutæ sunt pro seruanda Ecclesia indemnitate, & procuranda
- 24 eius vilitate. Et hinc quando dicitur, quod necessitas facit licitum, quod alias non erat licitum, *cap. quod non est licitum, de reg. iur.* & quod necessitas non habet legem, *l. si quis propter, Cod. de patrib. qui fil. suos distrax.* id intelligi debet de necessitate sic vrgenti, quæ non permittat legem seruari, sicuti dicebam supra, & dicam *infra cit. dub. 23.* & tradit Archidiacon. in *cap. ea enim, §. hortus, verb. constat, 10. q. 2.* quandoquidem si necessitas compatitur conseruationem legis, necessitas non præualet contra legem.
- 26 Ex dictis sequitur contra Bordonum in *Consil. regul. resol. 127. num. 21.* quod pecunia, de qua supra loquebamur, non possit conuerti ad emenda mobilia vidualia pro Monasterio vel Ecclesia; quia dicta pecunia computatur inter bona immobilia, vel mobilia pretiosa.
- 27 Sequitur secundò contra eundem Bordonum *loc. cit. num. 56.* quod neque possit conuerti in censum vitalitium, idque propter eandem rationem, saltem si pecunia sit relicta ad emendas res immobiles, vel desumpta ex re immobili ad hoc, vt renouaretur in alia re immobili, siquidem census vitalitius non computatur inter bona immobilia; quia quæ sunt in continuo
- periculo, vt amittantur (qualis est census vitalitius, cum consistat in hominis vita) censentur bona mobilia. Angel. in *l. non solet, ff. de pet. hered. Bald. in cap. contingit, de dolo, & contumac.* & Cornueus *consil. 173. volum. 3.* tum quia census breui duraturus computatur inter bona mobilia. Barbat. *consil. 22. lib. 3.* Menoch. *de arbit. lib. 2. centur. 3. casu 233. num. 2.* Federic. de Senis *consil. 12. num. 5.* Feder. Martin. *de iure cens. cap. 1. num. 101.* & Duardus *de censib. in proem. Consil. Pij V. quest. 10. num. 40.* Ergo & census vitalitius qui etiam est breui duraturus, vtpotè de sui natura non perpetuus, sed sequens vitam hominis, & sic non stabilis, vel immobilis, sed temporalis, & mobilis, qualis est vita hominis, super qua fundatur ipse census: tum quia census redimibilis etiam computatur inter bona mobilia. Anton. Gomez *de censib. cap. 3. n. 4.* Mattienzus *l. 2. gloss. 1. n. 83. tit. 9. lib. 5. noua Recopil. García de benefic. part. 2. cap. 5. num. 95. in fin. & Molin. de primogenit. lib. 2. cap. 10. n. 3.* ex eo, quia non habet statum stabilem, sed est temporaneus: ergo & census vitalitius, cum fundetur in hominis vita, quæ nec habet statum stabilem, sed est etiam temporanea.
- 31 Confirmatur, quia fundatio census vitalitij tendit ad alienationem, siquidem respicit alienationem, quæ sit posita mortis conditione, quapropter licet de præsentis sit emptio iuris percipiendi fructus ex re fructifera, est tamen etiam alienatio pro tempore futuro: cum ergo res iudicanda sit ex euentu, & sine, ad quem ordinatur, *l. sed & si quid, §. 1. ff. de usufruct. & cap. fraternitatis, §. fin. de frigid. & malefic.* sequitur, quod fundatio census vitalitij non tam sit dicenda emptio, quam alienatio pecuniæ, atque adeo fieri prohibita per extrauag. *Ambitiosa.*
- 32 Confirmatur secundò, quia (cum qualitas adueniens qualificet diuersum ens, & reponat in noua specie, §. præterea, *Instit. de inutil. stipulatione, cap. cum Martia, §. quesuisti, de celebrat. Missar. & cap. statutum, de elect. in 6.* & tradunt Hippolyt. *singul. 20.* Menoch. *de reuer. poss. §. remedi. 6. num. 8.* Surdus *consil. 321. num. 12.* & Gomez *§. personam, Instit. de actionib.* (sit quod res qualibet considerari debeat cum sua qualitate; atque adeo, quod census considerari debeat, non præcisè vt emptio quædam, neque vt emptio cuiuscumque census, sed vt talis census, scilicet vitalitij; quod est esse emptionem iuris extinguibilis ad tempus in fauorem venditoris, & continet reuersionem iuris acquisiti per emptionem ad ipsum venditorem; quod sanè est alienatio, quia dicit translationem iuris ipsius Ecclesiæ finita hominis vita, super qua fundatur census: & de hac translatione sit pactum de præsentis, quando instituitur census.
- 33 Confirmatur tertio, quia prohibitio alienandi res Ecclesiasticas eò tendit, quod res conseruentur suæ Ecclesiæ, vt illis ipsæ Ecclesiæ, Monasteria, & pia loca sustententur, extrauag. *Ambitiosa, de reb. Eccles. non alien.* At per fundationem census vitalitij res non conseruantur suæ Ecclesiæ, vt illis ipsæ Ecclesiæ, Monasteria, & pia loca sustententur, sed constituuntur in statu, vt *infra* certum tempus debeat Ecclesia necessariò remanere iis priuata: ergo fundatio census vitalitij ex pecunia saltem, quæ succedit loco rei immobilis, est prohibita alienari per dict. extrauag. *Ambitiosa*: quia quando aliquid est prohibitum, censentur etiam prohibita omnia, quæ ad ipsum conducunt, *l. ratio, ff. de sponsalib. l. pupillus, §. si per interpositum, ff. de auctor. tutor. l. fin. Cod. de reb. alien. non alien. cap. præterea, de offic. deleg. & cap. cum quid prohibetur, de regul. iur. in 6.* fundatio namque census vitalitij eò tendit, vt Ecclesia remaneat priuata & pecunia, & censu.
- 35 Obiicies: pecunia non est de iis, quæ prohibentur alienari, cum non sit res immobilis, nec res pretiosa mobilis;

mobilis; siquidem non potest ita inferuire, vt seruando seruetur, quia non habet alium vsum, nisi vt consumatur: ergo, &c.

Respondetur, si loquamur de omni alia pecunia, concedo, si loquamur de pecunia, de qua supra dicebatur, nego; quia cum talis pecunia, vt patet ex dictis, succedat loco rei immobilis, vel mobilis pretiosae, prohibetur distrahi tanquam res immobilis, vel mobilis pretiosa: quo stante alienatio ipsius æquiuenter esset alienatio rei immobilis, vel mobilis pretiosae. Neque obstat, quod res immobilis, vel mobilis pretiosa emenda non possideatur, & prohibitio sit solum de alienandis, quæ possidentur. Respondet enim, quod possidetur ipsa pecunia, quæ habetur pro re immobili, vel pretiosa. *Amilla verb. Alienatio, num. 4. Conrad. pari. 2. resp. cas. conscient. quæst. 25. Barbosa de potest. Episcop. part. 3. a. egat. 95. num. 40. Homobon. part. 4. resp. 44. & Bonacina de alien. bonor. Eccles. disp. 2. quæst. unic. punct. 2. n. 5. qui testatur de communi.*

Obiicies secundò, fundatio census vitalitij non est alienatio, sed emptio iuris exigendi fructus super re fructifera: ergo non est de prohibitis. Consequentia probatur, quia non prohibetur pro Ecclesia emptio, sed tantum alienatio bonorum Ecclesiæ.

Respondetur, quod licet fundatio census vitalitij sit quædam emptio, est tamen emptio qualificata, quæ continet etiam alienationem, siquidem continet pactum, quod ius acquisitum per emptionem transferatur post mortem illius, super cuius vita fundatur, ad venditionem. Aut saltem ordinatur ad alienationem, quod sufficit, vt prohiberi comprehendatur in dicta extrauag. *Ambitiosa.*

Obiicies tertio, census vitalitij, licet extinguatur morte contrahentis, est tamen utilis Ecclesiæ, siquidem utilitas attenditur tempore contractus. *Gloss. in cap. ad auer. verb. Tunc de reb. Eccles. non alien. Genues. in prax. Archiepisc. c. 89. n. 3. & Bonac. de alien. bonor. Eccles. disp. 2. quæst. unic. punct. 3. n. 2. quoniam adest etiam utilitas pro tempore futuro, quia durante censu percipiuntur fructus.*

Respondetur, quod fundatio census vitalitij, licet de presenti sit ex vno capite Ecclesiæ utilis, est tamen ex alio capite etiam de presenti ei damnosa, tum quia absolute tendit ad priuationem intra certum tempus necessariò futurum; tum quia de presenti Ecclesia exponitur periculo amittendi capitale, & fructus ad breue tempus, cum vita hominis sit in continuo, & quotidiano periculo. Vnde bona certa Ecclesiæ commutantur in spem incertam fructuum percipiendorum ex tali censu.

Accedit, quod utilitas, vel etiam necessitas non sufficit, vt res Ecclesiæ possit alienari, sed sufficit solum, vt possit obtineri à Sede Apostolica licentia de alienando, sicut patebit ex iis, quæ dicam *infra* diffusè *dub. 9.*

SECTIO IV.

An, & quid dicendum de grege ouium, vel de armento bouum, & similibus?

SUMMARIUM.

- 1 Inter mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, numerari debet: grex ouium, & caprarum, armentum bouum, præsepium equorum, & similia.
- 2 Secus dic de fructibus gregis, & armenti, & similibus, quia hæc non computantur inter bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt.

- 3 Fructus gregis, armenti, & similibus alienari possunt sine iuris sollemnitate, sicut alienari possunt fructus agrorum.

Sequitur tertio, quod è contra inter mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, numerari debet grex ouium, & caprarum, armentum bouum, præsepium equorum, & similia; quia est quid magni valoris, & per continuam fæctum multiplicationem conseruari potest. Secus dicas de fructibus gregis, armenti, & similibus; quia hæc non computantur inter bona pretiosa, quæ seruando seruari possunt; sicut nec computaretur fructus agrorum: quapropter hæc alienari poterunt sine sollemnitate iuris, sicut sine sollemnitate iuris alienari possunt fructus agrorum. Sic Doctores communiter. *Mol. tract. 2. disp. 456. in fin. Redoanus de alien. q. 2. Quaranta n. 25. Soprani c. 4. q. 19. n. 24. & alij passim. Vide quæ dicebantur supra dub. 1.*

SECTIO V.

An, & quid dicendum de arboribus.

SUMMARIUM.

- 1 Inter bona immobilia numerari debent arbores, si prædio sint necessaria: ita illis sublati prædium notabiliter deterioretur.
- 2 Secus dic si non sunt necessaria, vel prædio damnum aliquod inferant, vel loco illarum reponantur alia fructifera, vel magis fructifera.
- 3 Conseruari posse non debet id, cuius conseruatio Ecclesiæ potius damnosa est.
- 4 Prælati scindens arbores, easque vendens in utilitatem Ecclesiæ, non peccat in casu, quo talis scissio damnum prædio non inferat.
- 5 Damnum in scissione arborum non consideratur, si in prædio relicta sint arbores sufficientes.
- 6 Idem dicas si scindat arbores cæduas, quales sunt, quæ tantum utiles sunt ad lignandum.
- 7 & 8. Silva cædua, nemus, arundinetum, & similia censentur potius fructus prædij, quàm prædium: & ideo nullam exigunt sollemnitate in eorum alienatione. Secus de silua, arboribus vel loco consito in prædio ad amœnitatem prædij, & non consito ad lignandum, nisi fieret transmutatio in quid aliud magis fructiferum.
- 9 Quod dixi de incisione arborum, idem dic de incisione vineæ, vel alterius rei similis.

Sequitur quarto, quod etiam inter bona immobilia numerari debeant arbores, si scilicet prædio sint necessaria, ita illis sublati prædium notabiliter deterioretur. Secus, si non sint necessaria, v. g. si sint vel ferè mortuæ, vel ita detonsæ, vt potius prædio damnum inferant, vel loco illarum reponantur alia fructifera, vel magis fructifera, quia hæc omnia utilia sunt, & secundum regulas agriculturæ. Et dici non debet, conseruandum esse id, cuius conseruatio Ecclesiæ potius damnosa est. Quapropter neque peccabit Prælati, si scindat arbores, easque vendat in utilitatem Ecclesiæ, in casu, quo talis scissio prodest, vel saltem damnum prædio non inferat: sicut de facto non inferat, si in prædio sufficientes arbores relinquat. Idemque dic, si scindat arbores cæduas, quales sunt, quæ tantum utiles sunt ad lignandum, vt est silua cædua, nemus, arundinetum, & similia, quia hæc censentur potius fructus prædij, quàm prædium: quapropter poterunt sine sollemnitate iuris scindi, & alienari.

alienari. Secus dicendum de silua, arboribus, luo confito in prædio ad amœnitatem prædij, & non confito ad lignandum, seu cœdendum, nisi talis silua, arbores, vel lucus transmutentur in vineam, vel quid aliud magis fructiferum, & Ecclesiæ vilius, iuxta ea, quæ dicuntur *infra dub. 2.* Sic Nauar. *lib. 1. consil. 6. & 7. de rebus Eccles. non alien.* Suar. *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 27. num. 18.* Rodriguez *lib. 1. qq. regul. quest. 27. art. 4.* Quaranta *verb. Alienatio, num. 37. lit. F.* Bonacina *disp. 3. de contract. quest. 8. punct. 4. n. 18.* Peirinus *tom. 1. privileg. Minim. in consil. 9. Iulij II. n. 18. & seqq.* Farinacius *part. 2. decis. 553.* Tamburinus *de iure Abbatis. tom. 3. disp. 1. quest. 3.* Bordonus *resol. 27. num. 14.* Lezana *verb. Alienatio, n. 19.*

Et quæ dixi de incisione arborum, eadem dico de incisione vineæ, vel alterius rei similis.

DVBITATIO III.

Quænam alienatio prohibeatur?

SUMMARIVM.

- 1 In extrauag. *Ambitiosa*, non solum prohibetur alienatio strictè sumpta, per quam fit translatio domini directi rei alienatæ, sed etiam alienatio latè sumpta, per quam fit translatio cuiuscumque iuris, & domini.
- 2 Item in citata extrauaganti prohibentur venditio, donatio, consumptio, permutatio, precarium, census, feudum, emphyteusis, & locatio ad longum tempus.
- 3 Census impositio fieri potest à capitulo pro sustinendis litis expensis.
- 4 Per feudum, & emphyteusim, seu locationem transfertur dominium vtile in feudatarium, emphyteutam, & conductorem.
- 5 Item prohibetur actio pignoratitia, & hypotheca ratione periculi translationis domini, casu quo deficiat, vnde principali obligationi satisfiat.
- 6 Alienationis prohibitio fauore Ecclesiæ comprehendit omnem actum, per quem in extraneum ius aliquod vtile transfertur, & per quem in rebus Ecclesiæ seruitus aliqua constituitur, licet probabiliter comprehendat tantum hypothecam specialem.
- 7 Per generalem hypothecam non tantum res quam persona remanet obnoxia obligationi.
- 8 Qui sua bona tantum hypotheca generali obligauit, non impeditur ea alienare, cum eadem sic alienata creditori non submittantur.
- 9 Seruus si per generalem tantum hypothecam obligatus fuerit, manumitti potest, licet alijs probabiliter sentiant oppositum.
- 10 Res sterilis, & domus, ex qua nihil utilitatis percipitur, non potest alienari.
- 11 Regulares non possunt vendere stabilia, vel mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, nec etiam pro fabrica Monasterij, vel ad effectum emendi census.
- 12 Nec possunt dicta bona vnius Monasterij transferre in aliud.
- 13 Possunt tamen, si sint bona non pretiosa, vel quæ seruando seruari non possunt.
- 14 Quod dictum est de translatione, idem dicendum de permutatione.

Responderetur, prohiberi non solum alienationem strictè sumptam, nempe per quam fit translatio domini directi rei alienatæ, l. 1. *Cod. de fundo do-*

tali, & ibi Gloss. & colligitur ex l. 1. *Cod. de iure emphyt.* sed etiam alienationem latè sumptam, per quam fit translatio cuiuscumque iuris, & domini, etiam vtilis, vel indirecti (retento directo) vñfructus, vel possessionis, &c. iuxta *cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. & l. sancimus, eod. tit.* Et sic prohiberi in rebus Ecclesiæ non solum venditionem, donationem, consumptionem, permutationem, precarium (vt rectè dixit Riccius *decis. 64.* Quaranta *verb. Alienatio, n. 15.* & Bonacina *de alien. bonorum Eccles. punct. 2. num. 9.*) sed etiam prohiberi censum, siue perpetuum, siue vitalitium (quamvis census impositio fiat à Capitulo pro sustinendis litis expensis, vt ex Baldo, & alijs probat Riccius *decis. 49. & 71.*) feudum, emphyteusim, locationem per longum tempus, contractum superficiarium, libellarium, & similem; quia per hæc transfertur dominium vtile in feudatarium, emphyteutam, conductorem, &c. Sic dicebam *suprà dub. 1. num. 19. & seqq.* & constat ex *cit. cap. nulli, ex toto titulo de rebus Eccles. non alien. extrauag. Ambitiosa*, cum decreto S. Congregationis, & Clem. 1. eodem tit. & docent præter Syluestrum *verb. Alienatio, num. 6.* & Molinam *de contract. tract. 2. disp. 464. num. 1. & seqq.* communiter Doctores, quos citat, & sequitur Quaranta *cit. num. 15. & 16.* Bonacina *cit. punct. 2. num. 1. & Rodriguez tom. 1. qq. regul. q. 27. art. 1.* Quin addo prohiberi etiam pignoratitiam actionem, & hypothecam, ratione periculi translationis domini, calu scilicet, quo deficiat, vnde principali obligationi satisfiat: tum quia hypotheca expresse ponitur inter contractus prohibitos, tam in *cit. extrauag. Ambitiosa*, quam in *cit. decreto S. Congregationis*, quæ referebam *cit. dub. 1. num. 4.* tum quia, qui non potest alienare, nec etiam potest hypothecare: DD. apud Barbof. *de offic. & potest. Episc. allegat. 19. num. 85.* Sic Couar. *2. var. cap. 16. num. 7.* Vasquez *de redditib. cap. 2. §. 2. num. 35.* Mol. *de iust. tract. 2. disp. 464. & seqq.* & Azorius *tom. 2. lib. 9. cap. 1. quest. 2.* Et ratio horum omnium est, quia fauore Ecclesiæ, alienationis prohibitio comprehendit omnem actum, per quem in extraneum ius aliquod vtile transfertur, & per quem in rebus Ecclesiæ seruitus aliqua constituitur; quamvis probabiliter comprehendat tantum hypothecam specialem, non item generalem, ex eo, quia per generalem non tam manet obligata res, quam persona. Vnde qui sua bona tantum hypothecæ generali obligauit, non impeditur ea alienare, & eadem sic alienata creditori non submittantur. Similiter seruus, si per generalem tantum hypothecam obligatus fuerit, manumitti potest. Vide Abbatem *cit. cap. nulli, num. 3.* Redoanum *cap. 6.* Couar. *2. var. cap. 16. num. 7.* & Molinam *de iust. tract. 2. disp. 466.* Vide etiam quæ dicebam *suprà dub. 1. num. 19.* quamvis alijs, quos ibi citabam, sentiant, & etiam probabiliter, oppositum, ex eo, quia sumus in materia fauorabili Ecclesiæ, & extrauagans *Ambitiosa*, absolute loquitur: sed quod dixi, ob rationes dictas (ex quibus patet ad oppositum) est etiam satis probabile.

His adde, prohiberi etiam alienationem rei sterilis, seu domus, ex qua nihil utilitatis percipitur; quia adhuc res hæc est immobilis. Doctores quos citat, & sequitur Quaranta *num. 37.* & Bonacina *num. 9.*

Adde secundò, non posse Regulares stabilia, vel mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, vendere, nec etiam pro fabrica Monasterij, vel ad effectum emendi census. Doctores apud Barbof. in *Collect. Bullar. verb. Stabilia.*

Adde teritiò, nec posse Regulares bona vnius Monasterij transferre in aliud, quia huiusmodi translatio est quædam alienationis species. Doctores, quos sequitur Bonac. *cit. num. 9.* quapropter priuilegia, quibus id

id Regularibus permitti videtur (vt legere est apud Rodrig. tom. 2. *quæst.* 125. art. 9. & Peirinum tom. 1. *privileg. Minim. in Constit.* 11. *Julij* 11. num. 76.) quoad huiusmodi bona transferenda ; modò cessant propter dictum decretum S. Congregationis , cum in eo reuocentur omnia privilegia Regularium in ordine ad alienationes prædictorum bonorum faciendas ; quamvis non cessent quoad bonorum mobilium non prædictorum , quæ seruando seruari non possunt : horum enim alienatio non est prohibita , vt patet ex dicta extrauag. *Ambitiosa* , & dicto decreto S. Congregationis. Et quod dixi de translatione , idem dico de permutatione , seu commutatione , quia permutatio etiam est alienatio , & expressè prohibetur in dictis iuribus , unde nec ista fieri potest à Regularibus sine licentia S. Congregationis , nisi similiter de rebus mobilibus non pretiosis , vel quæ seruando seruati non possunt.

- 11 *Consensus Apostolicus* , sicut & omnis alia iuris sollemnitatis , præsumitur ex lapsu triginta vel quadraginta annorum in alienatione rei Ecclesiæ , vel loci *pij* , si contrarium aliunde non constet.
- 12 *Consensus Apostolicus in dubio non præsumitur* , nisi demonstretur , secus est si de iure aliunde non requirebatur.
- 13 *Delictum* , & defectus non præsumitur , nisi demonstratur.
- 14 *Homo* , quando constat Deo vouisse , iurasse , vel contractum fecisse , præsumitur deliberationem sufficientem , & sollemnitates requisitas , seu necessarias adhibuisse.

Suppono , in alienatione bonorum Ecclesiæ Cathedralis iure antiquo requiri consensum Sedis Apostolicæ , non quidem , vt alienatio sit valida , sed solum , vt sit licita , etiam si Episcopus in sui consecratione iurauerit , se bona Ecclesiæ , inconsulto Summo Pontifice , non alienaturum , neque oppignoraturum , neque in feudum vel emphyteusum de nouo daturum ; quapropter Episcopus (idemque dico de Abbate , qui à Papa creatur , quia & hic etiam similiter , sicut & Episcopus , iuramentum emittit de non alienando bona sui Monasterij) periturus quidem est , alienando bona suæ Ecclesiæ , inconsulto Summo Pontifice , non tamen alienatio iure dicto antiquo attento est inuálida , si solum conditio hæc de consensu Summi Pontificis obtento desit , quia nullo iure antiquo illa irritatur , & ex alio capite aliud est , aliquid esse illicitum , ac esse inuálidum , vt patet si quis iuret rem suam non vendere , & postea tamen vendat , in quo casu illicitè quidem vendit , non tamen inuálidè. *Abb. in cit. cap. 1. de his , quæ sunt à Prelat. Mol. de iust. disp. 467. num. 8. & 16. Riccius decis. 11. & 46. Sopran. cap. 1. quæst. 10. & alij passim. Vide quæ dicuntur infra dub. 29.*

Dixi , iure antiquo , quia iure nouo extrauag. *Ambitiosa* , Pauli II. requiritur consensus Apostolicus , non solum in rebus Ecclesiæ Cathedralis (sicut etiam iure antiquo requirebatur ad licitam solum alienationem talium bonorum) sed etiam in rebus cuiuscumque alterius Ecclesiæ , & loci *pij* (in locis tamen , in quibus dicta extrauagans quoad hanc partem recepta est) ad hoc vt talium rerum alienatio sit licita , & valida simul. Sic communiter Doctores , Leo in *thesaur. fori* , cap. 15. num. 7. & Quaranta *verb. Alienatio* , num. 5. contra Redoanum *quæst.* 42. & 46. Sufficeret tamen consensus Apostolicus sine alia iuris sollemnitate , si sic vellet Pontifex : quia talis sollemnitas requiritur de iure Canonico , in quo Pontifex potest dispensare. Accedit , quod bona Ecclesiæ subsunt arbitrio ipsius Pontificis : ergo , &c. Sic Ruinus *conf.* 157. Riccius *conf.* 242. & Sopranus *cap. 5. q. 4.* Qui tamen consensus Apostolicus supplet , licet suppleat sollemnitates positivas , non tamen supplet alienandi causam , nisi Pontifex exprimat ; quia Pontifex semper consensum præstat sub conditione , si alienatio sit in euidentem utilitatem Ecclesiæ , adeò quod , si quando forè non exprimit , tacitè subintelligat. Rota *2. p. diuers. decis.* 178. n. 2. Quaranta n. 7. Redoanus *q. 22. n. 75.* & Sopranus apud Fillium *tract. 44. cap. 5. q. 11.* Quapropter alienatio etiam cum dicto consensu Apostolico supplente celebrata impugnari poterit , nisi euidenter constet , illam in utilitatem Ecclesiæ celebratam fuisse. Menochius , Quaranta , & alij in locis supra cit.

Cæterum , an consensus Apostolicus , sicut & omnis alia iuris sollemnitas , præsumatur ex lapsu 30. vel 40. annorum in alienatione rei Ecclesiæ , vel loci *pij* intercessisse , si contrarium aliunde non euidenter constet.

Respon

DUBITATIO VI.

An , & quid dicendum sit , si Prælati in ordinatione sui Summo Pontifici iurauerit , se bona Ecclesiæ non alienaturum ?

SECTIO I.

Suppositum.

SUMMARIVM.

- 1 Iure antiquo in alienatione bonorum Ecclesiæ Cathedralis requirebatur consensus Sedis Apostolicæ , non quidem vt alienatio esset valida , sed solum vt esset licita ; etiam si Episcopus in sui consecratione iurauisset , se bona Ecclesiæ inconsulto Summo Pontifice , non alienaturum.
- 2 Episcopus , & Abbas à Summo Pontifice creati per iuri sunt alienando bona Episcopatus , & Monasterij respectiue , ad quæ non alienanda iuramento stringantur , inconsulto Summo Pontifice.
- 3 Alienatio prædicta , non tamen de iure antiquo , de consensu Summi Pontificis obtento est inuálida , si solum conditio hæc desit ; quia nullo iure antiquo illa irritatur.
- 4 Aliud est aliquid esse illicitum , ac esse inuálidum.
- 5 Iurans se rem suam non venditurum , si postea vendat , illicitè facit , non tamen inuálidè.
- 6 Iure nouo per extrauagantem *Ambitiosa* Pauli II. requiritur consensus apostolicus non solum in rebus Ecclesiæ Cathedralis , sed etiam cuiuscumque alterius Ecclesiæ , & loci *pij* , ubi tamen dicta extrauagans est recepta.
- 7 Consensus apostolicus sufficit sine alia sollemnitate , si sic vellet Pontifex , quia cum talis sollemnitas sit de iure Canonico , Papa potest dispensare.
- 8 Consensus Apostolicus , licet suppleat sollemnitates positivas , non tamen supplet alienandi causam , nisi Pontifex exprimat.
- 9 Pontifex semper consensum præstat sub conditione , si alienatio sit in euidentem Ecclesiæ utilitatem , quod forsitan etiam non expressum tacitè intelligitur.
- 10 Alienatio , etiam cum dicto consensu Apostolico supplente facta impugnari poterit , nisi euidenter constet illam in utilitatem Ecclesiæ celebratam fuisse.

- Responderetur affirmatiue: Sic Felinus, & alij, quos citat, & sequitur Genuensis in praxi, cap. 88. Riccius decis. 34. & 35. Mascardus de probation. concl. 416. numero 2. & videtur esse vsu receptum in Rota Romana, quamvis contrarium teneant Baldus in l. 2. Cod. de delegit. hered. Menoch. lib. 3. præsumpt. 132. num. 70. & 71. Quaranta num. 46. & Redoanus quæst. 38. num. 16. Sed quod dixi, est multò probabilius, iuxta regulam apud Mascardum vol. 2. de probation. concl. 734. & gloss. l. in contrahenda, ff. de regul. iuris: factum (licet in dubio non præsumatur, nisi demonstretur, vt colligitur ex l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, & postliminio reuersis, & l. 2. ff. de probat.) tamen præsumitur, si illud de iure faciendum erat; quia magis est, vt existimemus, aliquem munus suum rectè obiiisse, atque in eo, quod egit, nihil necessarium omisisse, quàm non, quia delictum, & defectus non præsumitur, nisi demonstretur.
- 14 Vnde similiter si constet, hominem quidpiam egisse, v. g. Deo vouisse, iurasse, vel contractum fecisse, &c. præsumitur deliberationem sufficientem, & conditiones, ac solennitates requisitas, seu necessarias adhibuisse. His suppositis sit.

SECTIO II.

Dubitationis Resolutio.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus si iurauit simpliciter non alienare bona sua Ecclesia, dicitur quod intellexit solum de illicita alienatione.
- 2 Episcopus si iurauit se non alienaturum bona sua Ecclesia, inconsulto summo Pontifice, censetur intellexisse de alienatione licita, & iure concessa.
- 3 Iuramentum debet aliquid operari.
- 4 Solus defectus consultationis Papæ sufficit ad incurrendas pœnas à iure statutas, licet seruaretur tenor præscripti solitus.
- 5 Ad disunctionem sufficit alterutram partem verificari.
- 6 Episcopus, vel Abbas alienantes in casu posito res sua Ecclesia, etiam in causis, quas iura concedunt, fiunt periuri, cum tale iuramentum sit de re licita.
- 7 Excipitur primò casus magna necessitatis, qua dilationem non patitur, vt Pontifex, aliusve superior prius consuli possit.
- 8 Excipitur secundo casus in rebus modicis, vel Ecclesie parum vtilibus, quas Prælatus potest alienare non obstante iuramento.
- 9 Excipitur tertio casus locationis ad longum tempus, & concessionis in pignus, seu hypothecam vel in feudum, & emphyteusim; in quo potest Prælatus non obstante iuramento, inconsulto summo Pontifice, ad actum deuinire sine periculi periculo, & sic non valide, nec licite ex alio capite.
- 10 Iuramentum est stricti iuris, & strictè interpretationis, & ideo in tali casu alienationis appellatione non venit, nisi alienatio strictè sumpta, per quam directum dominium transfertur.
- 11 Nomine alienationis strictè sumpta, non venit locatio etiam ad longum tempus, vel pignus, vel hypotheca, vel in feudum, vel emphyteusim concessio, contra Abbatem, & alios.
- 12 Iuramentum simpliciter prælatum, intelligi debet secundum subiectam materiam, & secundum iuris dispositionem.

- 13 Nomine alienationis ex iuris dispositione venit etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio.
- 14 Nomine alienationis per extraneam Pauli II. venit etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio.
- 15 Extraneus Pauli II. pluribus in locis, quoad dictum rigorem non fuit recepta, saltem quoad pœnas, & censuras, & etiam quoad locationem ultra triennium, & quoad concessionem in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim.
- 16 Extraneus ambrosius Pauli II. in quibusdam locis recepta non est quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum.
- 17 Iuramentum Prælati de non alienando bona sua Ecclesia inconsulto summo Pontifice, non est improbabile, quod intelligatur de alienatione tantum illicita, & contra formam iuris.
- 18 Iurans non infundare bona Ecclesia, inconsulto summo Pontifice, non intelligitur de feudo dato, & ad Ecclesiam deuoluto, quod est licitum, sed tantum de noua feudi concessione, qua est illicita.
- 19 Iurans non alienare res Ecclesia, inconsulto summo Pontifice, non intelligitur, quod non possit alienare in casu necessitatis, vel quod non possit alienare res modicas, aut parum vtilis.
- 20 Prælatus iurans perpetuò in Ecclesia se permanurum, non intelligitur, quod non possit abesse ex causa necessitatis, seu vilitatis Ecclesia.
- 21 Iuramentum factum in materia iuris, ad iuris terminos restringi debet.
- 22 Consensus summi Pontificis iuxta extraneam ambrosiosam, requiritur in illis casibus, in quibus Prælati consensus, & tractatus à iure exposulatur. Secus ubi consensus Prælati non requiritur.
- 23 Iuramentum Prælati in dictis casibus non est elusorium, operatur enim vt Prælatus sit firmiter in obseruandis iuris statutis.
- 24 Iuramentum extendi potest ad quamlibet alienationem, etiam licitam, & iure concessam, de facto tamen non extenditur.
- 25 Defectus consultationis summi Pontificis, sufficit ad incurrendas pœnas in illis casibus, in quibus consultatio illius exposulatur; non tamen requiritur in omnibus casibus.
- 26 Legatus à latere non potest reuelare iuramentum factum à Prælato de non alienandis bonis Ecclesie inconsulto summo Pontifice, quia id esset in præiudicium summi Pontificis.

Responderetur ad difficultatem positam distinguendo: vel Episcopus iurauit simpliciter, se bona Ecclesie non alienaturum, vel non alienaturum inconsulto summo Pontifice. Si primo modo iurauit, iuramentum intelligitur de alienatione solum illicita, vt perinde sit, ac si Prælatus iurasset, se bona Ecclesia non alienaturum sine iusta causa, & præter iuris formam; in quo non est difficultas, & conueniunt Doctores. Si secundo modo iurauit, ex probabiliori sententia Doctorum intelligitur de alienatione etiam licita, & iure concessa. Sic Abb. in cap. vt super, de rebus Eccles. non alien. Silu. verb. alienatio, quæst. 16. Molina de iust. tract. 2. disp. 468. Azor. 2. part. lib. 9. cap. 1. quæst. 9. Scortia Theorem. 118. & Nauarr. comment. de alienat. rerum Eccles. num. 13. & in Man. cap. 27. numero 149. & colligitur ex verbis, quæ Prælatus, scilicet Episcopus, & Abbas, qui vigore literarum Apostolicarum consecratur, in ordinatione sui profert, ibi: Possessiones ad mensam meam pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignerabo, neque de nouo infundabo,

alio, vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Capituli Ecclesie mee, in consilio Romano Pontifice. Et probatur etiam ratione; quia iuramentum debet aliquod operari: at si ad solas alienationes prohibitas extenderetur, nihil operaretur; tum quia si dicatur extendi ad omnes alienationes etiam licitas, & non prohibitas, cautius, & consultius in fauorem Ecclesie proceditur; tum quia in Extrauag. Ambrosia, statuuntur poenae aduersus eos, qui inconsulto Papa, vel contra illius constitutionis prescriptum tenorem res Ecclesie alienare presumpserint. Ergo solus defectus consultationis Papae, tametsi seruetur ibi prescriptus tenor, sufficit ad incurrendas praedictas poenas. Consequentia probatur, quia in cit. Constitutione distinctiue fit sermo, & ex alio capite ad distinctionem sufficit, alterutram partem verificari, l. plerumque, ff. de iure dotium, & cap. in alternatis, de regul. iuris in 6.

Itaque si Episcopus, vel Abbas in casu posito res suae Ecclesie, etiam in causis, quas iura concedunt, alienent inconsulto Pontifice, sunt periuri; cum tale iuramentum sit de re licita (nempe ut alienatio cautius fiat,) & possit seruari; ideoque fit complendum, iuxta cap. si vero, de iur. iur. & cap. quamvis, de pactis in 6. nisi velint esse periuri.

Excipitur primo casus magna necessitatis, quae dilationem non patitur, ut Pontifex, aliusve superior prius consuli possit, ut supra dubit. 1. dicebatur. Et hoc nota (inquit Silu. loco supra cit. quae. 17.) quia facit pro exemptis habentibus superiorem in locis valde remotis.

Excipitur secundus casus in rebus modicis, vel Ecclesiae parum vtilibus: has enim Praelatus, qui iurauit se non alienaturum inconsulto summo Pontifice, potest nihilominus alienare; quia tales in tali materia non censentur comprehensae nomine alienationis solennitatem aliquam, & summi Pontificis consensum postulantis, ut cit. dubit. 1. dicebam ex textu in cap. terrulas 12. quae. 11. & docet glossa ex cap. ut super, de rebus Eccles. non alien. Calderin. consil. 7. eod. tit. Federicus de Senis consil. 210. & Abb. in cap. ult. de Eccles. edificandis, num. 9. & in cit. cap. ut super, numero 15.

Excipitur tertius casus locationis ad longum tempus, & concessionis in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim; adeo ut licet Praelatus iurauerit, se non alienaturum res Ecclesiae inconsulto Pontifice, possit adhuc tamen sine periurij periculo, etsi non valide, nec licite ex alio capite, illas ad longum tempus, inconsulto Pontifice, locare, vel in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concedere; quia cum iuramentum sit stricti iuris, & strictae interpretationis, arg. cap. penult. de iur. iur. alienationis appellatione non venit, nisi alienatio strictae sumpta, per quam directum dominium transfertur (ut venditio, donatio, & permutatio) non item locatio (etiamsi illa sit ad longum tempus) vel in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio. Sic Couar. 2. resol. cap. 16. num. 2.

Quamvis contrarium quoad hoc satis probabiliter sentiant Abb. in cap. intellecto, de iur. iur. num. 9. Silu. verb. alienatio, quae. 17. Mol. disp. 466. §. ex dictis, & Valquez de redditibus, cap. 2. §. 2. dubit. 3. num. 24. ex eo quod iuramentum simpliciter prolatum intelligi debeat secundum subiectam materiam, & secundum iuris dispositionem, & ex alio capite in nostro casu alienationis nomine veniat ex dispositione iuris, etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio, ut patet ex cap. ad audientiam, de rebus Ecclesiae, non alien. & ex iis quae supra dicebantur, iuxta Constitu-

tionem Extrauagantis Ambrosiae, Pauli II. in qua certum est, quod alienationis appellatione veniat etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio, sicut recte adnotant Redoanus de rebus Eccles. non alien. rubr. 8. cum. 50. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. num. 60. Rodrig. in Compend. 99. Regul. resol. 7. num. 23. Castrus Palau. tom. 2. tract. 12. disp. 2. punct. 15. §. 1. num. 2. Barbosa de potest. Episc. part. 3. allegat. 95. num. 38. Bonacina de alienat. disp. 2. §. 9. punct. 3. num. 30. Diana part. 5. tract. 13. resol. 6. & alij quos supra dubit. 1. referebam.

Ceterum Silu. verb. Excommunicatio 3. num. 83. Nauar. lib. 3. consil. 10. eod. tit. edit. 2. & in Summa cap. 27. num. 149. Couar. 2. resol. cap. 16. num. 6. Azor. 2. part. Instit. Moral. lib. 2. cap. 2. res. quod atinet, Valquez in opusculo de redditibus, cap. 2. §. 2. num. 32. & alij, quos infra, sect. 22. citabo, testantur Extrauag. istam pluribus locis secundum hunc rigorem receptam non esse, saltem quoad poenas, & censuras, & etiam quoad locationem ultra triennium, & quoad concessionem in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim. Vide quae dicuntur infra cit. dubit. 22. 23. & cap. sequenti, dubit. 1. Vide etiam Bonacinam punct. 5. num. 4. ubi subdit, quod neque dicta Extrauagans Ambrosiae, Pauli II. recepta sit quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum; quia bona aliqua Ecclesiastica vendi consueuerunt de licentia solius Episcopi, non petito assensu Apostolico.

Dixi supra in Responsione ad difficultatem, ex probabiliori sententia Doctorum, iuramentum Praelati intelligi de alienatione etiam licita, & iure concessa; quia improbable non est, quod intelligatur de alienatione tantum illicita, & contra formam iuris. Sic defendit Abb. in cap. ult. de Eccles. edificandis, n. 3. & Azor. cit. lib. 9. cap. 2. quae. 17. & probari potest a simili; quia iurans non infeudare bona Ecclesiae, inconsulto summo Pontifice, non intelligitur de feudo dato, & ad Ecclesiam deuoluto, quod est licitum, sed solum de noua feudi concessione, quae est illicita. Item iurans non alienare res Ecclesiae inconsulto summo Pontifice, non intelligitur, quod non possit alienare in casu necessitatis, vel quod non possit alienare res modicas, aut parum viles, quod etiam est licitum, uti supra dicebam. Item iurans Praelatus perpetuo in Ecclesia se permansurum, non intelligitur, quod non possit abesse ex causa necessitatis, vel vtilitatis Ecclesiae, quia iuramentum factum in materia iuris, ad iuris terminos restringi debet. Ergo similiter iuramentum factum de non alienando bona Ecclesiae, nisi consulto summo Pontifice, non intelligitur, nisi de non alienando illa in iis casibus, in quibus summi Pontificis consensus a iure requiritur.

Quod si petas, in quibus casibus iuxta Extrauagantem Ambrosiam, summi Pontificis consensus requiratur.

Respondetur, requiri in illis casibus, in quibus Praelati consensus, & tractatus a iure expostulatur: tunc enim Pontifex in cit. Extrauag. consensum suum secundum requiri addidit: at non in aliis casibus, in quibus, si res Ecclesiae alienetur, nullus tractatus, nullus consensus superioris, nullaue iuris solennitas expostulatur.

Vnde ad opposita facile responderetur. Ad primum nego iuramentum nihil operari: operatur enim, ut Praelatus sit firmior in obseruandis iuris statutis. Ad secundum, concedo iuramentum extendi posse ad quamlibet alienationem, etiam licitam, & iure concessam, at nego de facto extendi. Ad tertium, concedo, defectum consultationis summi Pontificis sufficere ad incurrendas poenas in illis casibus, in quibus consultatio

consultatio illius expostulatur; at nego, in omnibus casibus illam expostulari, sed solum in iis, in quibus requiritur tractatus, & Episcopi consensus.

26 Si petas secundo, an Legatus à latere possit dare licentiam operandi contra iuramentum prædictum?

Respondetur negatiue, quia id esset in præiudicium Romani Pontificis, cui tale iuramentum Prælatos obstringit. Atque ita docent Speculator & Abbas, quos citat & sequitur Silu. verb. Alienatio, n. 16. in fin.

DVBITATIO V.

An possit Prælati suæ Ecclesiæ præiudicare? Vbi etiam de Prælato Religionis & de Religioso.

SUMMARIVM.

- 1 & 2 Prælati sine Capituli consensu, aliisque solemnitatibus iure requisitis non potest Ecclesia sua præiudicare in bonis, vel iuribus acquisitis. Secus est in acquirendis, quibus etiam sine Capituli consensu potest renunciare.
- 3 Prælati validè repudiat donationem Ecclesiæ suæ oblatam, & validè repudiat legatum, & donationem, si non adimpleat conditionem legati, vel donationis.
- 4 Res relicta sub conditione non acquiritur legatario, vel donatario, ante conditionis euentum.
- 5 Res relicta sub modo acquiritur legatario, vel donatario etiam non adimpleto modo, quamvis legatario, vel donatario remaneat grauamen & obligatio aliquid faciendi.
- 6 Donatio, vel legatum sub modo habet esse suum substantiale absolutum, independentè quodammodo à modo, seu grauamine accessorio.
- 7 Promissum, seu legatum sub modo, statim etiam non impleto modo peti potest, quamvis promissarius, vel legatarius satisfacere debeat de illo implendo.
- 8 Promissarius, vel legatarius, licet modum nondum impleuerit, tamen ius omne suum transmittit ad heredem, qui etiam modum implere potest, & debet, & tam actiue, quam passiue transmittit.
- 9 Modus, seu grauamen, ut promissioni accessorium censeatur, ideoque à promissario implendum sit, requiritur 1. fieri in continenti: 2. modum adiectum esse possibilem; secus non tenet.
- 10 Modus promissioni, donationi, vel alteri dispositioni adiectus, est veluti accessoria pactio, seu obligatio: quapropter ipsa corruente propter sui impotentiam, non etiam corruit pactio, seu obligatio principalis, cum principale non pendeat à suo accessorio.
- 11 Modus adiectus tanquam causa finalis, ac principalis resoluitur in conditionem sine qua non, quia tunc corruit donatio, vel legatum.
- 12 Modus adiectus non tanquam causa finalis, ac principalis, sicut non resoluitur in conditionem sine qua non, ita etiam non efficit promissionem, vel donationem reuocabilem. Obligat tamen ad præstandam eius estimationem.
- 13 Donatio Ecclesiæ facta sub modo, eo non seruato, neque reuocari potest, nisi id ipsum in donatione fuerit expressum, quia in dubio præsumitur facta propter Deum, & in remedium peccatorum.
- 14 Amplia etiam si id ipsum in donatione fuerit expressum, quod propter modum non seruatum esset reuocata.
- 15 Prælati Ecclesiæ nocere non potest, si solus sine Ca-

pituli consensu modum donationis transgrediatur.

16 Prælati nocere potest Ecclesiæ in casu, quo donati facta fuerit sub conditione, & conditionem Prælati, qui res Ecclesiæ administrat, non adimpleat.

17 Promittens Ecclesiæ se donaturum centum, si pro eius Patre anniuersarium celebretur, si Ecclesiæ Prælati nolit implere conditionem, promissor liberatur obligatione.

18 Si quis leget, vel donet centum cum modo, seu obligatione, ut anniuersarium celebretur, relictum reuocari non potest ob non adimpletum postea modum, sed agi potest ad implementum.

19 Res semel Ecclesiæ acquisita, est quasi sacra facta, & in speciali dominio Christi constituta, ideoque reuocari non potest.

20 Donans, vel legans Ecclesiæ, licet conditionem apposerit, ut res ab ipso relicta alienari non possit, adhuc non censetur alienari prohibita in casu necessitatis.

21 Superior Religionis, cum Nouitium in Religionem suscipit, validè repudiat hereditatem, qua post eius professionem, & Paris obitum Religionis obuentura esset.

22 Teneatur tamen in dictis casibus de mala administratione sui muneris.

23 Prælati habet se ad Ecclesiam, tanquam tutor, seu curator.

24 Monachus, seu religiosus acceptans rem sibi testamento legatam sine licentia Prælati, licet validè acceptet, peccat tamen.

25 Si verò legatum sine consensu repudiat, non validè repudiat, quia ius est acquisitum Religioni.

26 Monachus, vel religiosus in iure querendo non solum prodesse, sed etiam obesse potest Religioni, scilicet si donationem sibi faciendam respuat, validè renunciat, & sic sine violatione voti paupertatis rogare potest offerentem, ut alteri dare velit.

27 Prælati, licet absque Capituli consensu, ceterisque iuris solemnitatibus non possit obesse alienando res Ecclesiasticas, potest tamen obesse in iudicialibus, permittendo aduersus suam Ecclesiam sententiam ferri.

28 Item potest obesse in usurpationibus, permittendo res Ecclesiæ ab alio temporis diuturnitate prescribi.

29 Ecclesiæ laesa restituatur in integrum intra quadriennium.

30 Quæ alienari iure prohibentur, prescribi non possunt, si alienari simpliciter prohibeantur ratione ipsius rei.

31 Finis dotalis, cum sit sub administratione mariti, & uxor agere prohibeatur, non prescribitur contra mulierem.

32 Prescriptio incipere non potest contra filium, dum bona ipsius aduentitia sunt penes Patrem, & filius pro his agere impeditur.

33 Prescriptio aliquando suspenditur, ac quodammodo dormit.

34 Quæ alienari non prohibentur simpliciter, sed solum limitatè, tunc prescribi interdum non impediuntur.

Respondetur, quod licet Prælati sine Capituli consensu, aliisque solemnitatibus iure requisitis, non possit Ecclesiæ suæ præiudicare in bonis, vel iuribus acquisitis, possit tamen sine Capituli consensu, & omni alia iuris solemnitate præiudicare in bonis, ac iuribus acquirendis, & sic illis validè renunciare. Ita glossa communiter recepta in cap. ult. n. 6. q. 6. Iuristæ in l. iubemus, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis, Abbas, & Canonistæ in cap. tua, de his quæ sunt à Prælati: Silu. verb. Alienatio, num. 18. Et probatur, quia (sicuti colligitur

colligitur ex l. si sponsus, §. si maritus heres, ff. de donation. inter virum, & uxorem) aliud est nocere, aliud verò est non prodesse.

- 3 Ex dictis sequitur primò, quod Prælatus validè repudiet donationem Ecclesiæ suæ oblatam, & validè repudiet legatum, vel donationem, si non adimplet conditionem legati, vel donationis, quia res relicta sub conditione non acquiritur legatario, vel donatario ante conditionis euentum.
- 5 Non sic, si non adimplet modum, quia res relicta sub modo acquiritur legatario, vel donatario etiam nondum adimpleto modo; quamvis legatario, vel donatario restet grauamen, seu obligatio aliquid faciendi ac præstandi, sicuti colligitur ex tit. Cod. de donationibus, quæ sub modo, & docet glossa communiter recepta in cap. verum, verb. Conditione, de condition. appositis. Abb. ibid. n. 2. Mol. de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 208.
- 6 & Rebell. part. 2. lib. 18. q. 13. Et ratio est, quia donatio, vel legatum sub modo habet suum substantiale abolutum, independenter quodammodo à modo, seu grauamine accessorio.

7 Vnde subsequitur primò, quod promissum, seu legatum sub modo, statim, etiam non impleto modo, peti possit, quamvis promissarius, vel legatarius satisfacere debeat de illo implendo, l. quibus diebus, §. Tormilias, ff. de condition. & demonstrat.

8 Subsequitur secundò, quod licet promissarius, vel legatarius modum nondum impleuerit, tamen ius omne suum transmittat ad heredem, qui etiam modum implere potest, & debet, l. à testatore, iunct. gloss. verb. Conditio, ff. eodem. Quia si promissarius, vel legatarius ante cautionem, quam dare debuisset, moriatur, hæres ipsius, si cautionem det, in possessionem mittendus erit.

9 Subsequitur tertio, quod tamen ut modus, seu grauamen promissioni accessorium censeatur, ideoque à promissario implendum sit, requiratur primò, modum incontinenti, veluti vnica pactione promissioni, donationi, alterive dispositioni adiectum fuisse, quia si protius perfecta, seu simpliciter facta fuerat donatio, modum, vel conditionem illam amplius non recipit, donatario inuito, l. perfecta, Cod. de donation. quæ sub modo. Secundò requiratur, modum adiectum esse possibilem: nam si impossibilis sit iure vel facto, v. g. dono tibi centum, et blasphemus, vel ut calum digito tangas, valet promissio, donatio, vel legatum, perinde ac si modus adiectus non esset, quia modus promissioni, donationi, vel alteri dispositioni adiectus, est veluti accessoria pactio, seu obligatio: quapropter ipsa corrumpente propter sui impotentiam, non etiam corrumpit pactionem, seu obligationem principalem, cum principale non debeat pendere à suo accessorio. Vide Molinam disp. 208.

11 Dubium autem est, an si modus possibilis, ac honestus à donatario, vel legatario non seruetur, donatio, vel legatum corruat, vel solum reuocari possit?

Respondetur inuestigandam esse mentem donantis, vel legantis, partim ex verbis, partim ex circumstantiis, utrum modus ab illo adiectus fuerit tanquam causa finalis, ac principalis, quæ in euentu resolui debeat in conditionem sine qua non: nempe dono, vel lego tibi centum ea lege, ut hoc, vel illud præstes, alioquin donatum, vel legatum retinere non possis; quia tunc corrumpitur donatio, vel legatum. An verò non fuerit causa finalis, ac principalis donandi, vel legandi, etsi interim donator, vel legator aliquam obligationem imponere intenderit, quia tunc reuocari non potest donatio, vel legatum, sed solum compelli donatarius, vel legatarius ad modum seruandum, vel ad præstandam æstimationem eius, quod interest, modum non seruari. Sic Abb. in cit. cap. verum, de condition. appositis, num. 3. & Molina cit. disp. 208.

Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars II,

Quamvis id peculiariter fauore causæ piæ statutum sit in cap. verum, de condition. appositis, ut scilicet donatio Ecclesiæ facta sub modo, eo non seruato neque reuocari possit, nisi idipsum in donatione fuerit expressum; ex eo, quia in dubio præsumitur donatio facta principaliter propter Deum, & in remedium peccatorum. Abb. loco supra cit. Quin etsi idipsum in donatione fuerit expressum, ut scilicet, si non seruetur modus, reuocetur Ecclesiæ facta donatio, & de facto non seruetur modus (v. g. fundus Ecclesiæ donatus, & alienari prohibitus de facto alienetur) neque poterit Prælatus Ecclesiæ nocere, si solus sine Capituli consensu modum donationis transgrediatur; sicuti nocere potest in casu, quo donatio facta fuerit sub conditione, & conditionem Prælatus, qui res Ecclesiæ administrat, non adimpleat, quo casu corrumpitur donatio, quia (sicuti dicebam) res donata sub conditione non acquiritur donatario ante eius euentum, sed donata sub modo statim acquiritur, etiam nondum impleto modo: & ex alio capite (sicuti etiam dicebam) Prælatus Ecclesiæ nocere potest in iure acquirendo, non item in iure adquisito. Sic Abbas in cit. cap. verum, de foro compet. num. 26. Quapropter si quis promissit Ecclesiæ, se donaturum centum, si pro suo patre anniuersarium celebretur, sed Ecclesiæ Prælatus nolit adimplere conditionem, promissor liberatur obligatione. Sin verò legeret, vel donet centum cum modo, seu obligatione, ut anniuersarium celebretur, relictum reuocari non potest, ob non adimpletum postea modum, sed agi potest, & debet ad eius impletionem; idque non solum, quia (sicuti dicebam) Prælatus non potest obesse Ecclesiæ in iure adquisito, sed etiam quia res semel Ecclesiæ acquisita, est quasi sacra facta, & in speciali dominio Christi constituta, ideoque reuocari non potest. Innocent. in cit. cap. verum, de foro compet.

Illud etiam hic obiter nota cum Abbate in cap. verum, de condit. appositis, num. 4. quod licet donans, vel legans conditionem apposuerit, ut res ab ipso Ecclesiæ relicta alienari non possit, adhuc non censeatur alienari prohibita in casu necessitatis, si scilicet ius naturale, charitatis, &c. talem alienationem postulet fieri, verbi gratia ad captiuorum redemptionem, vel ad quid aliud similis rationis, saltem in casu, quo alia bona non suppetunt. De qua re distinctius dicitur inf. à dubi. 11.

Sequitur secundò, quod Superior Religionis, cum Nouitium in Religionem suscipit, validè repudiet hereditatem, quæ post eius professionem, & patris obitum Religionis obuentura esset. Sic Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 6. moral. cap. 6. num. 4. Quamvis in dictis casibus (quod & de Episcopo, & omni alio Prælato dicendum est) obligatus maneat, quod munere suo administrationis malè functus sit, iuxta cap. 2. causa 12. quest. 4. & docet Abb. in cap. 1. de in integr. restit. num. 9. Silu. loco supra cit. Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 4. num. 15. & Less. lib. 2. cap. 24. dub. 10. num. 65. & merito, quia Prælatus habet se ad Ecclesiam tanquam tutor, seu curatur, ut rectè adnotauit Gl. cap. auditis, verb. Iure minoris, de in integr. restit.

Sequitur tertio, quod monachus, seu Religiosus (qui quidem ex communi sententia Doctorum Religionis suæ prodesse potest, non tamen obesse in iure quæsito, v. g. si rem sibi testamento legatam sine licentia Prælati acceptat, quamvis peccet, validè acceptat, ita ut legatum acquiratur Religionis, sin verò legatum sine consensu Prælati repudiat, non validè repudiat) in iure quærendo non solum potest prodesse, sed etiam obesse, scilicet si donationem sibi faciendam respuit, validè renunciat, & sic sine violatione voti paupertatis rogare potest offerentem, ut alteri dare velit.

N

Abb.

Abb. in cap. cum ad monasterium, de statu Monach. Nauar. consil. 2. de Regularib. num. 32. & Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 4.

- 27 Ceterum licet Prælatus absque Capituli consensu, ceterisque iuris solennitatibus non possit obesse alienando res Ecclesiasticas, potest tamen obesse in iudicialibus, permittendo aduersus suam Ecclesiam sententiam ferri. Item potest obesse in vfucapionibus, permittendo res Ecclesiæ ab alio temporis diuturnitate præscribi; quamvis in vtroque casu apparentis læsionis restitutio in integrum intra quadriennium Ecclesiæ concedatur. Abbas in cap. 1. num. 9. de præscript. & alij passim.
- 30 Obiicies, quæ alienari iure prohibentur, præscribi non possunt.

Respondetur cum Abbate in cap. cum non liceat, de præscript. num. 7. distinguo antecedens, si alienari simpliciter prohibentur, fauore ipsius rei, concedo quod tunc præscribi etiam impediuntur. (Qua ratione, dum fundus dotalis est sub administratione mariti, & vxor agere prohibetur, præscriptio inchoari non potest, l. si fundum, ff. de fundo dotali, & l. in rebus, Cod. de iure dotium. Item dum bona filij aduentitia sunt penes patrem, & filius pro iis agere impeditur, præscriptio incipere non potest, l. 2. Cod. de annali except. & docet Abb. in cap. 2. de præscript. numero 11. Dixi, incipere non potest; quia si ante cœpta præscriptio rei, postea perueniat in statum, quo præscriptio non potest, v. g. marito in dotem detur, præscriptio interim suspenditur, ac veluti dormit, vt inquit Doctores.) Sin verò alienari non prohibentur simpliciter, sed solum limitatè, vt scilicet certa forma, & solennitate alienentur (provt contingit in rebus Ecclesiæ, & minorum) tunc præscribi interdum non impediuntur, vti rectè adnotauit Gl. in l. ult. C. in quibus causis restitutio non est necessaria.

DVBITATIO VI.

An possit Prælatus legatum, vel hæreditatem Ecclesiæ suæ delatam non acceptare?

SUMMARIUM.

- 1 Prælatus non potest sine Capituli consensu, aliisque iuris solennitatibus rei immobilis, vel mobilis pretiosa legatum, vel hæreditatem Ecclesiæ suæ delatam non acceptare, seu repudiare.
- 2 Repudiatio, seu non acceptatio est quedam alienatio, quandoquidem ipsa res repudiata transit ad hæredem.
- 3 Ecclesiæ, cui legatum, vel hæreditas est delata, habet ius, & actionem ad illam ex dispositione testatoris.
- 4 Fauore Ecclesiæ talia relicta ipso iure transeunt in Ecclesiam, etiam absque traditione.
- 5 Legatum quodlibet generaliter in specie relictum transit à morte testatoris in dominium legatarij, neque requiritur expectare hæreditatis aditionem.
- 6 Pupillus non potest sine Prætoris auctoritate repudiare fundum sibi legatum, nam rem suam alienare non potest.
- 7 Repudiatio, seu iuris abdicatio, species alienationis censi debet in causa Ecclesiæ fauorabili.
- 8 Nomine alienationis in aliis prohibitionibus, non venit repudiatio legatarij, vel hæreditatis.
- 9 Marito permittitur repudiatio legatarij, vel hæreditatis, vt uxori obueniat.
- 10 Alienatio legatarij, vel hæreditatis non censetur facta in fraudem creditorum.
- 11 Opinio multorum Doctorem, quod Prælatus possit recusare hæreditatem, vel legatum Ecclesiæ suæ delatum, non est improbanda.
- 12 Legatum, vel hæreditas delata, & Ecclesiæ non incorporata, non est Ecclesiæ acquisitum, sed acquirendum.
- 13 Repudiatio non est alienatio, sed solum non acquisitio.
- 14 Paria non sunt lucrum non capere, & acquisita perdere.
- 15 Repudiatio simpliciter non est alienatio, quia ius legatarij, vel hæreditatis ad eundem non est absolutum, sed conditionatum, pendens à voluntate acceptantis.
- 16 Facta rei repudiatione, conuincitur nunquam res Ecclesiæ fuisse.
- 17 Hæreditas non transit ipso iure ad hæredes, sed transit prævia acceptatione, propter periculum, quod incurrit hæres ad eundem hæreditatem.
- 18 Repudiatione facta res transit ad hæredes non ex repudiatione, sed ex successione, qua impediatur legatione facta.
- 19 Ecclesiæ, cui legatum, vel hæreditas est delata, non habet ius absolutum ad illam, sed sub tacita conditione, scilicet si legatario placuerit.
- 20 Fauore Ecclesiæ relicta ipso iure, etiam absque traditione transeunt in Ecclesiam, non absolute, sed reuocabiliter.
- 21 Pupillo, seu minori prohibita est non solum alienatio bonorum, sed etiam omisio lucri: at Prælato solum prohibita est acquisitio lucri alienatio.
- 22 Prælatus, quin & capitulum, peccat grauiter, non admittendo legatum, vel hæreditatem, nisi forsitan ex causa rationabili non admittat.
- 23 Ecclesiæ læsa negligentia, vel facilitate Prælati, non solum damno accepto, sed etiam lucro amisso, potest petere beneficium restitutionis in integrum, quia ei competit tale priuilegium.
- 24 Limitatur modò res non fuerit acquisita alteri Ecclesiæ, quia tunc melior est conditio Ecclesiæ possidentis.
- 25 Ecclesiæ potest etiam agere contra Prælatum, quia ex officio tenebatur rem Ecclesiæ agere, eiusque utilitati consulere.
- 26 Repudiatio hæreditatis, vel legatarij, facta à Prælato non est valida sine iuris solennitatibus, si facta sit in fauorem illius, ad quem hæreditas non perueniret, sed peruenit solum ex eo, quia Prælatus in eius fauorem repudiavit.
- 27 Prælatus non potest validè hæreditatem iam aditam repudiare, quia hæc est alienatio, cum sit iuris iam acquisitum in alterum translatio.
- 28 & 29. Si maritus, qui iure prohibetur donare uxori, & contra, repudiet hæreditatem, seu legatum sibi delatum, & nondum acceptatum, vt perueniat ad uxorem, repudiatio valet, si scilicet vxor alias erat successura. Secus si nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem uxoris.
- 30 Eo ipso, quod quis cedit alteri, censetur tacite, & natura prius adiisse, seu acceptasse.
- 31 Repudiatio, quæ fit à marito de re sibi delata, quam rogat dari uxori, valet, secus si inbeat donari uxori, quia ex mandato supponitur acceptatio tacita.
- 32 Idem operatur tacitum, ac expressum.
- 33 Legatarius rei certa statim per mortem legantis acquirit dominium.
- 34 Ea, quæ legantur, relictæ via ab eo, qui legauit, ad eum, cui legata sunt, transeunt.
- 35 Dominium prædictum transit sic à die mortis, verè à die adita hæreditatis.
- 36 Dominium prædictum non est, omnino perfectum, & absolutum ante acceptationem, sed habet hanc imperfectionem, esse repudiabile.

37 Quamuis

- 37 Quamvis legatum retro nostrum sit, nisi repudietur, attamen cum repudiatur, retro nostrum non fuisse palam est.
- 38 Hæres suus a capite domini in hereditatis absque additione, unde & ad suos hæredes eam transmittit; sed reuocabilitur, ita ut possit repudiare.
- 39 Repudiatio valet in dictis casibus, licet bona omnia repudiantis sint hypothecata, vel fisco iure addita ob crimen, aut quamvis faciat in fraudem creditorum.
- 40 Religiosus, cum per professionem cesserit bonis, quæ solum erant obligata pro debito, non tenetur, et soluat si quid debuit superfluum, artem exercere, in sententia tamen auctoris peccat contra iustitiam repudiando hereditatem.

Respondetur, quod Prælati non possit sine Capituli consensu, aliisque iuris solemnitatibus, rei immobilis, vel mobilis pretiosæ legatum, vel hereditatem Ecclesiæ suæ delatam non acceptare, seu repudiare, absque eo, quod incurrat poenas Extravag. *Ambrosiæ*, & Decreti S. Congregationis Tridentini, de quo dicebatur dubit. 1. num. 4. quia talis non acceptatio, seu repudiatio est quadam alienatio; quando quidem ipsa facta, res transit ad hæredem; secundo, quia Ecclesiæ, cui legatum, vel hereditas est delata, habet ius, & actionem ad illa ex dispositione testatoris: ergo non potest hoc ius, & hanc actionem alienare. Consequentia probatur; quia ex dictis inter bona immobilia, & mobilia pretiosa computantur iura, & actiones, quæ sunt ad ipsam rem immobilis, vel mobilia pretiosa. Tertiò, quia favore Ecclesiæ talia relicta ipso iure transeunt in Ecclesiam, etiam absque traditione, l. fin. Cod. de sacrosanct. Eccles. Accedit, quod generaliter quodlibet legatum in specie relictum transit à morte testatoris in dominium legatarij (neque requiritur hereditatis additionem expectari, l. huiusmodi, §. strictum, ff. de legat. 1. l. à Titio, ff. de furtis, §. l. 1. §. sed virum, ff. si quid in fraudem patroni: & probat fuisse Guillel. de Benedictis in cap. Raynaldus, §. si absque liberis, n. 150.

Quarto, quia pupillus non potest sine Prætoris auctoritate repudiare fundum sibi legatum: nam rem suam alienare non potest, l. magis puto, §. si pupillus, ff. de rebus eorum. Ergo sic etiam in casu nostro, præsertim, cum meritò huiusmodi repudiatio, seu iuris abdicatio species alienationis censi debeat in causa Ecclesiæ fauorabili, sicuti ex cit. l. magis puto, §. si pupillus, dicebatur de pupillo, etsi in aliis prohibitionibus nomine alienationis non veniat repudiatio legati, vel hereditatis, uti constat ex l. si suspensus, ff. de donation. inter virum & uxorem, ubi permittitur meritò repudiatio legati, vel hereditatis, ut vxori obueniat: & ex l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum, ubi repudiatio legati, vel hereditatis non censetur alienatio facta in fraudem creditorum. Sic docent Geminianus in cap. 1. de rebus Eccles. non alien. num. 19. Molin. de inst. tract. 2. disput. 468. numero 10. Quaranta verb. Alienatio, num. 23. Lambertin. de inreparat. lib. 3. quest. 9. art. 1. numero 31. Corneus lib. 3. consil. 11. numero 2. Sopranus capit. 4. numero 34. Barbosa de potestat. Episcop. allegat. 95. numero 54. & Menchaca de success. progressu lib. 3. §. 27. numero 23.

Contrarium tamen non improbabili docent Abb. in cap. una, de his quæ sunt à Prælatis, num. 8. Menoch. de arbit. iudicium, q. 9. lib. 2. casu 171. num. 52. Anton. Gomez 2. var. cap. 14. num. 13. Silu. verb. Alienatio, quest. 19. Armilla eodem verb. num. 17. Rebell. lib. 18. quest. 14. num. 5. Scottia in selectis Constitut. Epit. 1. theorem. 2. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 4. num. 12. & lib. 7. moral. cap. 6. num. 4. Azor. 2. part. Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars I.

lib. 9. cap. 1. quest. 12. Riccius in praxi, de is. 96. 1. edit. & Bonacina de contractu fendi, disp. 3. quest. 8. punct. 4. num. 38. ex eo, quia legatum, vel hereditas delata, & Ecclesiæ non incorporata, non est ius Ecclesiæ acquisitum, sed acquirendum; tum ex eo, quia repudiatio non est alienatio, sed solum non acquisitio, l. alienationis, ff. de verbor. significat. Unde paria non sunt, luctum non capere, & acquisita perdere, l. si sponsus, §. si maritus, ff. de donat. inter vir. & vxor. Et confirmatur, quia alioquin debitor repudiens legatum, censetur alienare in fraudem creditorum, contra textum in l. qui autem, ff. de his quæ in fraudem credit. Quod si dicatur, ex his tantum sequi, dictam repudiationem non esse alienationem legati, vel hereditatis; non item, non esse alienationem iuris seu actionis ad ipsa, quod ius, & actio ex dictis inter immobilia, vel mobilia pretiosa computatur. Responderi potest, dictam repudiationem simpliciter alienationem non esse, quia ius legati, vel hereditatis adeunda non est absolutum, sed conditionatum, pendens à voluntate acceptantis; quapropter facta repudiatione, convincitur nunquam Ecclesiæ fuisse, argum. l. 1. c. 1. mirum autem, ff. si quid in fraudem patroni, ubi dicitur: Quamvis legatum retro nostrum sit, nisi repudietur, attamen cum repudiatur, retro nostrum non fuisse palam est; quod à fortiori dicendum est in repudiatione hereditatis, quia hanc perspicuum est, non transire ipso iure ad hæredem, sed solum transire prævia acceptatione, propter pericula, quæ incurrit hæres adeundo hereditatem.

Hinc ad opposita dici potest. Ad primum nego antecedens, & ad probationem respondeo, quod repudiatione facta, res transeat ad hæredem, distinguo: ita ut transeat ex repudiatione, nego: ita ut transeat ex successione, quæ impediatur legatione facta, concedo. Ad secundum respondetur, distinguo antecedens: Ecclesiæ, cui legatum vel hereditas est delata, habet ius, & actionem ad illa ex dispositione testatoris: habet ius absolutum, nego: habet ius sub tacita conditione, si scilicet legatario placuerit (ut proinde sit ius reuocabile, & imperfectum) concedo. Quapropter non dicitur esse inter bona legatarij, l. pretia rerum, ff. ad leg. Falcidiam. Ad tertium respondetur, distinguo similiter antecedens: favore Ecclesiæ relicta ipso iure, etiam absque traditione, transeunt in Ecclesiam, absolute, nego: reuocabili, concedo. Ad quartum, omisso aliis solutionibus, respondetur cum Sanchez cit. disput. 4. num. 12. & Gomezio numero 14. concedo antecedens: at nego consequentiam, & disparitas est, quia pupillo, seu minori prohibita est non solum alienatio bonorum, sed etiam ommissio lucri: at Prælato solum prohibita est acquisiti lucri alienatio, non item lucri ommissio.

Cæterum quidquid sit de hac questione, in eo tamen conueniunt primò Doctores, quod possit Prælatus, quin & ipsum Monasterium, grauiter peccare, tum non admittendo tale legatum, vel hereditatem; nisi ex causa valde rationabili id efficerent, Prælatus quidem contra iustitiam, quia ex iustitia tenetur consulere utilitati Monasterij: Monasterium autem saltem contra charitatem, vel aliam virtutem, prodigè scilicet renunciando dictum legatum, vel hereditatem, in damnum aliorum Religiosorum succedentium. DD. quos citat, & sequitur Bonacina de contractib. disp. 3. quest. 8. punct. 4. num. 8.

Conueniunt secundò Doctores, quod possit Monasterium, vel Ecclesiæ in casu posito, vel petere beneficium restitutionis in integrum, quia tale privilegium ei competit, quotiescumque negligentia, vel facilitate Prælati, non solum damno accepto, sed etiam lucro amisso, læsa est (sicuti docet Gl. in cap. auditis, verb.

- restituimus, de in integrum restitut. Couar. lib. 1. var. cap. 3. n. 10. & 11. Bonacina de contractib. disp. 3. q. 8. punct. 4. num. 38. Lezana part. 2. cap. 14. num. 60. & Lessius
- 24 de iust. & iur. lib. 2. cap. 17. dub. 9. n. 66. modò res non fuerit acquisita alteri Ecclesiæ, quia tunc melior est conditio Ecclesiæ possidentis. Angel. verb. Donatio, n. m. 48. Mol. loco cit. num. 14. Valquez de redditib. cap. 2. §. 2. dub. 4. num. 39. Quaranta verb. Alienatio, num. 43. Riccius decis. 22. Sanchez loco cit. num. 15. Tabiena, & alij, quos citat, & sequitur Beia 1. p. cas. 41. vers. respondemus. & Soprani cap. 5. quæst. 9. num. 15. vel agere contra Prælatus, quia is ex officio
- 25 tenebatur rem Ecclesiæ agere, eiusque utilitati prospicere, cap. quicumque 12. q. 4. & docet ex communi Sanchez loco supra cit. n. 15.
- 26 Conueniunt tertio Doctores, quod valida non sit sine solennitatibus iuris repudiatio hereditatis, vel legati facta à Prælato, si facta sit in fauorem illius, ad quem hereditas non perueniret, sed peruenit solum ex eo, quia Prælatus in fauorem talis repudiavit. Ratio est, quia huiusmodi repudiatio non est pura repudiatio, cum fieri non possit sine additione hereditatis, cum fieri non possit sine additione hereditatis
- 27 Prælatus autem non potest valide sine solennitatibus iuris hereditatem iam aditam repudiare, quia hæc est alienatio, cum sit iuris iam acquisiti in alterum translatio. Ergo, &c. Sic Rota apud Puteum decis. 519. lib. 2. apud Quarant. verb. Alienatio, num. 23. & 43. apud Caputaquens. decis. 339. part. 9. & apud Soprani q. 29. num. 35.
- 28 Hinc quamvis si maritus (qui iure prohibetur donare uxori, & econtrà, vt communiter Doctores ex l. cum hic status, ff. de donat. inter virum, & uxorem, & ex capit. fin. eodem titul. ex eo, ne coniuges mutuo amore se bonis suis spoliarent) repudiet hereditatem, legatum, vel fideicommissum sibi delatum, & nondum acceptatum, vt perueniat ad uxorem, repudiatio valeat, l. si sponsus, §. si maritus, ff. de donat. inter virum & uxorem, (si scilicet vxor alias erat successura, vt quia v. g. marito erat substituta, vel quia abintestato debebat succedere, sicuti notauit Gomezius tom. 2. cap. 4. num. 23. & seqq. quia tunc non immediatè accepit à marito, sed iure proprio, quod habebat marito non acceptante) tamen non valet repudiatio, si ipsa nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem vxoris, quia tunc potius erit cessio quàm repudiatio; siquidem ipsa tunc immediatè accepit à marito, & consequenter talis cessio in fauorem vxoris non valet, quia continet tacitam acceptationem naturà priorem: nam hoc ipso, quod cedit alteri, censetur tacitè, & natura prius adiisse, seu acceptasse, sicuti colligitur ex l. si auia, Cod. de iure deliberandi. Similiter, quamvis valeat repudiatio, si maritus quid sibi oblatum non acceptet, sed roget dari vxori, quia tunc non acquirit, non tamen valet repudiatio, si maritus quid sibi donatum iubeat dari vxori: quia hoc ipso, quod id mandat, supponitur is tacitè acceptasse, & ex alio capite idem operatur tacitum, ac expressum, vt colligitur ex l. 1. ff. de rebus eorum, qui sub tutela, vbi dicitur: Si minor emat prædium obligans illud pignori, donec soluat integrè pretium, obligatio non valet, quia hoc ipso, quod dominium acquisitum est minori, incipit non posse obligari: censetur autem acquisitum tacitè, & prius natura, quam possit oppignorari.
- 33 Neque obstat, si dicas, quod legatarius rei certæ statim per mortem legantis acquirit dominium legati, quia vt habetur in cit. l. à Titio, ff. de furtis, ea qua legantur, rella via ab eo, qui legauit, ad eum, cui legata sunt, transeunt. Vbi Bartolus dicit, hoc dominium transire fide à die mortis, verè die aditæ hereditatis. Ergo repudiatio talis legati est alienatio, & donatio, ac proinde non valet.

Respondetur enim, nego consequentiam, quia vt dicebam, hoc dominium non est omnino perfectum, & absolutum ante acceptationem, sed habet hanc imperfectionem, quod sit repudiabile, aded vt si repudiatur, retrorahatur repudiatio, & fingatur nunquam acquisitum, vt supra etiam dicebam ex cit. l. ff. si quid in fraudem patroni, ibi: Quamvis legatum retro nostrum sit, nisi repudiatur; atamen cum repudiatur, retro nostrum non fuisse palam est. Idem cernitur in hereditate respectu hæredis sui: hic enim statim accipit dominium hereditatis absque additione, vnde & ad suos hæredes eam transmittit, sed reuocabiliter; ita vt possit repudiare, sicuti constat ex l. apud hostes, Cod. de suis, & legitimis hæredibus, & ex l. si fratris, Cod. de iure deliber. & docet ex communi Gomezius tom. 1. cap. 9. num. 17. & 20. Quapropter valet ex dictis casibus repudiatio, quamvis bona omnia repudiantis sint hypothecata, vel fisco iure addicta ob crimen; aut quamvis faciat in fraudem creditorum, quibus potuisset soluere, si non repudiasset, in quo postremo casu (etsi Gomez tom. 2. cap. 4. n. 22. putet illum etiam licitè id posse facere, forsitan quia, vt ex S. Thoma notat Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 4. creditoribus sint tantum obligata bona, non item persona debitoris, quæ libera est pro ære alieno soluendo: vnde complures Doctores docent, quod Religiosus, cum per professionem cesserit bonis, quæ solum erant obligata pro debito, non teneatur, vt soluat, si quid debiti superfluerit, artem exercere) puto peccare contra iustitiam, quia eadem virtute quis obligatur ad finem, ac ad media necessaria: sed debitor obligatur ex iustitia ad finem, nempe ad debiti solutionem: ergo ex iustitia etiam obligatur ad acceptationem hereditatis, quæ hic, & nunc est medium necessarium ad talem finem, nempe ad dictam debiti solutionem, repudiatio tamen erit valida ob dictam rationem.

DVBITATIO VII.

An si relictum sit legatum rei immobilis monasterio incapaci retinendi rem immobilem, possit Prælatus monasterij in proprios, & quotidianos vsus monasterij sine solennitate iuris talem rem legatam alienare.

SVMMARIVM.

- 1 Prælatus monasterij incapaci legatorum potest sine solennitatibus in proprios, & quotidianos vsus monasterij rem legatam alienare.
- 2 Extraneas ambiciose loquitur de bonis Ecclesiæ incorporatis.
- 3 Legata res immobilis, non est monasterio ob eius incapacitatem incorporata.
- 4 Relinquens legatum rei immobilis monasterio incapaci, tacitè videtur illud voluisse relinquere ad vsus monasterij eo modo, quo potest, secus dicendum est si fuerit legatum rei mobilis pretiosæ.
- 5 Monasterium licet legatorum incapax non dicatur, tamen incapax est retinendi rem mobilem pretiosam, & propterea est monasterio per acceptationem incorporata.

Respondetur, affirmatiuè, quia prohibito alienationis ex Extrauag. Ambiciose, est solum pro bonis Ecclesiæ incorporatis; at dicta legata res immobilis non est monasterio, ob eius incapacitatem, incorporata, ex Clement. Exini, de verbor. significat. Ergo, &c. Confirmatur, quia qui relinquit legatum rei immobilis monasterio incapaci, tacitè videtur illud voluisse relinquere, vt illo monasterium vtatur modo, quo

quo potest, quia præsuntur voluisse legatum suum eo modo, quo potest, esse firmum, & ratum. Sic Riccius in *praxi*, decis. 56. in edit. 1. Quaranta verb. Alienatio, num. 41. & Barbosa de potest. Episcopi, pari. 3. allegat. 95. num. 59.

5 An autem idem dicendum sit, si fuerit legatum rei mobilis pretiosæ?

Respondetur (quamvis nonnulli affirmant ex eo, quia tota ratio prohibitionis alienandi res mobiles pretiosas, quæ seruando seruari possunt, est quia computantur inter bona immobilia, quorum alienatio, non seruatis iuris solennitatibus, omnino prohibita est) negandum tamen esse, quia econtra rei mobilis pretiosæ retinendæ capax est monasterium, & propterea ob dictam rationem, ea Monasterio per acceptationem incorporata. Ergo, &c. Vide quæ dicuntur infra dub. 22. Vide etiam Riccium & Barbosam in locis supra citatis.

DUBITATIO VIII.

An possint Regulares, inconsulto summo Pontifice, accipere pecuniam ad cambium, vel ad mutuum, cum solutione lucri cessantis, & damni emergentis, vel fundare censum?

SUMMARY.

- 1 Non possunt regulares inconsulto summo Pontifice fundare censum, & accipere pecuniam ad cambium, vel ad mutuum, cum solutione lucri cessantis, aut damni emergentis.
- 2 Afferuntur multa resolutiones, & præsertim Declaratio S. Congregat. Concilij de mandato Urbani VIII. quæ ad litteram rescribitur.
Excipe, nisi excuset vrgens necessitas, & interim non possit adiri S. Pontifex, quia in tali casu possunt impignorari lampades, candelabra argentea, & similia.
- 3 Excipe secundò, nisi excuset consuetudo legitime præscripta.
- 4 Ratio editionis talis decreti fuit, ne quod per vnam viam prohibetur, per alteram concederetur in fraudem legis.
- 5 Sine assensu Apostolico licet alienari possit prædium, vel vineola, tamen non potest alienari pars prædij magni, & pretiosi, quia sic successiue posset alienari totum in fraudem legis.
- 6 Probatum quod regulares non possint fundare censum, neque perpetuum, neque vitalitium.
- 7 Neque possint vendere censum pro solutione æris alieni.
- 8 Possunt tamen emere, v. g. fundum, vel domum mille aureis ad censum super ipsum fundum, vel domum impositis.
- 9 Dummodò dictus census non imponatur cum hypotheca, etiam super alia bona Ecclesiæ speciali.
- 10 Et si non obstat dictorum bonorum Ecclesiæ hypotheca generalis.

1 Respondetur negatiue. Sic habetur expressè in decreto sub die 21. Maij 1624. & declaratione S. Congregationis Concilij, de quibus dicebam dub. 1. num. 4. & tradunt Homobonus in *conf. cas. conscient. vol. 2. part. 6. respons. 97. Pasqualig. tom. 2. decis. 172. Peyrinus in Priuil. Minim. tom. 2. Constitut. 8. Urbani VIII. & Nouarius in summa Bullar. tit. de alienat. num. 3. ita vt si id faciant, incurrant penas Extrauag. Ambrosiæ, & dicti decreti S. Congregationis de rebus Regular. non alien.*

3 Excipe, nisi excuset vrgens necessitas, & interim adiri non possit S. Pontifex, aut S. Congregatio, quia tunc Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars I I.

fieri potest etiam impignoratio lampadum, candelabrorum argenteorum, & similium. Peyrinus in *formulario*, lit. A. cap. 11. n. 3. & Diana part. 5. trañ. 13. resol. 6.

Excipe secundò, nisi excuset (vt adnotauit Lezana in summa 99. regul. cap. 13. n. 3.) aduersus dictum decretum, & dictam sacræ Congregationis declarationem consuetudo legitime præscripta.

Ceterum, ratio editionis talis decreti, & talis declarationis S. Congregationis fuit, ne quod per vnam viam prohibetur, per alteram concederetur in fraudem legis. Ob quam similem rationem rectè dixit Genuesis, quod licet sine assensu Apostolico possit alienari Ecclesiæ prædium, vel vineola, *argum. cap. terrulas*, 12. q. 2. & docent Molin. *disp. 468. §. Licet prædicta*, Sæ verb. Alienatio, & alij passim; tamen non possit alienari pars prædij magni, & pretiosi, quia sic successiue posset alienari totum prædium magnum, & pretiosum in fraudem legis.

Quod autem regulares non possint fundare censum, neque perpetuum, neque vitalitium, patet expressè, si non ex Extrauaganti, saltem ex decreto prædicto, & probatur, quia impositio census est quædam alienatio, l. fin. Cod. de reb. Eccles. non alien. & ex decisione Rotæ docet Naldus verb. census, n. 3. impositio namque census est veluti quædam bonorum libertatis venditio; quapropter pecuniam ad cambium, vel mutuum accipere cum solutione lucri cessantis, vel damni emergentis (quod est multò minus, quàm impositio census) prohibuit Regularibus S. Congregatio Sanctissimo approbante, sicuti supra dicebam, & refert Gauantus in *Man. Episc. op. verb. Alienatio*, num. 35.

Hinc etiam declarauit S. Congregatio, non posse regulares facere alienationem, seu venditionem census pro solutione æris alieni. Gauantus loc. cit. n. 40. & Ioan. Maria Nauarrus in *lucerna regular. verb. Alienatio*, num. 3.

An autem possint regulares, aut alij Ecclesiastici emere v. g. fundum, vel domum mille aureis ad censum super ipsum fundum, vel domum impositis?

Respondetur affirmatiue, quia in tali casu Ecclesiæ non tam alienat, quàm acquirit bonum illud stabile, tali onere affectum; secus dicendum, si ille census imponeretur cum hypotheca speciali, etiam super alia bona Ecclesiæ, quia hoc esset alienatio quædam libertatis bonorum Ecclesiæ, quod est iure prohibitum.

Dixi, hypotheca speciali, quia si id fieret per hypothecam generalem, licet fieret, quia iuxta dicta dub. 1. n. 20. & dub. 3. n. 7. & seqq. probabile est hypothecam generalem bonorum Ecclesiæ non esse prohibitam Ecclesiasticis, & regularibus.

DUBITATIO IX.

An, & quomodo sit licita Ecclesiæ rerum alienatio?

Suppositum primum.

SUMMARY.

- 1 Ad licitam rerum Ecclesiæ alienationem requiritur semper causa legitima, hoc est euident Ecclesiæ necessitas, aut utilitas.
- 2 Necessitas est, vt si Ecclesiæ grauetur ære alieno, & non possit soluere, nisi alienet, vel si reparanda sit Ecclesiæ, fundus instaurandus, vel domus sufficiens, qua alioquin corrueret.
- 3 Utilitas, vt si vendatur aliquid, vt melius aliud habeatur, vel si alienetur res inutilis, aut in qua plures sumptus insumuntur, quam sint redditus.
- 4 Ecclesiæ necessitate, aut utilitate cessante requiritur

N 3 ad

- ad alienandum quod saltem id exigit pietas, scilicet ad propagandam fidem, ad redimendos captivos, & huiusmodi alia.
- 5 Pro alendis pauperibus, ne frigore vel fame pereant, licet vasa sacra infringere, & pretium erogare, si alia non suppetant. Refertur mos S. Ambrosij, & laudatur.
 - 6 Absurdum non est animas hominum quibuscumque vasibus, vel vestimentis præferri.
 - 7 Rerum alienatio ut Ecclesia sit licita tempore, quo fit, necesse est ut interveniat altera ex duabus dictis causis, quia ex illis alienatio honestatur.
 - 8 Item necesse est quod alienanti constet causam alienationis verè existere, quia ex dubia causa alienare non debet, cum tunc non constet de evidenti utilitate.
 - 9 Item secundum probabiliorē sententiam id ipsi debet per informationem testium constare, quia alioquin non potest reddere rationem de sua recta administratione.
 - 10 Episcopus non debet præstare assensum alienationi, nisi præmissa prius huiusmodi informatione, & citatis his, quorum interest.
 - 11 Is cui à Papa committitur ut rebus Ecclesia alienandis, &c. si ei legitime constiterit alienationem cedere in evidentem utilitatem Ecclesia, debet de iis informationem sumere, alioquin non dicitur eidem legitime constare.
 - 12 Alienatio, si fiat ob Ecclesie utilitatem, utilitas ob quam alienatur res Ecclesia, debet esse quam maxima haberi possit.
 - 13 Res Ecclesie, quæ alienatur dari semper debet plus offerenti, quia tamen non sic data, alienatio adhuc sustinetur.
 - 14 Alienatio facta à Prelato decepto in eo, quod ipsum putaverit faciendum ex causa legitima, adhuc non existente legitima causa sustinetur.
 - 15 Ecclesia non præsumitur velle alienationem in validam esse ob causam non legitimam, si legitima præbatur bona fide.
 - 16 Ecclesia etiam ex se decepta ob bonam fidem in sententia nonnullorum gaudet beneficio restitutionis in integrum, sed contrarium est multò probabilius.
 - 17 Alienatio an facta fuerit ex legitima causa, necne, in dubio semper præsumendum est pro parte affirmativa, præsertim si Commissarius consensum præstiterit.
 - 18 In dubio standum est pro valore actus, quia in dubio nemo præsumitur malus, & non præsumitur delictum, nisi demonstretur.
 - 19 Ecclesia volens gaudere beneficio restitutionis in integrum, debet probare invaliditatem actus.
 - 20 Alienatio quando fit pro solvendis debitis Ecclesie, cogitur venditor probare pretium versum esse in talem effectum.
 - 21 Emptor eximitur ab onere probationis si præmissa tractatu, aliisque solemnitatibus à iure requisitis, pretium soluerit.
 - 22 Redditibus Ecclesie sufficientibus debitorum extinctioni, vel pauperum necessitati, &c. etiam applicatis in ministrorum sustentationem, non dicitur adesse causa necessaria alienandi.
 - 23 Fructus beneficij in sustentationem ministrorum applicati, si eorum congrua sustentationi super sint, converti debent in pauperum utilitatem.
 - 24 Alienatio bonorum Ecclesie pro pauperibus alendis fieri non debet pro quacumque necessitate, sed pro extrema, vel saltem valde gravi.
 - 25 Alienatio bonorum Ecclesie faciendā etiam est pro extrema necessitate, vel valde gravi illorum pauperum, qui culpabiles sunt in eorum paupertate.
 - 26 Culpa antecedens non impedit obligationem charitatis, quæ est de subveniendō proximo in extrema, vel etiam valde gravi necessitate.
- 27 Limita nisi contrarium exigit iustitia, ut scilicet delicta non maneant impunita, & satisfacta Reipublica læsa, & scandalizata.
- 28 Necessitas Reipublice læsa, & scandalizata præferri debet necessitati particularis persone iussu condemnata.
- Suppono ad hoc, ut Ecclesie rerum alienatio sit licita, requiri semper causam legitimam ad alienandum, nempe quod sic exigit evidens Ecclesie necessitas, aut utilitas necessaria, ut si Ecclesia grauetur are alieno, & non possit solvere, nisi alienet, autem hoc ius, & autem. Sancimus, Cod. de sacrosanct. Eccles. Vel si reparanda sit Ecclesia, fundus instaurandus, vel domus suffulcienda, quæ aliquin corrueret; quinimò dari potest talis necessitas, ut licita sit alienatio, etiam sine solennitate, & assensu Apostolico, ut infra suo loco dicitur, & docent ex Rebuffo, & aliis Redoanus 9.13. Quaranta verb. Alienatio, num. 42. Mol. disp. 648. Sopranus tract. 44. cap. 5. quest. 11. num. 11. Utilitas, ut si vendatur aliquid, ut melius aliud habeatur, v. g. vendatur ager, ut utilior ematur, aut vendatur calix, ut pretiosior obtineatur, cap. sine exceptione 12. q. 2. Vel si alienetur res inutilis, aut res, in qua plures sumptus infumuntur, quàm sit eius utilitas, ut quia v. g. multum distat, argum. cap. terrulas 12. quest. 2. cit. cap. sine exceptione, Clement. 1. de rebus Eccles. non alien. & l. iubemus, Cod. de sacrosanct. Eccles.
- At si sic non exigit evidens Ecclesie necessitas, aut utilitas, requiritur, quod saltem sic exigit pietas, v. g. necessaria sit Ecclesie rerum alienatio pro fide propaganda, pro redimendis captivis, & sacra. Institut. de rerum divisione, vel pro alendis pauperibus, ne frigore, aut fame pereant, ob quam causam etiam vasa sacra infringere, & pretium erogare (si alia non suppetant) quandoque concessum est, exemplo S. Ambrosij sub tyranno Maximo, quod factum laudavit S. Augustinus apud Possidonium in vita illius, cap. 24. Vide cap. aurum, cap. currum habet Ecclesia, & cap. sanctorum 12. q. 2. ipsumque Ambrosium lib. 2. offic. cap. 28. quia (ut dicitur in l. sancimus, C. de sacros. Eccles.) absurdum non est, animas hominum quibuscumque vasibus vel vestimentis præferri. Vide etiam glossam in Sum. causa 12. q. 2. Abb. in cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. Silu. verb. Alienatio, q. 2. Nauar. de alien. rer. comment. n. 3. Azor. 2. p. lib. 9. cap. 1. q. 3. Couar. 2. var. cap. 17. n. 2. Mol. de iust. disp. 468. Lessium de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. dub. 11. n. 63. & segg. Layman. lib. 3. tract. 4. cap. 10. n. 4. & segg. Vasquez de redditib. cap. 2. §. 2. dub. 9. Quaranta n. 12. Genuensem cap. 89. Bonacinam punct. 3. num. 1. & Barbosa de potest. Episc. 3. p. alleg. 95. n. 23.
- Aduerte tamen hic, quod ut dicta Ecclesie rerum alienatio sit licita, necesse sit, ut tempore, quo fit, causa aliqua, vna saltem ex dictis existat; siquidem ex illa causa alienatio honestatur, cum quod non existit, non possit honestare, & cum aliquin non diceretur alienatio cum evidenti utilitate fieri, sed potius cum spe utilitatis. Surdus de aliment. tit. 8. privileg. 58. n. 78. Rebuff. in compend. alienat. n. 73. Genuens. in praxi, cap. 89. num. 3. & Barbosa alleg. 95. num. 27. Necesse est etiam, quod alienanti constet, causam alienationis verè existere, quia ex dubia causa alienare non debet, cum tunc alienatio non cedat in evidentem utilitatem Ecclesie, cit. cap. sine exceptione 12. quest. 2. & docent Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 172. Caluacan. 1. part. dec. 45. num. 53. & decis. 46. num. 26. & Bonac. punct. 3. num. 2. constare præterea, saltem secundum probabiliorē sententiam, id ipsi debebit per informationem testium, quia alioquin non poterit reddere rationem de sua recta administratione, & Episcopus non præstabit assensum, nisi præmissa prius huiusmodi informatione, & citatis his, quorum interest. Riccius in praxi decis. 94. edit. 1. vnde

- 11 Vnde cum alicui à Papa committitur, ut rebus Ecclesie alienandis (si ei legitime constiterit, alienationem cedere in eundem utilitatem Ecclesie, vel eam necessariam esse pauperibus aliendis, vel captiuis redimendis) assensum præstet, debet de iis informationem sumere, alioquin non dicitur ei legitime constare. Genuensis in *praxi*, cap. 60. n. 21. Quaranta, & Riccius in *loc. supra cit.* Pasqualigus *tom. 2. decis. 174.* & Bonacina de *contractu fendi*, disp. 3. quæst. 8. punct. 4. num. 5.
- 12 Aduerte secundò, quod si alienatio fiat ob Ecclesie utilitatem, utilitas, ob quam alienatur res Ecclesie, debeat esse, quam maxima haberi potest, ut scilicet detur plus offerenti, quia semper, quoad fieri potest, prospiciendum est Ecclesie, præsertim ab eo, qui operatur ex officio: quamvis si non alienetur cum maxima utilitate, quæ haberi potest, si scilicet non detur plus offerenti, valida sit alienatio, quia adhuc adest causa alienationis, scilicet utilitas, etsi non maxima, quæ haberi potest, & Prælati non prævideat Ecclesie in acquisitionis, sed solum in acquirendis, in quibus, ut infra dicitur, præiudicare potest. Sic Quaranta n. 12. & Soprani apud Filiucium *trac. 44. cap. 5. §. 4. num. 4.*
- 14 Aduerte tertio, quod non omnino improbabiler valida sit etiam alienatio, si eam fecerit Prælati credens, causam esse legitimam, quamvis postea comperiatur non fuisse legitimam. Sic Gloss. in *cap. ad nostram*, de *rebus Ecclesie non alien.* Vasquez de *re. diu. cap. 2. §. 2. dub. 4. num. 39.* & alij apud Couar. 2. var. c. 17. num. 20. apud Molinam *disp. 468. num. 14.* & apud Riccium *loco supra cit.* decis. 15. Et ratio esse potest, quia Ecclesia non præsumitur velle alienationem inuolidam esse ob causam non legitimam, si legitima putabatur bona fide: quamvis detur Ecclesie, etiam in istorum sententia, in tali casu beneficium restitutionis in integrum. Sed de hac re vide *infra dub. 20.* ubi contrarium multò probabilius esse ostendam: illud tamen interim admitto, quod in dubio, an alienatio facta sit ex legitima causa, & in euidentem utilitatem Ecclesie, præsumendum sit in partem affirmatiuam, præsertim si commissarius, seu deputatus consensum præstitit: quia in dubio standum est pro valore actus, & quia in dubio nemo præsumitur malus, & non præsumitur delictum, nisi demonstretur: quapropter in tali casu Ecclesie incumbit onus probandi contrarium, si velit ut beneficio restitutionis in integrum. Mascardus de *probat. concl. 488.* & 1112. Redoanus *quæst. 79.* Soprani *cap. 5. quæst. 9.* Menochius *lib. 2. præsumpt. 75. num. 15.* & determinauit Rota Romana 1. *part. divers. decis. 716.* Vide etiam Layman *lib. 1. trac. 1. cap. 5. §. 4.*
- 20 Aduerte quartò, quod cum alienatio fit pro soluendis debitis Ecclesie, cogatur venditor probare pretium versum esse in talem effectum, cap. 2. §. hoc ius porrectum, 10. quæst. 2. & tradunt Baldus, Innocent. Imola, & alij, quos citat, & sequitur Couar. *lib. 2. var. cap. 17. n. 3.* Quamvis ab hoc onere probationis eximatur emptor, si præmisso tractatu, aliisque solennitatibus à iure requisitis, pretium soluerit, & rem Ecclesie receperit; quia tunc pro ipso præsumitur in Ecclesia utilitatem pretium versum esse. Sic Couar. *loc. supra cit.*
- 22 Aduerte quinto, quod si satisfactioni debitorum Ecclesie, vel necessitati pauperum, aut redemptioni Captiuorum, &c. prouideri possit redditibus beneficij (tametsi hi in sustentationem ministrorum sint applicati) cesset tunc causa necessaria, vel utilis alienandi res Ecclesie; quia superest tunc alia via minus damno Ecclesie prouidendi dictis necessitatibus.
- 23 Neque obstat, quod fructus beneficij in sustentationem ministrorum applicati sint; quia applicati sunt

ad talem effectum sub onere, ut dicti ministri (si sine suo magno incommodo possunt) Ecclesie, pauperibus, alijs que grauiter oppressis de dictis fructibus prouidere teneantur. Sic sapius definiuit Rota Romana, & tradunt Genuensis *cap. 79. n. 4.* Tabiena *verb. Alienatio, n. 4.* Riccius *eodem verb. §. causa, n. 3.* & decis. 103. & Bonac. n. 5.

Aduerte sexto, quod ut dicta alienatio rerum Ecclesie licita sit, non sufficiat qualibet pauperum, aliorumve oppressorum necessitas, sed requiratur eorum necessitas extrema, vel saltem valde grauis, præsertim si ex dicta rerum Ecclesie alienatione diminutio cultus diuini facienda sequatur. Sic Couar. *cap. 16. num. 8.* & Mol. *disp. 468.* quod tamen arbitrio Prælati relinquitur.

Aduerte septimò, non obstat, quod tales culpa propria, v. g. ludis, conuiujs, vel luxurijs, &c. in dictam necessitatem deuenierint; quia si reuera eorum necessitas hic, & nunc sit extrema, vel valde grauis, ut scilicet nuditatem, famem, carcerem, vel carceris periculum patiantur, tenetur adhuc hic, & nunc Ecclesia illis alienatione suorum bonorum prouidere; quia culpa antecedens non impedit obligationem charitatis, quæ est de subueniendo proximo in extrema, vel etiam in valde graui necessitate; præsertim si præsumi potest, illius culpa tales penitusse. Sic Couar. *loc. supra cit.* Mol. *disp. 468. conclus. 2.* & Vasquez *cap. 2. §. 2. dub. 10. num. 37.* & seq. Et fauet textus in *cap. pasce, 88. dist.*

Excipe nisi contrarium exigat iustitia, ut scilicet delicta non maneant impunita, & satisfiat Reipublice læsa, & scandalizata; yti contingit, si quis ob delicta sua damnatus sit ad carcerem perpetuum, trimes, vel etiam ad mortem subeundam, quia tunc iis Ecclesia non solum non tenetur alienatione suorum bonorum prouidere, sed etiam non potest; quia necessitas Reipublice læsæ, & scandalizate præferri debet necessitati particularis personæ iuste condemnatæ. Sic Couar. Molina, & Vasquez in *loc. supra cit.* Redoanus *quæst. 11. & seq.* & Bonacina *punct. 3. n. 1.*

Suppositum secundum.

S U M M A R I U M.

- 1 Rerum Ecclesie alienatio, ut licita sit, præter legitimam causam ad illas alienandas, requiruntur alie iuris solennitates, sed non pro alienatione rerum mobilium, quæ seruando seruari non possunt.
- 2 Rerum Ecclesie administrator potest mobilia, quæ seruando seruari non possunt, sine solennitatibus iuris alienare, si sic Ecclesia, vel pijs operibus expendere iudicauerit.
- 3 Item dic de rebus immobilibus, si sint modica quantitatibus, hoc est infra 23. aureorum valorem.
- 4 Rei non utilis, vel modica alienatio pro nihilo reputatur.
- 5 Episcopus sine consensu Capituli potest alienare res modicas, vel parum utiles Ecclesie, licet de non alienandis rebus Ecclesia iuramentum præstiterit.
- 6 Iuramentum Prælati de non alienandis bonis Ecclesie non extenditur ad casus iure non prohibitos, sed permisos.
- 7 Pro alienatione rerum immobilium, & mobilium præstatorum statuuntur à iure quadam particulares conditiones.

Suppono secundò, ad hoc, ut dicta rerum Ecclesie alienatio sit licita, præter legitimam causam ad illas alienandum, requiri alias iuris solennitates, non pro alienatione rerum mobilium, quæ seruando seruari

non possunt (vt patet ex cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. Clement. 1. & Extrauag. Ambitiosa, & authent. eod. tit. vbi de his nulla fit prohibitio, sed potius concessio. Quapropter rerum Ecclesie administrator poterit mobilia, quae seruando seruari non possunt, sine solennitate iuris alienare, si sic Ecclesiae, vel piis operibus expedire iudicauerit. Gloss. in cit. cap. nulli, verb. immobilium. Abb. ibid. num. 8. & Gloss. in cap. tua, de his quae fiunt à Prælo sine consensu Capituli, verb. Tractatu, Abb. ibidem, num. 7. Mol. de iust. tract. 2. disp. 468. concl. 1. Vasquez opusc. de redditib. cap. 2. §. 2. dub. 13. num. 44. & Barbosa de potest. Episc. 3. part. alleg. 95. num. 37. Et quod dixi de mobilibus, quae seruando seruari non possunt, idem dico de rebus immobilibus, si sint modicae, scilicet infra 25. aureorum valorem, vt supra dub. 1. & dub. 2. sect. 2. dicebam, vel parum viles Ecclesiae; quia harum alienatio pro nihilo reputatur, neque vult Ecclesia cum suorum bonorum administratore ita rigide tractare, sicuti dicebam loc. cit. & habetur in cap. terrulas, 12. quest. 5. & tradunt communiter Doctores, inter quos Mol. cit. disp. 568. Mascardus de probat. concl. 277. num. 12. Riccius in prax. decis. 39. edit. 1. Quaranta verb. Alienatio, num. 41. Barbosa alleg. 95. num. 50. & Bonacina quest. 8. punct. 4. num. 7. Quapropter Episcopus absque consensu Capituli potest alienare res modicas, vel parum viles Ecclesiae, tamen de non alienandis rebus Ecclesiae iuramentum praestiterit; quia huiusmodi iuramentum non extenditur ad casus iure non prohibitos, sicuti dicebam supra, dub. 4. & docent Molina, Riccius, Quaranta, Barbosa, Redoanus, Sopranus, & Bonacina in loc. supra cit.) Sed pro alienatione rerum immobilium, & mobilium pretiosarum, quae seruando seruari possunt: pro his enim tantum statuuntur à iure quaedam aliae conditiones, vt constat ex cap. sine exceptione, 12. q. 2. cap. tua, de his, quae fiunt à Prælo, c. nulli, de rebus Eccles. non alien. Clement. 1. & Extrauag. Ambitiosa, eod. tit. His suppositis sit

Difficultatis Resolutio.

S V M M A R I V M.

- 1 Alienatio rerum immobilium, vel mobilium pretiosarum, quae seruando seruari possunt, est licita, si prae-ter legitimam alienandi causam, adsint quinque sequentes conditiones.
- 2 Primo si adsit tractatus, seu communis examinatio de necessitate, vel utilitate alienationis inter eos, ad quos rem Ecclesia alienare spectat, propositis & discussis hinc inde, ex utraque parte rationibus, exceptis tamen rebus parui momenti, & necessitate alienandi.
- 3 Secundo si adsit consensus Collegij, vel Capituli, seu Canoniorum, si res alienanda sit Ecclesia Cathedralis, vel Collegiata; Religiosorum, si sit Conuentus, & sic de singulis.
- 4 Ecclesia Parochialis si plures beneficiarios non habeat, solum Doctor de consensu Episcopi potest alienare.
- 5 Consensus Capitularium esse debet expressus, vocatur enim talis consensus collaudatio, quae approbationem, & consensum expressum importat.
- 6 Item debet esse à maiori parte Capituli, seu Capitularium, qui scilicet tunc praesentes sunt, absentium enim consensus non requiritur.
- 7 Capitulum tunc consentire censetur, cum merito maior pars trahere debeat minorem.
- 8 Consensus Capituli debet esse à Canonicis in Capitulo congregatis, & non sufficit, si sit à singulis seorsim sumptis.

- 9 Canonici vt singuli seorsim sumpti, non faciunt Capitulum, nec talis consensus singulorum est consensus Capituli.
- 10 Tractatus, & consensus à iure requisiti debent esse inter Congregatos.
- 11 Capitulum si ob bellum, vel aliam causam urgentem absit, Prælatus debet loco Capituli substituere alios Clericos, quibuscum tractet, & consulat de re Ecclesiae alienanda, & quorum consensu obtemperem Ecclesiae alienet.
- 12 Alienatio facta à Prælo sine consensu Capituli est irrita, nisi Capitulum postea ratificauerit, & tunc vires sumet ab ipsa ratificatione, & non aliàs.
- 13 Capitulum potest interim contrahentem ad contractus observationem compellere, quia fauore Ecclesiae contractus interim claudicat.
- 14 Tertiò ad validam alienationem requiritur consensus superioris, id est eius, qui ex munere publico Ecclesiae praest.
- 15 Superior pro alienatione rei Ecclesiae sibi subiectae, est Episcopus, siue Archiepiscopus in sua Diocesi.
- 16 Pro alienatione rei Religionis est Prælatus exemptus, vt Abbas in Monasteriis Monachorum, Prouincialis in ordinibus mendicantium, & in Theatino-rum Religione solus Generalis.
- 17 Prælatus Religionis, seu Abbas, si Episcopo subiectus sit, etiam Episcopi consensus requiritur: idem dic de quouis inferiore Ecclesiae Rectore.
- 18 Consensus inferiorum praeter Capitulares, non requiritur quod sit expressus, sed sufficit si sit tacitus ad differentiam consensus Capituli.
- 19 Superior v.g. Episcopus nunquam potest alienare bona Ecclesiae inferioris, sine illius Ecclesiae Rectoris consensu, saltem tacito.
- 20 Deficiente Rectore Ecclesiae, si Prælatus bona illius Ecclesiae alienare duxerit, debet illius Ecclesiae defensorem constituere, qui partes Rectoris gerat, & cum eius consensu, saltem tacito alienare.
- 21 Prælatus, Rector, vel defensor, si procul absint, & res non pariat moram, vt si adsit periculum ab haereticis confiscari, sufficit consensus praesumptus.
- 22 Quod in privilegium, & beneficium concessum est, non debet in odium, & detrimentum conuerteri.
- 23 Consensus Capituli Ecclesiae Cathedralis requiritur etiam quando Episcopus est principalis auctor alienationis bonorum alicuius Ecclesiae secularis, non Cathedralis.
- 24 Quarto ad dictam alienationem requiritur etiam in casibus expressis subscriptio Clericorum.
- 25 & 26. Casus expressi tres sunt tantum, scilicet venditio, permutatio, & donatio: hi tantum contractus sunt alienatio proprie dicta, per quam rei dominium transferitur.
- 27 Subscriptio praedicta nihil releuat, an fiat manu propria Clericorum, & Religiosorum, vel manu Notarij.
- 28 In multis locis dicta subscriptio neque est in vsu, quare standum locorum consuetudini, quae potest legem inducere, & abrogare.
- 29 Quintò denum requiritur consensus Apostolicus, vbi est acceptata extrauag. Ambitiosa, Pauli 11.
- 30 In omnibus casibus alienationis rerum, quae veniunt in citata extrauaganti, praeter casus à iure expressos, requiritur Pontificis consensus.
- 31 Consensus Pontificis concedi non solet, nisi prauius delegatione aliquorum in dignitate existentium, quibus committitur, vt si ipsis de utilitate alienationis censuerit, assensum nomine Pontificis praesent, sin minus denegent.

- 32 Consensus Pontificis, & alia extrinseci requisita solemnitates, intercessisse presumuntur per lapsum viginti, vel quadraginta annorum, licet de ipsis solemnitatibus nulla mentio in instrumento facta fuerit.
- 33 Ex temporis diuturnitate presumuntur omnia legitime gesta, nisi ex instrumento facto, vel aliunde contrarium conuincatur.
- 34 Etiam si alienatio sit euidenter utilis, & necessaria Ecclesie, adhuc licite fieri non potest sine consensu Pontificis, sed ad ipsum spectat indicare de utilitate, & necessitate alienationis.
- 35 Obtenio consensu Pontificis, possunt Regulares alienare, non seruatis aliis requisitis iuris communis, iuxta formam privilegiorum, quae post extranag. Ambrosiae, à Sede Apostolica obtinent.
- 36 Nam haec à Decreto Urbani VIII. sunt solum reuocata quoad alienationes sine consensu Pontificis faciendas, non vero quoad alias iuris communis solemnitates.
- 37 Solus consensus summi Pontificis sufficit ad validè, & licite alienandum.
- 38 In solemnitatibus requisitis de iure canonico summus Pontifex potest dispensare.
- 39 Bona Ecclesia sunt arbitrio ipsius summi Pontificis.
- 40 & 41. Consensus summi Pontificis, seu Sedis Apostolicae, licet suppleat ceteras iuris solemnitates, non tamen supplet causam legitimam alienandi; quia consensus praedictus est conditionatus, & conditio, si sit incedens, etiam non expressè intelligitur.
- 42 Alienatio facta etiam cum tali consensu summi Pontificis, confuso de subreptione graui, potest impugnari.
- 43 Alienatio sine consensu summi Pontificis fieri potest, si res alienanda sit modici valoris.
- 44 Item, si sit consuetudo legitime praescripta, contra extranag. Ambrosiae, & Decretum Urbani VIII.
- 45 Item, si sit necessitas urgens, & non possit expectari consensus summi Pontificis.
- 46 Item, si res alienanda sit relicta Religioni, qua non potest possidere, neque etiam in communi.
- 47 Item, si sit relicta cum tali onere, ut debeat certo tempore, vel casu alienari.
- 48 Item, si sit solita in feudum, vel emphyteusim concedi.
- 49 Item, si fiat vno Ecclesiae loco Regulari.

Responderetur ad difficultatem positam, quod alienatio rerum immobilium, & pretiosarum, quae seruando seruari possunt, sit licita, si praeter legitimam alienandi causam, quam supra dicebam, adfuerint quinque sequentes conditiones, de quibus vide Doctores infra citandos, praecipue Tamburin. de iure Abb. tom. 3. disp. 13. §. 8.

1. Prima, si ad sit tractatus, seu communis examinatio de necessitate, vel utilitate alienationis inter eos, ad quos rem Ecclesiae alienare spectat propositis, & discussis hinc inde ex utraque parte rationibus, cap. sine exceptione, 12. §. 2. Clem. 1. de rebus Ecclesiae non alien. cap. 1. & 2. eod. tit. in 6. cap. 1. & 2. de his, quae sunt à Pralato, &c. Quod tamen intellige, sicuti supra dicebam, non in rebus, quae seruando seruari non possunt, neque in rebus parui momenti, neque si alienationem constet esse necessariam, ut si res non patiatut moram, ut docent Abb. in cap. ut super, de rebus Ecclesiae non alien. num. 15. & in cap. fin. de Ecclesiis edificandis, num. 8. sed solum in rebus maioris momenti, in quibus possit esse aliqua ambiguitas: in his enim solummodo locum habet consultatio, seu tractatus: quamvis sufficiat vnicus tractatus; quia in cit. iuribus

bus sit mentio de tractatu solum in singulari. Abb. & Silu. verb. Alienatio, num. 10. Couar. cap. 17. n. 1. Molin. inst. tract. 2. disp. 468. Vasquez de redditib. cap. 2. §. 2. dub. 12. n. 41. Azor. 2. p. lib. 9. cap. 1. §. 4. Less. lib. 2. cap. 24. dub. 1. num. 63. Riccius decif. §. 1. & Bonacina quae. 8. punct. 4. n. 7.

Secunda, si ad sit consensus Collegij, vel Capituli, scilicet Canonicorum, si res alienanda sit Ecclesiae Cathedralis, vel Collegiatae; Religiosorum, si sit Conuentus, Clericorum beneficiatorum, si sit Ecclesia parochialis plures beneficiatos habentis, cap. sine exceptione, cap. 1. de his, quae sunt à Pralato, & cap. ut super, de rebus Ecclesiae non alienand. & docent Silu. verb. Alienatio, §. 4. Gamma decif. 49. num. 2. Vasquez num. 42. & Mol. disp. 468. Quamvis si plures beneficiatos non habeat, solus Rector de consensu Episcopi possit alienare, cap. 1. de rebus Ecclesiae non alien. in 6. & docent Molin. loco supra cit. concl. 5. & alij passim. Consensus tamen Capitularium esse debet expressus, ut colligitur ex c. 1. de his, quae sunt à Pralato, vocatur enim talis consensus collaudatio, quae approbationem, & consensum expressum importat, ut notant Abb. Mol. Vasquez, Lessius, & Bonacina in locis cit. Item debet esse à maiori parte Capituli, seu Capitularium, qui scilicet tunc praesentes sunt (absentium enim consensus non requiritur, cap. 1. de his, quae sunt à Pralato, & cap. sine exceptione 12. quae. 2.) & talis consensus sufficit, ut ex communi docent Abb. in cap. 1. de iis, quae sunt à Pralato, num. 5. Mol. d. §. 468. §. 1. etiam dictum est, & Lessius loco supra cit. quia tunc Capitulum consentire censetur, cum merito maior pars trahere debeat minorem. Item debet esse à Clericis in capitulo congregatis, & non sufficit si sit à singulis seorsim sumptis; quia singuli seorsim sumpti non faciunt Capitulum, nec talis consensus singulorum est consensus Capituli: in iuribus autem requiritur consensus Capituli, quia in cap. sine exceptione, dicitur: Et cum totius cleri tractatu, & aique consensu. Et in cap. continetur, de his, quae sunt à Pralato, dicitur: Si Conuentu sciente, & non contradicente. Et in cap. cum nos iam pridem, eod. tit. dicitur: Reclamante Capitulo, &c. Accedit, quod tractatus debet esse inter Congregatos: ergo & consensus; quia eodem modo uterque à citatis iuribus requiritur. Sic Hostiensis, & alij, quos citat Silu. loco supra cit. quae. 5. ad fin. quare vis ipse Silu. sentiat oppositum, quem sequuntur Vasquez dub. 12. num. 42. & Bonacina punct. 4. num. 7. Vide etiam Abb. in cap. irrita, de his, quae sunt à Pralato, n. 7. & Molin. qui recte aduertunt, quod si Capitulum ob bellum, vel aliam causam vrgentem absit, Praelatus debeat loco Capituli substituere alios clericos, quibus cum tractet, & consulat de re Ecclesiae alienanda, & quorum consensum petat, & illo obtento rem Ecclesiae alienet, & non aliter.

Quod si Capitulo non consentiente, Praelatus rem Ecclesiae alienauerit, alienatio erit irrita, cap. continetur, & cap. ut, de his, quae sunt à Pralato. Excipe, nisi Capitulum, siue prius non consenserit, siue etiam contradixerit, postea ratam illam habeat, cap. cum nos quidem, eod. tit. quin tunc rata erit, à tempore tamen, quo ratam illam habuit Capitulum, quia à tunc tantum adfuerint requisita ad alienandum. Sic Abb. in cit. cap. irrita, n. 5. & Molin. disp. 468. Quin potest Capitulum contrahentem ad contractus observationem compellere; quia fauore Ecclesiae contractus inter se claudicat, ut inquit Abb. in c. 1. de rebus Ecclesiae non alien. in 6. & colligitur ex cap. cum nos, de his, quae sunt à Praelatis.

Tertia, si ad sit consensus Superioris, id est, eius qui ex munere publico Ecclesiae praestit, cap. sine exceptione, 12. quae. 2. cap. 1. 2. & 3. de his, quae sunt à Pralato, & cap. nulli, de rebus Ecclesiae non alien. Qualis superior potest alienare

- 15 alienatione rei Ecclesie sibi subiecta est Episcopus, seu Archiepiscopus in sua Diocesi, pro alienatione rei
- 16 Religionis est Prælatus exemptus, ut Abbas in Monasteriis Monachorum; Prouincialis in Ordinibus Mendicantium, & in nostra Religione Theatinorum solus Generalis. Vide Nauarrum *consil. 8. de alienat. Quarant. num. 5.* Sopranum apud Filiucium *tract. 44. c. 5. q. 6. n. 12. & 13.* Molinam *disp. 468.* Vasquez *c. 2. §. 2. dub. 12.* Azorium *lib. 9. cap. 1. q. 4.* & Bonac. *q. 8. punct. 4. num. 7.*
- 17 Quod si Prælatus Religionis, seu Abbas Episcopo subiectus sit, etiam Episcopi consensus requiritur; idemque dicendum de quouis inferioris Ecclesie Rectore, cuius consensus, si Collegium, siue Capitulum clericorum is non habeat, sufficit ad alienationem cum
- 18 Episcopi consensu, teste Abbate *in cit. c. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6.* qui consensus, ad differentiam consensus Capituli, non requiritur, quod sit expressus, sed sufficit, si sit tacitus, id est, cum scientia, & patientia eius, quod agitur, Sic ex communi Layman. *lib. 3. tr. 4. c. 10. n. 4.*
- 19 Nunquam tamen superior, v.g. Episcopus, alienare potest bona Ecclesie inferioris sine illius Ecclesie Rectoris consensu, saltem tacito, *cap. placuit, 12. q. 2. cap. si quis Episcopus, 10. q. 2. & cap. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6.* Quod ad id verum est, ut si contingat, Ecclesiam inferiorem Rectore carere, & Prælatus bona illius alienare necessarium iudicet, constituere debeat Ecclesie illius defensorem, qui partes Rectoris gerat, & cum consensu defensoris, saltem tacito, alienet, alioquin alienare non poterit, *cap. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6.* & docent Abb. *in cap. 1. de Sede vacante, num. 7.* Mol. *cit. disp. 468. conclus. 5.* Riccius *decis. 6.* & Bonacina *quest. 8. punct. 4. num. 7.*
- 21 Quin, & si Prælatus, Rector, vel defensor procul absit, & res non patiat moram, & si sit periculum, ne ab hæreticis confiscetur, sufficit consensus præsumptus. Sic Abb. *in cap. fin. de rebus Eccles. non alien. Syluest. verb. Alienatio, num. 16.* Armilla *eod. verb. n. 18.* & Less. *n. 63.* & probatur, quia alioquin quod in priuilegium, & beneficium Ecclesie concessum est, in odium, & detrimentum eiusdem verteretur, quod est
- 22 maximum absurdum.
- 23 An autem præter consensum Episcopi requiratur etiam tractatus, & consensus Capituli Ecclesie Cathedralis, quando Episcopus est principalis auctor alienationis bonorum alicuius Ecclesie sæcularis, non Cathedralis.
- Respondetur affirmatiue. Atque sic habetur expresse *in cap. 1. de rebus Eccles. non alien.* & merito sic ibi sancitur, ne scilicet Episcopus, quando est auctor alienationis, possit facile bona Ecclesie alienare. Vide Abbatem *in c. 1. de his, que sunt à Prælati, num. 5.* & *in cap. placuit, 12. q. 2.* Molin. *disp. 468. num. 13.* & Riccius *decis. 6.*
- 24 Quarta, si adsit subscriptio clericorum, in casibus tamen à iure expressis, qui tres tantum sunt, venditio, permutatio, & donatio, *cit. cap. 1. & cap. sua, de his, que sunt à Prælati, & tradunt Abbas, Mol. Lessius, &*
- 26 Bonacina *in locis supra cit. & Azor. lib. 9. cap. 1. quest. 4.*
- 27 quia hi tantum contractus sunt alienatio proprie dicta, per quam rei dominium transfertur. Quæ tamen subscriptio non est necesse, quod fiat manu propria Clericorum, vel Religiosorum, sed sufficit, si fiat manu Notarii; quia sic habet consuetudo, quin in multis locis neque vlla subscriptio requiritur: quare standum erit consuetudini locorum, hæc enim potest legem inducere, & abrogare. Vide Abbatem *in cit. cap. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6.* Molinam, Lessium, Quarant. Bonac. *supra*, & Armillam *verb. Alienatio, §. 6.*

Quinta, si adsit consensus Apostolicus (ubi ex-
trauag. *Ambrosio*, fuerit recepta quoad hanc partem) 29
quia sic in ipsa extrauag. cauetur. Quapropter in om-
nibus casibus, in quibus requiritur tractatus, con-
sensus Clericorum, & Prælati, id est, quotiescumque
est res aliqua cuiuscumque Ecclesie (etiam non Ca-
thedralis) immobilis, vel mobilis pretiosa alienanda,
hypothecanda, impignoranda, vel in feudum, &
emphyteusim tradenda, præter casus à iure permisos,
consensus Pontificis etiam debet expostulari. Sic Leo
in thesaur. for. cap. 15. num. 9. Quarant. *num. 5.* Barbosa *de*
potest. Episc. part. 3. alleg. 95. num. 66. Bonacina *in loco*
supra cit. & alij passim contra Redoanum *q. 42. & 46.*
Qui consensus Pontificis concedi non solet, nisi præuia
delegatione aliquorum in dignitate existentium, qui-
bus committitur, ut si ipsis de utilitate alienationis
constiterit, assensum nomine Pontificis præstent, sin
minus denegent. Riccius *in praxi, decis. 94. edit. 1.* &
Barbosa *supra*, ubi aduerte, quod consensum Pontifi-
cis, & alias extrinsecè requisitas solemnitates inter-
fuisse præsumitur, si post alienationem triginta, vel
quadraginta anni lapsi fuerint; quamvis earum in in-
strumento nulla mentio reperiat; quia ex diuturni-
tate temporis præsumuntur omnia legitime gesta, nisi
ex instrumento facto, vel aliunde contrarium conuin-
catur. Sic Ancharanus *consil. 139.* Felin. *in cap. fin.*
n. 30. & 33. §. contrarium, de re iudicata. Riccius *decis. 34.*
& 35. Barbosa *cit. alleg. 95. num. 72.* Bonac. *punct. 4. n. 7.*
ad fin. Genuens. *cap. 88.* Mascardus *de probat. concl. 416.*
num. 1. volum. 1. Sicque videtur vñ receptum in Rota
Romana contra Bald. *in l. 2. C. de legit. heredib.* Menoch.
lib. 3. præsumpt. 132. n. 70. & 71. Quarant. *n. 7.* & Redoan.
q. 38. n. 16.

Ex dictis sequitur, quod etiam si alienatio sit cui-
denter utilis & necessaria Ecclesie, adhuc licet fieri
non possit sine consensu summi Pontificis, sed ad eum
spectet iudicare de utilitate, & necessitate alienationis;
quia finis, propter quem iure prohibetur dicta aliena-
tio sine consensu summi Pontificis, est quia ipse Pon-
tifex ad obuiandum detrimento Ecclesiarum (cum sub
prætextu utilitatis plures alienationes inutiles fieri so-
leant) vult iudicare de utilitate, vel inutilitate ipsa-
rum. Quapropter alienationem esse euidenter utilem,
aut necessariam Ecclesie, solum est causa iusta, & suf-
ficiens ad impetrandam licentiam à summo Pontifice,
non autem ut fiat ipsa alienatio independenter à dicto
consensu summi Pontificis, vel etiam sine prædicta
iuris solennitate.

Aduerte tamen hic, quod licet iure communi ad
alienationem rerum Ecclesiasticarum faciendam re-
quiratur prædicta iuris solennitas (quæ præter assen-
sum Apostolicum continet quatuor, scilicet tracta-
tum circa alienationem faciendam, consensum Capi-
tuli, auctoritatem Prælati, & Capitularium subscrip-
tionem, de quibus *supra* dicebam) nihilominus
quia plures Religiones habent priuilegia faciendi alie-
nationes sine prædicta iuris solennitate, qualiter non-
nullæ Religiones habent à Gregorio XIII. in Bulla,
Ex incumbenti, facultatem illas faciendi, dummodo sint
in utilitatem Monasteriorum, & ex consensu duarum
ex tribus partibus Capitularium Religiosorum, vel
Monialium, accedente etiam consensu, vel ratihabi-
tione Generalis: & Patres à Societate Iesv habent
aliud modum solennitatis ab eodem Gregorio XIII.
ipsis præscriptum (de quo Mol. *de contract. disp. 468.*
§. quarta conclusio) ideo qualibet Religio potest iuxta
formam priuilegiorum, quæ post extrauag. *Ambrosio*,
à Sede Apostolica habet, prædictas alienationes, ob-
tenta tamen licentia Sedis Apostolicæ, vel S. Congre-
gationis facere; quia quoad hoc reuocata non sunt
ipsarum priuilegia, si illa habent; siquidem decretum
S. Congregationis Concilij, de quo dicebam *dub. 1. 36*
num. 4.

num. 4.) solum reuocat privilegia Regularium quoad alienationes sine consensu Sedis Apostolicæ, vel eiusdem S. Congregationis faciendas, non autem quoad alia, quæ pertinent ad solennitatem illarum. Pro Regularibus tamen non habentibus privilegium alienandi cum sola licentia Sedis Apostolicæ requiruntur ad alienandum præter Sedis Apostolicæ licentiam prædictæ conditiones quatuor, de quibus dicebam *supra*.

37 An autem solus consensus summi Pontificis ad validè, & licite alienandum sufficiat?

38 Respondetur affirmatiuè: tum quia solennitates requiruntur de iure Canonico, in quo summus Pontifex potest dispensare; tum quia bona Ecclesiæ sub-

39 sunt arbitrio eiusdem summi Pontificis. Sic Ruinus *consil.* 157. Riccius *consil.* 242. Sopranus *cap. 5. quest. 4.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 3. disp. 13. quest. 1.* num. 9. Bordonus *resol.* 27. num. 11. & *segg.* Lezana

40 *part. 2. c. p. 19. num. 62.* & alij passim. Vbi tamen aduerte, quod licet consensus summi Pontificis, seu Sedis Apostolicæ suppleat cæteras iuris solennitates,

non tamen supplet causam legitimam alienandi; quia semper summus Pontifex præstat consensum sub conditione, si sit alienatio in euentem utilitatem Ecclesiæ; adeo, quod si dictam conditionem non ex-

41 primar, tacite semper subintelligat. Rota 2. *part. diuers. decis.* 178. num. 2. Quaranta num. 7. Redoanus *quest.* 22. n. 75. & Sopranus apud Filliucium *r. d.* 44.

42 *cap. 5. g. 1. 1.* Quapropter alienatio cum tali consensu summi Pontificis, seu Sedis Apostolicæ celebrata poterit adhuc impugnari, nisi probetur fuisse in euentem utilitatem Ecclesiæ celebrata. Menoch. Quaranta,

& alij in locis *supra* citatis.

43 Cæterum casus à iure permixti, in quibus licita est alienatio sine vlla summi Pontificis, vel sacre Congregationis licentia, sunt: Primus si alienanda sit res

44 modici valoris, iuxta *cap. irritas, 12. quest. 2.* & quæ dicebam *dub. 1. num. 13.* & *dub. 2. sect. 2.* & docent DD. quos citat, & sequitur Bonacina *tract. de resit. disp. 3. quest. 8. punct. 4. num. 7.* Lucianus in *man.*

45 *Epist. verb. Alienatio.* Secundus est consuetudo legitime præscripta, contra Extravag. *Ambrosio*; (idemque dico de decreto sacre Congregationis, quod referebam *dub. 1. num. 4.*) iuxta ea quæ dicebam *dub. 1. 8.* & docent DD. quos citat, & sequitur Azor. *lib. 2. cap. 9. quest. 1. num. 1.* Tertius est necessitas tam vrgens,

vt non possit expectari licentia Sedis Apostolicæ, vel summi Pontificis, vt si essent citò redimendi captiui à piratis detenti, vel alendi pauperes in graui & repentina necessitate, iuxta ea quæ dicebam *cit. dub. 1. numero 13.* & dicam *dub. 23. num. 2.* & *segg.*

46 & docent Mol. *disp.* 468. & alij. Quartus, si bona sint relicta Religioni incapaci bonorum in communi, iuxta ea, quæ dicam *dub. 22.* & docent DD. quos citat, & sequitur Sanchi *lib. 7. moral. cap. 26. num. 30.*

47 & *cap. 27. num. 17.* Quintus si sint relicta cum tali onere, vt debeant certo tempore, vel casu alienari, vel ex obligatione iustitiæ restitui, iuxta ea, quæ dicam *dub. 10.* Sextus si bona solita sint infeudari, vel in emphyteusim concedi, iuxta ea quæ dicam *dub. 15.* & docent Mol. *disp.* 468. & Rodrig. *tom. 1. quest. 27. art. 13.* Septimus si fiat vnio Ecclesiæ loco Regulari, iuxta *Clement. si vna, de rebus Eccles. non alien.* iuxta ea, quæ dicam *dub. 13.* Vide etiam quæ dicentur *cit. dub. 23.*

DVBITATIO X.

An in alienatione rei relicte loco pio capaci, vel Ecclesiæ capaci, cum ea clausula, vt quotiescumque Ecclesia voluerit, eam alienare, vel in proprios vsus conuerti possit, etiam non seruatis iuris solennitatibus, seruandæ sint conditiones, seu solennitates iuris?

S V M M A R I V M.

- 1 Alienatio fieri potest si in dispositione relicti expressa fuerit licentia per disponentem, posse nempe alienare sine solennitatibus, & in proprios vsus conuerti, non seruatis solennitatibus.
- 2 Testator poterat res suas in testamento relictas alienare sine solennitatibus; & ita dicendum est de Ecclesiis iure transmissis.
- 3 Testator potest hereditatem suam Ecclesia relinquere ad certum tempus, quo elapso teneatur illam transferre in aliquem ex consanguineis ab ipsa Ecclesia eligendum.
- 4 Ad recensitam translationem, licet sit quoddam fideicommissum, nullus consensus summi Pontificis, nullusque tractatus requiritur.
- 5 Clausula recensita non est iuri contraria, quia ius prohibet alienari quando bona sunt Ecclesiæ absolute.
- 6 Ecclesiæ, quæ sit incapax possidendi, relicta conditione retinendi per disponentem appositæ, tanquam turpis potest rem relictam alienare.
- 7 Qui relinquit Ecclesiæ incapaci retinendi, ea conditione, vt retineat, manifeste contradicit iuris dispositioni, & ad id talis conditio tanquam turpis est reiicienda.
- 8 Is, qui relinquit Ecclesiæ ea conditione, vt alienare possit quando, nunquam voluerit, non contradicit iuri Ecclesiæ, quia Ecclesiæ non impeditur in omni casu rem suam alienare.

Responderetur negatiuè contra Armillam *verb. Alienatio, num. 19.* Couar. in *cap. tua, de testam. n. 6.* Riccium in *pravi, decis.* 67. Quarantam *verb. Alienatio, num. 31.* & 32. & Bonacinam *disp. 3. de contract. quest. 8. punct. 4. num. 8.* itavt dicta Ecclesiæ possit rem sibi sub hac conditione relictam, non seruatis iuris solennitatibus, alienare. Probat, quia testator poterat sine huiusmodi solennitatibus rem suam alienare: ergo in tali casu potest etiam Ecclesiæ. Antecedens patet: consequentia probatur, quia in tali casu Ecclesiæ alienare ex potestate accepta à testatore, qui transferens rem suam Ecclesiæ, potuit cum ea potestate transferre. Confirmatur, quia testator potuit hereditatem suam Ecclesiæ relinquere ea clausula, vt post aliquod tempus teneatur illam transferre in aliquem ex consanguineis, quem Ecclesiæ elegerit, ad quam translationem etiam si sit quoddam fideicommissum, nullus consensus summi Pontificis, nullusque tractatus requiritur, *argum. 1. & 3. Cod. quando decreto opus non est,* & tradunt Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 14. §. 7. n. 5.* Quaranta *n. 45. lim. 17.* & Barbola *alleg. 95. n. 61.* Ergo neque in casu nostro requiritur.

Obiicies fundamentum Aduersariorum. Talis clausula, seu conditio est iuri contraria: ergo reiicienda tanquam turpis, & habenda pro non appositæ.

Respondetur, nego antecedens; quia ius prohibet solum Ecclesiæ rem alienari, quando illa est Ecclesiæ absolute,

absolutè, & in perpetuum: secus, si sit Ecclesiæ non absolutè, & in perpetuum, sed quamdiu Ecclesiæ placuerit illam retinere.

6 Obiicies secundò, rem relictam Ecclesiæ incapaci retinendi, ea clausula, vel conditione, vt retineat, & non alienet, Ecclesia non tenetur retinere, sed reiecta tali conditione, tanquam turpi, potest alienare. Rebuffus *compend. de alien. num. 23.* Franchus *de rebus Eccles. non alien. in 6. vers. 12.* Quaranta *num. 41.* & Sopranus *num. 32.* Ergo è contra rem relictam ea clausula, vel conditione, vt possit alienare, non seruata iuris solennitate, tenetur illam retinere, & non alienare, nisi in alienatione seruet iuris solennitatem.

7 Respondetur concedo antecedens, at nego consequentiam: & disparitas est, quia qui relinquit Ecclesiæ incapaci retinendi ea conditione vt retineat, manifestè contradicit iuris dispositioni: & consequenter talis conditio, tanquam turpis, est reiicienda. Non sic contradicit qui relinquit Ecclesiæ ea conditione, vt alienare possit quandocumque voluerit; quia Ecclesia iure non impeditur sine solennitate alienare rem suam in omni casu, sed solum quando illa est Ecclesiæ absolutè, & non pro tempore limitato, sicuti est in casu nostro, quandoquidem relinquitur pro tempore, quo ipsa Ecclesia illud retinere voluerit.

DVBITATIO XI.

An si è contra res relictæ sit Ecclesiæ cum ea clausula, seu conditione, vt nunquam alienetur, possit adhuc, existente tamen iusta causa, & seruatis iuris solennitatibus, alienari? Vbi etiam, quandonam incurratur poena caducitatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia prohibita per disponentem alienare bona sibi relictæ, adhuc potest alienare, si non habeat quomodo possit vtilitati, necessitati, vel pietati prouidere.
- 2 Ecclesia prohibita per disponentem alienare, si habet quomodo possit prædictis prouidere, debet conditionem seruare.
- 3 Conditiõ recensita non aduersatur in tali casu iuri concedenti alienationem rerum Ecclesiæ in casu vtilitatis, necessitatis vel pietatis.
- 4 Opiniõ in oppositum Hostiensis, Innocentij, & Abbatis est satis probabilis, & vide eorum fundamenta.
- 5 Res relictæ sub conditione, quod non possit alienari, operatur tamen vt non possit alienari pro quacumque necessitate, sed pro graui.
- 6 In opinione prædictorum quando requiritur consensus summi Pontificis in alienatione rei vt supra relictæ non est necesse narrare conditionem testatoris, nisi impetrandus sit consensus per modum dispensationis.
- 7 & 8 Conditiõ apposta à disponente, quod bona relictæ Ecclesiæ non possint alienari, debet exprimi in impetratione consensus summi Pontificis, alias rescriptum vitaret; secus si impetrandus sit per modum approbationis causarum ad alienationem requisitarum.
- 9 Poena caducitatis adiecta rei, quæ donata fuit Ecclesiæ capaci, cum clausula, seu conditione, vt non alienetur, non incurritur semper, sed solum quando sine iusta causa alienatur, vel etiam sine debita solennitate, & consensu Pontificis.

10 Quilibet est rei sua moderator, & arbiter.

11 Qui potuit liberè non donare, sic etiam potuit cum tali onere donare.

Respondetur (quamvis possit, si Ecclesia non habeat alia bona, quibus possit vtilitati, necessitati, vel pietati prouidere, in quo casu conueniunt Doctores, non posse tamen si habeat; quia in tali casu conditio seruari potest, & non aduersatur iuri concedenti alienationem rerum Ecclesiæ in casu vtilitatis, necessitatis, vel pietatis. Et fauet textus in *Authent. de alienat. & emphyteusi, collat. 9. §. sanctissimus*, vbi dicitur, res Ecclesiæ alienari posse pro captiuis redimendis, nisi eo pacto relictæ sint, ne alienari possint.

Contrarium tamen, & satis probabiliter, sentiunt Hostiensis, Innocentius, & Abbas, quos sequitur Silu. *verb. Alienatio, quest. 28.* Sopranus apud Fillium *tract. 44. cap. 4. quest. 25. num. 31.* & Azor. *2. p. lib. 9. cap. 2. quest. 9.* ex eo, quia habere Ecclesiam alia bona quæ alienare possit, non impedit, quominus rei sit relictæ alienatio ex causa pietatis, vtilitatis, vel necessitatis, & seruatis iuris solennitatibus fiat: ergo. Consequentia probatur, quia quotiescumque alienatio fit ex causa pietatis, vtilitatis, vel necessitatis, & seruatis iuris solennitatibus, permittitur à iure: ergo non potest testator conditionem contrariam apponere, quia si apponeret, apponeret contra ius, & consequenter ea, tanquam turpis, reiicienda erit. Vnde videtur quodammodo ad nostrum fundamentum responderi posse: & ad textum in *Authent. de alienat.* respondent, non posse rem relictam alienari pro captiuis redimendis, si relictæ fuerit ea clausula, seu conditio, vt non alienetur, nisi captiui extremam, vel valde grauem necessitatem patiantur: id enim operatur conditio, vt scilicet res sic relictæ non possit alienari pro quacumque necessitate.

Hæc opinio est, inquam, ob dicta satis probabilis, & iuxta eam, cum à superiore impetrandus est consensus, vt res sic relictæ possit alienari, non est manifestanda talis clausula, seu conditio; nisi impetrandus sit à superiore consensus per modum dispensationis, qualiter solet impetrari à Pontifice, quia tunc Pontifex, vel non concederet rescriptum, vel si concederet, non concederet eodem modo, si scilicet talis clausula, seu conditio ipsi manifestaretur: quapropter est exprimenda, alioquin eius taciturnitas vitaret rescriptum, iuxta *cap. super literis, extra de rescriptis*; & docent communiter Doctores, quos citat, & sequitur Riccius *decis. 45.* & Bonacina *punct. 4. n. 12.* Secus si impetrandus sit per modum approbationis causarum ad alienationem requisitarum, quia tunc non est necesse quod dicta clausula, seu conditio manifestetur: quandoquidem illa apposta in istorum Doctorum opinione non immutat potestatem alienandi ex iusta causa, & seruatis iuris conditionibus, magis quàm si apposta non esset, ac proinde quoad hanc partem pro non adiecta.

Ex dictis sequitur, quod non semper incurratur poena caducitatis adiectæ rei, quæ donata fuit Ecclesiæ capaci cum clausula, seu conditione, vt non alienetur, alioquin ad aliam transeat: sed solum quando alienatur sine iusta causa, vel etiam sine debita solennitate, & consensu Pontificis, quando hæc requiruntur, iuxta ea quæ supra dicebantur. Prior pars patet ex dictis: posterior pars probatur, quia quilibet est rei suæ moderator, & arbiter, *l. in re mandata, Cod. mandati*; & consequenter sicuti potuit liberè non donare, sic etiam potuit cum tali onere donare. Vide Syluest. *verb. Alienatio, q. 28.* Nauar. *consil. 8. de vendit.* Azor. *lib. 9. cap. 2. q. 9.* & Sopranum *cit. c. 4. q. 25. n. 31.*

DVBITA

DVBITATIO XII.

An seruandæ sint iuris solennitates in cessione iuris, vel actionis? Vbi etiam, quid dicendum in transactione rerum, quæ possidentur ab Ecclesia, & in remissione pœnæ caducitatis?

S V M M A R I V M.

- 1 In cessione iuris acquirendi non sunt seruandæ iuris solennitates, secus autem est in cessione iuris acquisiti.
- 2 Prælatus in iure acquirendo potest præiudicare Ecclesiam.
- 3 Transactio, remissio, vel concordia de rebus ab Ecclesia possessis, fieri non potest sine iuris solennitate.
- 4 Transactio, remissio, vel concordia probabiliter fieri possunt de rebus, in quarum possessione nondum existit Ecclesia, & consequenter de religiosa, præsertim si sit magni dispendij Monasterij.
- 5 Transactio, remissio, vel concordia probabiliter fieri potest, etiam de rebus, in quarum possessione iam existit Ecclesia, si iniuste possideat.
- 6 Transactio, remissio, vel concordia de decimis futuris fieri non potest, licet fieri possit de præteritis, non sic cessio iuris acquisiti circa res futuras.
- 7 Cessio litis, vel causa fieri non potest sine solennitate iuris, quia & talis cessio est quædam alienatio, cum & ipsa sit cessio iuris iam acquisiti.
- 8 Cessio legati, vel hereditatis relicta fieri non potest sine iuris solennitate, quia talis cessio est etiam alienatio, cum sit iuris acquisiti, & non acquirendi.
- 9 Prælatus, vel Beneficiarius, qui est Dominus directus emphyteusis facere potest sine solennitate iuris remissionem caducitatis emphyteutæ, qui incidit in commissum ob non solutum canonem.
- 10 Limita dummodo Prælatus, vel Beneficiarius non declarauerit se velle incursum esse caducitatem, quia in tali casu non videtur posse illum remittere.
- 11 Emphyteuta incidit in caducitatem à die, qua proprietarius declarat se velle caducitatem incursum esse.
- 12 Caducitas censetur remissa, si Prælatus, vel Beneficiarius recipiat pensionem, & canonem pro tempore elapso.

Respondetur distinguendo, seruandas non esse in cessione iuris acquirendi, seruandas autem esse in cessione iuris acquisiti. Prior pars probatur, quia in priori casu non est alienatio, & Prælatus potest præiudicare Ecclesie in iure acquirendo. Sic communiter Doctores. Vide *suprà* sct. 5. Posterior pars probatur, quia in posteriori casu est alienatio, & ius acquisitum computatur inter immobilia, vel mobilia pretiosa. Vide *suprà* dub. 1. & 2.

3 Ex dictis sequitur primò, quod fieri non possit sine solennitate iuris transactio, remissio, vel concordia de rebus ab Ecclesia possessis: & in hoc conueniunt Doctores, quia tunc alienatur ius acquisitum, quamvis probabiliter fieri possit de rebus in quarum possessione nondum existit Ecclesia, quia tunc non alienatur quod habet Ecclesia, sed quod speratur sub dubio haberi, remittitur pro alicuius rei certæ acquisitione; sicuti ex probabili dicebam *suprà* dub. 6. & docent Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

Rebuff. in *compend. alienat. num. 21.* Quaranta verb. *Alienatio, num. 20.* & 43. Barbofa de *potest. Episcop. alleg. 95. n. 63.* Bonac. *disp. 3. quest. 8. punct. 4. n. 20.* & alij, quos ibi citabam. Quapropter recte ait Bordonus *resol. 27. n. 59.* & *seqq.* posse Regulares transigere super re litigiosa, præsertim si sit magni dispendij Monasterio, quia res litigiosa non dicitur Religioni incorporata, & consequenter non est, cur non possit fieri super illa transactio, præsertim ad evitandum damnum, quod Monasterio ex lite immineret. Quin & fieri potest transactio etiam de rebus in quarum possessione iam existit Ecclesia, si iniuste possideat; quia tunc non est alienare rem Ecclesie, cum Ecclesia in illam nullum ius habeat, vti suppono.

Sequitur secundò, quod fieri neque possit sine solennitate iuris transactio, remissio, vel concordia de decimis futuris (quamvis fieri possit de præteritis) quia & talis actio etiam est quædam alienatio, cum sit cessio iuris acquisiti circa res futuras. Sic Abbas, Rebuffus, & alij, quos citat, & sequitur Quaranta *n. 20.* Riccius *decis. 41. & 46.* & Genuensis in *praxi. 60. n. 19.* vbi refert sic esse à Rota decisum.

Sequitur tertio, quod fieri neque possit sine solennitate iuris cessio litis, vel causæ; quia & talis cessio est etiam quædam alienatio, cum & ipsa sit etiam cessio iuris iam acquisiti, vt ait Armilla verb. *Alienatio, n. 16.* & alij quos citat Quaranta *n. 22.* Idemque dicas de concessione seruitutis. Quaranta, Redoanus, Sopran, in *locis supra cit.* & alij communiter.

Sequitur quarto, quod fieri neque possit sine solennitate iuris cessio legati, vel hereditatis relicta; quia talis cessio etiam est alienatio, cum sit cessio etiam iuris acquisiti, non acquirendi: quamvis oppositum sit etiam probabile, idque ex opposita ratione; quia scilicet dicta cessio non est alienatio, cum ex probabili etiam sit cessio iuris acquirendi, non acquisiti. Vide *cit. dub. 6.*

Sequitur quinto, quod è contra à Prælato, vel Beneficiario, qui est Dominus directus emphyteusis, fieri possit sine solennitate iuris remissio caducitatis emphyteutæ, qui incidit in commissum ob non solutam pensionem; quia talis remissio non est cessio iuris acquisiti absolute, sed acquirendi, si scilicet ipse Prælatus, vel Beneficiarius voluerit. Sic Clarus §. *emphyteusis, q. 10.* Vgolin. de *potest. Episcop. cap. 14. §. 7. n. 5.* Quaranta *n. 44.* vbi refert Ruinum, Cæpollam, & alios. Rebellus de *obligat. iust. lib. 13. q. 11. n. 7.* Sanchez de *marim. lib. 6. disp. 4. n. 13.* Barbofa de *potest. Episcop. alleg. 95. n. 64.* Ricc. *decis. 135.* (vbi refert Mastrillum, Valascum, & Afflict.) & *decis. 136.* & Bonac. *q. 8. punct. 4.* quidquid dubitare videatur Lezana *p. 2. c. 19. n. 58.*

Hoc tamen, quod modò dixi, intellige, dummodo Prælatus, vel Beneficiarius non declarauerit, se velle incursum esse caducitatem; quia in tali casu non videtur posse illam remittere, cum censetur tunc acquisitum esse ius Ecclesie, siquidem emphyteuta incidit in caducitatem à die, qua proprietarius declarat, se velle caducitatem incursum esse, vt communiter Doctores in *tract. de emphyteusi.* Vide Lessium de *iust. & iure, lib. 2. cap. 24. dub. 9. n. 46.*

An verò præsumatur caducitas remissa, quando Prælatus, vel Beneficiarius recipit pensionem, & Canonem pro tempore elapso? Affirmant, si nulla facta fuerit protestatio, Ruinus, Curtius, Socinus, Parisius, & alij, quos citat, & sequitur Menoch. *lib. 3. pres. 112. n. 1.* Clarus §. *emphyteusis, q. 10.* & Bonacina de *emphyteusi, punct. 2. n. 15.*

DVBITATIO XIII.

An seruandæ sint iuris solennitates in permutatione rerum Ecclesiasticarum, quæ sit inter ipsas Ecclesias? Vbi etiam, quid dicendum in vnione Ecclesiarum, & in dismembratione fructuum?

S V M M A R I V M.

- 1 Iuris solennitates in permutatione rerum Ecclesiasticarum seruandæ sunt spectata consuetudine, etiam si fiat inter ipsas Ecclesias.
- 2 Permutatio est rei alienatio, cum rei dominium transferat in alium.
- 3 Permutatio prohibetur eodem modo, quo prohibetur venditio, & donatio.
- 4 Venditio, & donatio etiam inter Ecclesias fieri non potest sine solennitate iuris.
- 5 Hereditas vnus Ecclesia non potest sine tractatu Capituli, Prælati, & summi Pontificis consensu permutari cum ornamento, vel hereditate alterius Ecclesiæ.
- 6 In praxi eadem iuris solennitas, idemque assensus Apostolicus adhibetur in permutatione inter Ecclesias, ac adhibetur in venditione, & donatione inter easdem.
- 7 Vnio Ecclesiarum fieri non potest sine iuris solennitatibus, quia hæc est quadam alienatio, exceptis tamen casibus Tridentini Concilii, inter quos vnus est ille, si vnio Ecclesiæ fiat loco Regulari.
- 8 Dismembratio fructuum non potest fieri sine iuris solennitatibus, quia hæc etiam est quadam alienatio.
- 9 Ex fructibus Ecclesiæ Parochialis non possunt erigi Canonici, quando maior numerus Sacerdotum non est necessarius ad Sacramentorum administrationem.
- 10 Causa, quæ est in præmio citatæ extrauagantis ambitio, non est causa finalis, sed impulsiva ad prohibitionem alienationis rerum Ecclesiæ faciendam.
- 11 Prohibitio citatæ extrauagantis non est de nouo lata, sed antiqua renouata, & confirmata.
- 12 Antiqua prohibitio alienandi, non solum fuit ne res exirent ab Ecclesia, & applicarentur vsui profano, sed etiam ne perirent, & ut conseruarentur.
- 13 Finis dictæ prohibitionis, cum per multiplicationem permutationum res consumantur, laeditur permutatione, etiam si fiat inter Ecclesias.
- 14 Pæna, & censura extrauagantis Ambitiosa non contrahuntur in permutatione facta inter Ecclesias ex eo, quod res Ecclesiæ in tali casu non exeunt ab Ecclesia. Idem dic de venditione, & donatione inter easdem.
- 15 Canones permittentes permutationem rerum Ecclesiasticarum inter Ecclesias sunt correcti per alios canones prohibentes.
- 16 Correctio textuum est vitanda quammaximè, & solùm admittenda quando clarè apparet correctionis fundamentum.
- 17 Sufficit in casu nostro, quod in aliis testibus permittatur permutatio inter Ecclesias, non tamen venditio, & donatio, & quod spectato iuris rigore contraria sententia sit satis probabilis.
- 18 Praxis Romana Curia non inducit legem de mente Pontificis seruandam, quia etiam in casibus non

necessariis solet haberi recursus ad Sedem Apostolicam.

- 19 Consuetudo tunc obligat quando sumus in interpretatione necessaria, secus autem quando sumus in facultatiuis, prout in casu nostro.
- 20 Ex actibus merè facultatiuis non inducitur consuetudo.
- 21 Consuetudo in actibus merè facultatiuis, non participat intrinsecas legis conditiones, quarum vna est, quod sit necessaria pro communitate.
- 22 Consuetudo si non est necessaria indebitè, ac proinde irrationabiliter, priuat subditos, & consequenter non potest habere vim legis.

Respondetur, seruandas esse in permutatione, etiam si permutatio fiat inter Ecclesias, saltem spectata consuetudine sic hodie recepta. Prima pars probatur, quia permutatio est rei alienatio, cum rei dominium transferat in alium: tum quia de ipsa permutatione loquuntur expressè cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælato. Extrauag. *Ambitiosa*, & multa alia iura: & sic etiam docent communiter Doctores.

Secunda pars probatur, quia iura simpliciter & absolute loquuntur; tum quia in cap. sine exceptione, 12. quest. 1. cit. cap. 1. & cit. Extrauag. *Ambitiosa*, prohibetur permutatio eodem modo, ac prohibetur venditio, & donatio: sed venditio, & donatio, etiam inter Ecclesias, fieri non potest sine solennitate iuris: ergo similiter sine solennitate iuris neque fieri poterit etiam inter Ecclesias permutatio. Quapropter calix v. g. vel hereditas vnus Ecclesiæ non poterit sine tractatu Capituli, Prælati, & summi Pontificis consensu permutari cum ornamento, vel hereditate alterius Ecclesiæ. Sic Ioan. Andr. in cap. 1. de reb. Eccles. non alien. Butrius, Abbas *ibid.* Imola num. 1. & cap. sine exceptione, 12. quest. 2. Beroius *consil.* 179 n. 3 lib. 1. Mantica de iacuis, & ambiguis, lib. 25. tit. 6. num. 66. Gratian. *discept. forens.* cap. 674. num. 4. & 5. Filliuc. *tr.* 44. cap. 2. vers. quod est, Naldus in *summ. verb. permut.* num. 2. Lezan. *verb. alien.* num. 12. Rebuff. Redoanus, Genuensis, quos citat, & sequitur Quaranta *verb. Alienatio*, num. 15. Bonacina *quest.* 8. *punct.* 4. num. 20. & alij contra Riccium in *prax. decis.* 38. & 74. edit. 1. Triuisan. *decis.* 56. p. 2. (vbi ait, ita fuisse iudicatum,) Peregrinum in *compend. priuileg. verb. Alienatio*, dub. 7. Monal. *consil.* 91. n. 3. vol. 1. Megalium *tom. 1. var. resol.* 31. n. 10. Bordonum in *consil. regular. resol.* 27. n. 61. Clarin. c. 18. *contr. forens.* n. 30. Pasqualigum *tom. 2. decis.* 95. & Barbosam *alleg.* 95. n. 55.

Tertia pars probatur, quia teste ex aduersariis Riccio *resol.* 35. & 60. in *fin.* & Barbosa n. 57. Ita hodie habet praxis, vt scilicet eadem iuris solennitas, idemque assensus Apostolicus adhibeatur in permutatione inter Ecclesias, ac adhibetur in venditione, & donatione inter easdem. Vide quæ dicuntur infra dub. 23. per totam.

Ex dictis sequitur, quod non possit sine solennitatibus iuris fieri vnio Ecclesiarum, quia hæc est quadam alienatio. Sic Abbas, & alij, quos citat, & sequitur Quaranta n. 35. Excipe nisi vnio Ecclesiæ fiat loco Regulari, quia tunc non potest impugnari, ex Clement. Si vna Ecclesia, de rebus Eccles. non alien. & supponit Gloss. *libi. verb. Donatur.* Vide Tridentinum Concilium *sess.* 21. cap. 5. *sess.* 23. cap. 18. & *sess.* 24. c. 13. & 15. Vide etiam Thesaurum in *praxi*, part. 2. *verb. Alienatio bonorum Eccles.* §. quintus casus, & Lezanam *tom. 2. cap. 10.* num. 4.

Sequitur secundò, quod neque possit sine solennitatibus iuris fieri dismembratio fructuum; quia hæc etiam est quadam alienatio, vel saltem habet magis rationem alienationis, quam locatio, quæ si fiat ad longum tempus, etiam prohibetur. Hinc non possunt ex fructibus Ecclesiæ Parochialis erigi Canonici

picatus, quando maior numerus Sacerdotum non est necessarius ad Sacramentorum administrationem, vt ex decisionibus Roræ tradit Genuensis in praxi, c. 60. n. 17. & Riccius de iur. 47. § 93.

Obiicies. In permutatione rerum Ecclesiasticarum inter Ecclesias cessat ratio prohibitionis de alienandis rebus Ecclesiæ: ergo. Antecedens probatur, quia ratio prohibitionis est, ne res Ecclesiæ ab Ecclesia exeant, & profanis vsibus applicentur, sicuti constat ex procmio cit. Extrauag. Ambrosio, ibi: *Profanis vsibus applicare, vel cum maximo illorum, vel diuini cultus detrimento usurpare præsumunt*. Quæ verba cum sint procmialia, causam finalem dispositionis significant, l. fin. & ibi Abb. n. 3. de heredit. instituend. At in permutatione rerum Ecclesiasticarum inter Ecclesias hæc ratio cessat, vt patet: ergo aduersus talem permutationem lex prohibens non procedit. Consequentia probatur, quia solum præsumi debet extendi ad ea, ad quæ extenditur finis intentus in ipsa lege prohibente, cap. cum cessante, de appellat.

Respondetur, nego antecedens, & ad probationem respondeo, quod causa, quæ in procmio cit. Extrauag. Ambrosio, apponitur, non est causa finalis, sed impulsiva ad prohibitionem alienationis rerum Ecclesiæ faciendam: & sic quamvis ea cesset, non tamen cessat dispositio. Quod autem illa sit causa impulsiva, non autem causa finalis dispositionis, inde probatur: quia illa prohibitio non est de nouo lata, sed antiqua renouata, & confirmata: antiqua verò prohibitio alienandi, non solum fuit, ne res exirent ab Ecclesia, & applicarentur vsui profano, sed etiam ne perirent, & vt conseruarentur: qui finis, cum per multiplicationem permutationum res consumantur, & deteriorescentur, læditur permutatione, etiam si permutatio fiat inter Ecclesias.

Accedit, quod alioquin posset inter Ecclesias fieri donatio, & venditio; quia per hos actus etiam res non exirent ab Ecclesia, nec applicarentur vsui profano. Accedit secundò, quod esto concedatur in Extrauag. Ambrosio, dictam causam appositam esse finalem prohibitionis, dicere tamen debemus, esse finalem prohibitionis, non vtunque, sed solum prohibitionis sub illis pœnis, censuræ scilicet, & priuationis beneficiorum; itavt in permutatione rerum Ecclesiasticarum inter Ecclesias (idemque dico de venditione, & donatione inter easdem) non contrahantur dictæ pœnæ ex eo, quod res Ecclesiæ in tali casu non exant ab Ecclesia, neque applicentur vsui profano.

Obiicies secundò. In c. ea enim, §. sibi inuicem, 10. quest. 2. cap. 1. de rebus Ecclesiæ non alien. & ex Clem. III. in c. ad quest. de rerum permutat. permittitur permutatio rerum Ecclesiasticarum inter Ecclesias, consentientibus Prælati: ergo.

Respondetur, hos textus esse correctos per alios prohibentes eodem modo permutationem, ac donationem, & venditionem, vt supra dicebam.

At quoniam (vt fatear) correctio textuum est vitanda quammaximè, & solum admittenda quando clarum apparet correctionis fundamentum, quod non est in casu nostro, dici potest, sufficere, quod in aliis textibus permittatur permutatio inter Ecclesias, non tamen venditio, & donatio: & sic, quod spectato iuris rigore, opposita sententia Riccij, Peregrini, Triuiliani, Barbozæ, & aliorum (præsertim si permutatio fiat inter Clericos, vel Regulares eiusdem Ecclesiæ, Monasterij, vel etiam Religionis, vt dicitur dub. 23.) sit etiam probabilis.

Et ad praxim Romanæ Curie respondetur, quod talis praxis non inducat legem de mente Pontificis seruandam; quia etiam pro casibus non necessariis, vt ad tollendos scrupulos, vel ex alio capite, vt in casu Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

nostro, solent haberi recursus ad Sedem Apostolicam, & impetrari à Pontifice ea, quæ etiam ab Ordinariis obtineri possunt. Quapropter dicendum, quod tunc solum consuetudo interpretatione, quæ obliget, legem interpretetur, quando sumus in necessariis, non autem quando sumus in facultatiis, itavt praxis versetur circa ea, quæ sunt in libera potestate cuiuscumque, quia ex actibus meræ facultatis non inducitur consuetudo, sicuti tradunt Rochus de Curte cap. fin. num. 366. de consuetud. Alias in cap. A. b. a. num. 10. de verb. signific. cap. ad nostram, de confirm. utili, vel inuili. cap. cum sit generale, num. 15. de foro compet. cap. ex parte, num. 7. de concess. præbend. & cap. quoniam, num. 8. de vita, & honest. cler. Cyn. in lib. 2. Cod. quæ sit longa consuetudo, Calderin. consil. 3. num. 3. de consuetud. Cælen. cons. 4. num. 6. Dec. cons. 437. in fin. Rol. à Valle cons. 22. n. 20. Afflict. decis. 388. num. 4. Pedemontan. decis. 99. num. 43. Ripa in cap. cum Ecclesia Sistrina, num. 44. de causa possessionis, & propriet. Mantica decis. 10. num. 12. Rebuff. de pacific. possess. num. 335. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 6. num. 36. Rota decis. 778. in fin. part. 1. diuers. & decis. 162. num. 10. coram Gregorio XV. vbi latè Oliuer. num. 16. Et ratio est, quia tunc consuetudo non participat intrinsecas legis condiciones, quarum vna est, quod sit necessaria pro communitate, cap. Regula, distinct. 29. cap. erit autem, dist. 2. & ibi Gloss. verb. Neceßaria, S. Thom. 1. 2. quest. 95. art. 3. Medina, & Viuers ibid. Vasquez disp. 151. cap. 1. num. 10. Rebuff. tom. 1. Constit. reg. in procm. num. 26. & Xammar. de offic. Iud. part. 1. quest. 16. num. 51. Vnde si non est necessaria, indebitè, ac proinde irrationabiliter grauât subditos, & consequenter non potest habere vim legis, cum in tantum habeat vim legis, in quantum participat condiciones legis.

DVBITATIO XIV.

An seruandæ sint iuris solennitates in alienatione iurispatronatus, sepulchri, & similibus?

S V M M A R I V M.

- 1 In alienatione iurispatronatus, sepulchri, & similibus cum computentur inter bona immobilia, vel saltem mobilia pretiosa, seruandæ sunt iuris solennitates, si peres Ecclesiam existant.
- 2 Iurispatronatus laicum potest alienari de solo consensu Episcopi.
- 3 Iurispatronatus sepulchri, & similibus est quid spirituale.
- 4 Iura prædicta consequenter, seu accessorie vendi possunt sine simonia.
- 5 Ius patronatus sine simonia simpliciter alienari potest donatione, quia rebus sacris irreuerentia non committitur in donatione.
- 6 Donatio iurispatronatus laicalis non indiget Episcopi consensu, si fiat Ecclesiæ, vel loco pio, secus si fiat laico.
- 7 Idem dic cum permutatur spirituale cum spirituali, quod non est ipsum beneficium, sine simonia alienari posse permutatione cum iurispatronatus alicuius Ecclesiæ, vel loci pij, etiam sine Episcopi licentia.
- 8 Permutatio non potest fieri de iurispatronatus cum priuato sine Episcopi consensu, si iurispatronatus sit Ecclesiæ: at si sit iurispatronatus priuatum, non requiritur necessario, sed solum ex probabiliori sententia.

- 9 *Qua diximus de iurepatronatus, eadem dici possunt de iure sepulchri, quod directe sine simonia vendi non potest, secus autem accessorie.*
- 10 *Ius sepulchri sine simonia donari potest, seu permutari cum alia re spirituali.*
- 11 *Ius sepulchri in sententia nonnullorum Doctorum, etiam directe, seu solitarie sumptum sine simonia vendi potest.*
- 12 *Obligatio sepulchri est quid temporale, & per accedens adiungitur rei spirituali.*
- 13 *Habens sepulchrum proprium suis sumptibus emptum, vel adificatum quoad proprietatem, habita ratione expensarum, vendere potest sine simonia, & cur.*
- 14 *Sepulchrum ratione materialitatis à parentibus ad filios transferri solet.*
- 15 *Dicta de sepulchro extendi proportionaliter etiam ad capellam dari solitam pro usu sepulturae.*
- 16 *Insignia fundatoris, vel patroni, non possunt auferri à capella.*
- 17 *Amplia etiam in casu, quo is tanquam proditor à civitate expulsus fuerit.*
- 18 *Sepeliri non potest aliquis in sepulchro patroni, nisi postquam tota ipsius progenies extincta fuerit, secus tamen si rationabilis causa subsit sepeliendi, & quae ea sit.*
- 19 *Sepulchrum, vel capella in Ecclesia patronata construere potest etiam inuito patrono, vel fundatore.*
- 20 *Negligens sepelire fidelium corpora mortaliter peccat, si sit casus necessitatis.*

Repondetur affirmatiue, quia iuspatronatus sepulchri, & similitum certum est ex dictis in dub. 1. & 2. inter bona immobilia, vel saltem mobilia pretiosa computari, ac proinde si apud Ecclesiam existat, non posse à Rectore, vel Praelato sine solennitatibus iuris in laicum alienari, quamvis si sit iuspatronatus laicum, possit de consensu Episcopi, cap. extra, de iurepatronatus, & docent Riccius de ci. 43. Bonacina punct. 2. n. 15. & alij communiter Doctores.

Obiicies: Iuspatronatus sepulchri, & similitum est quid spirituale: ergo etiam seruatis conditionibus iuris, vendi non potest sine simonia.

Responderetur, concedo antecedens: at distinguo consequens, etiam seruatis conditionibus iuris vendi non potest sine simonia, directe, seu solitarie sumptum, concedo: consequenter, seu accessorie, simul scilicet cum hereditate, cui tale ius annexum est, nego. Sic communiter Doctores in tractatu de simonia.

Cæterum iuspatronatus, &c. sine simonia simpliciter alienari potest donatione, quia rebus sacris irreuerentia non committitur in donatione, vt patet, quæ donatio non indiget Episcopi consensu, si fiat Ecclesiae, vel loco pio: quamvis indigeat, si fiat laico, cap. quod autem, & cap. illud, de iurepatronatus, & docent ex communi Rochus de iurepatronatus, quest. 7. num. 16. Mol. de primog. lib. 1. cap. 24. num. 13. & Lambertinus de iurepatronatus lib. 1. part. 2. quest. 1. art. 2. Item (cùm permutteretur spirituale cum spirituali, quod non est ipsum beneficium) sine simonia alienari potest permutatione cum iurepatronatus alicuius Ecclesiae, vel loci pii, & hoc etiam sine licentia Episcopi, cap. nemini, 17. quest. 6. & tradit Gloss. in cap. cum saeculum, verb. Emptorem, & Clement. 2. verb. libere, de iurepatronatus. Si verò permutatio fiat cum priuato, requiritur necessariò consensus Episcopi, si iuspatronatus sit Ecclesiae: at si sit iuspatronatus priuatum, non requiritur necessariò, sed solum ex probabiliori sententia Doctorum. Sic Rochus loco supra cit. quest. 16. num. 301. Mol. num. 14. & Lambertin. quest. 3. art. 1. 2. & 3.

Et quod dixi de iurepatronatus, dico de iure sepulchri (quod quis habet, vt ipse, ipsiusque haeredes, successores, & quicumque ab ipso designati in loco ab Episcopo benedicto sepeliantur, & non alij) scilicet directe, seu solitarie sumptum, sine simonia vendi non posse, quia est quid spirituale; vendi tamen posse consequenter, seu accessorie, simul cum praedio, cui tale ius annexum est, vt supra de iurepatronatus dicebam. Item & sine simonia simpliciter donari posse, vel permutari cum alia re spirituali.

Quanam autem ratione iuspatronatus, ius sepulchri, & quid aliud simile, possit ad successores deuenire, vide Couar. 2. var. 6. 1. 8. n. 8. & seqq. & Mol. de primogenit. cit. cap. 24.

His adde quod Suar. tom. 1. de Relig. lib. 4. de Simonia, cap. 14. Sanch. tom. 1. conf. 3. dub. 14. num. 1. & Ioan. de la Cruz præf. 7. quest. 4. dub. 9. satis probabiliter tenent, quod ius sepulchri, id est, pro obligatione, vt in tali loco nullus alius præter emptorem, successores, & quoscumque ab ipso designatos sepeliatur, etiam directe, seu solitarie sumptum sine simonia vendi possit, quia talis obligatio, inquit ipsi, est quid temporale, & per accedens adiungitur rei spirituali, sicut & sine simonia, qui sepulchrum proprium suis sumptibus emptum, vel adificatum pro se, vel suis habet, illud quoad proprietatem iuxta valorem fundi, & respectu habito ad solas expensas in eo adificando factas, vendere potest, quia sic non venditur benedictio loci, sed materiale illud, ad quod alia sequuntur, vnde ratione materialitatis, quæ in ipso est, iure hereditario à parentibus ad filios transferri solet.

Et quod dictum est de sepulchro, idem proportionaliter dicunt etiam de Capella, quæ in Ecclesia præsertim Regularium, dari secularibus pro usu sepulturae consuevit: Sanchez loco supra citato, num. 4. & alij, qui subdunt, non posse insignia fundatoris, vel patroni in ea posita auferri. Doctores etiam, quos citat, & sequitur Lezana tom. 2. cap. 11. num. 23. Idque neque in casu, quo is, tanquam proditor, è civitate expulsus fuerit, l. qui liberali, & l. opus nouum, ff. de oper. publ. & Roman. singular. 480. & 673. Peyrinus tom. 1. priuileg. Minim. in constit. 26. Leon. X. num. 24. & videri etiam poterit Lambertinus de iurepatronatus lib. 1. part. 1. quest. 11. art. 13. & lib. 3. quest. 5. art. 4. & Lauorius var. tom. 1. lit. 2. cap. 10. Subdunt secundo, non posse ibi sepeliri alios, nisi postquam tota emptoris progenies extincta fuerit. Doctores etiam quos citat, & sequitur Lezana num. 23. & sequent. Lambertinus cit. art. 4. Peyrinus cit. num. 49. & Portellus in respons. moral. part. 2. casu 20. num. 1. loquens de Capella vni concessa, an alteri postea concedi possit. Subdunt tertio, posse tamen ibi alios sepeliri, si rationabilis causa subsit, scilicet si sepeliendus non habeat sepulturam propriam, & non sit in Ecclesia, vel Cæmeteriù sepultura communis; quia tunc est præstare extremè indigenti elemosynam, quæ fieri potest de bonis alterius, inuito domino. Archidiaconus in cap. precipiendum, 13. q. 2. Roman. singular. 692. Abb. in cap. abolenda, de sepultur. num. 5. Peyrinus loco citato, num. 22. Subdunt quarto, ad construendam sepulturam, vel Capellam in Ecclesia patronata, seu quæ fundatorem habet, non requiri consensum fundatoris, quia eo inuito, ea ibi constitui potest; quia exinde nullum patrono inferitur præiudicium, & Ecclesiae confertur beneficium, quod cùm patronus procurare teneatur, est irrationabiliter inuitus, & sic ipsius contradictio nihil obstat. Lambertinus cit. lib. 1. part. 1. quest. 3. art. 17. Lauorius cit. lit. 2. cap. 9. num. 83. & Peyrinus num. 50. Subdunt quinto, concessa Capella, non intelligi concessum ius funerandi, nisi exprimat. Archidiaconus in cap. 1. de pactis in 6. Bonifac. in Clement. dudum, §. huiusmodi, n. 1. de

de sepult. & Genuens. in prax. cap. 33. num. 17. & c. 61. num. 7. Subdunt sextò, peccare mortaliter eum, qui fidelium corpora sepelire negligit, quando non est alius, qui id officium præstet; quia opus misericordiae, & charitatis obligat in casu necessitatis. Doctores, quos citat, & sequitur Layman lib. 3. cap. 12. num. 12.

DVBITATIO XV.

An seruandæ sint iuris solennitates in concessione feudi, vel emphyteusis?

S V M M A R I V M.

- 1 Feudum, vel emphyteusis si non concedatur de nouo, sed antiqua, & iam concessa renouetur, seruanda non sunt iuris solennitates.
- 2 Renouatio feudi, vel emphyteusis antiqua non reputatur alienatio, sed prioris alienationis facta continuatio.
- 3 & 4. Feudum, vel emphyteusis, si de nouo concedatur, seruanda sunt iuris solennitates, quia tunc concessio feudi, vel emphyteusis est vera domini utilitas, & cuiusdam Ecclesiasticae seruitutis alienatio.
- 5 Positis iuris solennitatibus potest feudum, vel emphyteusis in perpetuum, etiam pro hæreditibus extraneis concedi.
- 6 Ecclesia seruatis iuris solennitatibus concedit etiam in perpetuum pro hæreditibus extraneis venditionem, & donationem.
- 7 Vt renouatio feudi, & emphyteusis non noua alienatio, sed prioris antiquæ alienationis, seu concessionis continuatio reputetur, tres conditiones requiruntur.
- 8 Prima conditio est, ut feudum, vel emphyteusis concedatur eodem modo, ac prius erat concessa, ita ut si quæ fiat variatio, non censetur continuatio antiqua.
- 9 Secunda conditio est, ut in renouatione adsit evidens Ecclesiæ utilitas, sicut adsit in prima concessione, alias renouatio illicita erit.
- 10 Sufficiens causa renouandi emphyteusim est remuneratio obsequij in ea facti, quia sic in utilitatem Ecclesiæ excitantur alij ad meliorationes faciendas.
- 11 Tertia conditio est, ut res non sit iterum Ecclesiæ incorporata, quia per incorporationem extinguuntur prima alienatio, & res fit ita Ecclesiæ, ac si nunquam ab Ecclesiâ exiisset.
- 12 & 13. Incorporata dicitur res Ecclesiæ, si is ad quem administratio spectat, decernat eam non alienare, quod præsumitur si finita emphyteusis per annum integrum a renouatione abstinerit.
- 14 Res Ecclesiæ semel cum solennitate iuris alienata, est semper sine solennitate iuris alienabilis, interuenientibus tribus dictis conditionibus.
- 15 Terra sterilis potest concedi in emphyteusim, et melioretur.

Respondetur distinguendo, seruandas non esse, si feudum, vel emphyteusis non concedatur de nouo, sed antiqua, & iam concessa renouetur, quia talis renouatio non reputatur alienatio, sed prioris alienationis facta continuatio. Sic dicebam supra dub. 1. & docent Socinus consil. 169. n. 9. lib. 2. Iason consil. 155. lib. 2. Lessius lib. 2. de iust. & iure, cap. 24. dub. 11. num. 59. Couar. 2. var. cap. 17. n. 4. Clar. §. emphyteusis, q. 6. n. 1. & §. feudum, q. 13. n. 1. Riccius decis. 26. 70. & 116. Genuens. Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars I I.

in praxi, cap. 60. n. 5. & 6. Menoch. de arbit. casu 81. n. 5. & seqq. Mol. de iust. disp. 469. concl. 5. Valquez in opus. de redditibus, c. 2. §. 2. dub. 16. n. 57. Sopranus apud Fillium tract. 44. c. 4. ad fin. Gonzal. reg. 8. Cancellar. gloss. 6. n. 194. Scortia theor. 116. Quaranta verb. Alienatio n. 39. & seqq. Barbosa de iust. Episc. part. 3. alleg. 95. n. 29. & Bonacina q. 8. punct. 4. n. 30. & habetur ex cap. 2. de feud. & ex Extrauag. Ambrosia, ibi: Vel contractum emphyteuticum, præterquam in casibus à iure permissis, ac de rebus, & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis.

At seruandas esse, si feudum, vel emphyteusis concedatur de nouo; quia tunc concessio feudi, vel emphyteusis est vera domini utilitas, & cuiusdam Ecclesiasticae seruitutis alienatio. Sic communiter Doctores, & habetur ex cap. 1. de his, quæ fiunt à Prelato, & ex cit. Extrauag. Ambrosia, ubi cum excipitur feudum, & emphyteusis in casibus à iure permissis, (id est, quando res est solita dari in feudum, vel emphyteusim, ad cuius veritatem sufficit vnica concessio, teste Claro §. feudum, q. 13. n. 4. Molina disp. 648. concl. 8. Riccio decis. 26. n. 3. & Barbosa cit. alleg. 95. n. 36.) consequens est, quod in aliis casibus, nisi interueniant iuris solennitates, prohibeatur.

Cæterum positis iuris solennitatibus potest feudum, & emphyteusis in perpetuum, etiam pro hæreditibus extraneis concedi; quia ius Canonicum, cui in hac re, utpote ad Ecclesiam spectante, standum est, omnem venditionem, donationem, permutationem, feudum, & emphyteusim prohibet, non seruatis iuris solennitatibus, & è contra omnia hæc absque vlla exceptione concedit, seruatis iuris solennitatibus; ergo.

Confirmatur, quia in perpetuum, etiam pro hæreditibus extraneis, si seruentur iuris solennitates, concedit venditionem, & donationem; ergo multo magis si seruentur iuris solennitates, concedet feudum, & emphyteusim. Consequentia probatur, quia per venditionem, & donationem transfertur dominium directum, quod est quid maius: per feudum autem, & emphyteusim transfertur tantum dominium utile, quod est quid minus. Sic Doctores, quos citat, & sequitur Couar. 2. var. c. 17. n. 4. & 5. Clar. lib. 4. sentent. §. emphyteusis, q. 6. n. 4. & q. 28. num. 5. & seqq. Mol. de iust. disp. 469. concl. 1. Valq. de redditibus, cap. 2. §. 2. dub. 16. num. 57. & colligitur ex Aubert. de alien. & emphyteusi, §. licentiam, ubi corrigitur Aubert. de non alien. §. emphyteusim, concedens emphyteusim solum ad vitam accipientis.

Dixi, iuris solennitates seruandas non esse, si feudum, vel emphyteusis non concedatur de nouo, sed antiqua, & iam concessa renouetur. Vbi aduerte, quod ut renouatio feudi, & emphyteusis non noua alienatio, sed prioris antiquæ alienationis, seu concessionis continuatio reputetur, tres conditiones requirantur, quarum

Prima conditio est, ut feudum, vel emphyteusis concedatur eodem modo, ac prius erat concessa, v. g. si prius erat concessa, ut non se extendat ad hæredes extraneos, vel ultra vitam vnius, neque in renouatione ad extraneos, vel ad vitam alterius concedatur; ita ut si quæ fiat variatio, non censetur continuatio antiqui feudi, vel emphyteusis, sed noua concessio. Sic Mol. loco cit. Clar. §. feudum, quest. 13. Genuens. in praxi, cap. 60. num. 6. Riccius in praxi, decis. 26. Barbosa alleg. num. 32. Bonacina punct. 2. num. 20. & alij passim.

Secunda conditio est, ut in renouatione adsit evidens Ecclesiæ utilitas, sicut adsit in prima concessione, alias renouatio illicita erit. Vnde si prius datum fuerit prædium sterile in emphyteusim, ut sic ad culturam reduceretur, & finita emphyteusi, non

O 3 sterile

- sterile, sed fructiferum factum sit, renouari non poterit emphyteusis, nisi ex noua causa euidenti utilitatis Ecclesie, quia iam prior causa cessauit, & quia pradium sic redditum reputatur diuersa res, ac erat prius.
- 10 Est autem sufficiens causa renouandi emphyteusim, remuneratio obsequij in ea facti, quia sic in utilitatem Ecclesie excitantur alij ad meliorationes faciendas. Vide Barbosam *num. 26. & 34.* Riccium *decis. 5.* Grassis *decis. 4. de locato*, Genuensem *cap. 60. n. 6.* Scortiam *theorem. 116.* & Perciram *de nomine emphyteus. q. 12. n. 2. & q. 23. n. 60.*
- 11 Tertia conditio est, vt res non sit iterum Ecclesie incorporata, quia per incorporationem extinguitur prima alienatio, & res fit ita Ecclesie, ac si nunquam ab Ecclesia exiisset. Sic dicebam *supra dub. 1.* & docent Abb. in *cap. vi. super de rebus Eccles. non alien. n. 11.* Clar. *de emphyteusi q. 6. & de feudo q. 13.* Couar. *cap. 17. num. 4.* Mol. *disp. 468. concl. 3.* & Bonac. *quest. 8. punct. 4.*
- 12 *num. 30.* Dicitur autem res Ecclesie incorporata, si is, ad quem administratio spectat, decernat eam non alienare, quod præsuntur decreuisse, si finita emphyteusi, per annum integrum à renouatione abstinerit. Mol. *disp. 468. ad finem*: vel si, vt in *cit. sect. 1.* dicebam, post traditionem, expirante contractu, fuerit quoad fructus Ecclesie incorporata, id est, fuerint fructus eius vñbus Ecclesie à Prælo in corporati.
- Ex dictis inferunt Gonzal. *regul. 8. Cancellar. gloss. 6. n. 194.* Barbosa *alleg. 95. n. 32.* & Riccius in *praxi dec. 26.*
- 14 quod res Ecclesie semel cum debita solennitate alienata, sit semper sine solennitate iuris alienabilis, quod tamen intellige, si adsint tres conditiones, quas *supra* dicebam.
- 15 Sed de hac re vide, quæ doctè docet Paulus Staibanus in *resol. forens. resol. 1. & 2.* per totam, & Franciscus Leo, qui probat ex multis iuribus posse terram sterilem concedi in emphyteusim illi, cuius studio ad culturam reducat.

DVBITATIO XVI.

An, & quando feudum, vel emphyteusis Ecclesiastica censetur concessa in perpetuum, etiam vt transeat ad hæredes extraneos?

SVMMA RIVM.

- 1 Feudi, vel emphyteusis concessio si facta sit expresse in perpetuum, seu ad quoscumque hæredes, quos emphyteuta relinquere voluerit, censetur concessa in perpetuum, & transeat ad hæredes non solum descendentes, sed etiam ascendentes, & extraneos.
- 2 Ascendentes, & extranei hæredes propriissime sunt hæredes.
- 3 Feudi, vel emphyteusis concessio si facta sit pro se, suisque hæredibus, non transcendit tertiam generationem, neque deuenit ad hæredes extraneos.
- 4 Feudi, vel emphyteusis concessio si facta sit pro se suisque filiis, diuidenda est æqualiter inter filios, neque potest pater vni, ceteris omis, assignare.
- 5 Pater non potest mutare voluntatem Domini concedentis expressam in concessione emphyteusis, vel feudi, secus si de filiis tanquam hæredibus mentio facta esset.
- 6 Feudi, vel emphyteusis concessio, si facta sit pro se suisque filiis, & descendens, non transit ad

- extraneos, neque ad ascendentes, transeat tamen ad filios, quamvis hæredes non sint.
- 7 Feudi, vel emphyteusis concessio si facta sit pro se, suisque filiis, & hæredibus, deuenit ad filios si hæredes sint.
- 8 Dictio copulativa (filiis & hæredibus) denotat rationem concedendi filiis emphyteusim non esse solum, quia filij sunt, sed etiam quia hæredes.
- 9 Ex vi talis concessionis, emphyteusis fit Ecclesiastica, nec competit hæredibus extraneis, secus si sit secularis.
- 10 Dictio illa (filiis, & hæredibus) non limitat significatum filij, sed potius augeat significationem illius.
- 11 Emphyteusis concessio, si facta sit tibi, tuisque filiis, absque eo quod addatur hæredibus, competit filiis, licet patris hereditatem renuntiauerint, quia talis emphyteusis non est hereditaria, sed ex pacto: secus dicas de feudo, si in eadem forma relatum sit.
- 12 Feudum, licet hereditarium non sit, nunquam potest ad filios Patris hereditatem repudiantes deuenire.
- 13 Emphyteusis concessio si facta sit tibi, nulla facta mentione hæredum, vel successorum, emphyteusis hereditaria non est, ac proinde ad filios non hæredes pertinere potest.
- 14 Feudum, vel emphyteusis hereditaria dicitur quando expresse in constitutione feudi, vel emphyteusis mentio sit hæredum: vt si dicatur Tibi, tuisque hæredibus.
- 15 Feudum, vel emphyteusis hereditaria non dicitur quando relinquatur nulla mentione facta hæredum, vel relinquatur tibi, tuisque filiis descendens.

Respondetur, & dico primò, si feudi, vel emphyteusis concessio facta sit expresse in perpetuum, seu ad quoscumque hæredes, quos emphyteuta relinquere voluerit, certum est, quod sit in perpetuum, & transeat ad hæredes, non solum descendentes, sed etiam ex probabiliori sententia Doctorum, ascendentes, & extraneos. Sic colligitur ex *Authent. de alienat. & emphyteusi, §. licentiam*. Et probatur, quia ascendentes, & extranei hæredes propriissime hæredes sunt: & ita docent Couar. *2. var. c. 17. n. 5. concl. 4.* Clar. *lib. 4. sent. §. emphyteusis, q. 28. n. 9.* & Mol. *de inst. tract. 2. disp. 469.* loquendo de emphyteusi Ecclesiastica: quia de emphyteusi priuata nulla est difficultas. Quapropter conueniunt Doctores, quod talis emphyteusis transeat ad hæredes quoscumque, etiam ascendentes, & extraneos.

Dico secundò, si feudi, vel emphyteusis concessio facta sit pro te, tuisque hæredibus, non transcendit tertiam generationem, neque deuenit ad hæredes extraneos, *Authent. de non alien. §. emphyteusis*: & docent Couar. *cit. cap. 17. n. 5.* & Vasquez *cap. 2. §. 2. dub. 17. n. 59.* Nomine autem hæredum veniunt non solum viri, sed etiam feminae, *cit. §. emphyteusis*, & docent Couartu. *c. 18. n. 1.* & Vasquez *cit. dub. 17.*

Dico tertio, si feudi, vel emphyteusis concessio facta sit pro te, tuisque filiis, diuidenda est æqualiter inter filios, neque potest pater vni, ceteris omis, assignare; quia tunc emphyteusis competit filiis, non ex voluntate patris, sed ex voluntate Domini concedentis emphyteusim, quam voluntatem pater non potest mutare, *cap. 5. in princip. de success. feudi*: & tradunt Doctores, quos citat, & sequitur Couar. *cit. cap. 18. num. 2.* Molin. *disp. 474.* & Vasquez *cit. dub. 17. n. 60.* Excipe, nisi quid aliud concedens expresse determinauerit, vt si dixerit: Concedo tibi, tuisque filiis, vt ipsis tanquam hæredibus deferatur: quia tunc voluntati patris prælectio relinquatur, sicut & melioratio. Sic Couar. *n. 2. concl. 4.* & Vasquez *n. 6.*

Dico

- 6 Dico quartò, si feudi, vel emphyteusis concessio facta sit pro te, tuisque filiis, & descendentes, non transit ad extraneos, neque ad ascendentes, transit tamen ad filios, quamvis hæredes non sint, sed hæreditatem renunciauerint, quia in tali casu competit illis, non qua hæredibus, sed qua filiis, & emphyteutæ descendentes. Sic Couarr. num. 2. & Vasquez num. 61.
- 7 Dico quintò, si feudi, vel emphyteusis concessio facta sit pro te, tuisque filiis, & hæredibus, deuenit ad filios, si hæredes sint, quia dictio copulativa illa, & hæredibus, denotat rationem concedendi filiis emphyteusim non esse solum, quia filij sunt, sed etiam quia hæredes. Sic Couarr. num. 16. & Vasquez n. 61. Ex vi tamen talis concessionis, si emphyteusis sit Ecclesiastica, quæ sua natura non transit ad extraneos, non competit hæredibus extraneis; secus si emphyteusis sit secularis, quæ sua natura transit ad extraneos, quia dictio illa, & hæredibus, non limitat significatum filij, vt emphyteusis ad solos filios hæredes debeat deuenire, sed potius auget significationem illius, vt faciat sensum: deueniat ad filios, quia hi iam hæredes præsupponuntur, & deueniat etiam ad eorum hæredes, &c. Sic Couar. & Vasquez in locis supra citatis.
- 11 Dico sextò, si emphyteusis concessio facta sit tibi, tuisque filiis, absque eo, quod addatur, hæredibus, competit filiis, quamvis patris hæreditatem renunciauerint, quia talis emphyteusis non est hæreditaria, sed ex pacto. Sic Couarr. cap. 18. num. 4. Secus dicas de feudo, si in eadem forma dicta relictum sit, quia feudum, quamvis hæreditarium non sit, nunquam potest ad filios patris hæreditatem repudiantes deuenire, cap. 1. an agnati, & filij: & docet Couarr. ibidem, ex Bartolo.
- 13 Dico septimò, si emphyteusis concessio facta sit tibi, nulla facta mentione hæredum, & successorum, emphyteusis hæreditaria non est, ac proinde ad filios non hæredes pertinere potest. Secus dicas de feudo, quod nunquam ad filios non hæredes pertinet, bene tamen ad agnatos.
- 14 Dico octauò, feudum, vel emphyteusis hæreditaria dicitur, quando expresse in constitutione feudi, vel emphyteusis mentio fit hæredum, vt si dicatur tibi, tuisque hæredibus, &c. Econtrà hæreditarium, seu hæreditaria non dicitur, quando relinquatur, nulla mentione facta hæredum, vel relinquatur tibi, tuisque filiis descendentes. Sic Clar. lib. 4. sent. 9. emphyteusis, quest. 19. Mol. de iust. tract. 2. dist. 472. & Valasc. de iure emphyteusis, q. 43. & segg. Vide etiam Paulum Staibanum Iuniorum in resolut. furenf. resolut. 1. & 2. per totam.

DVBITATIO XVII.

An seruandæ sint iuris solennitates in alienatione materialis Ecclesiæ, Oratorij, vel alicuius alterius rei similis?

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia, Oratorium, vel quid simile ad perpetuum usum Ecclesiasticum, vel in pio loco fundatum, seu erectum auctoritate Episcopi, non possunt alienari nisi iuris solennitatibus seruatis. Secus si oratorium sit in domo priuata.
- 2 Capella cum sepulchris concedi possunt ad usum, non tamen potest vendi, ita vt qui emit, fiat Dominus rei, & possit cuiuscunque alteri usum eius concedere, quia tunc esset vera alienatio.

- 3 Commenda v. g. S. Ioannis non potest alienari sine iuris solennitatibus.
- 4 Locus in quo erat Ecclesia, nunc profana, & diruta, alienari non potest sine iuris solennitatibus.
- 5 In loco, vbi iam erat Ecclesia modo diruta, non potest fieri stabulum, sed gaudet immunitate.
- 6 Monasterium, vel Conuentus, & hortus ei annexus non potest alienari sine iuris solennitatibus.
- 7 Censui fundari non potest in conuentu, & horto an. 10, & in omnibus aliis supradictis rebus, cum etiam census comprehendatur in prohibitione.
- 8 Theatini, sive eorum instituto de non possidendo bona immobilia, non comprehenduntur sub prohibitione de non alienando bona immobilia.
- 9 Theatini licet non possint ex prescripto regula possidere bona immobilia, non possunt tamen alienare Monasterium, vel conuentum, seu hortum annexum, cum hoc retinere non repugnet instituti.
- 10 Legi ratione cessante, cessat etiam eius dispositio.
- 11 Vbi est diuersa ratio, ibi est etiam diuersa iuris dispositio.

Respondetur affirmatiuè, si materialis Ecclesia, Oratorium, vel quid aliud simile ad perpetuum usum Ecclesiasticum, vel in pio loco fundatum, seu erectum sit auctoritate Episcopi, quia tunc hæc, sicut & ipsorum res, inter bona Ecclesiastica computantur. Secus si Oratorium, vel quid aliud simile fundatum, seu erectum sit in domo priuata (vbi non potest Missa celebrari sine licentia Episcopi, vt ex Tridentino sess. 22. ostendit Quaranta n. 29.), quia tunc utpotè accessorium domui, sequitur naturam principalis, & consequenter sine solennitatibus iuris poterit consequenter, & indirectè simul cum domo alienari (sicut simul cum fundo, iuxta ea, quæ dicuntur dub. 14. potest alienari ius patronatus) quamvis ob id, utpotè spirituale, non possit pretium augeri, quia esset simonia.

Ceterum, an in dubio Oratorium, vel capella, &c. fundata sit auctoritate Episcopi: vide supra cap. 2. dub. 2. sect. 7. in fine.

Ex dictis sequitur, quod licet possit sine solennitatibus iuris concedi capella cum sepulchris ad usum, quia tunc non est alienatio, sed concessio ad usum, ad quem res fuit fabricata, vt bene dixit Quaranta num. 29. & Riccius de i. 42. tamen non possit vendi, ita vt qui emit, fiat Dominus rei, & possit cuiuscunque alteri usum eius concedere, quia tunc esset vera rei Ecclesiasticæ alienatio. Sic Menoch. & alij, quos refert Riccius decis. 42. Quaranta num. 24. Bonacina numero 12. Lezana pari. 2. cap. 14. num. 56. & nos dicebamus supra cit. dub. 14.

Sequitur secundo, quod neque possit sine solennitatibus iuris alienari commenda, vt S. Ioannis, &c. quia Commendæ etiam huiusmodi inter bona Ecclesiastica computantur. Ita Couar. 2. par. cap. 19. num. 3. & alij, quos citat Riccius decis. 76. & 79.

Sequitur tertio, quod neque possit sine solennitatibus iuris alienari locus in quo erat Ecclesia, nunc tamen profanata, & diruta: quia adhuc, licet profanata, & diruta, censetur locus Ecclesiæ, & habetur in honore, cum ibi prohibeatur fieri stabulum, Gloss. in cap. ligna, de consecrat. dist. 1. Riccius decis. 78. & Genueus loc. supra cit. Quinimò gaudet immunitate Ecclesiastica, si diruta fuit cum spe reedificationis, sicut dicebam cap. 16. dub. 9. sect. 5.

Sequitur quarto, quod neque possit sine solennitatibus iuris alienari Monasterium, vel conuentus, & hortus annexus: quin sequitur, quod neque possit sine solennitatibus iuris in Conuentu, & horto con. 7 nexo, & in omnibus aliis supradictis rebus fundari census, quia in prohibitione alienationis interdictæ de rebus Ecclesiasticis comprehenditur etiam fundatio

- 8 tio census, uti dicebam *supra* dubit. 8. Quod & militat apud nos Clericos Regulares Theatinos: quia licet, stante nostro Instituto de non possidendo bona immobilia, non comprehendamur sub prædicta prohibitione de non alienando bona immobilia, sicuti declaravit Congregatio Concilij anno 1625. hoc tamen non se extendit ad ipsum Monasterium, vel Conuentum, neque ad hortum annexum, qui sit pars Conuentus, vel ad hortum recreationis causa detentum, quia in tantum non comprehenditur sub dicta prohibitione, in quantum bona immobilia retinere prohibemur nostro Instituto, & ideo possumus sine facultate alienandi à Sede Apostolica obtenta alienare illa pro seruando dicto Instituto: consequenter extenditur solum ad illa immobilia, quæ non retinere repugnat nostro Instituto, quia in his solum militat ratio legis, quæ cessante in aliis bonis immobilibus, cessat in iis dispositio legis, l. in omni, ff. de adoption. l. quod dictum, ff. de pactis, & l. adigere, §. quamvis, ff. de inepatron. At non repugnat nostro Instituto habere Conuentus proprios, & hortum annexum, vel hortum recreationis causa detentum, quin id est conforme dicto nostro Instituto, quapropter est diuersa ratio de his, & de aliis bonis immobilibus, & consequenter induci debet in his diuersa iuris dispositio ac in illis, l. inter stipulantem, §. sacram, de verbor. obligat. l. fin. ff. de ritu nuptiar. & l. si ita, ff. de manumiss. test. Vide etiam quæ dicuntur *infra* dubit. 22. n. 10. & seqq.

DUBITATIO XVIII.

An cum facultate alienandi res Ecclesiasticas à Sede Apostolica obtenta, possit à Regularibus in Monasterio, vel Conuentu, vel horto inseruiente Monasterio, ex pecunia ipsis relicta pro Missa perpetua dicenda, fundari census?

S V M M A R I V M.

- 1 Pecunia, & bona immobilia, quæ ab Ecclesiis acquiruntur cum onere perpetuarum Missarum, conuerti debent in bona immobilia frugifera cum expressa oneris mentione.
- 2 Pecunia ita relicta non potest impendi in emendo conuentui vel horto conuentui annexo, contra sententiam nonnullorum affirmantium, monasterium, & conuentum annumerari inter bona immobilia.
- 3 Violat per fraudem legem, qui in cortice seruat verba legis, si faciat contra mentem, & intentionem legis.
- 4 Fraudem facit, qui saluis verbis legis, mentem eius circumuenit.
- 5 Mens Urbani VIII. in Decreto de celebratione Missarum citato fuit, quod applicarentur pecunie in bonis immobilibus frugiferis, ut annuatim perciperentur fructus, & in eum finem, ut onus annuum Missarum singulis annis congruo emolumento compensaretur, ne secluso tali emolumento, cum repudiate oneri Missarum satisfaceret.
- 6 Census si fundaretur super conuentu, vel horto annexo Conuentui, emolumentum pro celebratione Missarum non corresponderet oneri.
- 7 Relicta cum perpetuo onere Missarum inuestiri debent in re actualiter frugifera, & immobili.
- 8 Verba antecedentia declarant subsequencia.
- 9 Bona immobilia non possunt dici fructifera, nisi sint destinata ad fructificandum, & nisi soleant fructus asserere.

- 10 Vana est illa potentia, quæ non reducit ad actum.
- 11 Paria sunt non esse, & inutiliter esse.
- 12 Paria sunt non fructificare, & non esse fructifera.
- 13 Conuentus, vel monasteria Regularium non sunt destinata ad fructificandum mediante locatione, sed inseruiunt ipsis pro habitatione, & ideo non dicuntur solita fructificare.
- 14 Bona immobilia non dicuntur solita fructificare, nisi pluries fructum asserant.
- 15 Capuccini, & fratres Minores, licet non possint iuxta ipsorum regulas possidere bona stabilia fructifera, possunt tamen possidere Conuentus & hortos pro ipsorum usu.
- 16 In casu, quo bona immobilia, quæ Missarum onus perpetuum annexum habent, auctoritate Apostolica alienantur, eorum pretium sub pœna interdicti ipso facto incurrenda in alia bona stabilia fructifera, cum eiusdem oneris annexione conuerti debet.

Ratio dubitandi est, quia Sacra Concilij Congregatio in decretis de celebratione Missarum editis iussu Urbani VII. sub die 21. Iunii 1625. statuit, quod pecunia, & bona mobilia, quæ ab Ecclesiis acquiruntur, cum onere perpetuarum Missarum, conuerti debeant in bona immobilia fructifera, cum expressa mentione oneris, in his verbis: Præterea ne in Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, sacerdotes in eis, ut par est, adimplendis eo tepidiores, ac segniores reddantur, quo onera huiusmodi cum nulla, vel parua sint utilitate coniuncta, statuit, atque decernit, ut pecunia, ac bona immobilia Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conuentibus, ac locis omnibus, tam secularibus, quam Regularibus, atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesia ipso facto incurrenda, à die realis acquisitionis statim deponi debeant penes eadem sacram, vel personam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expressa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum acquiratur. Et si eadem bona immobilia auctoritate Apostolica deinceps alienari contigerit, eorundem pretium sub eadem pœna, ut supra deponi, atque in aliis bonis stabilibus itidem fructiferis, cum eiusdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debeat. Quo decreto stante dubitatur, an conuersio dictæ pecuniæ, vel pretij fieri possit in Conuentum vel hortum inseruientem Conuentui; ea substituendo oneri Missarum, & super ipsis fundando censum.

Respondetur, quod quamvis quidam assint eo, quod Monasterium, vel Conuentus annumeretur inter bona immobilia fructifera, quia cum inseruiat habitationi, est aptus fructificare: quapropter si Religiosi non haberent Conuentum, cogerentur conducere domos ad habitandum cum annuo dispendio; consequenter quod singulis annis soluerent pro domibus ad habitandum conductis, computari potest pro emolumento oneris assumpti celebrandi Missas; tamen negandum sit, quia violat per fraudem legem, qui in cortice seruat quoad verba legem, sed facit contra mentem, & intentionem legis, l. non dubium, Cod. de legib. & l. contra, ff. eod. tit. ibi: Fraudem facit, qui saluis verbis legis, mentem eius circumuenit. Et ita esset in casu nostro, quia mens dicti decreti fuit, quod applicarentur pecuniæ in bonis immobilibus fructiferis, ut annuatim perciperentur fructus, & in eum finem, ut onus annuum Missarum singulis annis congruo

congruo emolumento compensaretur, ne secluso tali emolumento, cum tepiditate oneri Missarum satisfaceret, ut constat ex illis verbis: *Ne in Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, ut par est, adimplendis eo tepidiores, ac segniores reddantur, quod onera huiusmodi cum nulla, vel parva sint utilitate coniuncta, statuit, atque decrevit, &c.* Ex quibus verbis clarè constat, quod intendit decretum, ut effectuum emolumentum correspondeat quotannis oneri Missarum soluendo: at nullum corresponderet, si census fundaretur super Conuentu, vel horro inserviente Conuentui: ergo, &c.

7 Accedit, quod neque in cortice quoad verba servaretur sic lex in casu nostro, quia dictum decretum præcipit, quod pecuniæ inuestiantur super bonis immobilibus fructiferis, ex quibus quotannis percipiantur fructus debiti, & sic quod inuestiantur super bonis fructiferis actualiter, siquidem cum verba antecedentia declarant subsequentia, l. num. ff. de petit. hæredit. l. qui filiabus, in i. & l. si fructum, §. fin. de legat. 1. & notant Castrenf. conf. 343. n. 2. lib. 2. Surd. decis. 288. num. 30. & 31. Cephal. conf. 159. num. 10. & con. l. 351. num. 38. & Paris. conf. 159. num. 10. lib. 1. ex verbis antecedentibus colligitur, quod intelligit Decretum de bonis immobilibus, ex quibus actualiter recipiantur fructus debiti; nam antecedenter in decreto dicitur: *Præcipere ne in Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, ut par est, implendis eo tepidiores, ac segniores reddantur, quod onera huiusmodi cum nulla, vel parva sint utilitate coniuncta, statuit, atque decrevit, ut pecuniæ, &c. ad effectum illorum pretium quamprimum inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis, &c.* Intelligit ergo decretum de bonis immobilibus fructiferis, quæ continuò faciant actu correspondere congruum emolumentum oneri Missarum soluendo.

9 Accedit etiam, quod bona immobilia non possunt dici fructifera, nisi sint destinata ad fructificandum, & nisi soleant fructus afferre, quia cum vana sit potentia, quæ non reducitur ad actum, l. h. enim, §. si Prætor, ff. de suspens. tutor. l. multum interest, Cod. si quis alteri, vel bi, & cap. pastoralis, §. quoniam, de rescriptis, sequitur, quod dum bona non reducuntur ad fructificandum, habeantur pro non fructiferis, siquidem esse sine effectu, & non esse, paria sunt, uti notant Surdus decis. 51. num. 21. & 22. consil. 3. num. 8. & consil. 179. num. 49. & Maceratenf. var. resol. lib. 1. resol. 61. num. 24. Quapropter paria sunt etiam, non fructificare quoad effectum, & non esse fructifera.

13 Cum ergo Conuentus, vel Monasteria Regularium non sint destinata ad fructificandum mediante locatione, sed inserviant ipsis pro habitatione, non possunt dici solita fructificare, præsertim quia non possint bona immobilia dici solita fructificare, nisi pluries fructum afferant, argum. ex §. Pavonum, Inst. de rer. divis. & d. lege 1. §. igitur, ff. de verbor. signific. & l. solet, ff. de feriis. Vnde licet Capuccini & Fratres Minores non possint iuxta ipsorum regulas possidere bona stabilia fructifera, seu proventus annuos, possunt tamen possidere Conuentus, & hortos pro ipsorum usu, sicuti de utroque declaravit Pontifex in Clement. Exiui, §. licet erò, de verbor. significat.

16 Caterum adverte hic, quod casu, quo bona immobilia, quæ Missarum onus perpetuum annexum habent, autoritate Apostolica alienentur, totum pretium sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, in alia bona immobilia fructifera cum eisdem oneris repetitione, atque annexione connecti debet: facta Congregatio in decretis de celebrat. Missarum, & DD. quos citat, & sequitur Ganantus in Man. Episc. verb. Alienatio, num. 36. & Lexana verb. Missa.

DUBITATIO XIX.

An servandæ sint iuris solemnitates in Ecclesiæ rei immobilis, vel mobilis pretiosæ concessione per precarium, vel ad beneplacitum?

SUMMARY.

- 1 In concessione per precarium, vel ad beneplacitum Ecclesiæ rei immobilis, vel mobilis pretiosæ, servandæ sunt iuris solemnitates.
- 2 Per huiusmodi concessionem ius in rem in alterum, & sic est vera alienatio.
- 3 Limita nisi concederetur solus usus, seu sola commoditas ad breve tempus.
- 4 Lampades, Calices, & similia mobilia pretiosæ Ecclesiæ, commodari possunt sine incurfione censurarum.

Respondetur affirmatiuè, quia per huiusmodi concessionem verè transfertur ius in rem in alterum, & sic est vera alienatio. Sic communiter Doctores, quos citat, & sequitur Riccius de i. 68. & 74. Excipe, nisi dictæ rei concedatur solus usus, seu sola commoditas ad breve tempus, ita ut nullum transferatur dominium, neque vtile, neque directum, quia tunc non est alienatio, neque ob id Ecclesiæ graue patitur damnum. Et confirmatur, quia alioquin non possent sine incurfione censuræ, & aliarum penarum Extravag. Ambitiosæ, commodari lampades, calices, & similia mobilia pretiosæ Ecclesiæ, quod dicere est absurdum, & contra usum, & praxim etiam piæ vitæ virorum. Sic iidem Doctores apud Riccium loco supra citato.

DUBITATIO XX.

An alienatio rei Ecclesiasticæ facta sine iusta causa, valida sit in foro externo, vel conscientia?

SUMMARY.

- 1 Alienatio rei Ecclesiasticæ facta sine iusta causa invalida est, tam in foro externo, quam conscientia, contra nonnullos sentientes in dicto casu validam esse alienationem, sed Ecclesiæ competere restitutionem in integrum.
- 2 Beneficium restitutionis in integrum, est remedium extracordinarium, quod non datur ei, cui competit remedium ordinarium.
- 3 Ecclesiæ potest duplici capite petere restitutionem rei alienatæ, primo si sine legitima, & iusta causa. Secundo si cum enormi læsione alienaverit, etiam servatis iuris solemnitatibus.
- 4 Præsumptio causæ non infert causam, & sic non infert in alienatione valorem.
- 5 Contrahentes præsumuntur habuisse iustam causam contrahendi.
- 6 Creditores Ecclesiæ, quibus est satisfactum cum retractione honorum immobilium, vel mobilium alienatorum, obligati sunt probare creditum ipsorum verum fuisse in Ecclesiæ utilitatem.

Respondetur invalidam esse tam in foro externo, quam conscientia. Sic patet ex dictis dubiis. 1. num. 3. & seqq. & probatur cap. sine exceptione 112. q. 2. ubi

vbi declaratur nulla alienatio, quæ in utilitatem Ecclesie non vergit, ex cap. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6. vbi etiam declaratur nulla alienatio, si careat legitima causa, & ex Extrauag. *Ambrosia*, eodem tit. ex qua idem colligitur. Sic enim docent Abb. in cap. 1. de in integr. restit. num. 17. in cap. tua, de his, quæ sunt à Prelato, num. 8. & in cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. num. 7. Couar. lib. 2. var. cap. 17. numero 2. Mol. de iust. tract. 2. disp. 368. Suar. 4. tom. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 27. num. 20. & 21. Bordon. resol. 27. num. 21. & segg. Lezana part. 2. cap. 19. num. 62. & alij passim contra glossam in sum. 12. q. 2. & in cit. cap. sine exceptione, res. profuturum, & quosdam alios, qui sentiunt, quod valida sit alienatio in dicto casu: sed quod tamen Ecclesie competat restitutio in integrum. Vide etiam Dianam tom. 1. tract. 8. resol. 77. & Thesaurum in praxi, part. 1. cap. 35.

Obiicies fundamentum istorum, Ecclesie datur restitutio in integrum, iuxta textum in cit. cap. 1. de restit. in integrum. Ergo signum est, quod alienatio sit valida. Consequentia probatur, quia si alienatio non esset valida, non indigeret Ecclesia beneficio restitutionis in integrum, quandoquidem tale beneficium restitutionis in integrum est remedium extraordinarium, quod non datur ei, cui competit remedium ordinarium, l. in causa, ff. de minorib. At si alienatio facta sine iusta causa esset inualida, competere Ecclesie remedium ordinarium nullitatis, vnde cessaret remedium extraordinarium, ipsum scilicet beneficium restitutionis in integrum. Ergo dicendum est, quod alienatio dicta non sit inualida.

3 Respondetur, quod Ecclesia possit ex duplici capite sibi petere restitutionem rei alienatæ. Primò, si sine legitima, seu iusta causa alienauit, & tunc non petit restitutionem quasi valida fuerit alienatio, sed petit restitutionem rei, cuius dominium in alium transferre non potuit. Secundò, potest petere restitutionem rei alienatæ, quia esto fuerit alienata ex iusta causa, & etiam cum debita solemnitate, tamen fuit in pretio enormiter læsa, ratione cuius enormis læsionis potest petere restitutionem in integrum, iuxta textum in cap. ad nostram, de rebus Ecclesie non alienandis.

Obiicies secundò, saltem alienatio est valida in casu quo Ecclesia iudicauit legitimam, seu iustam alienandi causam adfuisse, quia tunc saltem in foro externo causa adfuit legitima alienandi, & præterea censendum non est Ecclesiam velle, alienationem bona fide factam, irritam & nullam esse. Sic probabiliter Glossa in cit. cap. ad nostram, verb. Enorme. Felin. in cap. quæ in Ecclesiis, de constitution. Couar. 2. var. cap. 17. num. 1. Mol. disp. 468. concl. 6. Vasq. in opusc. de redditib. cap. 2. §. 1. num. 30. & Bonacina q. 8. punct. 4. num. 9. qui subdunt, adesse in alienatione legitimam causam, si in ea seruata fuerit forma à iure præscripta, quamvis Ecclesia admittatur ad probandam illegitimitatem, si se viderit deceptam.

Respondetur, nego antecedens, quia textus supra adducti alienationem sine causa factam irritant absolute, & ex alio capite præsumptio causæ non infert causam, & sic non infert in alienatione valorem: tum quia rarò, vel nunquam posset declarari nulla, & irrita alienatio, quandoquidem contrahentes præsumi debent iudicasse habere iustam causam contrahendi. Sic ex probabiliori docent Nauar. Comment. de alienat. rerum Eccles. num. 9. & alij contra Glossam, Felinum, Couartuiam, Molinam, & ceteros in locis supra cit. 6 Vbi bene tamen aduertunt, quod si alienatio bonorum immobilium, vel mobilium pretiorum facta sit pro satisfaciendo debito creditoribus Ecclesie, obligati sunt creditores probare pecuniam mutuam veram esse in utilitatem Ecclesie, alioquin alienatio

nulla erit. Ratio est, quia alienatio horum bonorum facta sine iusta causa non tenet, sed quando pecunia mutuata versa non est in utilitatem Ecclesie, Ecclesia non tenetur illam soluere, *Authent. hoc ius porrectum, Cod. de sacros. Eccles. & cap. 2. §. hoc ius porrectum* 10. quæst. 2. Ergo non adest iusta causa alienandi, dum non probauerint creditores obligatam sibi esse Ecclesiam ad debitum soluendum. Vide quæ dicebantur supra dub. 9.

Cæterum corollaria, quæ ex dictis in presenti dubit. colligi possent, vide in dubit. sequenti, circa finem.

DUBITATIO XXI.

An saltem alienatio rei Ecclesiastica facta cum iusta causa, sine debita iuris solennitate, valida sit in foro externo, vel conscientie?

SECTIO I.

Dubitationis Resolutio.

SUMMARIVM.

- 1 In sententia aliquorum Doctorum valida est alienatio rei Ecclesiastica facta cum iusta causa, sed non seruatis iuris solennitatibus, saltem in foro conscientie, si adfuerit cum iusta causa liber consensus contrahentium.
- 2 Tota ratio statuendi has solennitates in alienatione rei Ecclesiastica, est ne Ecclesia præiudicium inferatur, ergo si non inferatur, cessat prohibitionis ratio.
- 3 Contrahens cum Ecclesia sine debita solennitate, non potest pro arbitratu suo stare contractui, vel ab illo recedere, sed necessario stare illi debet, donec ab Ecclesia non repellitur.
- 4 In foro conscientie sufficit contractum tenere secundum limites iuris naturalis, seu gentium.
- 5 In sententia aliorum probabiliter existimatur dicta alienatio claudicare, in fauorem Ecclesie scilicet valere, si sit in eiusdem utilitatem, secus e contra.
- 6 In sententia cæterorum est inualida dicta alienatio, tam in foro externo, quam in foro conscientie, licet sit in utilitatem Ecclesie.
- 7 Finis prohibitionis dictæ alienationis non est Ecclesie læsio, & fraus, quæ in hoc, vel illo particulari casu omisiss solennitatibus contingere potest, sed est læsio, & fraus, quæ communiter, & vltimum ex illarum omissione ei provenire potest.
- 8 Actus sine forma substantiali non valet.
- 9 Probata solennitatum omissione contractus in foro externo, quamvis in utilitatem Ecclesie factus fuerit, irritus declaratur.
- 10 Forum conscientie conuenit cum foro externo, cum externum falsa præsumptioni non innuitur.
- 11 Ecclesia datur optio an velit stare contractui celebrato, necne: debet tamen supplere defectus, qui intercesserunt.
- 12 Ecclesia nolens stare contractui, potest non solum ipsa, sed Capitulum, & Prelatus illius rem a se male alienatam repetere.
- 13 Turpe est factum proprium impugnare, secus est quando sit ob causam necessariam, proze est anima salus, & Ecclesia, seu reipublica utilitas.
- 14 Quod fauore alicuius introductum est, non debet in eius detrimentum retorqueri, si non desit solennitas, seu forma substantialis.

Respondetur

- R**espondetur, & dico primò, quod aliqui Doctores satis probabiliter sentiunt, talem alienationem, saltem in foro conscientie, validam esse, si scilicet adfuerit alienandi iusta causa, & simul consensus liber contrahentium, & sic quod taliter contrahens cum Ecclesia non teneatur in conscientia ad restitutionem, aut rescindere contractum. Ita Silvester ex Butrio, & Panormitano *verb. Alienatio*, num. 13. Angel. *cod. verb.*, num. 14. Nauarr. *Comment. de alienat. rerum Eccles.*, num. 17. Azor. *2. part. Instit. lib. 9. cap. 1. quest. 9. in fin.* Rodriguez *tom. 1. 99. Regul. quest. 27. art. 9.* Capycius *decis. 16. num. 4.* Beretta *consil. 192.* Gabriel *de rer. alien. conclus. 1. lib. 3.* Reginald. *in praxi tom. 2. lib. 3. tract. 3. cap. 6. sect. 2. num. 69. & 70.* Filliucius *tract. 14. cap. 7. quest. 6.* Naldus *verb. Alius*, num. 15. & *verb. Contrahens*, num. 10. & Quaranta *verb. Alienatio*, num. 33. & 50. (quibus fauet etiam Rota Romana *part. 3. lib. 2. decis. 24. num. 3. & 4. lib. 3. decis. 261. num. 6. & 7.*)
- M**ouentur quia tota ratio statuendi has solennitates in alienatione rei Ecclesiasticæ est, ne Ecclesiæ præiudicium inferatur: ergo si in aliquo casu non inferatur, cessat prohibitionis ratio, atque adeò & cessat ipsamet prohibitio: tum quia contrahens cum Ecclesia sine debita solennitate non potest pro arbitratu suo stare contractui, vel ab illo recedere, sed necessario stare illi debet, donec ab Ecclesia non repellitur, vti rectè ex multis decisionibus, & Doctoribus probat Sarmient. *1. part. de redditibus, cap. 2. num. 18.* & Genuesis *in praxi, cap. 88. num. 1.* Ergo signum est, quod contractus in foro conscientie validus sit, alioquin posset pro arbitratu suo ab illo recedere: tum quia in foro conscientie sufficit contractum tenere secundum limites iuris naturalis, seu gentium, ad quod sufficit, adesse legitimam causam alienandi, & liberum consensum contrahentium.
- Dico secundò, quod alij satis etiam probabiliter sentiunt alienationem claudicare in fauorem Ecclesiæ, scilicet valere, si sit in utilitatem Ecclesiæ; non valere, si non sit in utilitatem illius. Vide Sarmient. & Genuesem *in loc. cit.* & Bonacinum *punct. 4. num. 14. & seqq.*
- Dico tertio, quod alij denique sentiunt, tam in foro externo, quam in foro conscientie, inuolidam esse etiam si sit in utilitatem Ecclesiæ. Sic Couarru. *2. var. cap. 17. num. 2.* Molina *de inst. tract. 2. disp. 468. concl. 6.* Vasquez *in opusc. de redditib. cap. 2. §. 2. dub. 14.* Sarmient. *1. part. de redditib. cap. 2.* Menochius *lib. 9. consil. 872.* Riccius *in praxi, part. 1. resolut. 7. 12. & 24.* Suarez *de legib. lib. 5. cap. 14. num. 6. & tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 27. num. 20. & 21.* Maceratenfis *lib. 1. var. resolut. 5. num. 6. & 7. & resolut. 50. num. 43.* & Bonac. *disp. 3. de contrahib. feud. quasi. 8. punct. 4. num. 10.* Mouentur, quia expressè irritatur in cap. sine exceptione, 12. quest. 2. cap. tua, de his, quæ sunt à Prelatis, cap. si quis, cap. nulli, de rebus Eccles. non alien. cap. 1. eod. tit. in 6. & Clemens. 1. & Extrauag. Ambrosia, eod. tit. Sed finis huius irritationis non est Ecclesiæ læsio, & fraus, quæ in hoc, vel illo particulari casu, omnis solennitatis, contingere posset, sed est læsio & fraus, quæ communiter, & vtpurimum ex illarum omissione ei prouenire potest; qui finis semper perseverat quantumvis vnus, vel alius, & alius contractus in utilitatem Ecclesiæ factus sit. Ergo contractus, in quo sunt ommissæ solennitates à iure ad dictum finem requisitæ, semper est irritus. Confirmatur, quia actus sine forma substantiali non valet. Confirmatur secundò, quia probata tali solennitatum omissione, contractus in foro externo, quamvis in utilitatem Ecclesiæ factus fuerit, irritus declaratur. Ergo signum est, quod etiam in foro conscientie irritus sit. Consequentia probatur, quia forum conscientie externo conuenit, cum externum falsæ præsumptioni non innititur.

Dico quartò, quod hæc tertia vltima sententia est etiam satis probabilis, ex cuius fundamento patet ad primum, & tertium primæ sententiæ argumentum, & ad secundum eiusdem primæ, & etiam ad secundæ sententiæ fundamentum. Respondetur enim, in foro externo non permitti contrahentem cum Ecclesia, vel minore absque solennitate requisita resilire à contractu, in pœnam fraudis, quam præsumitur ille contrahendo intentasse; & idè ad hanc fraudem vitandam, & Ecclesiæ utilitati consulendum, concedi Ecclesiæ, vt si ipsa velit stare contractui absque solennitate facto, alius non possit resilire; si verò velit illum repellere, censeatur repulsus: debet tamen Ecclesia, si velit approbare contractum, approbationem solenniter facere, & solennitates prætermisissas supplere; quia cum contractus à principio fuerit irritus, de nouo contrahit. Vide Sarmient. & Vasquez *in locis supra cit.* & quæ dicebantur *dub. 1. n. 3. & sequent.* Vide etiam Abbatem *in cap. si quis, de rebus Eccles. non alien.* & Nauartum *lib. 1. consil. 20. de rescriptis, edit. 1.* vbi subdunt, quod si è contra Ecclesia nolit stare contractui, possit non solum Ecclesia, seu Capitulum, sed etiam ipsemet Ecclesiæ Prælatus rem à se malè alienatam repetere; quia licet ordinariè non liceat facto proprio contrauenire, & propriam turpitudinem allegare, excipitur tamen, nisi id efficiatur ob causam necessariam ad animæ salutem, vel nomine Ecclesiæ, aut Reipublicæ.

Obiicies, quod fauore alicuius introductum est, non debet in eius detrimentum retorqueri. Ergo cum iuris solennitates introductæ sint in fauorem Ecclesiæ, ne scilicet illa lædatur, consequens est, quod si contractus sine iuris solennitatibus in utilitatem Ecclesiæ sit celebratus, validus sit.

Respondetur, distinguo antecedens: quod fauore alicuius introductum est, non debet in eius detrimentum retorqueri, si non desit solennitas, seu forma substantialis, concedo; si desit, vt est in casu nostro, nego. Præterquam quod ex alio capite restat prouium Ecclesiæ, ne lædatur, vt patet ex dictis, & dicendis.

SECTIO II.

Corollaria.

SVMMARIVM.

1. Alienans res Ecclesiæ mobiles, vel immobiles pretiosas sine iuris solennitatibus peccat mortaliter, & censuras incurrit: probabiliter tamen creditur id non procedere quando alienatio est in euidentem Ecclesiæ utilitatem.
2. Is, cui alienatio facta fuit non seruatis iuris solennitatibus, tenetur ad restitutionem rei vna cum fructibus perceptis, deductis tamen expensis in foro externo.
3. Ecclesia non tenetur pretium restituere, si contractus initus sit mala fide, quia tunc in pœnam delicti commissi emptor pretio priuatur in Ecclesia utilitatem.
4. Item si Ecclesia ex tali contractu non sit facta locupletior, licet bona fide ex parte emptoris contractus factus fuerit, sed in tali casu, qui contraxit nomine Ecclesiæ, tenetur pretium restituere.
5. Ecclesia tenetur pretium restituere, si pretium retineat, vel locupletior ex contractu facta sit.
6. Beneficiarius, si sine iuris solennitatibus incidat arbores, non tamen caduas, tenetur Ecclesia ad damni compensationem.

7. Arbores

- 7 *Arbores non cadue non censentur Beneficij fructus, sed Ecclesia bona.*
 8 *Res Ecclesie si alienata fuerit in casu licito, & cum debita solemnitate, alienatio valida erit, sed respectu lationis enormis gaudet beneficio restitutionis in integrum.*

- 1 **E**X dictis sequitur primò, quod qui alienat rem Ecclesie immobilem, vel mobilem pretiosam sine iuris solemnitatibus, etiam in utilitatem Ecclesie, peccet mortaliter, & afficiatur censuris, ceterisque pœnis extrauagantis *Ambitiose*, Pauli II. quia inualidè contrahit, & facit contra prohibitionem Ecclesie in re graui: quamvis probabile sit, quod si alienet in euidentem utilitatem Ecclesie, & sic euidenter gerat utiliter negotium Ecclesie, dicta extrauagans recepta non sit, neque quoad pœnas, neque etiam quoad peccatum. Sic Doctores, quos citat, & sequitur Quaranta num. 50. Filliucius tom. 1. tract. 14. cap. 7. q. 6. num. 119. & tract. 16. cap. 9. num. 226. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 16. num. 9. Reginald. in praxi, tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 6. sect. 2. num. 69. & 70. & Diana part. 1. tract. 8. resol. 7. contra Bonacinam punct. 4. num. 14. Genuensem in praxi, cap. 5. & alios, qui contrarium docent ex eo, quod Clemens VIII. declarauerit quandam Rectorem Ecclesie incurrisse pœnas extrauagantis, & etiam si alienauerit saluo assensu Apostolico: sed ad hoc facile responderetur, id fuisse, quia non euidenter constabat, alienationem fuisse factam in euidentem utilitatem Ecclesie.
- 2 Sequitur secundò, quod is, cui alienatio facta fuit, rem sibi sine solemnitatibus debitis alienatam Ecclesie cum omnibus fructibus (quia res fructificat domino suo) deductis tamen expensis, in foro externo restituere compellatur; quia contractus irritus fuit, & sic non est titulus eam retinendi. Et probatur ex cit. cap. si quis, cap. non liceat, 12. quest. 2. & libemus, & Authent. qui res, C. de sacrosanct. Eccles. & patet ex dictis d. b. 1. num. 3. & seqq. & docent Couar. 1. var. cap. 3. Riccius decis. 79. Mol. disp. 468. concl. 6. Vasquez de redditib. cap. 2. §. 2. dub. 15. & Bonac. disp. 3. de contrahib. feudis, quest. 8. punct. 4. num. 12. Ecclesia verò non tenetur pretium ei restituere, primò si contractus factus sit mala fide; quia tunc in pœnam ob delictum commissum emptor pretio priuatur, in Ecclesia utilitatem, cit. libemus, & cit. Authent. qui res, C. de sacrosanctis Ecclesiis: & tradunt Molina, & Bonacina in locis supra cit. Quin & tenetur in tali casu compensare damnum, quia ob malam fidem censetur fuisse iniusta causa damni. Abbas in cap. si quis, Silu. verb. Alienatio, num. 14. Angelus eod. verb. & num. Molina disp. 468. Less. lib. 2. cap. 24. dub. 10. num. 66. Rodrig. 99. Regul. 7. 27. art. 10. & 11. & alij apud Quarantam verb. Alienatio, ad finem; contra ipsum Quarantam ex parte, Sarmientum, & alios. Secundò, si ex tali contractu Ecclesia locupletior facta non sit, quamvis bona fide ex parte emptoris contractus factus fuerit; quia tunc non Ecclesia, sed is, qui nomine Ecclesie contraxit, tenetur emptori pretium restituere, & illum indemnem seruare; secus si Ecclesia pretium retineat, vel locupletior ex contractu facta sit; quia tunc ipsa tenetur restituere: & sic in tali casu emptor potest rem Ecclesie, aut eius fructus titulo recompensationis pretij sibi restituendi retinere, donec ab Ecclesia pretium sibi restituatur. Sic Abbas in cit. cap. si quis, ad finem, Silu. verb. Alienatio, q. 14. Molina, Vasquez, & Bonacina supra.
- 3 Sequitur tertio, quod si beneficiarius sine solemnitatibus iuris incidat arbores, non tamen cæduas, teneatur Ecclesie ad compensationem damni; quia arbores non cæduæ non sunt beneficij fructus, sed Ecclesie bona, quorum dominium beneficiarius non ha-

bet. Et quod dixi, verum est, siue incisio arborum dici possit alienatio, siue non, quia & in hoc posteriori casu est saltem beneficiarius Ecclesie iniusta causa damni, uti supra dicebam.

Quod si verò res Ecclesie alienata fuerit in casu licito, & cum præscripta, seu debita solemnitate, valida erit quidem alienatio, sed adhuc, si Ecclesia enormiter laesa reperitur, competet ei, sicut pupillo, & minori contrahenti, beneficium restitutionis in integrum. Qua de re dixi lib. de Parlamentis, dub. 4. sect. 2. & videri poterit Abb. in cap. fraternitatem, de donat. num. 5.

DVBITATIO XXII.

An extrauagans *Ambitiose*, Pauli II. recepta sit in omnibus locis? Vbi etiam de eius pœnis, & an locum habeat in Clericis Regularibus Theatinis?

S V M M A R I V M.

- 1 Extrauagans *Ambitiose* Pauli II. videtur recepta in paucis locis, non solum quoad priuationem beneficij, & officij, sed etiam quoad censuras.
- 2 Constitutio prædicta Pauli II. in sententia Nauarræ, quoad pœnam priuationis beneficij nullibi est recepta.
- 3 Consuetudo locorum plurium valet circa obligationem dictæ Constitutionis; fieri enim potest, quod alicubi recepta sit quoad unam partem, & non quoad aliam.
- 4 Constitutio prædicta in Italia videtur recepta & quoad obligationem, & quoad excommunicationem, saltem in casu, quo res alienata non fuerit in euidentem Ecclesie utilitatem.
- 5 Constitutio prædicta non habet locum quoad priuationem beneficij, & officij ante iudicis sententiam, licet à Sacra Pœnitentiaria tales delinquentes rehabilitentur ad beneficia, & officia.
- 6 Administratores omnes alienantes bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum, vel Conuentuum contrahunt, præter sacrilegium, excommunicationem ipso facto.
- 7 Quam contrahunt etiam rem alienatam recipientes.
- 8 Non tamen eam, tam alienantes, quam recipientes contrahunt, nisi procedant ex dolo, & malitia; non item, si procedant ex ignorantia culpabili, etiam crassa, supina, & affectata.
- 9 Dicta excommunicatio non est reseruata; quapropter ab illa possunt absolueri pro foro conscientie omnes Prelati suos subditos, quin & omnes Confessarij suos pœnitentes.
- 10 Interdum tamen absolutio obtinetur per breuia ab Vrbe, sed pro foro exteriori, vel etiam pro foro interiori, ad maiorem cautelam, vel ex ignorantia.
- 11 In Tridentino reseruatur excommunicatio, non in alienantes bona Ecclesie, sed in illa sibi usurpantes, seu in proprium usum conuertentes.
- 12 Episcopi, & Abbates contrahunt interdictionem ab ingressu Ecclesie, in quo interdictio si per sex menses persistuerint, suspenduntur à regimine, tam in temporalibus, quam in spiritualibus.
- 13 Ab his pœnis, & censuris, cum non sint reseruata, absolui possunt à quocumque.
- 14 Alij Episcopis, & Abbatibus inferiores contrahunt ipso facto præter excommunicationem, etiam pœnam priuationis

- privatioris beneficiorum, & officiorum, & inhabitantiarum ad eadem recipienda.
- 15 Regulares, etiam si Societate Iesu, alienantes indebitis & non servatis servandis res Monasterij, incurrunt penas statutas in dicta constitutione, & privantur voce activa, & passiva; reddunturque perpetuo inhabiles ad illas obtinendas, sublata Generali, & Protectori facultate moderandi, & relaxandi dictas penas.
- 16 Haec pena non incurruntur in foro conscientiae ante quamcunque sententiam, etiam delicti commissi.
- 17 In opinione contraria affirmantium, quod in foro conscientiae incurrantur ante quamcunque sententiam, etiam delicti commissi, sunt illa, & potest non reservata, dispensabiles à superioribus alienantium.
- 18 Non sic pena designata in decreto Urbani VIII. quoniam neque penas, quae ex Extravag. Ambrosiae, in dicto decreto repetuntur.
- 19 Privilegia in contrarium Religionum reuocantur in dicto decreto Urbani.
- 20 Ad incurrendas penas dicti decreti Urbani non requiritur dolus, sicut requiritur ad incurrendas penas Extravag. Ambrosiae, sed sufficit ignorantia vincibilis, seu culpabilis, quatenus grauitur.
- 21 Decretum Urbani solum obligat intra fines Europae.
- 22 Affertur iudicium de penis Constitutionum aliorum Pontificum quoad eandem hanc praesentem materiam.
- 23 Regulares habentes administrationem bonorum Religionis, si iura, redditus, vel possessiones ad vitam recipientis, vel ad aliud certum tempus (nisi ob necessitatem Monasterij cum consensu Capituli, vel Praelati) alienent, contrahunt suspensionem ab officio, & alienatio est nulla, ex Clement. 1. de rebus Eccles. non alien.
- 24 Suspendio hac non est reservata.
- 25 Est tamen ab officio ordinis, iurisdictionis, & administrationis.
- 26 Certum tempus hic non continet modicum, id est, triennium.
- 27 Dicta suspensio non est sublata per Extravag. Ambrosiae.
- 28 Exciipiuntur à dicta constitutione Ambrosiae, & Decreto Urbani VIII. Pares Theatini quoad bona immobilia, qui inconsulto summo Pontifice, de consensu tamen P. Generalis, & duarum partium vocalium domus possunt alienare.
- 29 Theatini inconsulto summo Pontifice, possunt alienare immobilia, donec dictum institutum non retinendi immobilia seruauerint. Secus si è contra.
- 30 Theatini non possunt inconsulto summo Pontifice, alienare mobilia.
- 31 Inclusio cuius est exclusio alterius.
- 32 Limita regulam non procedere, quando est eadem ratio in excluso, quae in incluso.
- 33 Stante identitate rationis non inclusum non censetur quid diuersum, sed idem cum incluso.
- 34 Bona immobilia, & mobilia quoad P.P. Theatinos sunt in diuersa ratione, siquidem immobilia repugnant instituto, non sic mobilia.
- 35 Finis declarationis S. Congregationis fuit, ut seruaretur institutum Theatinorum non retinendi immobilia.
- 36 Declaratio dictae S. Congregationis non se extendit ad mobilia pretiosa.
- 37 Lex non se extendit ultra finem, & mentem legislatoris, praesertim quando verba non se extendunt ulterius.
- Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars II.

- 38 Lex secundum rationem attendenda est, & per rationem amplianda, & restringenda.
- 39 Declaratio S. Cong. neque se extendit ad mobilia pretiosa, licet Theatini profiteantur cultum Ecclesiae pretiosum.
- 40 Vbi est diuersa ratio ibi est diuersa iuris dispositio.
- 41 Quando in vno casu sit specialis dispositio, in aliis casibus in contrarium attendendum est ius commune.
- 42 In noua dispositione casus omissus intelligitur relictus iuri antiquo.
- 43 Praxis, & consuetudo est optima legis Interpret.
- 44 Observantia subsecuta, quod non alienentur sine licentia Sedis Apostolica mobilia pretiosa, constituit ius.
- 45 Theatini forsitan, inconsulto summo Pontifice, neque possunt alienare immobilia illa, quae ex alio instituto retinere possunt, v. g. hortos domus contiguos, villas recreationis causa, & similia.
- 46 Mobilia quantumvis pretiosa censentur appellatione rerum mobilium.
- 47 Mobilia sunt omnia illa, quae de loco ad locum moueri possunt.
- 48 Quae sunt de vna specie, non possunt computari inter ea quae sunt de specie opposita, cum habeant repugnantiam.
- 49 Exciipiuntur etiam alij quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum, quia bona aliqua Ecclesiastica vendi consueverunt.
- 50 Censura contrahuntur ante sententiam criminis, non alia pena.

Suppono in Extravag. Ambrosiae, contra transgressores, praeter contractuum rescissionem, imponi penas sequentes, in his verbis: *Tam qui alienat, quam qui alienatas res, & bona praedicta receperit, sententiam excommunicationis incurrant, alienanti vero bona Ecclesiarum, Monasteriorum, locorumque priorum quorumlibet, inconsulto Romano Pontifice, aut contra praesentis Constitutionis tenorem, si Pontificali, vel Abbatiali praesuleat dignitate, ingressus Ecclesia sit penitus interdictus, & si per sex menses immediatè sequentes sub interdicto huiusmodi animo, quod absit, perseverauerit indurato, lapsis mensibus eisdem, à regimine, vel administratione, seu Ecclesia, vel Monasterij (cui praesidet in spiritualibus & temporalibus) sit eo ipso suspensus: inferiores vero Praelati, Commendatarij, & alij Ecclesiarum Rectores, & beneficiati, vel administrationem quomodolibet obtinentes, Prioratus, & praepositis, praepositis, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, Canoniciatibus, prebendis, aliisque Ecclesiis cum cura, & sine, secularibus, & regularibus beneficiis, (quorum res, & bona alienarunt) dumtaxat ipso facto privati existant, illaque absque declaratione aliqua vacare censeantur, possintque per locorum Ordinarios, vel alios, ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, quae propter priuata fuerint) libere de iure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicae Sedis sint specialiter, aut generaliter reservata, & nihilominus alienatae res, & bona huiusmodi ad Ecclesias, Monasteria, & loca pia (ad quae ante alienationem huiusmodi pertinebant) libere reuertantur. Hoc supposito.*

Respondetur, quod Extravagans Pauli II. videtur recepta in paucis locis, non solum quoad priuationem beneficij, & officij, sed etiam quoad censuras. Sic Rochus Curtius cap. ult. de consuetudin. Angelus verb. Excommunicatio 7. cap. 48. Siluester verb. Alienatio, quest. 15. Caietanus verbo Excommunicatio, cap. 75. Toler. lib. 5. cap. 91. Sarmient. 1. part. de redditib. cap. 2. num. 20. Vasquez cit. cap. 2. dub. 7. numero 31.

- Suar. tom. 5. de censur. disp. 23. sect. 6. num. 3. Armilla verb. Excommunicatio, num. 62. Sayrus de censur. lib. 3. cap. 33. n. 22. Azor. lib. 6. cap. 16. q. 1. Scortia epit. 42. Theor. 115. Nauarr. comment. de alien. rer. Eccles. n. 13.
- 2 & 14. & in Manuali cap. 27. num. 149. (vbi ait, quod quoad pœnam priuationis beneficii dicta constitutio nullibi sit recepta.) Quaranta verb. Alienatio, num. 4. Sanchez lib. 2. moral. cap. 22. n. 2. Riccius decis. 139. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. dub. 11. n. 69. Co-uar. lib. 2. var. cap. 17. num. 6. & Bonac. disp. 3. de contractib. feudi, q. 8. punct. 4. num. 14.
- 3 Quapropter in hac re inspicienda est loci consuetudo: fieri enim potest, quod dicta Extrauagans alicubi recepta sit quoad vnâ partem, & non quoad aliam, v. g. quoad obligationem, vel nullitatem contractus, & non quoad pœnas, quamvis in Italia videatur recepta & quoad obligationem, & quoad excommunicationem (saltem in casu, quo res alienata fuerit non in euidentem vtilitatem Ecclesiæ, in quo sensu procedit declaratio Clementis VIII. quod quidam Rector Ecclesiæ, qui alienauerat bona illius, contraxerit pœnas dictæ Extrauagantis; secus si alienata fuerit in euidentem vtilitatem illius, vti dicebam supra dub. 1. & adnotarunt Reginaldus in praxi, tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 6. sect. 1. num. 69. & 70. Filiucius tom. 1. tract. 14. cap. 7. q. 6. num. 119. & tract. 16. cap. 9. numero 226. & Diana part. 1. tract. 8. resol. 77.) non tamen quoad priuationem beneficii, & officij ante iudicis sententiam, quamvis quoad hoc vltimum, in contrarium sit vsus, & praxis S. Pœnitentiariæ, in qua delinquentes absoluntur, & ad beneficia, & officia rehabilitantur, idque vel ad pacandas conscientias, vel quia supponit, dictam Extrauag. esse quoad omnia simpliciter receptam.
- 6 Vbi tamen quoad omnia simpliciter recepta est, administratores omnes alienantes bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum, Conuentuum, seu Monasteriorum (præterquam quod committunt sacrilegium, quia irreuerenter se habent erga res Deo sacras, Caiet. verb. excomm. cap. 75. & Quaranta verb. Alienatio, num. 49.) contrahunt etiam excommunicationem ipso facto inflictam à Paulo I. verbis supra relatis, quam & contrahunt rem alienatam recipientes, vt patet ex contextu.
- 7 Quamvis quia Pontifex in antecedentibus vsus est verbo præsumperint, non contrahant illam, nisi qui id fecerint ex dolo, seu malitia, & audacia, non tamen qui fecerint ex ignorantia culpabili, etiam crassa, & supina, quia verbum *presumere*, significat audaciam, seu temeritatem, quæ excludat omnem ignorantiam, sicuti dicebam cap. 16. dub. 36. in fine, & dicam cap. 19. dub. 59.
- 8 Quæ eadem excommunicatio nulli est reseruata, vt patet ex contextu, & adnotarunt Angel. verb. excomm. 7. num. 48. Suar. tom. 5. disp. 22. sect. 6. n. 6. Scortia theor. 118. & Gauantus in Man. Episc. verb. Alienatio, n. 28. Vnde Prælati omnes possunt in foro conscientie ab illa absolueri suos subditos, quinimò & omnes Confessarii suos Pœnitentes.
- Non obstat, quod vt Quaranta ait cit. num. 49. aliquando per Breuia Pœnitentiariæ, vel Signaturæ obtineatur ista absolutio.
- 10 Respondetur enim id esse, vel pro foro exteriori ad obuiandum molestiis, quæ in illo exoriri possent. Vel etiam pro foro interiori ad maiorem cautelam. Vt omitam id aliquos facere ex ignorantia autoritatis, quam habent ipsorum superiores.
- Neque obstat secundò, quod licet (vt ait Thesaurus in praxi, part. 2. verb. Alienatio, §. nota circa) dicta excommunicatio non sit reseruata in Extrauaganti *Ambiiosa*, sit tamen reseruata in Trident. sess. 22. cap. 11.
- Respondetur enim, cum Concilium loquatur solum de vsurpantibus, seu in proprios vsus conuertentibus bona Ecclesiarum, id extendendum non esse ad simpliciter alienantes. Vide Filiucium tract. 44. cap. 6. num. 3. in fine.
- Secundò Episcopi, vel Abbates contrahunt censuram interdicti ab Ecclesiæ ingressu, in quo interdicto si per sex menses perstiterint, suspenduntur à regimine, & administratione, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus Ecclesiæ, vel Monasterij, cui præsumunt, quibus censuris similiter, cum non sint reseruata, à absolui poterunt à quocumque habente iurisdictionem ordinariam, vel delegatam ad absoluentem à censuris.
- Tertiò alij Prælati Episcopis & Abbatibus inferiores contrahunt etiam, præter excommunicationem, pœnam priuationis beneficiorum, & officiorum (ita vt ista vacent absque vlla declaratione, & possint liberè aliis conferri) pœnamque inhabilitatis ad illa recipienda: & si fuerint Regulares, etiam à Societate Iesv, provt declarauit sacra Congregatio Concilij, teste Barbosa in collect. Bullar. verb. *Domus*,) puniuntur similiter, vt supra ex cit. Extrauag. & etiam, reuocatis omnibus ipsorum priuilegiis, ex decreto S. Congregationis Concilij, die 7. Septemb. 1624. in his verbis: S. Congregatio iussu summi Pontificis Urbani VIII. Religiosis cuiuscumque ordinis, & Religionis, etiam si alias ex peculiari priuilegio, & consuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuò interdicat omnium rerum immobilium, & mobilium pretiosarum alienationem, omnèque pactum, per quod ipsarum dominium transfertur, census perpetuos vel vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, concessionem in feudum, vel emphyteusim, præterquam in casibus à iure permissis, de quibus supra dicebatur. Pœna autem alienantium sine licentia in scriptis ipsius Congregationis gratis concedenda, est priuatio ipso facto vocis actiue, & passiuæ, perpetua ad illam in posterum obtinendam inhabilitas, sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, vel relaxandi facultate, & permanentibus in suo robore pœnis Apostolicarum Constitutionum, præsertim Constitutionis Pauli I. quæ incipit: *Ambiiosa*. Vide quæ dicebantur supra dub. 1. n. 4. & seqq.
- An autem non obstant, quod in Extrauag. *Ambiiosa*, dicatur dictas pœnas incurri absque alia declaratione, incurrantur illæ in foro conscientie ante quamcumque declarationem, siue pœnæ, siue etiam criminis commissi, vide infra in fine.
- Quis verò casu, quo vera sit sententia dicentium, illas incurri in foro conscientie ante quamcumque declarationem, etiam delicti commissi, possit in eis dispensare.
- Respondetur quod licet pœnæ in dicta Extrauag. designata, ex vi Extrauag. (cum nulli referuntur) videantur iure communi dispensabiles à superioribus illorum, qui alienarunt (cum ipsi habeant auctoritatem ordinariam in subditos suos quoad ea, quæ non sunt alias reseruata) pœnæ tamen designata in decreto relato S. Congreg. in Capitula, & in Superiores Regularium alienantes, quin etiam & pœnæ, quæ ex dicta Extrauag. *Ambiiosa*, in dicto decreto referuntur (cum ibi auferatur facultas Protectori, & Generali eas moderandi, & relaxandi) Sedi Apostolicæ reseruatae videntur.
- Et quamvis alias ex priuilegiis aliquarum Religionum (vt videre est apud Lezanam cit. 1. cap. 16. numero 33. 35. & 36. possint Prælati Regulares cum suis subditis in eis dispensare, tamen quia in prædicto decreto reuocantur omnia priuilegia Regularibus concessa, idèd nisi post dictum decretum die 7. Septemb. 1624. editum, à Sede Apostolica aliquod aliud priuilegium

privilegium obtinuerint, in posterum id facere non poterunt.

²⁰ Aduerte, quod ad incurrendas poenas dicti decreti S. Congreg. non requiratur dolus, seu malicia, quia non est in eo verbum *presumere*, sicuti est in Extravag. *Ambitiosa*, quapropter qui ex ignorantia vincibili, seu culpabili, grauitur tamen illud transgressi fuerint, poenas incurrunt.

²¹ Aduerte secundò, quod dictum decretum solum obliget intra fines Europæ, vt in ipso dicitur.

²² Ex his iudicari potest, quid dicendum sit de aliis poenis impositis ab aliis summis Pontificibus, quatenus spectant etiam ad Regulares bonæ Ecclesiastica alienantes; siquidem eas manere in suo robore, constat ex dicto decreto S. Congr. iam supra relato. Hi verò sunt post Paulum II. Paulus IV. in Bulla *Inimicitum nobis*; Pius IV. in Bulla *Apostolica*; Pius V. in Bulla *Admonet*; Greg. XIII. in Bulla *Inver ceteras*; Sixtus V. in Bulla *Sollicitudo*, & in Bulla *Querante*; Greg. XIV. in Bulla *Romanus Pontifex*; Innocentius IX. in Bulla *Quæ ab hæc*; Clemens VIII. in Bulla *Ad Romani*, & in Bulla *Romanum decet*; Paulus V. in Bulla *Pastorale*, & Urbanus VIII. in Bulla *Humane salutis*, & in Bulla *Decens*.

²³ Aduerte terciò, quod Clement. 1. de reb. *Eclesiæ non alien.* Regulares habentes administrationem bonorum Religionis, si iura, redditus, vel possessiones ad vitam recipientis, vel ad aliud certum tempus (nisi ob necessitatem, vel vtilitatem Monasterij, vel Religionis cum consensu capituli, vel si capitulum non habent, cum consensu sui Prælati) alienent, contrahant suspensionem ab officio, & alienatio sit nulla. DD. quos sequitur Thesaurus in *praxi part. 2. cap. 5.* qui notat primò ex Imola, & Ancharano, hinc suspensionem non esse reservatam. Notat secundò ex Suar. *tom. 3. in 3. part. disp. 24. sect. 1. num. 4. & disp. 31. sect. 6. num. 8.* hanc suspensionem esse ab officio ordinis, iurisdictionis & administrationis. Notat terciò ex eodem Suar. *cit. disp. 31.* certum tempus non continere modicum, id est triennium. Notat quartò ex Rodrig. *tom. 1. qq. Regular. quest. 27. art. 13.* hanc suspensionem non esse sublatam per Extravagantem *Ambitiosa*, quia lex posterior generaliter loquens non derogat legi antiquiori loquenti in casu particulari: Clementina autem loquitur in casu particulari Regularium, & Extravagans generaliter. Accedit, quod esto per Extravagantem Clementina sit derogata; nihilominus quia in Decreto sacre Congregationis relato dicitur, *penis nihilominus Apostolicarum Constitutionum in suo robore permanseris*, censetur dicta Clementina renouata.

²⁸ Excipe tamen primò à poenis, quas supra dicebam, Clericos Regulares nostræ Religionis quoad bona immobilia, qui ex privilegio eiusdem sacre Congregationis suum decretum supradictum declarantis, possunt inconsulto Summo Pontifice (consulto tamen Patre Generali, & cum consensu duarum partium vocalium illius domus, cuius bona sunt alienanda) alienare simpliciter, vt per venditionem, permutationem, &c. nedum alienare secundum quid, vt per hypothecam, affectionem census, vel concessionem in emphyteusim, &c. ex eo quia Institutum habent non retinendi bona immobilia, sed illa, cum sibi fuerint relicta, statim commoda data occasione vendendi, vel alio modo alienandi, vt patet ex sequenti declaratione Cardinalium in verbis: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit Regularium Theatinorum, quandiu Institutum propositum retinent, quoad bona immobilia non comprehendendi in prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis.*

²⁹ Vnde sequitur primò, quod nostri possint, inconsulto Summo Pontifice, alienare immobilia, donec dictum Institutum non retinendi immobilia seruauerint, & secus si illud mutauerint, vel miserint in de-

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

suetudinem, vt patet illis verbis: *Quandiu Institutum propositum retineant.*

Sequitur secundò, quod solum possint, inconsulto Pontifice, alienare immobilia, non item mobilia, vt patet tum ex verbis dictæ declarationis, ibi: *Quoad bona immobilia non comprehendendi*: nam inclusio vnus est exclusio alterius, l. cum Prætor, ff. de indic. l. cum maritus, C. de procurat. l. quamvis, C. de pignor. & cap. nonne, de presumptionib. & docent Menoch. *consil. 106. num. 314.* & seqq. & *consil. 1148. num. 13.* & seqq. Suidus de *iff. 145. num. 12.* & *consil. 25. num. 3.* & alij passim. Quod licet non valeat, quando est eadem ratio in exclusio, quæ in inclusio, sicuti notat idem Menoch. *consil. 197. num. 83.* Thomas de Thomassetis in *Florib. leg. Reg. 148.* & alij, ex eo, quod stante identitate rationis non inclusum non censetur quid diuersum, sed idem cum inclusio; valet tamen in casu nostro, quia quoad nos Clericos Regulares Theatinos est diuersa ratio de bonis immobilibus, ac de bonis mobilibus pretiosis, siquidem immobilia repugnant cum nostro Instituto, non sic mobilia pretiosa. Consequenter cum in cit. S. Congregationis declaratione includantur sola immobilia, erunt exclusa mobilia pretiosa: tum patet ex fine dictæ declarationis, quæ facta fuit ex eo quod nostri Institutum habent non retinendi immobilia, & sic ad finem, vt seruetur dictum Institutum non retinendi immobilia: quapropter est conditionata & limitata ad tempus, nempe, quandiu nostri retinuerint tale Institutum non retinendi immobilia, & proinde concessit posse nostros sine facultate Pontificis alienare immobilia tanquam contraria dicto Instituto: ergo concessio non se extendit ad mobilia pretiosa, quia lex non se extendit ultra finem, & mentem legislatoris, præsertim quando verba non se extendunt ulterius: nam cum ratio potius attendenda sit, l. sine, §. aliud, ff. de excusat. tutor. & l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. & proinde lex per rationem ampliatur, & restringatur, l. cum ex familia, §. fin. ff. de legat. 2. & l. si is qui animo, ff. de acquir. possess. & notat Ias. in l. id quod, num. 7. ff. de legat. 1. Surd. *conf. 67. num. 20.* Rota *decis. 10. num. 2. part. 1. recent.* apud Farinac. & ratio prædictæ concessionis non habeat locum in bonis mobilibus pretiosis (cum non sint contra nostrum Institutum, immò iuxta illud, siquidem profitemur cultum Ecclesiæ pretiosum) sit, quod neque locum habeat dicta concessio in mobilibus pretiosis (præsertim cum neque etiam secundum verba ad illa se extendat: loquitur enim tantum de immobilibus:) ergo, &c.

Confirmatur, quia cum verba dictæ declarationis non comprehendant mobilia pretiosa, sed solum immobilia, non potest declaratio extendi ad mobilia pretiosa, nisi vel extensione comprehensiva ex identitate rationis, quando necesse est, vt fiat talis extensio, vel extensione ampliatiua ex similitudine, vel maiori ratione, quando adhuc interuenire debet ratio similis, vel maior, vt lex extendatur, quandoquidem si adest diuersa ratio, vel contraria, non potest fieri extensio, cum vbi est diuersa ratio, diuersa debeat esse iuris dispositio, l. seruis, ff. de statuliber. l. si ita, ff. de manumiss. testam. & l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. signif. Sed in casu nostro adest contraria ratio, cum ratio, ob quam concessa est alienatio immobilium sit, quia repugnant nostro Instituto, quo modo non repugnant pretiosa mobilia, sed potius sunt conformia dicto Instituto: ergo, &c.

Confirmatur secundò, quia in dicta declaratione specialiter conceditur alienatio immobilium, quæ in specie nominantur: ergo quoad pretiosa mobilia remanet in robore ius commune, vt sit scilicet prohibitio alienandi bona mobilia pretiosa, præsertim cum in ipsis sit diuersa & contraria ratio, vt patet ex dictis, & cum

P 2 specialis

specialis dispositio in vno casu faciat, quod in aliis casibus in contrarium sit ius commune. Abb. *conf.* 79. lib. 1. Imola *conf.* 139. in fin. Rom. *conf.* 86. n. 12. Bald. *conf.* 382. n. 7. lib. 5. Ancharan. *conf.* 203. in fin. Angel. *conf.* 183. in fin. & Corneus *conf.* 81. n. 9. lib. 2.

Confirmatur tertiò, quia in noua dispositione casus omissus intelligitur relictus iuri antiquo, l. si verò, §. de viro, ff. solut. matrim. & l. commodissime, ff. de liber. & posth. ergo cum in dicta S. Congregationis declaratione sit tantum dispositum de bonis immobilibus, & non mobilibus pretiosis, consequens est, quod bona hæc posterioris generis sint relictæ dispositioni antiquæ præcedenti, atque aded sub prohibitione alienationis. Atque ita docent Riccius *resol.* 53. num. 5. Barbosa de potest. *Episc. part.* 3. alleg. 95. num. 59. in fin. Peregrinus in compend. priuileg. verb. Alienatio, in princip. sui scholæ, & feruat praxis, & consuetudo, quæ est optima legis interpretis, cap. dilectus, de consuetud. Clem. exiui, de verbor. signif. l. minime, & l. de interpretatione, ff. de legib. Imò obferuantia subsequuta, quod non alienentur sine licentia Sedis Apostolicæ mobilia pretiosa, constituit ius, l. de quibus, ff. de legib. l. nulli, ff. quod cuiusque vniuers. & l. obseruare, §. 5. ff. de offic. Proconul. quidquid in contrarium sentiat Nouarius in summa Bullarum, de alienatione rerum Regularium prohibita, n. 29. & sequi videatur Diana *part.* 5. tract. 13. *resol.* 6. qui putant, quod nostri possint, inconsulto Pontifice, alienare etiam mobilia. Sed quod dixi, est omnino dicendum ob rationes dictas. Quin propterea addo, quod fortasse etiam sequitur, quod neque possint nostri, inconsulto summo Pontifice, alienare mobilia illa, quæ ex alio instituto retinere possunt, verbi gratia hortos domui contiguos, villas recreationis causâ, & similia.

Obiicies: tota ratio prohibitionis alienandi mobilia, quæ seruando seruari possunt, est quia inter mobilia computantur, vti notauit præter alios Castrus Palas *tom.* 2. tract. 12. *disput. vnic. punct.* 15. num. 13. ergo concessa licentia alienandi mobilia censetur etiam concessa licentia alienandi mobilia.

Respondetur, nego antecedens, quia mobilia, quantumvis pretiosa, continentur sub appellatione rerum mobilium, Gloss. in cap. is cui, de elect. in 6. & in cap. 1. de cler. agrot. in 6. Tiraquel. tract. de retrat. consanguin. §. 1. gloss. 7. num. 99. & Menoch. *conf.* 407. n. 7. siquidem mobilia sunt omnia illa, quæ de loco ad locum moueri possunt, l. à Dino Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. & l. momentum, ff. de verbor. signif. & ibi communiter Doctores, Bart. Alciat. Rebuff. & alij passim: quapropter non possunt computari inter mobilia, quia quæ sunt de vna specie, non possunt computari inter ea, quæ sunt de specie opposita, cum habeant repugnantiam, vt sub opposita specie continentur.

Respondetur secundo, transeat antecedens: at distinguo consequens, si in vtrisque esset eadem ratio, concedo: si secus (vti contingit in casu nostro) nego. Excipe secundo etiam alios quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum, quia bona aliqua Ecclesiastica vendi consueuerunt de licentia solius Episcopi, non petito assensu summi Pontificis, sicuti dicam dubit. sequenti, & adnotauit præter alios Bonacina *punct.* 5. numero 4. Vide quæ dicuntur infra cit. dub. sequenti, & quæ dicebantur supra dub. 4.

Cæterum, an alienans sine solennitatibus requisitis rem Ecclesiæ, teneatur in conscientia (vbi scilicet Bulla recepta est quoad omnia simpliciter) subire censuras, & alias pœnas, vt priuationis vocis actiue, & passivæ, officiorum, & beneficiorum, & pœnam inhabilitatis ad hæc omnia, ante iudicis sententiam, etiam criminis, ex eo quod imponantur in Bulla hac cum addito, absque ulla declaratione, dicam cap. 19. dubit. 23. per totam.

DVBITATIO XXIII.

An in locis, vbi Extrauagans Ambitiosa, Pauli II. recepta est, possint bona Ecclesiæ mobilia, vel mobilia pretiosa licite in aliquo casu sine solennitatibus iuris alienari?

SUMMARIUM.

- 1 In locis, in quibus simpliciter recepta est extrauagans Ambitiosa, Pauli II. adhuc possunt bona Ecclesiastica alienari inconsulto summo Pontifice, etiam sine incurfione censurarum, aliarumque pœnarum in quibusdam casibus.
- 2 Vt si id fiat in casu necessitatis, propter quam res non patitur moram aduendi summum Pontificem.
- 3 Lex non ligat quando de facto seruari non potest.
- 4 Impossibile nulla est obligatio.
- 5 Lex seruanda non est quando inique fieret, si seruaretur.
- 6 In qualibet prohibitione censetur excepta causa occurrens, quæ suaderet oppositum.
- 7 Quæ ad fauorem sunt introducta, non debent in odium retorqueri.
- 8 Patres Theatini causa necessitatis urgente (etiam inconsulto Patre Generali) poterunt alienare mobilia.
- 9 Generalis Religionis Theatinorum non potest abdicare à se onus dandi facultatem alienandi bona mobilia, illamque committere Prepositis, & Capitulis domorum, quia iura obligant Generalem per seipsum.
- 10 Item licentia Patris Generalis danda est capitulis, & prepositis domorum singulis vicibus, & causa cognita.
- 11 Transmutatio vnius rei Ecclesiastica in aliam, absque alicuius domini directi, vel utilitis translatione, sed ad utilitatem maiorem Ecclesiæ, non venit sub constitutione Ambitiosæ.
- 12 Idem dic, si pretium earum conuertatur in alium usum Ecclesiæ, puta vendantur lampades argenteæ ad reparandam fabricam.
- 13 Item si licet fiat alienatio, fiat permutatione rerum in aliam Ecclesiæ.
- 14 Item si fiat alienatio inter regulares eiusdem Monasterij.
- 15 Item ex probabili, si fiat à regulari vnius Monasterij in regularem alterius Monasterij, vel Provincia, eiusdem tamen Religionis, etsi alij sentiant oppositum.
- 16 Item si fiat in remunerationem beneficij in Ecclesiæ collari.
- 17 Item, si ad finem, vt alienetur, res Ecclesiæ relicta, vel emptæ fuerit.
- 18 Item si res sit prius aliis debita, vel obligata.
- 19 Item si sit relicta Ecclesiæ cum obligatione illam permutandi.
- 20 Item si detineatur ab Ecclesiâ iniuste.
- 21 Item si sit relicta per fideicommissum cum onere quod post aliquod tempus alteri restituatur.
- 22 Item, si debeat alienari necessario, vt quia v. g. est indiuisum in manu seculari, qui vult illam vendere.
- 23 Item si vendatur, quia fuit emptæ cum pacto de reuocando, cum non sit alienatio, sed potius reuocatio prioris contractus, etsi sit etiam probabilis opinio in oppositum.
- 24 Quando emphyteuta vendidit rem cum pacto de reuocando, debetur landemium.

25 Item

25 Item tandem, si res sit difficilis recuperationis, seu incerta, vel incognita, & intercedat pactum, quod laicus emptor suis expensis, & periculo eam recuperet.

- 1 Respondetur, quod etiam in locis, ubi dicta Extravagans *Ambitiosa*, Pauli II. quoad omnia simpliciter recepta est, possint adhuc tam immobilia, quam mobilia pretiosa, licite, & sic sine metu censurarum, aliarumque pœnarum, sine solennitatibus iuris, non solum oppignorari, vel hypothecari, sed etiam (quamvis subsit iuramentum de non alienando) alienari.
- 2 Primò, si imminet necessitas, quæ Pontificem adiri non patiatur, v. g. si hic, & nunc non alienentur, transeat occasio alienandi, & sic transeat occasio utilitatis Ecclesiæ, vel occasio redemptionis captiuorum, alimonie pauperum, vel propria, &c. in quo casu regulares possunt id efficere, etiam inconsulto Episcopo, cum illi quoad hoc subiecti minimè sint. Atque ita contra Peregrinum *de alienatio, dub. 9.* docent Abb. in *cap. ci. supra, de rebus Eccles. non alien. num. 15.* & in *cap. fin. de Eccles. edif. num. 8.* & communiter Doctores, quos citat, & sequitur Quaranta *verb. alienatio rerum Eccles. num. 42. limit. 7.* Filliuc. *tom. 3. tract. 4. cap. 5. num. 11.* Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. dub. 11. n. 64.* Peregrinus *verb. Alienatio, dub. 9.* & Peyrinus in *formulario, lib. A. cap. 11. num. 3.* Et probatur, quia lex non ligat, quando de facto servari non potest, *l. 1. §. dies, ff. quando appelland. sit, & cap. erit autem, dist. 4.* Et ratio est, quia impossibile nulla est obligatio, *l. impossibile, ff. de regul. iuris.* Quinimò, sicuti rectè probat S. Thom. *2. 2. q. 120. art. 1.* lex seruanda non est quando iniquè fieret, si seruaretur: tum quia in qualibet prohibitione censetur excepta causa occurrens, quæ suaderet oppositum, *cap. de cetero, & cap. quamvis, de sent. excomm. & cap. excellentissimus, 1. 9. 3.* tum quia quæ ob fauorem sunt introducta, non debent in odium retorqueri, *l. nulla in ius ratio, ff. de leg. reg. Quod ob gratiam, de regul. iur. in 6.*
- 8 Quapropter in dicto casu poterunt nostri licite alienare immobilia, etiam inconsulto Patre Generali, cum hic apud nos ex privilegio ob dictum finem concessio succedat quoad dandam alienandi immobilia licentiam in locum Summi Pontificis: si imminet, inquam, necessitas, quæ Patrem Generalem adiri non patiatur; secus, si patiatur, quia tunc eius consensus expectandus erit: cum ius clamet, alienationem faciendam non esse à Regularibus inconsulto Summo Pontifice, pro quo ex privilegio succedit in nostra Religione Pater Generalis, ut supra dicebam.
- 9 Neque dicas, in nostra Religione adesse dicti Patris Generalis licentiam generalem, & illum hanc potestatem voluisse à se abdicare, & Præpositis, ac Capitulis domorum præbere; quia praxis probat oppositum. Adde, neque posse Patrem Generalem id efficere, etiam si velit; quia iura, & S. Congregationis decreta ex iusta, & rationabili causa hanc potestatem à Capitulis, & superioribus inferioribus tollere voluerunt, & de facto abtulerunt. Ergo non potest Pater Generalis contra mentem Pontificum illis eam præbere. Accedit, quod dicta Patris Generalis licentia generalis non sufficiat; quia debet ille licentiam Capitulis, & domorum Præpositis singulis vicibus, causa cognita, præbere. Vide Marcellum Vulpium in *praxi, cap. 6. n. 27. & 28.* & Consettium in *privileg. Mendicant. tit. 9. c. 2.*
- 11 Secundò, si fiat consumptio, seu transmutatio vnius rei Ecclesiasticæ in aliam absque alicuius dominij directi, vel vtilis translatione (verbi gratia, si ex calice vetusto, & Ecclesiæ non necessario fiat crux necessaria, aut ex oliueto, filua, &c. ferè inutili fiat vinea fructifera, vel è contra, aut si arbores incendantur

tur ad reparationem Ecclesiæ materialis, præsertim si aliunde pecunia ad hunc finem non adsit, & necessitas vigeat) quia talis transmutatio non videtur prohibita illis textibus, in quibus prohibetur Ecclesiæ rerum alienatio; siquidem sine translatione dominij directi, vel vtilis in alterum non est alienatio. Accedit, quod talis transmutatio non solum non est alienatio, sed etiam est, cum vtiliter negotium Ecclesiæ geratur, optima rerum Ecclesiæ administratio. Sic Abb. in *cap. cum nullo, de rebus Eccles. non alienand.* Quaranta loco supra cit. *Nauar. lib. 3. consil. cons. 6.* Rodriguez *tom. 1. qq. regul. quest. 27. art. 4.* Peregrinus in *compend. privileg. verb. Alienatio, dub. 2. & 3.* & Riccius *decis. 136.* quidquid in contrarium sentire videantur Sopranus apud Filliucium *de alienat. tract. 44. cap. 4. quest. 14. num. 17.* & cap. 5. *quest. 8. num. 14.* & Bonacina *de alienat. punct. 2. num. 8.* Secus, saltem seclusa consuetudine in contrarium, contra Riccius in *praxi de i. omittarum, decis. 7.* dicendum est, si res Ecclesiæ alienetur, ut eius pretium conuertatur etiam in utilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, v. g. vendantur lampades argenteæ, vota pretiosa, & similia, ut eorum pretium conuertatur in fabricam necessariam, vel alium usum necessarium Ecclesiæ. Ratio est, quia in tali casu euidenter res Ecclesiæ alienatur, cum dominium eius in alterum transferatur, & ex alio capite, ut immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiæ licite alienentur, non sufficit, ut adsit euidenter utilitas, vel necessitas Ecclesiæ, sed hac supposita, tanquam causa alienandi legitima, præterea requiritur assensus Summi Pontificis. Sic Redoanus *quest. 13.* Quaranta *num. 24.* & videri poterunt quæ dicebam supra *dub. 9.* & seqq.

Tertiò, si licet fiat alienatio, fiat permutatione rerum in aliam Ecclesiam. Sic, attento saltem rigore iuris, docent probabiliter nonnulli Doctores, uti videre est supra *dub. 13.* maxime loquendo de Ecclesiis eidem Prælato subiectis, quales sunt Regulares sub eodem Prouinciali, vel Generali existentes, iuxta ea, quæ mox infra dicentur.

Quartò, si fiat donatio inter Regulares eiusdem Monasterij, quia tam in Extravag. *Ambitiosa*, quam in decreto S. Congregationis (quæ referebam *dub. 1. n. 4.*) solum prohibetur donatio, quæ est alienatio; donatio verò inter Regulares eiusdem Monasterij non est alienatio, cum dominium rei donatæ in tali casu non transferatur in alterum, sed maneat, sicut prius, in Monasterio, Doctores quos sequitur Naldus *verb. Alienatio, n. 4.*

Quinimò satis probabiliter, etiam si fiat donatio à Regulari vnius Monasterij Regulari alterius Monasterij, vel Prouinciæ, eiusdem tamen Religionis. Riccius *decis. 38. & 74.* & Tamburin. *de iure Abb. diff. 13. q. 2. num. 19.* (quod nota pro donationibus rerum pretiosarum, quas Regulares vnius Monasterij facere solent alij Monasterio cum sola licentia Prælati) quamvis contrarium sentiat Bonac. in *tract. de alienat. bonorum Ecclesiæ, disp. 2. quest. 2. punct. 2. num. 14. & 17.* & de *contractib. disp. 3. quest. 8. punct. 4. num. 24.* & Bordonus *resol. 27. num. 1.* loquens in casu contingenti de quodam prouinciali, qui propria auctoritate agrum vnius Conuentus valoris quinquaginta scutorum donauit alteri Conuentui; admittentes tamen *num. 2.* id eum potuisse facere, si ager ille fuisset solum valoris 20, vel 25 scutorum aureorum.

Quintò, si fiat donatio in remunerationem beneficiorum Ecclesiæ collatorum. Doctores, quos sequitur Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 95. num. 62. ex cap. consensus, de reb. Eccles.*

Sextò, si res Ecclesiæ sit relicta, vel empta ad finem, ut alienetur: quapropter pecunia deputata ad

bona immobilia emenda, qualis videtur esse pecunia pro dote Monialium tradita, quæ propterea non potest alienari, vel distrahi in alios vsus, quam vt de fructibus illius sustentari possit, potest sine solennitatibus iuris, & assensu Apostolico infumi in emendis agris, vel in emenda, aut construenda domo necessaria; quia huiusmodi pecunia solum seruari debet, donec infumatur ad vsum, ad quem fuit deputata; atque ita etiam videtur esse vsu receptum. Vide quæ dicebantur *supra* dub. 10. & Lezanam *tom. 2. c. 16. num. 57.*

18 Septimò, si res sit prius aliis debita, vel obligata, quia res transit cum onere suo; quamvis alij sentiant oppositum apud Quarantam *verb. alienatio. n. 36.* & apud Bonacinam *de alienat. bonor. Eccles. n. 9.*

Octauò propter eandem rationem, si sit relicta Ecclesiæ cum obligatione illam permutandi. Item multò magis, si detineatur ab Ecclesiâ iniuste. Quaranta *num. 43. §. 11.* Item si sit relicta per fideicommissum cum onere, quod post aliquod tempus alteri restituatur; quia transacto tali tempore, non est amplius Ecclesiæ. Quaranta *num. 45.* & Barbosa *de potest. Episc. allegat. 45. num. 61.*

22 Nonò, si debeat alienari necessariò, vt quia v. g. est indiuisum in manu secularis, qui vult illam vendere. Doctores, quos sequitur Bordonus *resol. 27. num. 3. & seqq.*

Decimò si vendatur, quia fuit emptæ cum pacto de retrouendendo; quia retrouenditio probabiliter non est propriè, & rigorosè alienatio, & contractus ad primo distinctus, sed potius est rescissio prioris contractus: quapropter pro retrouenditione non debetur laudemium, cum hoc debeat solum pro alienatione propriè, & rigorosè accepta. Sic Bordonus *loc. supra cit.* & Redoanus *de rebus Eccles. non alien. q. 66. num. 9.* & complures alij, quos citat Bonacina in *tract. de Emphyteusi. punct. 2.* quamvis Menochius *tom. 1. consil. 13. numero 6.* & Riccius *decis. 52.* probabiliter etiam sentiant oppositum, ex eo quod retrouenditio sit propriissime alienatio, cum per ipsam dominium in alterum transferatur, & consequenter, quod pro retrouenditione etiam debeat laudemium, quando emphyteuta vendidit rem cum pacto de retrouendendo. Vtraque opinio est probabilis, & forsitan posterior probabilior.

25 Vndecimò, si sit difficilis recuperationis, seu incerta, vel incognita, & intercedat pactum, quod Laicus emptor suis expensis, & periculo eam recuperet. Rota, & DD. quos citat, & sequitur Naldus *verb. bona. n. 9.* & Gauantus in *Man. Episcop. verb. alienatio. n. 42.*

DVBITATIO XXIV.

An in locis, vbi Extraneus Ambitiosè Pauli II. recepta est, possint fructus beneficiorum licitè in omni casu sine solennitatibus iuris vltra triennium, quin ad vitam vendi, vel locari.

SUMMARIVM.

- 1 Fructus Beneficiorum possunt vltra triennium simpliciter locari, etiam vbi est recepta Extraneus Ambitiosè, modò ipsi fundi vltra triennium non locentur.
- 2 Fructus non sunt quid Ecclesiæ, sed priuatorum.
- 3 Talis locatio expirat morte, vel beneficij amissione locantis, seu vendentis.
- 4 Locatio facta de fundo non expirat morte locantis, quia tunc locatio ipsum fundum immediate attingit.

5 Locatio vltra triennium ex extraneus Ambitiosè, inualida est, & canonicis penis obnoxia.

6 Beneficiarius, vel Prælatus successor tenetur stare locationi rei Ecclesiæ, quam eius prædecessor fecit; si tamen legitime facta fuerit; secus si è contra.

7 Successor Beneficiarius potest si prædecessor ex illo contractu locationis enormiter læsus fuerit, vti beneficio restitutionis in integrum: idem de pupillo.

8 Beneficiarius successor non tenebitur stare locationi factæ ab antecessore, si locatio sit ea lege facta, vt Conductor in primo anno soluat multum, in vltimis annis soluat parum, quia defraudantur successores.

9 Hæredes Beneficiarij, qui vt supra locauerunt, tenentur ad restitutionem anticipatam.

R Espondetur affirmatiuè; quia in iuribus non prohibetur, quin possint fructus beneficiorum, & cæterorum bonorum Ecclesiæ vltra triennium vendi, vel locari, modò ipsi fundi vltra triennium non locentur. Ratio est, quia fructus non sunt quid Ecclesiæ, sed priuatorum. Accedit, quod talis fructuum venditio, vel locatio (cum conductor nullum ius acquirat in fundum, sed solum in fundi fructus ad venditorem, vel locatorem pertinentes) expirat morte, vel beneficij amissione vendentis, vel locantis: quapropter exinde nullum periculum Ecclesiæ, vel beneficiario successori imminet, sicuti rectè dixit Abb. in *c. 2. de his, que sunt a Prælatis, & in capite veniens, de transact. numero 1.* & Molin. *disput. 466. §. in tertio autem euentu.* Secus est, si fundus ipse locetur; quia tunc locatio ipsum fundum immediate attingit, & sic persequatur, etiam si locans moriatur, vel beneficium amittat. Abbas in *cap. continebatur, de his que sunt a Prælatis, num. 7.* Couarru. *lib. 2. var. capite 15. numero 6.* Molin. *cit. disput. 466.* & Silu. *verb. simonia, quest. 14.* Nam idè interdicitur, ne quis ad longum tempus, scilicet ad decennium, vel amplius locet; quia Paulus II. in Extraneus Ambitiosè, decernit, quod locatio, etiam vltra triennium, inualida, & canonicis penis obnoxia sit. Quapropter Beneficiarius, vel Prælatus successor tenetur stare locationi rei Ecclesiæ, quam eius decessor fecit, si tamen legitime facta fuerit, sicuti tenetur tutor pupilli, qui alteri tutori succedit; quamvis non teneatur ei stare, si legitime facta non fuerit, quin possit, si deprehendat Ecclesiam enormiter læsam ex illo contractu, vti beneficio restitutionis in integrum. Sic Couarruuius *cit. lib. 2. var. capite 15. ad finem.* Idemque dic in ordine ad pupillum de eo, qui alteri tutori in illius tutela succedit. Similiter non tenebitur stare, si deprehendat, locationem ea lege factam, vt conductor in primo anno soluat multum, in vltimis annis soluat parum, quia qui sic locat, defraudat successores (si fortè interea ipsum mori contingat) percipiendo partem pensionis successoribus debitam; quapropter tenentur etiam eius hæredes ad restitutionem ex illa pecunia anticipata pro numero annorum, qui post mortem beneficiarij locantis supersunt. Vide quæ dicuntur *infra* cap. sequenti.

DVBITATIO XXV.

An possit sine solennitatibus iuris alienari patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus est.

SUMMARIVM.

- 1 Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus est, potest alienari sine iuris solennitatibus.
- 2 Patrimo

- 2 Patrimonium prædictum alienari non potest sine licentia Episcopi, quousque Clericus, qui ad illius titulum fuit ordinatus, adeptus fuerit beneficium Ecclesiasticum, vel quid aliud, ex quo vivere possit.
- 3 Patrimonium prædictum post mortem talis Clerici potest alienari sine licentia Episcopi, quia non censetur amplius inter bona Ecclesiastica.

Responderetur etiam affirmatiue; quia extraneus expressè loquitur de bonis immobilibus, & mobilibus pretiosis Deo dicatis, & sic de bonis Ecclesiæ, non autem de bonis priuatorum, quale est patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatus est. Vide *suprà* dub. præcedenti.

- 2 Illud tamen interim dicendum est, dictum patrimonium alienari non posse sine licentia Episcopi, quousque clericus, qui ad illius titulum fuit ordinatus, adeptus fuerit beneficium Ecclesiasticum, vel quid aliud, ex quo vivere possit (quamvis post mortem talis clerici possit, quia cessat ratio, dictum patrimonium etiam sine licentia Episcopi, alienari.) Ratio est, quia tale patrimonium gaudet privilegio bonorum Ecclesiasticorum, ut in lib. de *Parlamentis*, dub. 25, & *suprà* cap. 5, dub. 2, sect. 1, num. 3, dicebam (licet quoad exemptionem Mediolani oppositum vñ receptum sit, quia de re vide *ibid.*, cit. dub. 25, & 27.) tum quia sic habetur ex Tridentino Concilio sess. 21, c. 1, & docent Silu. verbo *Clericus* 4, q. 13. Vasquez *opusc. de redditib.* cap. 2, §. 2, dub. 4, num. 47. Nauar. cap. 22, num. 18. Riccius de *res.* 86. Redoanus de *rebus Eccles. non alienand.* questione 51, cap. 13, & Bellet. 1. part. §. de bonis clericorum, num. 16.

DVBITATIO XXVI.

An Cardinalis subiiciatur pœnis statutis contra præsumentes alienare bona Ecclesiastica?

SUMMARIUM.

- 1 Cardinalis subest pœnis statutis contra præsumentes alienare bona Ecclesiastica.
- 2 Cardinalis non subest legibus pœnalibus, nisi exprimitur: id tamen non procedit in iis, quæ pertinent ad publicam Ecclesiæ vtilitatem, vel quæ agunt de iustitia seruanda, vel fraude vitanda.
- 3 Cardinalis subest Cancellariæ regulis, in quibus de fraude vitanda agitur.
- 4 Cardinalis adstringitur iuramento, ne possit alienare bona Ecclesiastica, imò iurat non esse consensurum eorum alienationi.
- 5 Episcopus, Abbas, & Commendatarius in ordine ad bona suarum Ecclesiarum obstringuntur pariter iuramento de non alienando, ita ut si quis eorum per accidens non iuret, nihilominus in foro externo præsumitur iurasse, & puniatur ut periuus.
- 6 Quæ fieri solent, & debent, facta esse præsumuntur.
- 7 Episcopus, Abbas, & Commendatarius, si non iurauerint per accidens, non sunt periuvi in foro interno.
- 8 Cardinalis post Cardinalatum factus Episcopus tenetur vinculo iuramenti ad bona Episcopatus non alienanda, quamvis de non alienando iuramentum non emiseric.
- 9 Episcopus, vel Abbas ratione status tenentur emittere

huiusmodi iuramentum de non alienando bona Episcopatus, vel Abbatis.

- 10 Ea, quæ de iure veniunt, semper facta præsumuntur.
- 11 Iuramentum prædictum obligat ad petendum Sedis Apostolicæ consensum, etiam ubi extraneus Ambitiosus, quoad hanc partem recepta non est, spectatur. tamen verbis dictæ Constitutionis, secus tamen spectato usu, & praxi.

Responderetur affirmatiue, quia sic habet praxis Curiae Romanæ, tum quia, dato quod Cardinalis non subiiciatur legibus pœnalibus, nisi exprimat, ut sentiunt aliqui, id tamen locum non habet in iis, quæ pertinent ad publicam Ecclesiæ vtilitatem, vel quæ agunt de iustitia seruanda, vel fraude vitanda. Quapropter Cardinalem subiici Cancellariæ Regulis, in quibus de fraude vitanda tractatur, affirmant Cancellarius in *regul. Cancellar. quest.* 38. Sarmient. *decisione* 64. in *adit. ad regul. Cancellar. Paris. lib. 12, quest.* 4, n. 8. & Caputaq. *decis.* 211. Ergo à fortiori subiicietur legibus bonorum Ecclesiasticorum alienationem in vtilitatem Ecclesiæ publicam prohibentibus.

Quinimò addo, Cardinalem ad id etiam obstringi vinculo iuramenti (iurat enim specialiter se non solum Sedis Apostolicæ bona non esse alienaturum, sed etiam talium bonorum alienationi non esse consensurum) sicuti obstringitur Episcopus, & Commendatarius in ordine ad bona suarum Ecclesiarum, qui solent de hac re similiter iurare, ut patet ex Pontificali Romano: quapropter etiam si quis ex ipsis de facto per accidens non iuret, & postea de facto alienet, in foro externo puniatur ut periuus; quia in tali foro præsumitur iurasse. Nauar. de *reb. Eccles. non alien.* n. 12. Azor. lib. 9, cap. 1, *quest.* 9. & alij passim, & merito; quia quæ fieri solent, & debent, facta esse præsumuntur, l. ult. C. de *fidei iuramentis*.

Dixi, in foro externo; quia in foro interno reuera periuus non est, si de facto non iurauit, quidquid in contrarium sentire videantur. Nauar. loco *suprà* cit. & Sopranus apud Filiucium *tract.* 44, cap. 3, §. 4, *quest.* 2, quatenus aiunt, quod Cardinalis post Cardinalatum factus Episcopus teneatur vinculo iuramenti ad bona Episcopatus non alienanda, quamvis de non alienando iuramentum non emiseric, ex eo quod ut Episcopus, vel Abbas, &c. inquirunt ipsi, ratione status de iure debeat illud emittere: & quæ de iure veniunt, semper facta supponuntur. Sed quod dixi, videtur tenendum; quia in foro conscientie attenditur solum veritas, & cessat omnis præsumptio.

Ceterum, an iuramentum, quod Cardinalis Episcopus, vel Abbas emittit, obliget ad petendum Sedis Apostolicæ consensum, etiam ubi extraneus Ambitiosus, Pauli II. quoad hanc partem recepta non est?

Responderetur affirmatiue, si spectentur verba dictæ extraneus; secus si spectetur usus, & praxis, iuxta quam iuramentum emittit, & obligare solet; quia tunc non in plus obligat iuramentum, quam obliget dicta extraneus Ambitiosa. Sic Azor. lib. 9, cap. 1, q. 9, & 12. Couar. 2. var. c. 16. Sopranus loco *suprà* cit. cap. 1, *quest.* 12, num. 16. & alij communiter in materia de iuramento.

An autem in aliquo casu, non obstante dicto iuramento, possit Ecclesiæ rerum alienatio validè, & licitè fieri, vide *suprà* dub. 1, 20, & 21.

DVBITATIO XXVII.

An saltem possit summus Pontifex bona Ecclesiarum, etiam immobilia, & mobilia pretiosa sine causa alienare?

S V M M A R I V M.

- 1 Summus Pontifex non subest pœnis iuris positivi, & alienans sine causa non subest censuris.
- 2 Par in parem non habet imperium, & legislator non tenetur suis legibus quoad vim coactivam, seu punitivam.
- 3 Summus Pontifex de iure naturali, & diuino prohibetur bonorum Ecclesiarum alienationes inutiles facere.
- 4 Summus Pontifex bonorum Ecclesiarum non Dominus, sed summus Administrator non ad dissipandum, sed ad dispensandum à Christo Domino constitutus est.
- 5 Summus Pontifex ex officio, quin etiam ex præuio quodam pacto, saltem implicito, tenetur iuxta mentem piam fidelium relinquentium illa distribuere, vel alienare.
- 6 Summus Pontifex alienans ex iusta, & rationabili causa res Ecclesiarum, alienatio ab ipso facta est iusta, & valida.
- 7 Summus Pontifex si sine rationabili causa res vnius Ecclesiarum alteri tribuat, & sic de simili, alienatio est valida, sed non iusta.
- 8 Summus Pontifex si absque iusta causa res Ecclesiarum in usum profanum conuertit, v. g. sine rationabili causa laicis donet, non est neque iusta, neque valida.
- 9 Summus Pontifex alienans bona Ecclesiarum cum damno ipsius Ecclesiarum, peccat contra iustitiam, & tenetur ad damni compensationem, & recipiens non fit dominus rei.
- 10 Summus Pontifex Deus representatiue vocatur, & in beneficalibus, & ceteris Ecclesiarum bonis plenam omnino disponendi potestatem habet.
- 11 Bona Ecclesiarum dicuntur patrimonium, & bona Dei, & Christi, non solum ut Domini vniuersalis, sicut est ceterorum, sed etiam ut particularis, quatenus ipsi particulariter offeruntur.
- 12 Bona Ecclesiarum dicuntur res sacra, & propterea sub nullius potestate existunt.
- 13 Bonorum Ecclesiarum dominium esse penes Congregationem fidelium senserunt multi Doctores.
- 14 Bona alicuius Episcopatus dicuntur de patrimonio talis Episcopatus.
- 15 Empta nomine Ecclesiarum acquiruntur tali Ecclesiarum.

- 1 **D**ixi, sine causa; quia certum est, quod possit sine solennitatibus iuris positivi, cum possit in tali iure dispensare: quapropter certum etiam est, quod si alienet sine causa, non subdatur censuris, & pœnis eiusdem iuris positivi, præsertim quia par in parem imperium non habet, & legislator non tenetur suis legibus quoad vim coactivam, seu punitivam. His suppositis.
- 2 Respondetur, quod etiam summus Pontifex, licet positivi iuris solennitatibus obstrictus (sicut sunt ceteri Prælati) non sit, tamen iure naturali, ac diuino prohibetur bonorum Ecclesiarum alienationes inutiles efficere; quia bonorum Ecclesiarum non dominus, sed administrator, licet summus, non ad dissipandum, sed ad dispensandum, à Christo Domino constitutus est, & quia ex officio, quin etiam ex præuio quodam pacto,

saltem implicito, tenetur iuxta mentem piam fidelium relinquentium illa distribuere, vel alienare. Quapropter si ex iusta, & rationabili causa res Ecclesiarum alienat, alienatio ab ipso facta est iusta, & valida; si sine rationabili causa res vnius Ecclesiarum in aliam Ecclesiam, aliumve pium usum, vel etiam beneficium Ecclesiasticum ex vno beneficiario in alium beneficium transfert, est valida, sed non iusta; si tandem sine iusta causa res Ecclesiarum in usum profanum conuertit, v. g. sine rationabili causa laicis donat, non est neque iusta, neque valida. Sic ex communiore, & probabiliori doctent Nauarrus *comment. de spoliis clericorum*, §. 2. & 3. num. 8. & §. 15. n. 4. Sopranus apud Filliucium *tract. 44. c. 3. q. 3.* & dicebam *lib. de Parliamentis, dub. 4. sect. 21.* per suas subsecutiones, præsertim *subsect. 9. & dub. 27. sect. 14.*

Vnde sequitur, quod in hoc ultimo casu Summus Pontifex alienans bona Ecclesiarum cum damno ipsius Ecclesiarum, peccet contra iustitiam, & sic ad compensandum damnum Ecclesiarum teneatur, & qui recipit, non fiat Dominus.

Obiicies: Summus Pontifex est Dominus, nedum summus administrator, cum plenitudine potestatis, rerum Ecclesiarum, vnde Deus representatiue vocatur, *cap. satis, 96. dist. & Clement. 1. v. lite pendente, cap. cuncta per mundum, 9. q. 3.* ergo, &c. Sic non omnino improbabilius defendunt Doctores, Archidiaconus, & alij, quos citat, & sequitur Ioan. Hieronymus Sopranus in appendice ad Filliucium *tract. 44. de alienat. rerum Ecclesiarum, cap. 3. n. 3. & 10.* Parisius de resignat. *lib. 2. q. 4. n. 34.* Redoan. *de spoliis, 9. 1. n. 21.* & Gonzalez ad *reg. 8. in præmio, §. 1. n. 3.* vide etiam Felinum, & Decium in *cap. qua in Ecclesiis, de constit. n. 32.* Barth. Socinum *tom. 1. consil. 13.* Marian. Socinum *consil. 140.* Parisium *tom. 4. consil. 3. num. 81.* Alexandrum, Cornejum, & alios apud Sopranum *tract. 44. c. 3. q. 17. n. 55.* qui aiunt, quod Summus Pontifex in beneficalibus, & ceteris Ecclesiarum bonis plenam omnino disponendi potestatem habeat.

Respondetur, nego antecedens; tum ob rationes dictas: tum quia dicta bona Ecclesiarum dicuntur patrimonium, & bona Dei, & Christi, *cap. cum secundum, de præbend. cap. qui Christi, & cap. qui absulerit, 1. 2. q. 2.* & merito, quia qui aliquid offert Ecclesiarum, dicitur offerre Deo, & Christo, *cap. nulli liceat, 12. q. 2.* Consequenter dicendum est, quod dictorum bonorum sit Dominus Deus, & Christus, non solum vniuersalis, sicuti est & ceterorum, iuxta illud: *Domini est terra, & pleniudo eius: Rex regum, & Dominus dominantium.* Sed etiam particularis, quatenus ipsi peculiariter offeruntur, & dicantur.

Accedit, quod dicta bona dicuntur res sacra; & propterea sub nullius potestate existere, *l. 1. ff. de rerum diuis.* vt omittam, nonnullos Doctores sentire, dictorum bonorum dominium esse vel penes Congregationem fidelium, ita Innoc. in *cap. cum super elect. de causa possess. & propriet.* & alij: vel penes ceterum Ecclesiasticorum cuiuscumque particularis Ecclesiarum, ex eo quod bona alicuius Episcopatus dicuntur de patrimonio talis Episcopatus, *can. indicatum, 99. dist.* & dicuntur dos, & patrimonium talis Ecclesiarum, & esse sub dominio talis Ecclesiarum, *cap. 1. de testam. in fin.* tum ex eo, quod emptæ nomine Ecclesiarum, acquiruntur tali Ecclesiarum, vnde si gnauum est, quod ipsi acquiratur talium rerum dominium, & quod penes ipsam sit talium rerum dominium. Ita Molina *de iust. tract. 2. disp. 29. concl. 2.* Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 4. dub. 6.* Vide etiam Sarmient. *de redditib. p. 4. cap. 2. n. 1.* & Valq. in *opusc. de redditibus Ecclesiarum, c. 2. §. 1. dub. 1.* & quæ dicebantur *supra c. 5. dub. 1. sect. 5. & lib. de Parliamentis, cit. dub. 4. sect. 21.* per suas subsecutiones, præsertim *subsect. 9. & cit. dub. 27. sect. 14.*

DUBITATIO XXVIII.

Quandonam censeatur iusta, & rationabilis, seu sufficiens causa, ut Pontifex res Ecclesie possit alienare.

SUMMARY.

- 1 Summus Pontifex tunc dicitur habere causam sufficientem alienandi res Ecclesie, quando qui eas tradidit, non presumitur rationabiliter inuitus, sed casum excepisse.
- 2 Summus Pontifex in qualibet alienatione presumitur habuisse iustam, & rationabilem causam alienandi, nisi constet euidenter oppositum.
- 3 In dubio quilibet presumitur bonus, præsertim Princeps, & Princeps Ecclesiasticus vices Dei gerens.
- 4 Summus Pontifex alienans motu proprio, & ex certa scientia, presumitur alienare in foro conscientie, etiam ex sufficienti causa, licet alienatio sit gratuita.
- 5 Summus Pontifex nunquam presumitur velle derogare iuri alterius, nisi exprimat etiam in concessione cum clausula motu proprio.
- 6 Summus Pontifex alienans ad instantiam Partis, non semper presumitur alienare ex sufficienti causa, & ideo ponitur in rescriptis, si preces veritatis nitantur.
- 7 Impetrans presumi potest decipisse Pontificem, cum qui pro se postulat, errare posse presumatur.
- 8 Qui recipit ad instantiam, non ita facile potest ab obligatione restituendi excusari.
- 9 Qui recipit ob merita futura tenetur ad præstandum id, ob quod recepit, quia modus sub quo dispositio fit, obligat ex iustitia ad modum seruandum.
- 10 Modum, quem Pontifex tacite apposuisse presumitur in alienatione ob causam futuram facta, censeatur Ecclesie defensor, pauperum auxilium, templorum restauratio.
- 11 Summus Pontifex potest ex iusta causa renouare alienationes, & donationes, tam ab ipsomet, quam ab antecessoribus factas.
- 12 Princeps secularis Pontifici inferior, & ei subditus ex iusta causa potest contractus factos, vel facientes irritare.
- 13 Summus Pontifex si aduertat alienationes in detrimentum Ecclesie factas fuisse, & ex alia via Ecclesie satisfieri non posse, tenetur eas renouare, & irritare.
- 14 Faciens aliquid in præiudicium tertij, tenetur curare quod damnum tertio illatum resarciatur; quin & si opus fuerit, tenetur officium iudicis implorare.
- 15 Recipiens ex alienatione, seu donatione Summi Pontificis, ea ab ipso renouata, tenetur rem acceptam, vel id, in quo diuor factus est, si bona fide recepit, restituere.
- 16 Renouata donatione cessat titulus rem retinendi, & præterea donatarius constituitur in mala fide.
- 17 Acceptum a debitore titulo gratuito, si creditoribus obligatum erat, accipiens tenetur restituere id, in quo diuor factus est, si intra annum a die scientie repetant creditores.
- 18 Summus Pontifex tenetur de iure naturali, & diuino stare contractui, secus est si ad sit iusta causa resiliendi.
- 19 Summus Pontifex renouans alienationem antecessoris

non exercet iurisdictionem in Pontificem, sed in materiam sibi subiectam, sicuti confessorius commutatio penitentiam impositam ab alio Confessorio etiam superiori.

Respondetur, censeari quando Dominus, qui eas tradidit, non presumitur rationabiliter inuitus, sed casum excepisse, ut v. g. sic exigat communis necessitas, vel publica utilitas, vel saltem aliqua conuenientia. Vide Sopranum apud Filiucium *tract. 44. c. 3. quest. 7.*

An autem in alienatione à Pontifice facta presumatur semper adesse iusta, & rationabilis, seu sufficiens alienandi causa?

Respondetur, in foro conscientie præsumi semper adesse, nisi constet euidenter oppositum. Ratio est, quia in dubio non presumitur delictum, nisi demonstretur, & in dubio quilibet presumitur bonus, præsertim Princeps, & Princeps Ecclesiasticus vices Dei gerens. Ita Sotus *de inst. lib. 7. q. 4. art. 7.* Suarez *de censur. disp. 41. sect. 3.* & Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 17. num. 17.*

Dixi, in foro conscientie, quia in foro exteriori, quin etiam & in ipso foro conscientie sic distingui potest, vel Pontifex alienat motu proprio, & ex certa scientia, vel sine motu proprio, & non ex certa scientia, sed ad instantiam partis.

Si primum, presumitur alienare ex sufficienti causa, etiam si alienatio sit gratuita, & fiat in consanguineos; quia sicuti dicebam, non presumitur delictum in facto, præsertim Principis, & talis Principis, cuius acta nulli terreno iudici subiiciuntur, & cui nullus dicere potest, cur ita facis, *cap. nemo, 9. quest. 3. & cap. Pastoralis, de offic. delegat.* & ex alio capite potest adesse iusta, & rationabilis causa alienandi in consanguineos, *cap. non satis, 86. dist. Sic Redoanus de spolii, quest. 3. §. 1. num. 10.* & Sopranus apud Filiucium *tract. 44. c. 3. num. 30.* qui subdunt, id locum habere etiam si fiat in præiudicium tertij, sed minus rectè, nisi in casu, quo Pontifex id exprimat, vel saltem constet, id Pontifici notum fuisse. Ratio est, quia nunquam Pontifex presumitur velle derogare iuri alterius, nisi exprimat, etiam in concessione cum clausula, *motu proprio*, ut communiter Doctores docent in tractatu de legibus.

Si secundum, non semper presumitur Pontifex alienare ex sufficienti causa, quia in rescriptis ponitur, vel intelligitur clausula, *si preces veritatis nitantur*: tum quia fieri potest, ut impetrans deciperet Pontificem, cum qui pro se postulat, errare posse presumatur, *l. rescripta, Cod. de prec. Imperator. offereud.* Quapropter in hoc posteriori casu, qui recepit, non ita facile potest ab obligatione restituendi excusari, sicuti in priori, in quo facilius præsumi potest, quod Pontifex dederit ex sufficienti causa præsentis, vel saltem futura, seu in spe, cuiusmodi sunt futura merita, ut patet ex dictis.

Vbi aduerte, quod qui recepit ob merita futura, tenetur ad præstandum id, ob quod recepit; quia modus, sub quo dispositio fit, obligat ex iustitia ad modum seruandum. quamvis modo non seruato, illa si non est irrita ipso iure, saltem poterit in irritum renouari. Qua de re Mol. *disp. 208.* Ioan. Medina *Cod. de restit. quest. 24.* & Lessius *de iustit. & iure lib. 2. cap. 18. dub. 16. & 17.*

Modus autem, quem Pontifex tacite apposuisse presumitur in alienatione ob causam futuram facta, hinc censeatur, ut scilicet Ecclesia defendatur, pauperes adiuuentur, templa resarciantur, & similia, quæ quisque facile conicere potest ex circumstantiis, in quibus Pontifex positus alienauit, vel donauit. Sic Marian. Socinus *tom. 2. consil. 140.* & Sopran. *tr. 44. c. 3. quest. 2. ad finem.*

His

- 11 His adde, quod sicut potest Pontifex ex iusta causa res Ecclesiæ alienare, vel donare, sic etiam ex iusta causa poterit alienationes, vel donationes, tam ab ipsomet, quam ab antecessoribus factas reuocare, & irritare. Ratio est, quia potest Princeps secularis Pontifice inferior, & ei subditus, ex iusta causa, scilicet ad exigentiam boni publici, contractus factos, vel faciendos irritare, ut patet ex iis, quæ dicebam *lib. de Parliamentis, dub. 4. sect. 3. 4. 26. & 27. & dub. 7.* Ergo multò magis ex iusta causa boni publici Ecclesiæ id poterit efficere Pontifex, quinimò & tenetur, si scilicet aduertat, dictas alienationes in detrimentum Ecclesiæ factas fuisse, & alia via Ecclesiæ satisfieri non posse; quia qui aliquid in præiudicium tertij facit, tenetur curare, quod damnum tertio illatum resarciatur, quin & si opus fuerit, tenetur officium iudicis implorare, & iudex ad huius instantiam ex officio agere, ut dictum damnum illatum resarciatur. Ergo multò magis tenebitur ex officio id efficere Pontifex, si alia via damnum Ecclesiæ, siue ab ipso, siue ab antecessoribus illatum reparari non poterit. Vide quæ dicebantur *lib. de Parliamentis, dub. 27. sect. 12. & segg.*
- 12 Quod cum fecerit Pontifex, statim qui recipit, restituere tenetur rem acceptam, vel id in quo ditior factus est, si bona fide recepit. Ratio est, quia statim reuocata donatione, cessat titulus rem retinendi, &
- 13 præterea donatarius constituitur in mala fide. Confirmatur, quia si quis bona fide titulo gratuito aliquid accepit à debitore, quem ignorabat ob id fieri impotentem ad satisfaciendum creditoribus, tenetur restituere id, in quo ditior factus est, si intra annum à die scientiæ reperant creditores, l. ignoti, C. de reuocandis iis, quæ in fraudem creditorum, & l. 1. ff. eodem. Ergo multò magis in casu nostro.
- 14 Neque obstat, si dicas, quod Princeps, etiam Pontifex, teneatur de iure naturali, & diuino stare contractui, & ab illo non resilire. Respondetur enim id esse verum, si non adsit iusta causa, præsertim publica, seu in bonum publicum tendens, resiliendi. Sic dicebam *suprà cap. 5. dub. 1. sect. 5. & dub. 14. sect. 12. & lib. de Parliamentis, dub. 4. sect. 3. 4. 26. & 27. & dub. 27. sect. 12. 13. & 14.*
- 15 Neque obstat secundò, si dicas, quod par in parem non habeat imperium, & sic quod vnus Pontifex non possit reuocare, quod alter concessit. Respondetur enim, quod Pontifex reuocando alienationes non exerceat actionem in Pontificem, sed in materiam sibi subiectam, sicuti Confessarius commutando penitentiam impositam ab alio Confessario, etiam superiori.

DVBITATIO XXIX.

An Summus Pontifex peccet contra iuramentum, si alienet bona Cameræ, & Sedis Apostolicæ?

S V M M A R I V M.

- 1 Summus Pontifex alienans, vel infundans Castra, Ciuitates, vel Domania illius, nisi prius iuramenti vinculum sibi relaxet, peccat contra iuramentum.
- 2 Vinculum iuramenti emissi in Cardinalatu adipiscendo non cessat Pontificatu consecuto, cum obligatio personalis personam ipsam sequatur.
- 3 Summus Pontifex obstringi potest vinculo iuramenti, cum tale vinculum sit de iure naturali, & diuino.

4 Summus Pontifex potest secum in iuramenti vinculo dispensare, vel saltem alteri secum dispensandi facultatem dare, modò habeat dispensandi iustam causam.

5 Summus Pontifex in lege naturali, vel diuina dispensare non potest sine iusta causa.

Respondetur affirmatiuè, si v.g. alienet, vel infundet castra, ciuitates, vel dominia illius, nisi prius iuramenti vinculum sibi relaxet. Prior pars probatur, quia dum Cardinalis effectus fuit, iurauit se non alienaturum, nec huiusmodi bonorum alienationi consensurum: ergo. Consequentia probatur, quia vinculum iuramenti, Pontificatu consecuto, non cessat, cum obligatio personalis personam ipsam sequatur: tum quia effectus Pontifex de hac re emitit nouum iuramentum, quod se emissurum effectus prius Cardinalis iurauerat: ergo. Consequentia probatur, quia perspicuum est, quod Summus Pontifex vinculo iuramenti obstringi possit, cum tale vinculum sit de iure naturali, & diuino, cui Summus Pontifex subiicitur. Sic communiter Doctores, quos citat, & sequitur Leo in thesauro for. 1. p. cap. 15. n. 1. & 12. & Sopranus apud Filiucium *trakt. 44. c. 3. §. 3. q. 1. n. 74.* Vide etiam quæ dicebantur *dub. 4.*

Posterior pars patet, quia certum est, quod Summus Pontifex possit secum in iuramenti vinculo dispensare, vel saltem alteri secum dispensandi facultatem dare; quia si id potest in ordine ad alios, poterit id etiam in ordine ad seipsum, cum non debeat esse peioris conditionis aliis. Sic dicebam *suprà c. 15. dub. 7. & lib. de Parliamentis, dub. 4. sect. 27.* per suas subsecutiones, & ex communi docent Abb. *cap. 1. de consuet. n. 2.* Felin. *ibid. n. 33.* & Sopranus apud Filiucium *cit. §. 3. q. 2. n. 75.*

Quod tamen intellige, modò Summus Pontifex iustam, & rationabilem causam dispensandi habeat, quia nemo sine huiusmodi causa dispensare potest in lege superioris: & sic neque Summus Pontifex in lege naturali, vel diuina, cum supremam potestatem, quam habet, à Christo acceperit ad ædificationem, & non ad destructionem, sicuti dicebam in locis *suprà cit.* & docent communiter Doctores in tractatu de legibus.

DVBITATIO XXX.

An Summus Pontifex contra iuramentum alienando bona Cameræ, & Sedis Apostolicæ, licet alienet illicitè, alienet etiam inualidè? Vbi traditur regula, quando nam actus contra iuramentum factus, sit validus, & quando non?

S V M M A R I V M.

- 1 Summus Pontifex alienans cum causa contra iuramentum bona Cameræ, & Sedis Apostolicæ, licet alienet illicitè, non tamen alienat inualidè.
- 2 Actus, si pendeat à mera facultate agentis, tamen si agens contra iuramentum agendo periturus sit, & licet agat, valet tamen quod agit.
- 3 Iuramentum non aufert potestatem ad agendum, quam ius naturale, & civile concedit, sed solum facit ut homo sit periturus, si contra iuramentum agat.
- 4 Contrahens sponsalia iurata cum vna, validè contrahit matrimonium cum altera.
- 5 Iurans se Procuratorem non reuocaturum, validè

- ludè tamen reuocat, & ille desinit esse eius Procurator.
- 6 Iurans, se votum non facturum inconsulto Confessario, validè tamen inconsulto illo votum facit.
- 7 Iurans se Petro & non alteri rem donaturum, validè tamen illam donat alteri, quia donator non obstante priore promissione iurata mansit Dominus rei.
- 8 Capitulum validè augeat numerum Canonicorum, licet iurauerit statutum de non augendo numero.
- 9 Amplia id procedere etiamsi tale statutum fuerit à Papa confirmatum, quia Canonici possunt renuñciare favori suo, secus si in confirmatione adsit clausula irritans.
- 10 Iurans se testamentum non renocaturum, si postea renocet, periurus fit, sed validè renocat.
- 11 Iuramentum confirmatorium promissionis ab altero acceptæ producit actionem in externo foro, tam ciuili, quam canonico.
- 12 Iuramentum confirmatorium promissionis acceptæ, non solum inducit obligationem Religionis erga Deum, sed etiam firmat obligationem naturalem erga hominem.
- 13 Ex contractu puberis sine tutoris auctoritate initio, & ex pacto, seu promissione simplici, si iuramentum accesserit, etiam in foro ciuili actio conceditur, quæ aliquin non concederetur.
- 14 Iuramentum, quod est per se stans, solum obligat ex virtute Religionis erga Deum, & nullam propriè actionem parit.
- 15 Actio est ius persequendi in iudicio, quod sibi debetur.
- 16 Renocans testamentum iuramento firmatum, validè reuocat, ita ut prius testamentum reddatur irritum, etiamsi factum fuerit ad pias causas. Secus si in eo institutus scierit, & acceptauerit.
- 17 Testator promittens se daturum sua bona, vel partem illorum alicui, & talem promissionem iuramento confirmans, contrahit obligationem, quæ transit passim ad heredes, sicut promissarius acquirit ius transmissibile actiue ad suos heredes, si sciens accepit, secus non.
- 18 Promissarius, vel eius heres implorare potest iudicis officium, ut iuramentum se absente, & nesciente, cogat ad præstandum id, quod sub iuramento promissit.
- 19 Iuramentum appositum in testamento, de eo non renocando, habet vim clausula derogatorie, & idem valet, ac si expressisset, si aliud testamentum postea fecerit, nolle derogatum esse priori.
- 20 Statutum prius iuramento confirmatum non tollitur per generalem derogationem statutorum, sed ad talem effectum requiritur specialis derogatio.
- 21 Testamentum, quod de iure postumo non valet, non validatur iuramento emisso contra prius iuramentum de non agendo.
- 22 Iuramentum posterius contra prius iuramentum peruersum dicitur, & periurij criminis confirmatorium, & propterea ius ei non assistit.
- 23 Iuramentum, quod sine salutis praiudicio seruari potest, seruari debet.
- 24 Testamentum iuratum si factum fuerit ad pias causas sine sacrilegi crimine renocari non potest.
- 25 Testamentum per se, & nudè consideratum de sui natura est renocabile, secus dic de testamento iurato.
- 26 Donatio inter coniuges, & donatio mortis causa est renocabilis per se considerata, tamen si iuramento confirmetur, non poterit sine peccato mortali renocari.
- 27 Promissiones, & contractus, qui iure postumo, vel naturali sunt irriti, iuramento ita confirmantur, ut omnino impleri debeant, si eorum impletio licita sit.
- 28 Amplia id procedere etiamsi prohibitum sit iuramentum opponi.
- 29 Inductus metu, vel fraude ad iurandum, debet petere relaxationem iuramenti.
- 30 Obligatio iuramenti ex virtute propria Religionis, omnino personalis est, & sic solum iuramentum afficit, & ad heredes, vel successores eius non transit.
- 31 Maior pars alicuius communitatis, vel Capituli si se iuramento obstrinxerit ad aliquid præstandum quibusdam non consentientibus, hi non obligantur ex vi iuramenti, & sub periurij pœna, sed ex vi legis, vel consuetudinis.
- 32 Iuramentum auctoris non obligat heredes, & successores ex vi iuramenti, sed ex vi pacti, si tamen nulla turpitudine interuenierit ex parte exigentis, seu recipientis promissionem iuratam.
- 33 Princeps, Episcopus, vel Canonicus, si admittantur ad suum officium non præstito iuramento, non obligantur ex iuramento, sed ex vi pacti.
- 34 Hæres vassalli, cum inuestitur, nouum fidelitatis iuramentum præstare debet, quia aliquin ex suorum antecessorum homagio non obligaretur.
- 35 Obligatio iuramenti, quod non est confirmatorium promissionis ab altero non acceptæ, non transit ad heredes.
- 36 Hæres in se suscipit omnia onera, & obligationes reales secundum vires hereditatis aditæ.
- 37 Obligatio iuramenti propriè promissori, scilicet promissionis homini facta, & accepta, transit etiam ad heredes, & successores eius, cui iuramentum est.
- 38 Pactum, seu promissio alicui facta ad heredes extenditur, licet id expressum non fuerit.
- 39 Vassallus qui iurauit Principi fidelitatem, tenetur etiam ex vi iuramenti eum seruare successori, licet non fuerit expressum, modo iuramentum præstitum fuerit Principi ut Principi, non ut priuata persone.
- 40 Iuramentum præstitum ratione officij, vel dignitatis, licet transeat ad successores, renouatur tamen ad maiorem solennitatem, & cautelam.
- 41 Iuramentum ex parte iurantis est personale, respectu autem eius, cui iuratur, est reale.

Suppono, quod alienet cum causa, quia si sine causa alienat, ex isto capite alienabit inualidè, iuxta probabiliorum Doctorum sententiam, quam tradebam supra dub. 27. Hoc supposito.

Respondetur negatiuè: probatur ex iis quæ dicuntur supra, sect. 4. Et confirmatur, quia est regula (quam ex communi tradunt Abb. in cap. dilectio, de præbend. num. 17. & in cap. intellecto de iureiur. num. 3. Silu. verb. iuramentum, 4. quest. 12. Suar. de iuramento lib. 2. cap. 19. num. 6. Sanch. lib. 5. moral. cap. 12. num. 13. Rebell. part. 2. de iust. lib. 1. quest. 9. num. 13. & Azor. tom. 1. lib. 11. cap. 6. quest. 3.) quod si actus pendeat à mera facultate agentis, tametsi agens contra iuramentum agendo periurus sit, & illicitè agat, valeat tamen quod agit. Et ratio est, quia non obstante iuramento promissorio, & sic obligatione personali contracta de non faciendo aliquid, nihilominus homo restat in libertate naturali priori, per quam possit facere, quod non facturum se iurauit, cum iuramentum non auferat potestatem ad agendum, quam ius naturale, & ciuile concedit; sed solum faciat, ut homo sit periurus, si contra iuramentum agat. Hinc,

Primò

- 4 Primò, licet quis contraxerit sponsalia iurata cum una, validè tamen contrahit matrimonium cum altera, *cap. sicut de sponsalibus.*
- 5 Secundò, licet iurauerit, procuratorem se non reuocaturum, reuocatio tamen procuratoris est valida, & tu definis esse ipsius procurator, ex Gloss. communiter recepta in *cap. ult. verb. Reuocatus, de procur. in 6.*
- 6 Tertio, licet iurauerit se votum non facturum inconsulto Confessario, validè tamen inconsulto illo votum facit. Suarez *vbi supra, n. 5.*
- 7 Quarto, licet iurauerit, se Petro, & non alteri rem donaturum, validè tamen illam donat alteri; quia donator, non obstante priore promissione iurata mansit Dominus rei. Couar. in *cap. quomodo pactum, p. 1. §. 4. n. 5.* & Sanch. lib. 3. moral. cap. 17. num. 17. secundum doctrinam Gloss. in l. quoties, verb. priori, Cod. de rei vendicat.
- 8 Quintò, licet Capitulum statutum fecerit, & iuramento illud confirmarit, de non augendo numero Canonicorum, validè tamen postea nouum Canonicum instituit. Gloss. in *cit. cap. dilecto, Abb. ibid. n. 17.* Azor. loco cit. q. 2. Sanch. cit. c. 12. n. 35. & Less. de iust. & iur. c. 19. dub. 7. n. 57. contra Hostiensem, & alios in *dist. cap. dilecto*, vbi subdit verb. *Clausula*, id esse verum, etiam si tale statutum fuerit à Papa confirmatum; quia cum illud confirmatum fuerit in fauorem Canonicorum, Canonici fauori suo renunciare possunt: quamvis secus, si Papa adiecerit, vt si quid contrà fieret, non valeat; quia tunc in vtilitatem Ecclesiæ id adiectum esse præsumi debet.
- 10 Sextò licet iurauerit, testamentum se non reuocaturum, & postea reuocet, periurus quidem fit, sed tamen validè reuocat. Sic Doctores communiter, quos citat, & sequitur Couar. rubr. de testam. part. 2. num. 52. & Clar. §. testam. q. 94.
- Quamvis dissentiat Mol. de iust. tom. 1. tr. 2. disp. 130. & 151. §. contraria sententia, ex eo, quia (vt inquit ipse) ex tali iuramento, quatenus in alterius vtilitatem factum est, ei, eiusque hæredibus, vel successoribus ius acquisitum sit. Sed minus rectè, quia (licet id verum sit de iuramento confirmatorio promissionis ab altero acceptatæ: quapropter tunc actio in externo foro, tam ciuili, quam Canonico conceditur, sicuti rectè adnotarunt Couar. c. quamvis pactum, p. 1. §. n. 8. & p. 2. §. 4. circa finem, & Suar. de iuram. lib. 2. c. 25. n. 7. & ratio est, quia iuramentum in tali casu, non tantum inducit obligationem religionis erga Deum, sed etiam firmat obligationem naturalem fidelitatis, & iustitiæ erga hominem, cum eam tam ius ciuile, quam ius Canonicum acceperit, & ad eius executionem, ob iuramenti reuerentiam, sic iurantem compellat: vnde ex contractu puberis sine tutoris auctoritate inito, & ex pacto, seu promissione simplici, si iuramentum accesserit, etiam in foro ciuili actio conceditur, quæ alioquin non concederetur: quod idem multò magis de contractu, qui per seipsum ciuilem obligationem, & actionem inducit, qualis est v.g. emptionis, & venditionis contractus inter maiores natu initus, si iuramentum accesserit, dicendum est) nihilominus id verum non est de iuramento, quod est per se stans, ideoque solum obligans ex virtute religionis erga Deum; quia in tali casu nullam propriè actionē parit, vt si quis v. g. iurauerit, se Ecclesiā ædificaturum, hanc in vxorem ducturum, elemosynam daturum, vel quid aliud facturum, nemine promissionem acceptante.
- 13 Ratio est, quia actio est ius persequendi in iudicio, quod sibi deberetur, §. 1. Instit. de action. Sed in iuramento per se stante nulla est obligatio, seu debitum ex iustitia, sed solum ex Religione erga Deum: ergo, &c. Vide Suar. cit. lib. 2. cap. 29. num. 23. Medinam disp. 149. & 152. & Vasq. in opuscul. tract. de testam. c. 3. n. 34.
- Quapropter dicendum est, quod si quis reuocet testamentum iuramento confirmatum, confecto alio, reuocatio fit valida, vt prius testamentum reddatur irritum, etiam si factum illud fuerit ad pias causas: secus si is, in cuius fauorem testamentum illud fuit factum, sciuerit, & acceptarit; quia tunc, licet prius testamentum etiam non habeat vim testamenti, sed secundum; tamen ex ipso priori testamento, ratione promissionis iurata, & acceptata acquisitum est ius ad bona testatoris: quandoquidem si testator promitteret tibi se daturum sua bona, vel partem illorum, & talem promissionem iuramento confirmaret, acquireret ius ad illa in vtroque foro; quod ius transfret ad tuos hæredes, & ipse contraheret obligationem, quæ transfret ad ipsius hæredes: vnde hæredes defuncti tenerentur satisfacere huic obligationi ante impletionem testamenti, sicut aliis debitis in vita contractis, cum succedant in omnia onera realia defuncti: ergo idem dicendum de testamento per iuramentum confirmato, si scilicet, vt dicebam, is in cuius fauorem testamentum illud factum fuit, sciuerit, & acceptauerit: secus si nesciuerit, vel non acceptauerit; quia tunc ex iuramento non orta est obligatio realis, quæ ad hæredes transeat, sed tantum personalis, quæ mansit in solo testatore, quandoquidem ex promissione non acceptata non oritur obligatio, & sic hæredes non tenentur ad quidquam.
- Interim fateor in foro externo Ecclesiastico, etiam taliter, id est, posteriori modo iurantem iudicis officio compelli posse ad seruandum iuramentum: quod iudicis officium is, in cuius vtilitatem iuratum est, & ipsius hæres, vel successor implorare potest, iuxta ea quæ mox infra dicentur.
- Fateor secundò, iuramentum appositum testamento de non reuocando, habere vim clausulæ derogatoriæ, perinde ac si expressè testator dixisset, nolle se, si aliud testamentum postea fecerit, priori derogatum esse, nisi specialiter, & expressè reuocet: quia de re Couar. loco supra cit. n. 60. Mol. disp. 153. & Gloss. in c. cum non debeat, de elect. in 6. docet, per generalem statutorum derogationem non tolli prius statutum iuramento confirmatum, sed ad talem effectum requiri derogationem specialem.
- Dixi in regula, si actus, scilicet contra prius testamentum, pendeat à mera facultate agentis; quia si actus positio aliquo iure irritus sit, absque dubio non valebit, etiam si confirmatus fuerit accessione iuramenti editi contra prius iuramentum de non agendo: vt si v. g. mulier iurauerit, se non alienaturam bona dotalia, vel minor, se non contracturum sine curatoris auctoritate, & postea, non obstante tali iuramento, contrarium agant, etiam cum iuramento alio in oppositum, actus rescindi poterit, tanquam iure ciuili inefficax. Gloss. in cap. licet, de iure iur. in 6. Abb. cit. cap. dilecto, n. 8. Silu. cit. q. 12. Couar. cit. cap. quomodo pactum, p. 2. §. 2. n. 4. Sanch. cit. c. 12. n. 38. & c. 17. n. 19. & de matrim. lib. 6. disp. 13. n. 2. Azor. cit. lib. 11. c. 6. q. 3. Rebell. p. 2. de iust. lib. 1. q. 9. Less. cit. c. 17. dub. 7. & Mancinus de iuram. part. 4. effectus 1. q. 5. n. 2. Et ratio est, quia cum iuramentum posterius peruersum sit, & periurij criminis confirmatorium, ius ei non assistit, vt velit iuramento tali actum alioquin irritum, confirmari.
- Dixi secundò, tamen si agens contra iuramentum agendo periurus sit, & sic illicitè agat: quia licet multi Iuristæ (vt refert Couar. rubr. de testam. p. 2. n. 48.) in specie doceant testamentum, non obstante iuramento, liberè sine vllò peccato reuocari posse, tamen absque dubio tenendum est oppositum. Ratio est, quia iuramentum, quod sine salutis præiudicio seruari potest, seruari debet, cap. quamvis pactum, de pactis in 6. atqui hoc iuramentum tale est; quia non reuocare testamentum, & relinquere hæredem illum, quem quis prius instituit,

res licita est, quæ sine salutis præiudicio fieri possit; quin fieri potest, ut sit quid melius, ut si testamentum factum fuerit ad piam causam: quapropter tunc saltem sine sacrilegij crimine testamentum reuocari non poterit, quia est instar voti. Neque obstat, quod testamentum sit natura sua reuocabile; quia id intelligi debet de testamento per se, & nudè considerato, absque iuramento, sicut donatio inter coniuges, & donatio mortis causa est reuocabilis per se considerata; sed tamen, si iuramento confirmetur, non poterit sine peccato mortali reuocari: quinimodò promissiones, & contractus, qui iure positui, vel naturali sunt irriti; iuramento ita confirmantur, ut omninò impleri debeant, si eorum impletio licita sit, ut patet in promissione solutionis usurarum, quæ est irrita iure naturæ, & in alienatione fundi dotalis, quæ est irrita iure ciuili. Quæ etiam vera sunt, etsi prohibitum sit, iuramentum apponi, quia etsi tunc quis peccaret iurando, ex eo quod contra iustam prohibitionem ageret; tamen non peccaret iuramentum implendo, quia hoc non est prohibitum.

Id tamen verum est, quod si metu, vel fraude quis inductus fuerit ad iurandum, petere poterit dispensationem à iuramento, & tunc dispensatione obtenta, quod fecerat, reuocare, iuxta ea quæ dicebam supra cap. 8. dubi. 28. & lib. de Parliamentis, dicitur. 4. sect. 27. per suas subsectioniones.

Dixi tertio, quod valeat tamen, quod agit. Pro cuius rei intelligentia, præterquam quod patet ex dictis.

Aduerte primò, quod obligatio iuramenti ex virtute propria religionis omninò personalis est, & sic solum iurantem afficit, & ad heredem, vel successorem eius non transit. S. Thomas 2. 2. quæst. 98. art. 2. ad 4. Caiet. ibid. Sot. lib. 8. quæst. 2. art. 2. ad 4. Abb. in cap. veritatis, de iureiur. num. 13. Gutierrez in Aube. 1. Sacramenta puerum, Cod. si aduersus venditionem, n. 40. Sylu. verb. iuramentum, 4. quæst. 3. Molin. disput. 150. & Sanchez lib. 3. moral. cap. 13. Quapropter

Primò, si pars maior alicuius Communitatis, vel Capituli iuramento se obstrinxerit ad aliquid præstandum, quibusdam non consentientibus, vel contradicentibus, hi non obligantur ex vi iuramenti, & sub periurij poena, sed interdum ex vi pacti, legis, vel consuetudinis; eo quod minor pars Communitatis, vel Capituli, maioris partis conclusionem sequi debeat.

Secundò, si quis pro se, suisque hæredibus, vel successoribus iurauerit, hæredes, vel successores non obligantur ex vi iuramenti, sed solum ex vi pacti, si tamen nulla turpitudine interuenierit ex parte exigentis, seu recipientis promissionem iuratam.

Tertio, si Princeps, Episcopus, vel Canonicus, &c. admittatur ad suum officium, non præstito iuramento, ad seruanda iuramenta, quæ ipsius antecessores fecerunt, non obligatur ex vi religionis virtutis, licet aliquando obligetur ex vi statuti, vel pacti.

Quartò hæres vassalli, cum inuestitur, nouum fidelitatis iuramentum præstare debet; quia alioquin ex suorum antecessorum homagio non obligaretur. Sic Doctores communiter in cit. cap. veritatis, & Syluester verb. iuramentum 4. quæst. 3.

Aduerte secundò, si iuramentum non sit confirmatorium promissionis ab altero acceptatæ, sed solum per se stans, eius obligatio ad heredem, vel successorem non transit; quia huiusmodi iuramentum continet solum vnam simplicem religionis obligationem, quæ ex dictis omninò personalis est, & sic solum iurantem afficit, & ad heredem, vel successorem non transit; atque adeò ad illud præstandum hæres, vel successor non obstringitur, cum talis iuramenti obligatio

Thom. Delbene de Immunit. Eccl. Pars II.

cum auctore suo extinguatur. Exempla (præter ea, quæ supra in duobus locis adducebam) sint, si quis sine vlla promissione homini facta, nudè, & simpliciter iurauerit, se vfuras soluturum, vel solutas non repetiturum, pecuniam latroni daturum, Ecclesiam ædificaturum, puellæ dotem daturum, & similia. Secus si defunctus promissionem homini factam, & acceptatam, vel promissionem, seu votum Deo factum iuramento firmauerit; quia tunc est duplex obligatio, vna religionis, & altera iustitiæ; ex quibus licet extinguatur morte illius prior, non tamen extinguitur posterior, sed transit ad heredem, cum hæres omnia onera, & obligationes reales secundum vires hereditatis adita in se suscipiat. Couar. c. quamvis, part. 1. §. 2. num. 8. Sanchez lib. 3. moral. cap. 13. num. 3. & 5. Gutierrez in Aube. Sacramenta puerum, Cod. si aduersus venditionem, num. 15. & Suar. de iuram. lib. 2. cap. 25. num. 8. & 9. & cap. 31. num. 13.

Quamvis probabiliter, uti supra dicebam, si iuramentum per se stans in alicuius gratiam factum sit sine turpitudine recipientis, hæres iurantis conueniri possit, non quidem actione directâ contra eum instituta, sed implorato Ecclesiastici iudicis officio, ut compellat heredem tali iuramento reali satisfacere, ad exonerandam scilicet defuncti conscientiam, argum. cap. a nobis, in fin. de sent. excommuni. vbi id docet Glos. verb. hæres, & Abb. ibid. quatenus ait, quod licet iuramentum non transeat ad hæres, seruare tamen tenentur, ne lædant animam defuncti.

Aduerte tertio, quod obligatio iuramenti propriè promissorij, scilicet promissionis homini factæ, & acceptatæ, de qua supra dicebam, transit etiam ad hæres, vel successores eius, cui iuratum est. Doctores communiter in cap. veritatis, de iureiur. Abb. ibid. n. 3. Sylu. verb. iuramentum 4. quæst. 3. Angelus eodem verb. §. num. 40. Couar. cap. quamvis pactum, part. 1. §. 7. num. 7. & alij passim. Sumitur ex l. pactum, ff. de probat. vbi dicitur, quod pactum, seu promissio tibi facta, ad hæredem quoque extendantur, quamvis id expressum non fuerit; quia plerumque tam hæredibus nostris, quam nobismetipsis cauemus; & iuramentum ex alio capite suscipit naturam, & condiciones promissionis, cui apponitur. Ergo, &c. Sumitur etiam ex cit. cap. veritatis, vbi habetur, quod vassallus, qui iurauit Principi, vel Prælato fidelitatem, aut obedientiam, eandem etiam sine nouo iuramento teneatur præstare eius successoribus, quamvis de his expressa mentio facta non fuerit, sicuti contra glossam ibidem docet Abb. num. 2. & alij passim, quod tamen intelligendum est, si iuramentum præstitum sit Principi, vel Prælato, ut Princeps, vel Prælatus est, seu ratione officij, vel dignitatis, ut si dicatur: Promitto & iuro obedientiam Regi, vel Episcopo, &c. quamvis id non tam ex verbis, quibus persona, vel officium, seu dignitas eius nominata est, sed potius ex materia subiecta cognosci debet, num quod promissum est, promissum sit alicui, ut personæ priuatæ, an ratione officij vel dignitatis, sicuti docet Sanchez de marrim. lib. 8. disput. 27. n. m. 3. & lib. 3. moral. cap. 13. num. 8. Inter-

dum autem, non obstante, quod iuramentum alicui præstitum sit ratione officij, vel dignitatis, & consequenter eo mortuo, vel deposito ad eiusdem successores transeat, præcipitur iuramenti renouatio ad maiorem solennitatem, & cautelam, c. longinquitate, 12. quæst. 2. Arque ex his intelligitur illud commune dictum Doctorum, quod iuramentum ex parte iurantis sit personale, sed respectu eius, cui iuratur, sit reale; id est, transitorium cum re, nempe dignitate, vel hereditate, sicuti explicant Abbas in cit. c. veritatis, num. 3. & Couar. in cap. quamvis, part. 1. §. 5. num. 7.

DVBITATIO XXXI.

Quamnam censuram incurrat Commissarius, seu delegatus à Sede Apostolica, si facultatem concedat alienandi in detrimentum Ecclesiæ?

S V M M A R I V M.

- 1 Commissarius, seu Delegatus à Sede Apostolica ad examinandas causas à supplicantiis expressas, si sit inferior Episcopo, incurrit excommunicationem: si vero sit Episcopus, suspensionem per annum, non tamen reservatam Summo Pontifici, si consensum quandocumque præstiterit alienandi in detrimentum Ecclesiæ.
- 2 Commissarius, seu Delegatus prædictus incurrit dictam excommunicationem, seu suspensionem, etiam si gratis, vel per metum, vel per præuiam pecuniam, & promissionem præstiterit consensum, decretum, vel auctoritatem.
- 3 Delegatus non incurrit dictas censuras si consensum, decretum, vel auctoritatem præstiterit alienationi, quæ non sit in detrimentum Ecclesiæ, sed æqualis conditionis, etiam si faciat contra concessionem Pontificis obtentam sub conditione evidentis utilitatis.
- 4 Delegatus, si præstito consensu, vel interposito decreto, alienatio non sequatur, nullam incurrit censuram, etiam si secuta alienatione eam incurrisset.

Respondetur, quod ex Bulla secunda Pauli II. quæ incipit: *Cum omnibus iudicibus* (vbi præcipitur iudicibus delegatis, seu Commissariis deputatis ad examinandas causas à supplicantibus expressas, ut causas eas, propter quas Summus Pontifex adductus est ad concedendam in suis literis alienandi facultatem, discutiant) incurrat excommunicationem (quamvis non reservatam Summo Pontifici) modò sit inferior Episcopo; Episcopus verò, vel superior Episcopo incurrat suspensionem (similiter non reservatam Summo Pontifici) per annum ab executione officij, si consensum, decretum, vel auctoritatem alienandi bona Ecclesiæ præstiterit quomocumque in detrimentum Ecclesiæ. Sic expressè habetur in cit. Bulla secunda Pauli II.

- 2 Hinc sequitur, quod prædictam excommunicationem, vel suspensionem incurrat dictus delegatus, etiam si consensum, decretum, vel auctoritatem præstiterit gratis, vel per metum, vel per præuiam pecuniam, aut promissionem; quia in cit. Bulla dicitur: *Si quis autem Commissarius, vel delegatus conscientia sua prodigus in gravamen, aut detrimentum Ecclesiæ per gratiam, aut timorem, aut sordes alienationi consenserit, aut decretum, aut auctoritatem interposuerit, inferior quidem Episcopo sententiam excommunicationis incurrat: Episcopus verò, vel superior ab executione officij per annum none-rit se esse suspensum.*
- 3 Sequitur secundo, quod è contra prædictam excommunicationem, vel suspensionem incurrat delegatus, si consensum, decretum, vel auctoritatem præstiterit alienationi, quæ non sit in detrimentum Ecclesiæ, sed æqualis conditionis, etiam si faciat contra concessionem Pontificis obtentam sub conditione evidentis utilitatis Ecclesiæ; quia odia, & poenæ, qualis est censura, non sunt ampliandæ, sed potius restringendæ. Atque ita docent Suar. de censur. disp. 22. sect. 6.

num. 4. & Alterius tom. 2. disp. 16. cap. 2. col. 4.

Cæterum, an delegatus dictam excommunicationem, vel suspensionem incurrat statim post consensum, vel decretum alienationis præstitum, etiam si alienatio non sequatur?

Respondetur ex probabiliori sententia Doctorum ⁴ negativè; quia censura, utpote odiosa, non incurritur, nisi fuerit principalis actus completus, & consummatus; præsertim, quia censura in casu nostro imponitur ob consensum, vel decretum, ex quo Ecclesiæ detrimentum patitur; at nisi sequatur alienatio, detrimentum non patitur: tum quia imponitur ob consensum, vel decretum alienationi præstitum; quamdiu autem non sequitur alienationis contractus, non dicitur alienatio, quia actus futurus non est actus, nisi in potentia; in materia autem potest aliquid est facienda extensio à potentia ad actum. Ergo, &c. Vide quæ dicebantur supra dub. 1. vbi subdebam, quod ex probabiliori, neque incurrat excommunicatio, licet sequatur alienatio, nisi etiam simul cum alienatione sequatur rei alienatæ pacifica traditio.

DVBITATIO XXXII.

Quamnam censuram incurrat, qui procurat alienationem, vel alienationis decretum à Commissario, seu delegato Sedis Apostolicæ in detrimentum Ecclesiæ?

S V M M A R I V M.

- 1 Procurans alienationem, vel alienationis decretum dolosè, vel scienter in detrimentum Ecclesiæ, incurrit excommunicationem Summo Pontifici reservatam.
- 2 Procurans alienationem modo supradicto, à nemine potest absolvi à dicta censura Summo Pontifice inferiori.
- 3 Procurans alienationem modo supradicto, si nesciat alienationem esse in detrimentum Ecclesiæ, excommunicationem non incurrit.
- 4 Subiectum dictæ excommunicationis est quicumque alienationem fieri procuraverit, vel alienationis decretum extorserit.
- 5 Differentia quæ etiam intercedit inter excommunicationem latam contra delegatum præstantem decretum in detrimentum Ecclesiæ, & procurantes dictum legatum, hæc est. Quod illa non afficit nisi Ecclesiastici os; ista verò, & Ecclesiasticos, & laicos, qui modo supradicto procuraverint.
- 6 Ista tamen excommunicatio non incurritur, nisi secuta alienatione.

Respondetur, quod incurrat excommunicationem, & illam Summo Pontifici reservatam, si dolosè, vel scienter procuret, vel per sordes, aut per impressionem extorqueat alienationem, vel alienationis decretum à commissario, seu delegato Sedis Apostolicæ in detrimentum Ecclesiæ. Sic habetur expressè in dicta Bulla secunda Pauli II.

Dixi, & illam Summo Pontifici reservatam, quia ibi dicitur: *A qua nisi per Romanum Pontificem possit absolvi.* Quapropter est differentia inter hanc excommunicationem, & præcedentem; cum de illius reservatione nulla mentio fiat in Bulla, consequenter quilibet Confessarius ab Ordinario approbatus iure communipotest ab illa absolovere, non sic ab ista, cap. nuper de sent. excommuni.

Dixi

Dixi secundò, si dolosè, vel scienter procurerit, quia ibidem dicitur: *Is verò, qui dolo, fraude, aut scienter in detrimentum Ecclesiæ alienationem fieri procurauerit. Quapropter qui nescit, alienationem esse in detrimentum Ecclesiæ, excommunicationem dictam non incurrit.*

Dixi tertio, per sordes (id est, per iniquas donationes) aut per impressionem (id est, per importunam persuasionem, vel deprecationem, vel similem inductionem) extorqueat; quia ibidem dicitur: *Aut qui per sordes, vel impressionem alienationis decretum extorserit.*

Hinc sequitur, quod subiectum istius excommunicationis sit generaliter quicumque alienationem fieri procurauerit, vel alienationis decretum extorserit; quia ibi dicitur cum hac loquendi formula: *Is verò, quæ loquendi formula generalis est.* Quapropter est altera differentia inter excommunicationem præcedentem, & istam; quod præcedens afficit solum Ecclesiasticos deputatos à Sede Apostolica; ista autem afficit omnes, siue sint clerici, siue Episcopi, siue etiam laici; ut pater ex ratione, quam mox suprà dicebam: quamvis non improbabiler sentiat præter alios Filiucius tract. 11. cap. 7. quest. 4. ad finem, quod afficiat solum laicos.

Cæterum, an ista excommunicatio incurrat etiam non secuta alienatione?

Respondetur ex probabiliori sententia Doctorum negativè, iuxta ea, quæ dicebantur suprà dub. præcedenti, in fine, & fauet exemplum excommunicationis latæ contra fœtus animati abortum procurantes, qui eam non contrahunt, nisi talis fœtus abortus secutus fuerit.

DVBITATIO XXXIII.

Quamnam censuram incurrat, qui suadet Summo Pontifici, ut alienet, vel infeudet Ciuitates, & loca Cameræ, & Sedis Apostolicæ?

SUMMARIVM.

1. *Tractans, consulens, vel alia ratione verba faciens de alienandis, aut infeudandis bonis immediatè pertinentibus ad Ecclesiam Romanam, & de quibusdam etiam aliis bonis, incurrit excommunicationem.*
2. *Dicta censura incurritur, etiam si agatur de alienatione bonorum deuolutorum ad Sedem Apostolicam.*
3. *Item incurritur etiam si huiusmodi bona in feudum aliàs dari solita erant.*
4. *Item etiam in remuneratione in genere.*
5. *Item etiam sub annuo canone, vel alia quavis ratione.*
6. *Item etiam intuitu meritorum erga Sedem Apostolicam.*
7. *Item etiam prætextu necessitatis, vel euidentis utilitatis.*
8. *Item etiam si agatur de postulandis aliquibus, ut eis titulus Ducis, Vicarij, Gubernatoris, vel alterius gradus in dictis locis conferatur ad vitam, vel in perpetuum, vel ad longum tempus, vel etiam ad beneplacitum.*
9. *Eligens Oratores pro petenda alienatione prædicta, & ipsi Oratores petentes incidunt in dictam excommunicationem; secus si de hac re non agatur cum Pontifice.*
10. *Subiectum huius excommunicationis est generaliter Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars II.*

quicumque unam ex dictis actionibus præstiterit, siue laicus, siue Ecclesiasticus cuiuscumque dignitatis etiam Episcopalis, vel Cardinalitiae, etiam si per alium id præstiterit priuè, vel publicè.

11. *Communicantes etiam, & vniuersitates tractantes, & consulentes, vel alia ratione verba facientes, vel etiam insinuantes, vel oratores mittentes incurunt in dictas censuras, non quidem ut omnes, sed ut particulares.*
12. *Excipe si quis unam ex dictis actionibus præstiterit in ordine ad alienationem, vel infeudationem bonorum sive addictorum propter delicta, quia dicta bona non comprehenduntur in Bulla Pij V. & aliorum.*
13. *Neque etiam comprehenduntur per triennium loca, quæ Camera Apostolica emit à Baronibus, quia excipiuntur per triennium à Clemente VIII.*
14. *Excipe etiam si una ex prædictis actionibus facta fuerit de licentia summi Pontificis explicitè, siue etiam implicitè.*

Respondetur, quod ex Bulla Pij V. 35. quæ incipit: *Admonet nos*, & ex Bulla Urbani VIII. quæ incipit: *Sacrosancti*, incurrat excommunicationem, si tractet, consulat, aut alia ratione verba faciat de alienandis, aut infeudandis bonis immediatè pertinentibus ad Ecclesiam Romanam, & de quibusdam etiam aliis bonis; aut insinuet (id est mentem suam declarat) aut quouis prætextu suadeat, siue per se, siue per alium summo Pontifici, dicta Ecclesiæ bona alienari, vel infeudari; dummodo hac de causa eligantur Oratores, qui mittantur ad Sedem Apostolicam. Sic habetur expressè in cit. Bulla Pij V. & citata Bulla Urbani VIII. quæ posterior confirmat illam priorem.

Dixi, si tractet, consulat, aut alia ratione verba faciat; quia ibi dicitur: *Tractantes, consulentes, aut alia ratione verba facientes.*

Dixi secundò, de alienandis, aut infeudandis bonis, &c. quia ibidem dicitur: *De infeudationibus, aut alienationibus, de ciuitatibus, & locis præfatis immediatè ad nos, & Sedem Apostolicam pertinentibus.*

Dixi tertio, & de quibusdam etiam aliis bonis, quia ibidem subditur: *Etiam si agatur de alienatione bonorum deuolutorum ad Sedem Apostolicam. Item secundò etiam si huiusmodi bona in feudum aliàs dari solita erant. Item tertio, etiam ex remuneratione in genere. Item quarto, etiam sub annuo canone, vel alia quavis ratione. Item quinto, etiam intuitu meritorum erga Sedem Apostolicam. Item sexto, etiam prætextu necessitatis, vel euidentis utilitatis. Item septimò, etiam si agatur de postulandis aliquibus, ut eis titulus ducis, Vicarij, Gubernatoris, vel alterius gradus in dictis locis conferatur ad vitam, vel in perpetuum, vel ad longum tempus, vel etiam ad beneplacitum. Vide ibi.*

Dixi quarto, dummodo hac de causa eligantur Oratores, qui mittantur ad Sedem Apostolicam, quia ibidem dicitur: *Ac propterea de eligendis oratoribus ad nos, & successores nostros super præmissis, vel illorum occasione mittendis proponentes. Quapropter eidem excommunicationi subiicitur actio, qua quis recipit munus huiusmodi Oratoris, ut ex textu eiusdem Bullæ patet.*

Quæ tamen omnia ex probabiliori sententia Doctorum intellige, si postea de hac re agatur cum Pontifice; secus si nihil agatur cum illo, quia in materia pœnali faciendæ est strictè interpretatio, & verba intelligenda sunt cum effectu secuto.

Ex dictis sequitur, quod subiectum istius excommunicationis sit generaliter quicumque unam ex dictis actionibus præstiterit, siue laicus, siue Ecclesiasticus,

Q 2 cuiuscumque

cuiuscumque dignitatis, etiam Episcopalis, vel Cardinalitatis, & etiam si præstiterit per se, vel per alium, privationem, vel publicam. Quinimodum in dicta Bulla exprimitur etiam Communitates, & Vniuersitates; quia quamvis Communitas, & Vniuersitas ut sic excommunicari non possit, excommunicari tamen possunt particulares personæ Communitatis, & Vniuersitatis, tractantes, consulentes, vel alia ratione verba facientes, vel etiam insinuantes, vel ob id Oratorem ad Sedem Apostolicam mittendum proponentes. Vide Franciscum Leon. in thesaur. fori, cap. 15. num. 12. & Sopranum apud Filliucium tract. 44. cap. 3. §. 3. 4. & 5.

12 Excipe primò, si quis vnā ex dictis actionibus præstiterit in ordine ad alienationem, vel infeudationem bonorum sisco addictorum propter delicta; quia bona confiscata propter delicta non comprehenduntur amplius in Bulla Pij V. ex Constitutione Gregorij XIII. quæ incipit: *Tanta, tamque horrenda*, §. 13. verb. *declaryantes*, & ex Constitutione Sixti V. quæ incipit:

13 *Hoc nostri Pontificatus*, §. 8. verb. *Duces, ad finem*. Quin neque etiam comprehenduntur per triennium loca, quæ Camera Apostolica emit à Baronibus; quia hæc per triennium excipiuntur à Clemente VIII. in Constitutione 42. quæ incipit: *Iustitia ratio*, §. 14. verb. *Ciuitates vero*.

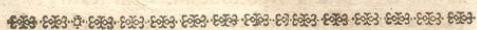
14 Excipe secundò, si fecerit de licentia Summi Pontificis; quia eius est legem abrogare, cuius est illam condere, idque siue fecerit de licentia Summi Pontificis explicite, siue etiam implicite, ut si v.g. Summum Pontificem adiens de hac re alloquatur, & ab illo non repellatur, quia hoc ipso quod Summus Pontifex illum ad proponendum admittit, & non repellit, censetur cum illo dispensare, & facultatem tractandi concedere. Sic Sopranus apud Filliucium tract. 44. c. 3. §. 4. Secus si repulsiu prosequatur, quia in tali casu, ne dicta excommunicatio inflicta reddatur frustratoria, videtur, quod ex tunc incurratur, nec aliud ad illam incurrendam requiratur.

Ceterum an Summus Pontifex infeudans, aut alia ratione alienans bona Camere Apostolicæ, grauitur, & contra iuramentum peccet, patet ex iis, quæ supra dub. 27. & 29. dicebantur.

CAPVT XVIII.

De bonis Ecclesiasticis non locandis.

DVBITATIO I.

An, & quomodo violetur immunitas Ecclesiastica per locationem bonorum Ecclesiasticorum?

SVMMARIVM.

- 1 Immunitas Ecclesiastica violatur per locationem ad longum tempus.
- 2 Locatio ad longum tempus reputatur alienatio, eo quod per ipsam utile dominium transferatur in conductorem.
- 3 Tempus longum spectato iure antiquo reputatur decennium, quia septennium pro modico tempore indicatur.
- 4 Iure antiquo bona Ecclesia locari poterant per nouennium, etsi non ultra.
- 5 Locatio facta ad vitam locantis, vel conducentis inua-

lida est, quia talis locatio ex natura sua durationi longi temporis subest.

6 Item inualida est locatio ad vitam, etiam si verissimiliter puerit vita conductoris non duratura longo tempore, contra nonnullos.

7 Tempus longum inspecta Constitutione Pauli II. reputatur triennium, si res fructificet singulis annis, & sic sub pena excommunicationis ipso facto incurrenda, aliisque grauissimis pœnis prohibentur ultra triennium locari bona Ecclesia, ubi tamen est vsu recepta.

8 Auctor existimat vbique esse receptam, saltem quoad rem prohibitam, & penam intrinsecam annulationis contractus, si non quoad pœnas extrinsecas excommunicationis, & effectorum priuationis.

RESPONDETUR violari, si quis modo, quo supra cap. 11. dub. 1. dicebam, bona Ecclesia locet ad longum tempus, Clement. 1. de rebus Eccles. non alien. & cap. nulli, eodem tit. Et ratio est, quia locatio ad longum tempus reputatur alienatio, eo quod per ipsam utile dominium transferatur in conductorem, ex l. 1. §. quod autem, ff. de superficiib. ibi: *Et sine casu cognita ei, qui non ad modicum tempus conduxit superficiem, in rem actio competit*. Sic Couar. lib. var. cap. 16. n. 1. Mol. de iust. tract. 2. disp. 466. verb. *de aliis*, alter Mol. de primogen. lib. 1. c. 21. n. 18. Vasquez in opus. de redditib. cap. 2. §. 2. n. 21. & 22.

Tempus autem longum hic, spectato iure antiquo, reputatur decennium; quia septennium pro modico tempore iudicatur, cap. ult. ne Prelati vices suas, & cit. Clement. 1. de rebus Eccles. non alien. & tradunt Gloss. Imola, Ancharan. in Clement. cit. verb. *locationes*, Abbas in cap. vestra, de locatione, Decius consil. 142. n. 3. Less. de iust. & iur. lib. 2. c. 24. dub. 1. n. 68. Couar. Mol. & Vasquez in locis supra cit. qui propterea docent, quod iure antiquo bona Ecclesia alienari poterant per nouennium, etsi non ultra. Quapropter inualida est locatio facta ad vitam locantis, vel conducentis; quia talis locatio ex natura sua durationi longi temporis subiicitur, cit. Clement. & docet Gloss. ibi, verb. *eius*, & ibidem Ancharanus, Imola, & Alex. consil. 119. lib. 3. & consil. 165. lib. 2. Couar. n. 3. Mol. de primogen. n. 29. & Vasquez n. 23.

An autem valida sit, si verissimiliter putetur longo tempore vita illius non duratura?

Respondetur (quamvis Couar. etsi dubitanter affirmet iuxta considerationem l. hereditatem, ff. ad legem falcidiam) negatiue; quia cum semper contingere possit, vitam illius longo tempore duraturam esse, sit quod saltem sub dubio ad longum tempus extendatur, quod nullo modo licet: quia ponamus, vitam illius decennio durare, certum est, quod in tali casu locatio non valeat, aliàs valeret locatio facta ad longum tempus, contra textum in cit. cap. nulli, & cit. Clement. 1. de rebus Eccles. non alien. At quælibet locatio in casu posito periculum hoc haberet: ergo quælibet talis locatio non valet; quia à principio inualidari debet, cum à principio totum illud tempus comprehendat. Vide Molinam, & Vasquez in locis supra citat.

Ceterum attenta Extrauag. Pauli II. Ambrosio, 7 longum tempus hic (si res fructificet singulis annis, ut cit. cap. 17. dub. 1. dicebam) reputatur triennium, quia expressè ibi sub excommunicatione ipso facto incurrenda, aliisque grauissimis pœnis prohibentur bona Ecclesia ultra triennium locari: quamvis multi Doctores (ut cit. cap. 17. dub. 22. dicebam) putent, dictam Extrauag. in multis locis non esse vsu receptam, præsertim quoad pœnas, censuras, & locationem ultra triennium